

HEROLD POLSKI.

HEROLD POLSKI

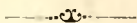
CZASOPISMO NAUKOWE ILLUSTROWANE,

poświęcone

heraldyce i sfragistyce polskiej

wychodzące w zeszytach:

1 stycznia, 1 maja i 1 września.

Redaktor odpowiedzialny i nakładca:

Dr Franciszek Piekosiński,

c. k. Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W KRAKOWIE,

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.

W Drukarni «CZASU» FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI

pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1899.

POŻEGNANIE.

Niniejszy zeszyt Herolda Polskiego, który oddajemy do rąk życzliwych pismu temu czytelników, stanowi poszyt drugi i trzeci rocznika za r. 1898 a zarazem ostatni wydawnictwa. Z chwilą ukazania się poszytu niniejszego, dalsze wydawnictwo Herolda polskiego zostaje zaniechanem.

Przyczyna upadku niniejszego wydawnictwa leży w bezprzykładnej obojętności dla tego wydawnictwa tej klasy społeczeństwa naszego, dla której ono w pierwszym rzędzie przeznaczonem było, to jest naszej szlachty.

Wydawnictwo „Herolda polskiego“ ażeby się utrzymało, wymagało koniecznie przynajmniej 200 prenumeratorów. Przy niskiej stosunkowo prenumeracie zhr. 5 wa. rocznie za tom obejmujący od 30 do 40 arkuszy starannego druku na pięknym papierze, ozdobiony kilkuset ilustracyami, zdawało się na pozór rzeczą niewątpliwą, że wśród licznej rzeszy inteligencji szlacheckiej polskiej, zdobycie 200 prenumeratorów dla takiego wydawnictwa nie przedstawi żadnych poważnych trudności.

Stało się inaczej. Mimo nader życzliwego przyjęcia, jakie zaraz pierwszy zeszyt tego wydawnictwa znalazł tak w świecie uczonych jak i u prenumeratorów, mimo usilnego poparcia ze strony licznych zwolenników wydawnictwa, nie udało się przecież zdobyć dla wydawnictwa tego w pierwszym roku jego istnienia większej liczby prenumeratorów, nad 120! Brak 80 prenumeratorów przedstawił niedobór wydawniczy w kwocie około zhr. 400 wa., które podpisany wydawca z własnych pokryć musiał funduszów.

To niepowodzenie było przyczyną, że podpisany wydawca już po upływie pierwszego roku wydawnictwa, nie czując się

w możności pokrywania tak znacznego niedoboru z własnych funduszków, zamierzał zaraz zwinąć dalsze wydawnictwo. Tymczasem znalazł się zacny ziomek na obczyźnie, który wychodząc z przekonania, że wydawnictwo „Herolda polskiego“ jest bardzo na czasie, i że starannej redakcyi tego pisma nie zarzucić nie można, oświadczył gotowość pokrycia możebnego całorocznego niedoboru, byle tylko czasopismo to jeszcze przynajmniej rok jeden wychodziło, mając nadzieję, że może w ciągu tego roku obojętność szlachty naszej dla tego wydawnictwa przemieni się w zasłużoną życzliwość.

Zasiłkiem więc owego zacnego ziomka, który nawet nie dozwolił, by imię jego podaniem zostało do wiadomości, począł „Herold polski“ wychodzić jeszcze i w roku bieżącym; atoli wszelkie nadzieje przejednania obojętności naszej szlachty dla tego wydawnictwa nietylko nie odniosły pożądanego rezultatu, ale owszem wywołały wprost przeciwne a nawet zdumiewające zjawisko, bo ze 120 prenumeratorów, jakie to wydawnictwo w roku 1897 posiadało, ubyło dalszych 75 prenumeratorów i pozostało na rok 1898 prenumeratorów tylko 45!!!

Jestto mowa zbyt wyraźna! znaczy to tyle: zaniechaj tego wydawnictwa, gdyż nie przypada nam ono do gustu i popierać go nie myślimy.

Wprawdzie rozpoczynając wydawnictwo „Herolda polskiego“ nie miałem żadnych materyalnych osobistych widoków na oku, ani też nie leżało w moich intencjach palić kadzidła i sadić pochlebstwa naszej szlachcie; jedyną pobudką podjęcia tego wydawnictwa były cele ściśle naukowe, te cele istnieją i w tej chwili, ale bez materyalnego poparcia zrealizować się nie dadzą, więc wydawnictwo zaniechanem być musi.

Dopóki głównym współwłaścicielem drukarni „Czasu“, z której „Herold polski“ wychodził, był W-y Franciszek Kluczycki, na polu wydawnictw naukowych do dziejów Jana III tyle zasłużony, łatwiej było podpisanemu prowadzić wydawnictwo „Herolda polskiego“ mimo niedopisywania prenumeraty, gdyż W-ny Kluczycki robił mi możebne ułatwienia w drukarni przez udzielanie wygodnego kredytu. Gdy jednak ciężka choroba zniewoliła W-go Kluczyckiego do wycofania się z tego przedsięwzięcia, drukarnia „Czasu“ zmieniła wobec mnie swą politykę i zażądała wyrównania zaległości kredytowych, które z powodu równoczesnego wydawnictwa nietylko „Herolda polskiego“ ale i „Studyów“ do znacznej wzrosły kwoty. Obecnie więc wszelkie oszczędności, jakimi będę mógł rozporządzać, będą musiały być przedewszyst-

kiem obracane na pokrycie mego długu w drukarni „Czasu“ i o nowych naukowych wydawnictwach własnymi funduszami przez cały szereg lat nie będzie mogło być mowy.

W tem przykrem dla mnie pod względem moralnym położeniu, jeden mi przecież promyk nieco jaśniejszy zabłysnął. Oto pomiędzy mną a naszą przeaą Akademią Umiejętności stała zgoda. Przekonałem się bowiem, że jeśli mi Akademia Umiejętności odmówiła poparcia przy wydawnictwie „Przewodnika heraldycznego“, nie uczyniła tego bynajmniej ani z żadnej do mnie animozyi, ani iżby sobie prace moje naukowe lekceważyła, ale jedynie z tego powodu, że Akademia chwilowo nie posiadała żadnych rozporządzalnych funduszy, którychby na ten cel użyć mogła. Tymczasem ja znalazłem się znowu zgola niespodziewanie po raz wtóry w takim samym krytycznem położeniu, jak wówczas, gdy mi brakło funduszy na wydawnictwo Przewodnika heraldycznego.

Wiadomo mianowicie, iż w roku 1896 ogłosiłem pierwsze dwa tomy mojej większej pracy pod tytułem „Rycerstwo polskie wieków średnich“. Mimo, iż nie należę do pisarzy, którzy się łatwością i potoczystością stylu odznaczają, i owszem przyzwyczajony do wykładów uniwersyteckich a zatem do przemawiania do ludzi, których umysł jest przygotowany do przyjęcia nawet trudnych naukowych wywodów, tę samą metodę, jaką przy wykładach dla uczniów, stosuję także do wszelkich moich publikacyj naukowych, wskutek czego takowe nie są bynajmniej dla przeciętnego czytelnika łatwe do zrozumienia i przetrawienia, mimoto owe dwa pierwsze tomy „Rycerstwa polskiego wieków średnich“ znalazły w Warszawie, Królestwie Polskiem i prowincjach zabranych bardzo przychylne przyjęcie i rozeszły się szybko w znacznej, jak na dzieło naukowe, liczbie egzemplarzy. Otóż z tego życzliwego przyjęcia owych dwóch pierwszych tomów przez naszą inteligentną publiczność wypadało skorzystać i jak najrychlej puścić tom dalszy, trzeci, który miał obejmować Małopolskę.

Ale i tu znowu stanął na przeszkodzie zupełny brak funduszy, potrzebnych na to wydawnictwo. Uciekłem się więc do prenumeraty. Wydrukowałem prospekt i zaproszenie do prenumeraty, a administracya „Czasu“ dołączyła takowy do swego dziennika i rozesłała do swoich prenumeratorów w 2500 egzemplarzach. Do prenumeratorów „Czasu“ należy niewątpliwie wszystko to, co jest w społeczeństwie naszym najcelniejszego tak pod względem inteligencji jakoteż majątkowym, zdawałoby się

przeto, że zaproszenie do prenumeraty Rycerstwa polskiego tomu III zostało rozesłane pod najlepszym adresem, i nie powinno zawieść, gdy i przedmiot wydawnictwa „szlachta małopolska“ w pierwszej linii szlachty galicyjskiej dotyczy. A jednak stało się coś wprost przeciwnego. Z owych 2500 prenumeratorów „Czasu“ zgłosiło się tylko *trzech* prenumeratorów na Rycerstwo polskie tom III. Z całej więc najwyższej inteligencji galicyjskiej zainteresowały się tylko trzy osoby tem wydawnictwem naukowem. Oczywiście w takich warunkach nie mogło być mowy o wydaniu owego tomu III Rycerstwa polskiego, a co smutniejsza, że nie pozostawało mi nic innego, jak materiał zbierany z wielką skrzętnością przez lat blisko trzydzieści wrzucić do kosza i powiedzieć sobie: „*amici, triginta annos perdidi*“. Otóż w tak przykrem i iście krytycznem położeniu przyszła mi Akademia Umiejętności z pomocą, oświadczając gotowość wydania owego III-go tomu Rycerstwa polskiego własnym nakładem.

Po świeżym zatargu, jaki między mną a Akademią Umiejętności przed kilku miesiącami nastąpił, był to ze strony Akademii Umiejętności krok niezwyklej wobec mnie uprzejmości, dowodzący nadto ponad wszelką wątpliwość, że Akademia o ile może, stara się popierać moje usiłowania naukowe. Ze skrucłą muszę więc przyznać, że mój żal do Akademii Umiejętności, acz miał pozory słuszności za sobą, przecież w gruncie rzeczy nie był słusznym, a ja nie mam powodu narzekać na Akademię Umiejętności w stosunku do mnie.

A teraz nie pozostaje mi, jak tylko serdecznie podziękować tym 45 prenumeratorom „Herolda polskiego“, którzy wydawnictwu temu zachowali życzliwą przyjaźń od jego kolebki aż do grobu.

Bene valete!

Kraków, 5 listopada 1898.

Dr Fr. Piekosiński.

daną, oraz dalsze dowody, braci stryiecznych probujące, należy-
cie y doskonale sąd ziemski prowincij Witebskiej o urodzeniu
ślacheckim y dawney dóbr ziemskich w ziemi Łomzieńskiej pos-
sessij przeświadczyły. Na takowey konwiceij sąd ziemski prze-
staiąc, familią Ipp. Gumkowskich rodowitością ślachecką niena-
gannie zaszczyconą, we wszystkich stanu ślacheckiego prerogaty-
wach godną y dostojną bydz uznali.

Gutowscy herbu Ślepowron:

podkowa z krzyżem,
na którym kruk stoi, w pysku
pierścień trzymający, w polu błę-
kitnym; na hełmie nad koroną
kruk, w powiecie Pińskim pos-
sessiā majątności Terhoszczyc
zaszczytzeni, z których Floryan
Gutowski tak samo iako y sy-
nowie onego przy possessij oy-
czystey substancij zostawali,
aż dopiero w 3-cim pokoleniu
Michał Gutowski tentuiąc
szczęścia y krescytywy stanowi
swemu przyzwoitey, wyjechał
z swego powiatu z Wlp. Mi-

koszą sędzią ziemskim Witebskim, u którego czas nie mały słu-
żąc, ożenił się z tuteyszą ślachecką, z którą w 4- tym pokole-
niu mając syna, próbował go metryką chrztu 1774; w dowód zaś,
iż jest obywatelem powiatu Pińskiego, oraz iż od pomienionego
przodka idąc, jest aktorem substancij Terhoszczyc, prezentował
testimonium od Wlp. Mikoszy sędziego ziemskiego prowincij Wi-
tebskiej, wiadomego o jego urodzeniu, z którym w tę dostał się
prowinęą, jakoteż y od innej szlachty obywatelów wyświadcza-
jące ślacheckie urodzenie, zwłaszcza iż od wjachania w tę pro-
winęą, żadney niodkogo nie mając objecej, w równości z inną
używał praw y prerogatyw szlachty. Na fundamencie którym
sąd ziemski prowincij Witebskiej wywodzących się IchM. pp. Gu-
towskich w tymże zachował stanie.

Harasimowiczowie herbu Srze- niawa rzeka

jakby na wspak litera S, nad którą krzyż w polu czerwonym; na hełmie lew bez korony między dwiema trąbami myśliwskimi, u każdej po 4 dzwonki wiszą. Od Iwaszki Harasimowicza mającego znaczne dóbr lennych w województwie Witebskim possessie, jakoto: Michajłowa, Czerewkowa, Chwostowa, Stepańkowa, Trubinowa etc. na dowód okazywali przywilej konfirmujący od Alexandra w. xiążęcia Litewskie-

go, indykta 1-go Maja 3-go, ktorego synów, jako też y dalszych w 3-im pokoleniu nastempców przyświadcza dekret jaśnie wielmożnego Sapielhy wojewody Witebskiego, w sprawie z mieszczanami Witebskimi r. 1525, dekret IW-go Woyciechowicza wojewody Witebskiego 1538, dział między bracią 1543, list upominalny od Zygmunta króla Polskiego 1547, list zaręczny od grodu Witebskiego 1581, w 4-tym pokoleniu dokument graniczny, w 5-tym inwestytury dwie na dziekanią Czepelską 1692, 1721 od IW. Imć xiędza arcybiskupa Połlockiego, 6-go pokolenia metrykę chrztu 1722, instrumentami na dziekanią Wielizką 1757, 1763, w 7-ym pokoleniu administrator y nominat plebanij Usmeńskiey, plebani Czepelski y Dobromyślski, oczewisto stawiając, nienaganey rodowitości dowód okazali. Na fundamencie takowych dowodów y dokumentow familią Ich M. panow Harasimowiczow od dawnego czasu possessiami y prerogatywą ślachećwa zaszczyconą, w tymże stanie sąd ziemski prowincij Witebskiey zachowali.

Horodeccy herbu Przyjaciel: serce ludzkie na misie strzałą przebite, w błękitnym polu, na hełmie 5 piór strusich mający, od dawna possessią swoię w województwie Witebskim majątność Filipkowa, chociaż dla pogorzałych w roku 1767 (iako świadczy process) dokumentów, nie mogli dawności lat oney okazać, jednak, iż Stanisław Horodecki possydywał oną majątność wieczyscie, produkowali kwit 1721 opłaconego podymnego; potym tenże Stanisław Horodecki zbywszy wieczystą majątność Filipkowo,

zastawnym wziął prawem majątność Skuratowo, którą nastempey y dopiero w 4-tym pokoleniu possydując, dla szczupłości dokumentów okazywali testimonialne w roku 1773 pismo od wielu obywatelów prowincij Witebskiej dane, iż nienaganną rodowitością ślachecką zawsze się szczylicili. Iakoż sąd ziemski prowincij Witebskiej stosując się do tych probacj, w nieodmiennej sytuacji stanu ślacheckiego pomienioną Ipp. Horodeckich zachował familią.

Iacewiczowie herbu

¹⁾

okazali wywód od Piotra Skirgayły Iacewicza, mającego possessiā w powiecie Lidzkiem, którego syn dla dalszey krescytywy zajachawszy w województwo Witebskie y ożeniwszy się, wziął w posagu majątność Horowatkę prawem wieczystym 1698. Nastempey zaś onego aż dotąd bez żadney obiekcyj ślachectwa zostając, do 4-go pokolenia wywiedli się; a dla dowodu więk-

¹⁾ W tem miejscu jest w oryginalnym rękopisie luka jednowierszowa niewypełniona, herb wszelako namalowany przedstawia się jako Kościeszka.

szego, iż nienaganną dotąd rodowitością y prawani ślacheckimi szczyli się, okazowali testimonium w roku 1773 od szlachty y urzędników prowincij Witebskiej wydane. Któreto probacze u sądu ziemskiego prowincij Witebskiej prezentowane, przyzwolite do dalszey trwałości w stanie ślacheckim teyże lpp. łaciewiczów familij odebrały potwierdzenie.

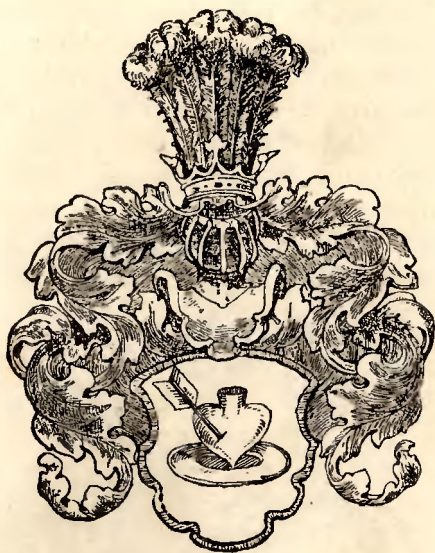

Ianuszkowscy stawiając do wywodu rodowitości ślacheckiej, od Bohdana Zdanowicza Januszkowskiego herbu Pobóg: podkowa z krzyżem w błękitnym polu, nad hełmem hart z korony wyskakujący do połowy, w obróży z smyczą, dowodzili nayprzód testamentem autentycznym 1596, na dalsze zaś progeneracij dowody okazowali różne dokumenta pod datami 1644 1676, oraz kwity od daty 1653 do 1674 opłacanych z majątności wieczystey Krasyn w pro-

wincij Witebskiej podatków; nakoniec prawo wieczyste 1699, zaprzysiężenie dymów 1690, dalsze y dokumenta tak o dawney rodowitości ślacheckiej, jako y possessij majątności Krasyn świadectwo zupełne okazały. A tak sąd ziemski nietylko nienaganne dowody co do urodzenia ślacheckiego y wyvodu do 7-o pokolenia, ale owszem dość znajomie zaszczyconą w tey prowincij tę IchM. panów Ianuszkowskich familią uważywszy, nazawsze godną y dostojną wszelkich prerogatyw bydź osądził.

Iaroszewiczowie herbu Przyjaciel: serce ludzkie na misie strzałą przebite w polu błękitnym; na hełmie 5 piór strusich, osiadłość swoię z dawna w ziemi Nurskiej mający, od Felicyana Kwaczyńskiego Iaroszewicza w teyże ziemi possessjonata, którego ieden z wnuków Ierzy Iaroszewicz dostawszy się na usługi Iaśnie Wielmożnego Kryszpina wojewody Witebskiego, sprowadzony był w tuteyszą prowincyą i z ramienia tegoż Iaśnie

W-go wojewody był instalowanym za regenta y namiestnika grodzkiego województwa Witebskiego, na ktorey funkcij będąc pierwey w possessij różnych dóbr zastawnych y arendownych, nabył potem prawem dziedzicznym maiętność Ostupiszczę w teyże prowincij 1710 od Ipp. Grużewskich, którąto maiętność nieprzerwanie do 5-go teraz wywodzącego się pokolenia posydując, o nienaganney rodowitości ślachectwa sąd ziemski Witebski przeświadczyli; jakoż z tego powodu familią IchM. panów Iaroszewiczów w trwałości stanu ślacheckiego tenże sąd zabezpieczył.

Iasieńscy herbu Dołęga: podkowa z krzyżem, we szrodku strzała albo belt w polu błękitnym, w hełmie skrzydło sempie strzałą przeszyte, wywodząc się od praedecessora Michny Iasieńskiego, okazywali ekstrakt przywileju nayiaśnieyszego króla Polskiego Alexandra w dacie roku 1505 na dzierżawę dóbr Rudeczyc temuż Michnie Iasieńskiemu konfelowanego, którego nastempcy iż po różnych województwach y powiatach miewali possessie swoje, świadczą dekret w gro-

dzie Chełmińskim 1654, zrzeczenie z dóbr Skibiejek, process o wiołencye y zabranie wielu dokumentów, gleytow y kwitów, imieniowi temu służących, na Ipanię Bokiejową w grodzie Grodzieńskim 1687 zanesiony, y na dalszych dowodach progeneracij y possessij nieczeszłoby, gdyby prawnukowie pomienionego

Michny, po różnych rozszedłszy się wojewodztwach, dokumentów z sobą niepozabierali, z których ieden osiadłszy w prowincij Witebskiej, miał majątności Bujewa possessją, którey opłacanie podatków od 1721 do 1724 kwity świadczą; testament 1737, prawo darowne 1770 o niezawodney possessij y progeneracij do 7-go pokolenia przyświadczaia. Na czym sąd ziemski prowincij Witebskiej polegaiać, iako y na dawności w tuteyszey prowincij possessij, za rodowitą szlachtę wolnością y prawy szczycącą się, tychto IchM. panów Iasieńskich rekognoskował.

Iesipowiczowie

herbu Ancuta: strzała rozdarta z miesiącem na boku y gwiazdą w błękitnym polu, okazuiąc wywód urodzenia swego ślacheckiego od Hrehorego y Tymofieja Ohorodnickich Iesipowiczów, probowali listem kompromissijnym dzieleczym 1571, w dalszey

procedencij zapisem darownym 1576, listem dzieleczym 1612, kwitami y abjuratami dymów 1645, 1690, manifestem o pogorzenie spraw 1740, assekuracją 1756, prawem wieczystym 1755 dowodzili, któreto dokumenta przy okazaniu linii do 7-go pokolenia tak dawność possessij ziemskich wieczystych dóbr w prowincij Witebskiej przyświadczaiać, jako y rodowitość imienia ślacheckiego zaręczaiące, u sądu ziemskiego prowincij Witebskiej znalazły approbacyą, w tymże umocniły stanie.

Iodkowie wojewodzianie Połoccy herbu Lis: strzała z dwiema krzyżami w różowym polu, nad helmem lis do połowy z korony wyskakuiący, okazawszy należyty z dokumentów wywód w prowincij Połockiej w roku 1773 februarii 16 dnia, że od

Fiedora Narkiewicza Iodki, pierwey obywatela powiatu Lidzkiego, potym wojewodztwa Połockiego, jednego z tuteyszey prowincij Iodkami, przodka pochodzą, nietylko kommuni-kowanym dekretem Połockim o nierozdzielney familij przy-świadczyli, ale nadto, iż wła-ściwie od jednego idą ante-cessora, pokładali testimonium od 11 osób IchM. panów Iod-ków obywatelów prowincij Po-łockiey w r. 1773 wydane. Na fundamencie którego dekretu

jako y testimonium wywodzących się w tuteyszey prowincij w 6-tym pokoleniu IchM. Narkiewiczow Jodkow sąd ziemski prowincij Wi-tebskiej we wszelkich prerogatywach stanu ślacheckiego za-chowall.

Iuszkowscy dowodzili y pro-bowali konstitu-cyą 1613 fol. 34, iż nayiaśniey-szy król IMśc Polski Zygmunt III dla mężnych zasług w dziele rycerskim Eliasza Iuszkow-skiego nobilitowawszy y do wolności oraz prerogatyw śla-checkich przypuściwszy, nadał herb onemu Ślepowron, alias podkowa z krzyżem, na którym kruk, pierścień w pysku trzy-mający, w polu błękitnym; na hełmie nad koroną takież kruk, ktorego nastempcy possydując

maiętności Horki y Cieszyło-wicze w województwie Połockim, abjuratowali dymy teyże maiętności pod rokiem 1651, naco prezentowali excerpt z taryffy dy-mów wojewodztwa Połockiego; w dalszey procedencij pokładali testimonium 1774 od wielu ślachty *et plebeae conditionis*, że zło-dzieie ukradłszy szkatułę z papierami, oną zatracili i spalili. Dla ktorych przyczyn sąd ziemski na okazaney dość jaśnie do 4-go

pokolenia probacji przestając, tych Ipp. Iuszkowskich za aktualną osądził szlachtę.

Iuszkowskich dom drugi herbu tegoż Ślepowron alias podkowa, na ktorey krzyż, na krzyżu kruk trzymający pierścień w pysku, w polu błękitnym, na hełmie nad koroną także kruk, wywodzący się od Iana Iuszkowskiego, mającego possessją wieczystą Dobryń, a po żenie Dobryń w Broweczynie, w prowincij Witebskiej, czego dowodzili processem 1634, a dal-szey progeneracij zapisem kwitacyjnym 1652, processem 1675, prawem zastawnym 1741, testamentem 1743, nakoniec kwity opła-canych podatków z majątności Bujewa Wyżlacina prezentowali, którą to majątność Bujewo y teraz possydując, do 7-a pokolenia wywód dostatecznie okazali. Który sąd ziemski prowincij Wi-tebskiej według prezentowaney linii przeyrzawszy, za aktualną y rodowitą szlachtę całą familią Ipp. Iuszkowskich wyświadczył.

Kaczanowscy herbu

Ostoja:

dwa siężyce niepeł-ne y miecz pośrzod-ku w różowym polu, z pięcią piórami stru-siemni na hełmie, do-wodząc ślacheckiego urodzenia swiego od Iana Stanisława Ka-czanowskiego possy-dującego dobra ziem-skie w wojewodztwie Brzeskim Li-tewskim Stabrow-szczynę y Lisowicze, oraz nadane od nayaśniejszego króla Polskiego Michała Korybuta za przywilejem gruntu pod miastem Brześciem leżące, okazywali

w dowód tego prawo darowne z dożywociem 1681 tegoż Stani-sława żenie swoiey dane, którego ieden z synów służąc w woysku

rzpltey Polskiej, był posłany w kray Białoruski na konsistencją, gdzie różne dobra arendownym y zastawnym prawem trzymając, urzędem ziemskim horodnictwa Smoleńskiego był zaszczycony. Którego procedencij iako y dalszych onego następcow processem 1691, kwitacyą 1698, processem 1702, listem ugodliwym 1703, między IchM. panami Kaczanowskimi bracią, sześcią metrykami z plebanij Witebskiej wydanemi, w datach 1706, 1708, 1711, 1712, 1713, 1722, oraz przywilejami na strażnikostwo 1747, na pisarstwo ziemskie Witebskie 1752 od nayjaśnieyszego króla Augusta III dowodzili y probowali, z których successorowie teraz w 5-tym pokoleniu wywodzący się, iż są possessjami dóbr ziemskich Chocimla w Witebskim, a innych w powiecie Wołkowskim zadawnieni, prawa wieczyste poświadczają, iż są urzędami, iedni ziemskimi, drudzy woyskowymi zaszczytzeni, świadczą przywileja od króla IMści Stanisława Augusta y kredensa od woiewodztwa Witebskiego 1766 konferowane. Których dokumenta, przywileje, prawa o nienagannym urodzeniu ślacheckim y niezawodney progeneracij y possessij dóbr ziemskich wieczystych sąd ziemski prowincij Witebskiej zabezpieczające, do zaszczytu wszelkiemi prerogatywami szlacheckimi godną y dostojną całą tę familią bydź osądziły.

Kaczyńscy z Susza, herbu Po-

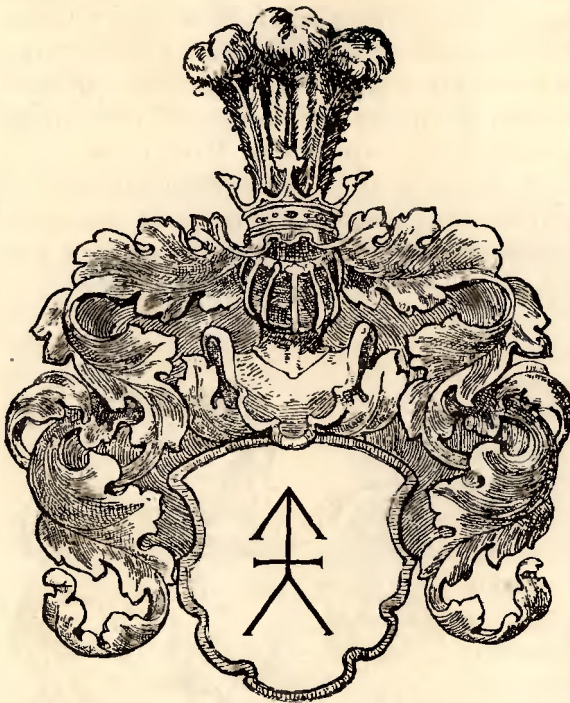
mian: żubrza głowa,

przez którą miecz w żółtym polu, w hełmie ręka zbroyna z gołym mieczem, okazując rodowitość ślacheckiego imienia probowali, iż Woyciech y Maciey Kaczyńscy bracia rodzeni ieszcze przed rokiem 1599 służąc w woysku koronnym, z krajów Polskich przenieśli się do Litwy, gdzie w powiatach Upitskim y Wilkomirskim różne ponabywali dobra, jakoto: Podhaycie, Naliszki etc. jako świadczy dział między

temiż bracią 1599, których synów, iednych w urzędach ziemskich y grodzkich, drugich w woyskowych, iako też y w 3-im pokoleniu wnuków poświadczą nietylko possessia pomienionych y dalszych w xięstwie Zmuydzkim y woiewodztwie Wileńskim naby-

tych majątności, ale też y kronika Niesieckiego tom II. Z którego pokolenia przybyły w województwo Witebskie zostawił w 4-ym stopniu następców, których iako y dalszych w xięstwie Litewskim pozostałych, dowodzą autentyczną schedą progeneracji swoiey od wyż pomienionych przodków wypisaną w 1743 roku a w r. 1744 w grodzie Witebskim aktykowaną. Przy których dowodach jako y przy świadectwie od urzędników prowincij Witebskiej 1773 wydanym, następcy w 5-tym stopniu wywodzący się, iż nienaganną ślachećnością są zaszczytzeni, sąd ziemski zapewno byż wyświadczył.

Kakowscy herbu
Kościeszka:

strzała rozdarta
z krzyżem w czerwonym polu, na hełmie 3 pióra strusie, wywodząc od Mateusza Kakowskiego stolnika w ziemi Ciechanowskiej mającego possessiā w powiecie Oszmiańskim, majątność Szylwy, prezentowali prawo wieczyste 1628, w dalszej procedencij okazywali zręczenie majątności Szylwów między braciā Kakowskimi 1684, zapisy na teyże

majątności 1707, prawo zastawne majątności Pawłowicz 1707, prawa wieczyste darowne etc. na majątność Leskowicza Bieniewszczyznę, Połciew y inne w prowincij Witebskiej. Z tych tedy dowodów w 5-tym pokoleniu wywodzący się następcy, co do ślacheckiego urodzenia będąc niedysputowanemi, jako z dawną wieczystemi possessiami y urzędami zaszczytzeni, za aktualną y rodowitą ślacheć od sądu ziemskiego prowincij Witebskiej uznani y wyświadczeni zostali.

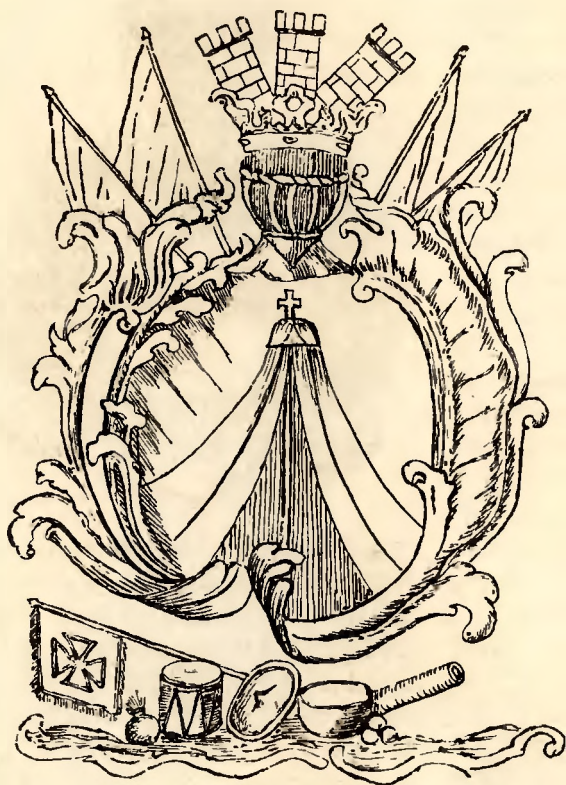
Kęstowiczowie herbu Pokora:

podkowa y klucz
w poprzek położony w błękitnym polu; na hełmie nad koroną trzy pióra strusie, szlachetność urodzenia wywodzili od przodka Jana Skęzgayły starosty Wileńskiego. Ten od Zygmunta króla Polskiego miał przywilejem nadane dobra w xięstwie Żmudzkim, od ekonomij Telszewskiej odłączone, nazwane Kęstaycie. Od tych dóbr sukcesorowie onego nazwani zostali Kęstowiczami, które iż sukcesor Zacharyasz Kęstowicz y dalsi possydowali,

dokumentem granicznym 1565 przez Stanisława Rayskiego komisarza krolewskiego y starosty Ołyckiego in partem Ipp. Kęstowiczów czynionym dowodzili; w dalszey procedencij pozew 1629, obdukeya o zrabowanie przez Szwedów 1659, process 1669, prawo funduszowe Ixx. Rochitom Kęstayskim 1752, w którym nawet linią od 3-go aż do 8-go pokolenia namieniającą produkowali; naostatek w 6-tym pokoleniu ieden z sukcesorow oddaliwszy się z xięstwa Żmudzkiego na Ruś, że różne miał possessie, świadczą: prawo zastawne 1732, arendowne 1758 y inne. Ktoremi y dopiero w 9-tym pokoleniu wywodzący się następcy będąc zaszczytzeni, a do tego testimonialnem pismem od obywatelów xięstwa Żmudzkiego 1773, iż od wieków dawnych familia Kęstowiczów w tymże xięstwie possessią zadawnioną, poświadczeni, przy wszelkich stanu ślacheckiego prerogatywach y zaszczycie wolności od sądu ziemskiego prowincij Witebskiej zachowani y utwierdzeni zostali.

Kisielowie, idący od Świętoldyca hetmana y wodza woysk Ruskich, rycerza wojennymi dzieły podczas oblężenia od woyska Pieczyngów Kijowa przez zabranie onym namiotów y całego obozu wślawionego. Gdy od takowego oblężenia Kijów uwolnił, od Włodzimierza natenczas xiążęcia wielkiego Ruskiego 1040 roku został praemiowany herbem Kisiel alias namiot z krzyżem na gałce w polu różowym; na hełmie trzy wieże. Od którego to Świętoldyca jako przyświadcza kronika Ruska

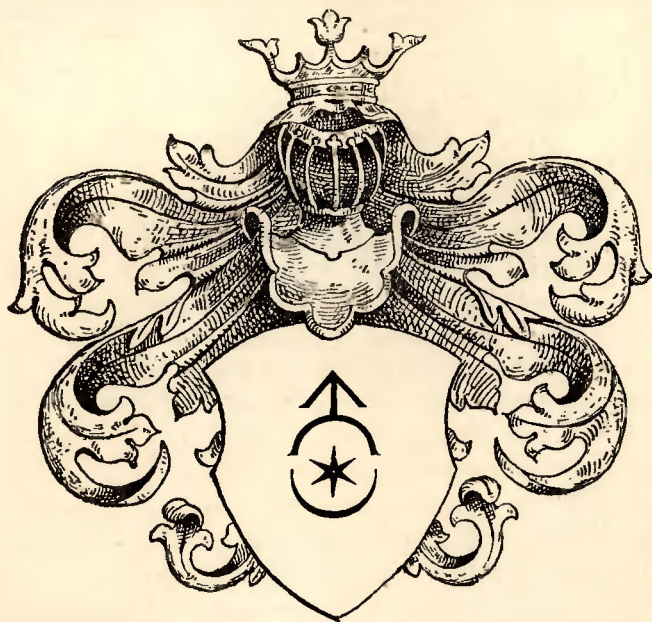

y Herbarz Polski poszła familia Kisielów, z których iedni w Kijowskim inni w kraju Białoruskim possessie ponabywali, iednak iż w prowincij Witebskiej znacznemi possessiami y urzędami byli wsławieni, świadczy kronika Niesieckiego tom II, fol. 520, wielkie fundusze Bazylianów Witebskich y innych kościołów, a do tego prawa przedażne 1717 przez następców różnych maiętności; w 5-ym dopiero pokoleniu wywodzący się, chociaż tak wielkimi nie są znaczni possessiami, iednak co

do ślachestwa wcale nie naganni. Jakoż sąd ziemski w tej mierze z publiczney notycij będąc przeswiadczony, w nienaruszonym charakterze rodowitej ślachećności zabezpieczył.

Klimaszewscy herbu Dombrowa to iest podkowa z trzema krzyżami w błękitnym polu, na hełmie skrzydło senupie strzałą przeszyte. Od przodka Bartłomieja Łosia Klimaszewskiego z krajów Polskich w powiat Oszmiański przybyłego y tamże possessią różnych dóbr przez się nabytych zaszczyconego, co poświadcza dokument zrzeczny z posagu y wyprawy po córce 1630, którego syn z powiatu Oszmiańskiego w województwo Witebskie zajachawszy, nabył maiętność Suszczewo, jako świadczą process o wyiscie poddanych z owej maiętności 1649, drugi process 1652, w 3-cim stopniu następców dowodzą kwity zaprzysiężenia dymów maiętności Suszczewa 1660, process 1668, zrzeczenie

1672, kwit pogłównego 1684, dwa prawa zastawne 1709, 1714; w 4-tym stopniu obligiem 1712, kwitami podatków z majątności Suszczewa 1715, 1725 opłaconych probowano; w 5-tym pokoleniu produkowano w dowód progeneracji zapis wieczysty 1740, kredens na funkcję instygatorską 1753 od grodu Witebskiego; w 6-tym nakoniec wywodzący się przy possessij majątności od antecessorów swych nabytej Suszczewa nieprzerwanie zostając, iż nienaganny rodowitości ślacheckiej wywód okazali sąd ziemski, prowincij Witebskiej całą familią z dawną ślacheckimi wolnościami y possessią zaszczyconą, w stanie ślacheckim zachował y utwierdził.

Kłosewiczowie herbu Ostróg, to jest pół strzały rozdartej z mieściem i gwiazdą w błękitnym polu, nad hełmem mitra, z familij Polskich ziemi Sąddeckiej, Jan Franciszek Kłosewicz przybywszy w województwo Witebskie został stanowniczym pułkowym tegoż województwa, który, iż w czasie stawiania obywatelów Witebskich pod Grodnem dla utrzymania coequacij z Koroną Polską, w należytych porządku w obozie prezentował

się, produkowali się attestacją JW-o Ogińskiego pułkownika 1699, i że tenże Franciszek miał wieczystę Nieporoty a zastawną Horodnie majątności w Witebskim leżące, okazywali prawo 1700 y kwit opłaconego podatku 1702. Którego nastempcy w 4-ym pokoleniu wywodzący się przyzwoitemi ślacheckiemu stanowi possessiami dóbr bez żadney obiekcij honorowi zaszczycaią się. Na tym fundamencie sąd ziemski jako niedysputowane dobre urodzenie Ip. Kłosewiczów w teyże trwałości stanu zachował.

Kniaźninowie herbu Dołęga: podkowa z krzyżem, we szrodku podkowy strzała w polu błękitnym, w hełmie skrzydło sempie strzałą przeszyte. Familia rodowitością ślachecką y dawnością possessij w wojewodztwie Smoleńskim, w stanie Małachowskim, majątności Kościukowa Wołnina, Lotyszyna y innych zaszczycona, w czasie inkorporowania wojewodztwa Smoleńskiego pod rząd państwa Rosyjskiego, Imcepan Nicefor Książnin aktor pomie-

nionych majątności z niewoli Rosyjskiej gdy się salwował, odebrał przyświadczenie od województwa Smoleńskiego w roku 1667, iż przez czas długi w oney zostawał. Nakoniec odżałowawszy dóbr y całej substancij wyjechał z zabranego kraju do Polski, dowodzi tego process 1668 tegoż Ip. Nicefora Książnina w grodzie Mińskim, iż mu tam wszystkie przywileje, papiery, kwity podatków zwyczaj namienionych majątności opłacanych, a w dowód ślacheckiego urodzenia y zaszczytu dóbr ziemskich y nadań królewskich służące, przy tychże dobrach w Smoleńsku zostały; w Polsce tedy różnie przebywając osiadł w wojewodztwie Witebskim, którego synów poświadcza testimonium popisowe 1698, zakaz trzem braci 1702, prawo kupne majątności Horbaczewa 1704 od Ipp. Chocimskich, pilność o nieprzyznanie tegoż prawa 1706, prawo przedaźne między bracią teyże majątności 1724; trzeciego stopnia dowodzi pilność 1730, testament dysponujący majątnością Horbaczewo, ruchomość y całą substancją na synów teraz w 4-tym pokoleniu wywodzących się, których dowody rodowitość ślachecką y possessią w tutejszey prowincij okazujące, iż są nienaganne, a nadto, iż teraz wywodzący się IM. pan Franciszek

Kniaznin znajomym będąc prawa narodowego, iest adwokatem w sądach ziemskich Witebskich, sąd tenże przekonany y wiadomy o ślachećności tego imienia, w należytych prerogatywach y wolnościach ono zabezpieczył.

Kniażyszczowie herbu

Lewart, to iest lampart w koronie podskakuiący w różowym polu, na hełmie pół lamparta, probuiąc urodzenia swego ślacheckiego od Siemiona Książszczy, którego synów dowodzili kwitami poborowymi 1668, prawami wieczysto kupnymi maięćności Pilipkowa w Witebskim 1686 y testamentem 1713, a w dalszey procedencij prawa wieczysto kupne części Zamierzyna 1751,

kwity podatkowe w różnych datach, prawo zastawne 1762 prezentowali. Których wywód do 6-go pokolenia okazany należycie, sąd ziemski prowincij Witebskiej przeyrzawszy, iako dawnych mieszkańców prowincij Witebskiej przy wolności ślacheckiej y prerogatywach zostawił.

Kołomyscy herbu Niezgoda alias podkowa, przez ktorey szrodek miecz przechodzi; we szrodku zaś strzała żelazcem na dół w błękitnym polu, nad hełmem pawi ogon, stawaiąc do wyvodu rodowitości ślacheckiej od progenitora Piotra Kołomyckiego, possessią w powiecie Lidzkim od antecessorów swoich maiącego, chociaż żadnych dla oddalenia się w kray tutejszy nie mieli do wyprawienia generacij swiej dokumentów, atoli gdy dopiero w 7-ym pokoleniu wywodzący się nastempcy słusznie y nienaganne od imienników swoich w powiecie Lidzkim zostaiących, pod rokiem 1773 testimonium przyznane prezentowali,

1770 i 1771 wydane, wartość tychże usług w Rzpltey iako ślacheccowi przyznały, zaczym y sąd ziemski prowincij Witebskiej według tych dowodów godnym ślacheckich prerogatyw być osądził.

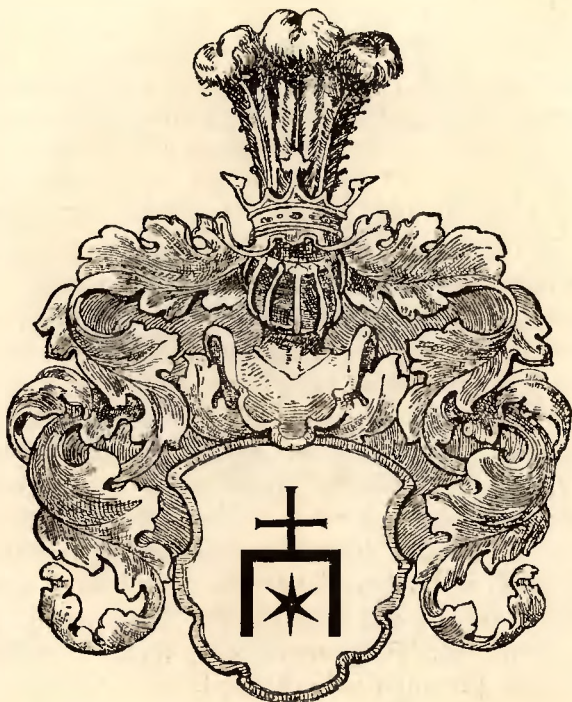
Komarowscy herbu

Ciołek z rogami różowy w białym polu, na helmie pół ciolka, od przodka Pawła Komarowskiego mającego possessią w województwie Witebskim, dowodzili zapisem wianownym 1578, którego następcom Adam Kisiel za usługi część gruntu w Styrykach darował, w dowód zaś dal-szej procedencij testament 1715, prawo darowne 1725 pokładali,

przecież y szczupłością dokumentów należycie swą schedę do 7-go pokolenia dowiedli. Na czym sąd ziemski przestając, na fundamencie statutu w. x. Lit. y konstytucij seymowych tychże Ipp. Komarowskich w teyże trwałości y prerogatywie stanu zachował.

Kononowiczowie

z familij Siemionowiczów herbu Radwan czyli Siemionowicz, to iest chorągiew żółta o dwóch połach z frandzlami, miasto zaś trzeciej średniey poly gwiazda o 6 graniach; na wierzchu chorągwi krzyż w polu błękitnym; w hełmie trzy pióra strusie, dając wywód rodowitości słacheckiey okazali, iż Woyciech Siemionowicz obywatel xięstwa Żmuydzkiego w powiecie Widuklickim mając dziedziczną substancją,

Uzumendzie nazwaną, miał syna Adama, którego probowano testamentem 1640, rozporządzającym majątność Uzumendzie na synów swych Andrzeja, Kazimierza y Konona, z ktoregogo Konona Siemionowicza wszczęła się familia Kononowiczów. Ten Konon opuściwszy kraj swoy, osiadł był w powiecie Grodzieńskim; synowie iednak tegoż Konona informowani o familij w xięstwie Żmuydzkim, powrócili w powiat Widuklicki y tam od familij poznani, w sukcesij majątności Uzumendzia zaspokojeni zostali. Do tego oraz z długoletniey służby u Ixx. biskupów Wileńskich Eustafi syn Konona otrzymał prawem wieczystym dworek w Wilnie a prawem dożywotnim majątność Warliszki z dóbr kapituły Wileńskiej odłączoną. Dowody na to chociaż auten-

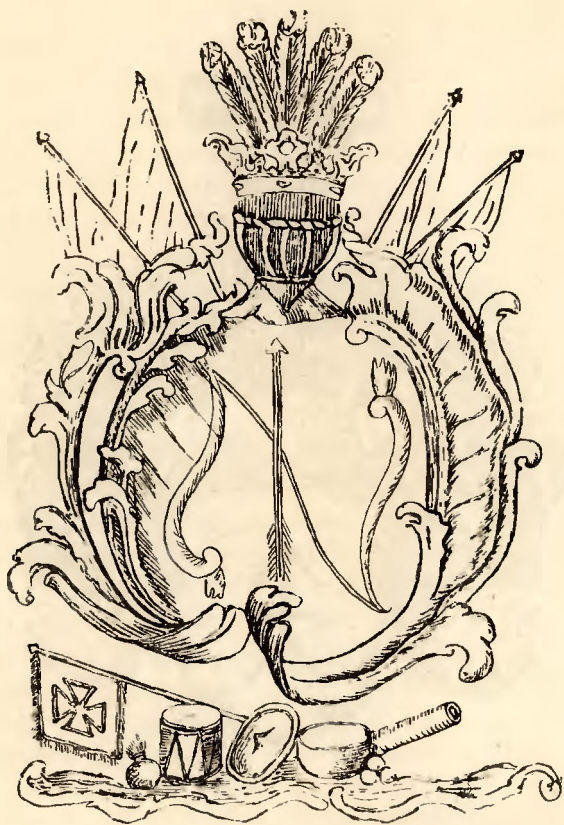
tyczne były, pod ciężką jednak całego miasta Wilna w r. 1737 konflagratą, we dworku dziedzicznym tychże Ipp. Kononowiczow z całym ich majątkiem spłonęły. Poświadcza takowy przypadek manifest 1772, z którego oraz w 5-tym pokoleniu następcy próbując się nienagannej rodowości szlacheckiej dowód okazali, albowiem zasługami oycy swego u JW. Zienkowicza biskupa Wileńskiego zaszczytzeni, na uczciwą wzięci edukacją zostali. Iakoż do lat przyszedłszy, ieden na usługach JW-o Ogińskiego wojewody Witebskiego, otrzymał prawem dożywotnim 1748 majątność Zapożenki w prowincyi Witebskiej, o której possessij proceder z Ippmi Rahozami 1766, 1767 świadczy; innych braci, iakoto sekretarza JW-go kdzia Massalskiego biskupa Wileńskiego, przywileje na skarbnikowstwo Czerniechowskie 1762, na woyskowstwo Parnawskie 1773 y possessia majątności Warliszek z dworkiem w Wilnie, innych też w zakonach s. Jesu y świeckim urzędy znaczne uwiadamiają. Ktorzy to Ipp. Kononowiczowie z synami swemi w 6-tym pokoleniu wywodzącemi się, mając przed oczy, iż zgorzenie dworku w Wilnie a w nim wszystkich dokumentów imieniowi służących, mogłoby w czas przyszły iakowey podpadać suspicij y wątpliwości, dla tego czyniąc w tej mierze staranność na seymie Warszawskim przez konstitucyą 1768 tt. „nobilitacya“ w potomność czasów za zgodą wszystkich stanów approbowani y w ślacheckich prerogatywach utwierdzeni ze wszystkimi bracią y całą familią zostali. Na tak iasných dowodach sąd ziemski prowinc. Witebskiej przestając, iakoteż stosując się do wyż pomienionej konstytucij, przerzeczone Ipp. Kononowiczow Siemionowiczow imie w należytych stanu ślacheckiego prawach zabezpieczył.

Korzeniewskich familia według opisanja autorów Bielskiego y Niesieckiego pieczętująca się herbem Kościeś: to jest strzałą rozdartą z krzyżem w czerwonym polu, na helmie 3 pióra strusie, znakomitemi urządami y possessiami dóbr ziemskich w różnych województwach y powiatach zaszczycona, z której, iżby teraz wywodzący się pochodzili, niemają dostatecznych dowodów. Atoli według schedy progeneracij swojej wypisanej okazali, iż od Woyciecha Korzeniewskiego, mającego possessią w województwie Brzeskim Litewskim do 5-go pokolenia rozrodzili się; na dowód zaś rodowości ślacheckiej

trzy testimonialne pisma 1774, od ślachechy w okolicy starostwa Uświatskiego mieszkającej, osób 9-ciu, drugie od miasta Wieliza, trzecie od Ip. Bulhaka starosty Sawińskiego wydane, które wywodzą się familią Ipp. Korzeniewskich za rodowitą wyświadczaia ślacheć; z tego powodu y sąd ziemski prowincij Witebskiej też familią w tymże stanie zachował.

Kossowowie herbu (s), to iest na tarczy w polu czerwonym litera N strzałą przewidziona, nad hełmem 5 piór strusich, rodowitością ślachecką y possessyą dóbr ziemskich ieszcze ante uniemem xięstwa Litewskiego z Koroną Polską zaszczytzeni, od przodka swego Kozmy Kossowa wywodząc się okazali, iż syn onego Konstanty Kuźminicz Kossow wedle listów trzech od króla IMści Zygmunta I w dacie indykta 7 y 8 do IW-go Iwana Sapielhy woiewody Witebskiego, marszałka IKMści pisanych, ażeby za znakomite w Rzeczypospolitey usługi temuż Konstantemu 6 służb gruntu w Zerobyczach y Iazwinie, iedną pustosz w Holedzi y w dalszych rekuperowanych dobrach podano było. Które daniny wnukowie Kuźmy Kossowa possyduiać, na wieczną sobie onych possessią od Zygmunta Augusta 1560 uprzywilejowani zostali. Dalszą procedencią przywilej tegoż króla na postawienie karczmy w dobrach Budowieście y Zerobyczach 1560, zapis ugodliwy 1585, listy dzielece 1584, 1587 (w których pieczęć (s) wyraźnie przyciśniona) poświadczaia. A że cięż

w 4-ym pokoleniu następce do różnych urzędów ziemskich od województwa kredensowani, deputackich od wojewodów, komissarskich y innych od królów installowani byli, instrumenta 1591, 1597 świadczą. W dalszey progeneracij intercyza między Kossowanami 1597, instrukcyja królewska y kredens na poborstwo 1614, prawo wieczyste 1620, list dzielczy, zapis summowny 1637, list dzielczy między bracią 1638, zapis zrzeczny 1644, prawa zastawne 1649, 1653, 1654, list IW-go Wyhow-

skiego hetmana w. x. Lit. do Kossowa 1658, zapis zrzeczny 1673, zapis zaspakajający dyfferencye między dobrami 1675, prawo zastawne y zapis wieczysto-zrzeczny na majątność Jazwino 1685, zapis zrzeczny z sukcesij Jazwińskiej 1697, przywilej króla Jana III na branie mostowego w Zerobyczach na rzece Borkowce, list na dworzanstwo do komissij y traktatów od tegoż króla, kredens na urząd podsędkowski ziemski Witebski od województwa 1699, zapis ugodliwy 1719, manifest 1722, przywilej Augusta II króla Polskiego na miecznikostwo, process 1731, przywilej na podwojewództwo, sędzstwo, starostwo Czernickie y dalsze dowody tym podobne, doskonałą y niezawodną probującą do 9-go pokolenia progeneracją, a u sądu ziemskiego prowincij Witebskiej iasnie okazane, gdy tak o possessij od niepamiętnego wieku, jako też o ślacheckim urodzeniu przy zaszczycie różnych znacznych od antecessorów aż do dziś wywodzącej się familij honorow, sąd ziemski przeświadczyły y objaśniły, jakoż te dowody,

ile zacność tej familij kazala, tyle od sądu odebrawszy approbaty, w nieskączonym zaszczycie y wolności utwierdziły i zachowały.

Koszczyców familia idąca
od protoplasty

Niceffora de Kościu, z xiążąt Sabaudyi po Palemonie, Ursynie, Sperze y Kolumnie herbu Poray albo Roża biała o pięciu listkach zielonych w czerwonym polu, nad hełmem y koroną takż roża, który z powodu pokrewieństwa Giedyminowi xiążęciu Littmu przybył do Litwy a. 1479, y tam od xcia Giedymina inter affines et comites principes został policzony, o czym różne

kroniki istotnie świadczą. A że z Wittoldem walecznie przeciw Krzyżakom wojował, a po wojnie do zaspokoienia się z temiż Krzyżakami od Zygmunta cesarza był w poselstwie użyty, za to iako i za dzieła rycerskie od Kazimierza króla Polskiego wojewodą Łęczyckim y nadaniem dwóch wsi małe y wielkie Rożyce 1495 roku kontentowany został, od których dóbr Rożyce Rożyńskimi, a od nazwiska de Koscin Koszczycami zwać się poczęli. Na co pokładali xieęgę Purpurat Rzymski pod rokiem 1755 Imieniowi Koszczyców dedykowaną, tudzież excerpt kronikarzewo jako: Okolskiego, Starowolskiego, Kojalowicza y Niesieckiego z biblioteki Akademij Wileńskiej temuż Imieniowi służący, pieczęcią obsygiłowany, a teraz w roku 1773 wydany, w którym od pierwszego przodka Nicefora de Koscin aż do daty dedykacji owego Purpuratu, zupełną tego domu Koszczyców objaśnia procedencją; od tego tedy Nicefora de Koscin w 2-gim pokoleniu synowie Stanisław wojewoda Łęczycki, iako świadczy Okolski w tom. II, fol. 634, drugi Roman wielki wojownik wprzód nad Tatarami na Podolu, potem nad hetnanem Swiszczem Dymetryusza w. xcia Moskiewskiego pod Belchovem 1510 zwycięzca, któremu w czasie wojny zabitemu przypisane elogium „iż był inter centum bellatores Sarmatiae“, wnuk Nicefora Wacław Sta-

nisławowicz Rożyński Koszczyc, chorąży Brzeski Kujawski, miał in voto Tarnawską, dziedziczkę hrabstwa Bogusławicz, odtąd następcy pisali się hrabiowie na Bogusławiczach. Prawnuk Nicefora marszałek seymu Piotrkowskiego 1549, referendarz koronny, potym kasztelan Sędimirski y Kaliski, nakoniec woiewoda Łęczycki, od Zygmunta Augusta króla Polskiego kreowany, według kroniki tegoż Okolskiego. Dalszey procedencij dziedzice dóbr Bogusławicz y Mikicina, kasztellanowie Inowrocławski, Brzeski Kujawski, Konarski, generał woysk Rzpltey przeniosłszy się z Korony w wielkie xstwo Litewskie, znaczne w powiecie Grodzieńskim pokupowali dobra y byli: podskarbi w. x. Litt. sekretarz w. koron. stolnik Grodzieński posłami do elekcij króla Jana Kazimierza, których następcy, że różne po żonach w Grodzieńskim y Witebskim pobrali maiętności, prawa wieczyste 1639 świadczą. Przywilej lenności od króla IMści Władysława IV na maiętność Zebienicaje 1640, drugi od Jana Kazimierza na mostowe w maiętności Babiniczach, trzeci na przewóz w Babiniczach na rzece Dzwinię 1651, testamenta 1663, 1670, process w grodzie Krakowskim 1676 o successią dóbr Mikicina w woiewodztwie Podlaskim, dekret kontumacyiny w trybunale Lubelskim 1677, dział wieczysty z listem na przyznanie między bracią 1678 maiętnościami w woiewodztwie Witebskim, Połockim y Wileńskim, dekret paritatis votorum o successią tychże dóbr Mikicina w trybunale Lubelskim 1688, dekret oczewisty w tymże trybunale 1692 przysądzaiający successią, w którym wyraża zupełną enologią od prapradziada, plenipotenecya od pięciu braci Koszczycow 1692 do dochodzenia dóbr Mikicina za dekretem, prawa wieczyste na dobra w Witebskim: Tułow, Babinicze, w Wileńskim Sokołoycie, w Oszmiańskim Stary Miadzioł, kamienicę w Wilnie, te wszystkie dobra od Koszczycza Koszczycowi w roku 1700 zapisane, których possessią y dopiero wywodzący się IMc pan Michał Koszczyc będąc z inną bracią zaszczycony, a do tego wiele wysokimi honorami, urządami ozdobił, do 14-go pokolenia nieprzyćmiony okazali wywód. Na fundamencie tak iasných y dowodnych probacij sąd ziemski prowincij Witebskiey familią IchM. panow Koszczycow wszelkich prerogatyw godną w należytey stanowi słacheckiemu wolności y prerogatywie umocnił y zachował.

Kotowiczowie herbu Korczak alias trzy wręby nierówne w czerwonym polu, na hełmie nad koroną pół psa

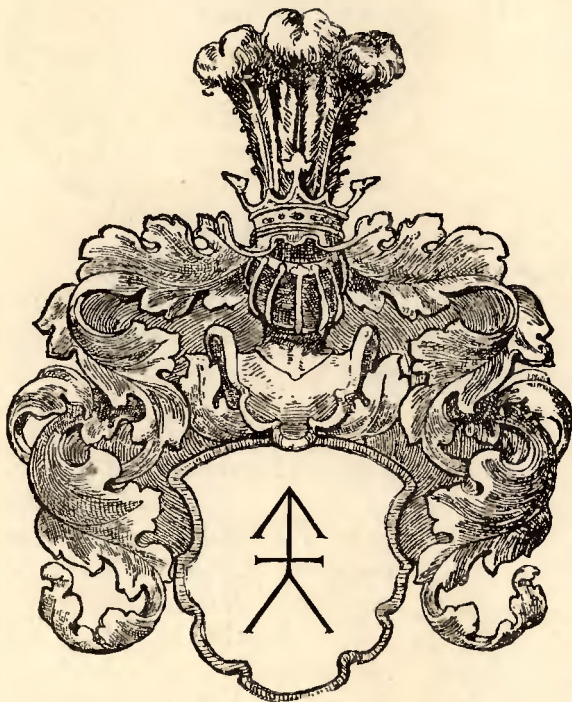
w czaszy, produkując linią procedencij swojej od Iana Kotowicza, mającego possessiä w prowincij Witebskiej, majątności Pilipkowa, którą, iż synowie y dalsi nastempcy possydowali, świadczą prawo wieczyste między braciä 1642, testament 1675, prawo przedażne 1683, process 1699, prawo przedażne 1704 y dalsze dokumenta o niedysputowanej progeneracij y possessij dóbr ziemskich w wojewodztwie Witebskim y powiecie Orszańskim dowodzące do 6-go popokolenia wypróbowaly, według których sąd ziemski prowincij Witebskiej tę IchM. panow Kotowiczow familiä wszelkich prerogatyw y wolności ślacheckich godną być przyświadczył.

Kozarewiczowie, według opisanja kronikarżów herbu Dołęga, to iest podkowa, nad którą krzyż, we szrodku podkowy strzała albo belt, w błękitnym polu w hełmie skrzydło sempie przeszyte strzałą, od Fiedora Kozarewicza osiadłość w w. xięstwie Litewskim w powiecie Lidzkim mającego, wywodząc się, okazywali pozew autentyczny stylem ruskim na sądy trybunalne główne xstwa Littewskiego w dacie 1665, nomine Andrzeja Fiedorowicza oycy,

Tymoteusza y dalszych synow Kozarewiczow na IchM. pp. Tryznow zanesiony, oraz metryki urodzenia w różnych datach, które istotną progeneracyä do 5-go pokolenia należycie wypróbały. A że ślacheckä dotąd zaszczycałi się prerogatywą, bywanie w różnych dóbr JWW. Pocięjów ekonomicznych, ślacheckiemu stanowi przy-

zwoitych funkcyjach, oraz używanie bez żadney objekeyj ni dokogo ślacheckich praw, wolności y prerogatyw, przyświadczyły. Na czym sąd ziemski prowincij Witebskiej przestając, w tymże stanie, iak dotąd zostawali, zachował y zabezpieczył.

Kozarynowie herbu

Ko-
ściesza: strzała roz-
darta z krzyżem
w polu czerwonym,
na helmie 3 pióra
strusie, od przodka
Tymofieja Kozaryna,
obywatela woie-
wództwa Podlaskie-
go, który dostawszy
się na usługi JW-go
Sapieły wojewody
Witebskiego, w nad-
grode uczciwych za-
sług był kredenso-
wanym od tegoż wo-
iewody namiestni-
kiem województwa
Witebskiego, na co
w dowod prezento-
wali process imie-
niem Tymofieja Ko-

zaryna namiestnika grodzkiego Witebskiego w dacie 1593 na mieszczan Witebskich, którego wnuka kapłański urząd obrządku Ruskiego w plebanij Lepelskiej sprawującego, niewiedzieć z jakiego powodu przezwano Kozarką y tym nazwiskiem nastempców aż dotąd tytułowano, iednak iż niewłaściwym nazwiskiem przezwano Kozarkami, sprawiedliwie od Tymofieja Kozarynow pochodzących, prezentowano na to excerpt iuramentu 1675, przez pomienionego parocha Lepelskiego czynionego, libertacją placow uwalniającą od podatków dworowi Lepelskiemu 1684, temuż Ixdzu daną, y dalsi nastempcy chociaż nieustannie ten urząd kapłański sprawowali, jednak nietylko dokumentami dostatecznie okazali, ale y testimonium jednym 1774 od województwa Połockiego, drugim od magistratu Lepelskiego wydanemi, probowali,

iż są ślacheckiego od przodków urodzenia, mający z dawna possessją w województwie Podlaskim, których produkcją do 6-go pokolenia podług wypisanej schedy sąd ziemski Witebski przyrzawszy y approbowawszy, w tymże stanie zachował.

Krajewscy herbu od

monar-

chów Polskich nadanego Oliwa, to iest lilia z korzenia wyrwana, między dwiema różami w polu białym, na hełmie pół lwa w koronie, po różnych województwach, ziemiach y powiatach osiadłość mający, różnemi zaszczytali się honorami. Jan Krajewski chorąży ziemni Wizkiej 1579, Stanisław Krajewski starosta Wizki 1616 oraz komisarz do uspokojenia kłotni od granicy Pruskiej, z której familij pochodzący Marcin Stanisławowicz Kra-

jewski miał dobra wieczyste dolne Stayki w prowincij Witebskiej, które nastempcy possydując do 4-go pokolenia, żadnych w dowod procedencij swojej nieokazali dokumentów; w 5-tym tedy przy possessij dalszych majątności, jakoto Bujewa Użlęcina dowodzili obdukcją woźnego 1762 r. w 6-tym pokoleniu świadczy proceder z Ipp. Podwińskimi y Buiewiczami o zabranie papierów y różnych dokumentów 1765, a zatym testimonium 1774 roku szlachty y obywatelów prowincij Witebskiej przyświadczyły ślachecką rodowitość y zaszczyt obywatelstwa w teyże prowincij. Według których dowodów sąd ziemski prowincij Witebskiej w teyże trwałości y prerogatywie, iak dotąd zostawali, zachował.

Krażyńscy herbu Slepowron:

podkowa z krzyżem, na którym kruk pierścien w pysku trzymający, w błękitnym polu, na hełmie nad koroną takież kruk, okazali, iż familia IchMei z dawnych czasów w województwie Mińskim osiadłość swą miała, z ktorey dway bracia Stanisław y Jerzy Krażyńscy służąc w woysku w. x. Litt. gdy z konsystencyą onego w województwie Witebskim przebywali, Stanisław ożeniwszy się z Dmitrowiczówną patryotką tegoż wo-

iewództwa, w posagu wziął po niej dobra Pohosciszczce, Suchodorowie, Potuczosię y inne, z których, jakoteż y z dóbr Hranicz w Mińskim będących, iż zaprzysięgał dymy y podatki Rzpltey opłacał, świadczą kwity 1637, 1683, 1685, 1690; synów zaś Stanisława poświadcza zapis obligacyjny 1693, także kwity opłacanych podatków z wyż pomienionych majątności 1702, 1703, 1706, 1711, 1713, dalszych też braci służących w woysku Litewskim dowodzą instrumenta na exakeye podatkow z województwa Witebskiego roku 1720, w 3-cim stopniu okazują należytą procedencyą y possessią dóbr wspomnionych kwity podatkowe 1736, 1752, z których w 4-ym pokoleniu wywodzący się, w równości ślacheckiego imienia y urodzenia każdemu zostający, podług słuszności dowodów swoich y probacij, iak się zdawna wolnością ślachecką zaszczycali, tak y odtąd w tymże stanie zostawać od sądu ziemskiego Wittebskiego upewnieni zostali.

Krupscy herbu Lewart, to iest lampart podskakujący w koronie, w czerwonym polu, na hełmie pół lamparta, w probacij imienia urodzenia swego ślacheckiego od przodka swojego w województwie Witebskim possessionata wedle Kroniki Litewskiej Gwagnina hetmana woysk Rossyjskich, Iana Krupskiego, okazali possessią majątności Pilonek w prowincij Witebskiej, co też y prawo wieczyste 1668 poświadcza, w dalszej procedencij testament 1691, prawa zrzeczne majątności Białynicz,

Babnina y assekuracyne 1727, wieczyste 1744, a względem dalszych dokumentów wyższej enologii y probacji urodzenia ślacheckiego y dóbr mięnia z przodków swoich w innych wojewodztwach, okazali manifest 1761 na pogorzałe dokumenta, iednakowoż y temi dokumentami iako y przyświadczeniem ślachty do 5-o pokolenia dostatecznie się wywiedli. Przeto sąd ziemski Witebski na fundamencie takowych probacji tychto Ipp.

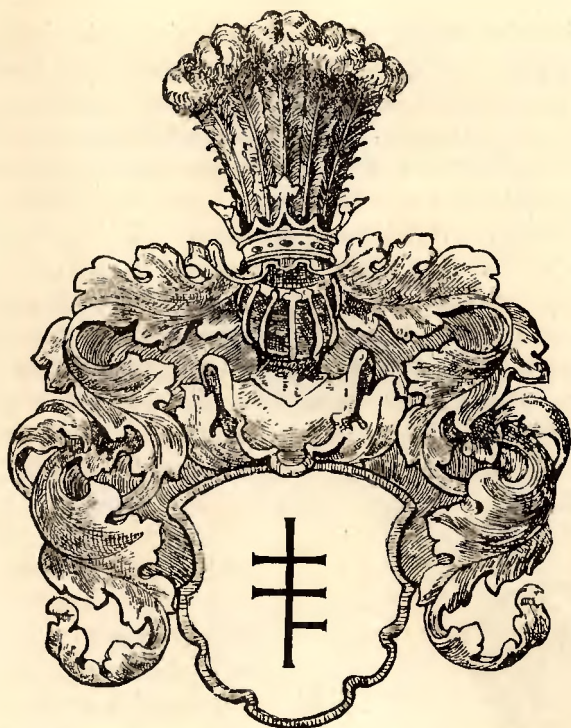
Krupskich urodzeniem ślacheckim y possessią dóbr ziemskich zaszczyconych, za rodowitą szlachtę, wszelkich prerogatyw dostojną, rekonoskował.

Krzeczkowscy herbu od monarchów Polskich około roku 1444 nadanego, Prawdzicz, to iest lew w białym polu do połowy z muru wychodzący, w łapach koło czyli prawdę stołową mający, z helma y korony takież lew wypada, dowodząc urodzenia swojego ślacheckiego od protoplasty Stefana Sepiłaki a Trombki Trombskiego, dziedzica na Krzeczkwowie Krzeczkovskiego, w ziemi Drohickiej, w powiecie Nurskim possessią mającego, ktorego

synow probowano prawem donacyjnym 1537 roku, w 3-im pokoleniu dokument 1540 godzący się na rozdział dóbr Krzeczkowa, konsens Bolesława xiążęcia Mazowieckiego y Ruskiego 1556 (s) na zbycie 26 morgów gruntu w Krzeczkowie, w 4-tym stopniu donacya dwóch morgow gruntu w Krzeczkowie między bracią 1559, kwitacya 1568, przyświadczaia 5-go pokolenia dekretem podkomorskim 1595, rozgraniczaiącym dobra Krzeczkow, dokumentem 1636 ustempuiącym część teyże maiętnosci, 6-go stopnia metryką 1602, dokumentami: zamiennym 1649, kwitacyinym 1659, darownym 1670, 7-go pokolenia metrykami w datach 1633, 1635, 1639, 1640, 1642, 1649, 1651, 1656, 1659 z parafij kościoła Ceglowskiego wypisanemi, oraz dekretem oczewistym trybunału koronnego Piotrkowskiego 1670 ferowanym probowali; bowiem gdy ślacheie Mirocki uczynił objekeją nierówności w ślacheetwie Ipp. Krzeczkowskim, natenczas Ipp. Krzeczkowscy okazawszy niepodeyżrane ślacheetwa dowody, pomienionym dekretem trybunalskim przy wszelkich dom Sepilakow Trąbskich na Krzeczkowie Krzeczkowskich prerogatywach ślacheckich zachowali y na zawsze utwierdzili, a na Mirockim winy zyskali; w 8-mym stopniu iedni przy tychże dobrach w Polsce pozostali, których dowodzą metryki 1682, 1684, 1691, 1695, process y arest w grodzie Drohickim 1721, drudzy do Litwy wyiechawszy, różne miewali possessie, jakoto: starostwo Narwidziskie w Trockim za przywileiem Augusta II króla Polskiego, dobra Woytowo od kapituły Wileńskiej za prawem arendownym 1748, maiętność Bialynicze w Witebskim za prawem dożywotnim 1750 od IWW. Pociiejow, w 9-tym pokoleniu testamentem, dekretem grodzkim Witebskim 1759, prawem arendownym maiętności Ledea 1769, dekretem grodzkim Witebskim 1771 y dalszemi dowodami aż do 10-go pokolenia wywod nienaganny tak co do progeneracij iako y urodzenia ślacheckiego okazali. Ktore probaeye sąd ziemski prowincij Witebskiej oglądawszy, za aktualną y niedysputowaną ślachtę całą familię Ipp. Krzeczkowskich wszelkich prerogatyw ślacheckich na zawsze godną y dostojną bydz uznał y wyświadczył.

Kubiatowiczowie herbu Pilawa, to iest półtrzecia krzyża w niebieskim polu, nad koroną pięć piór strusich, od Andrzeja Kubiatowicza czasu rewolucij z Polskiej w woiewodztwo Witebskie przybyłego, który iż miał possessią we wsi Horach, dowodzili kwitacyą y attestacyą od WWIpp. Luskiny

chorążego y Czapl-
ca podczaszego Wi-
tebskiego w 1738;
dalszej procedencij
prawem zastawnym
części majątności Do-
breyki 1759 a wzglen-
dem urodzenia śla-
checkiego okazwali
testimonia od wielo
ślachty prowincij
Witebskiej roku
1773 wydane, któryto
wywód do 3-go po-
kolenia okazany, sąd
ziemski prowincij
Witebskiej przezy-
rzawszy, w takowym-
że stanie y preroga-
tywie iak dotąd zo-
stawali, tychto Ipp.
Kubiatowiczow za-
chowal.

Kuszelewscy herbu
z da-
wnego nadania Drze-
wica, to iest miesiąc
y dwie gwiazdy
w niebieskim polu,
na hełmie 5 piór stru-
sich, w wojewodz-
twie Trockim, w po-
wiatach Grodzień-
skim y Wilkomir-
skim, od dawnych
czasow possessią
wslawieni, z których
Andrzej Kuszelew-
ski dziad wywodzą-
cych się, w woje-
wództwo Witebskie

zajachawszy, różne miewał w tymże województwie possessie, jako świadczy prawo wieczysto-przedażne od Ipp. Kuszelewskich Łuskinom 1723, którego nastempcy, iż w różnych bywali urzędach, świadczą przywileje: ieden Augusta III, drugi Stanisława Augusta królów Polskich w datach 1760, 1765 na obożnieństwo Witebskie Michałowi Kuszelewskiemu konferowane, oraz tak wiadomość obywatelów prowincij Witebskiej y znościomość imienia y urodzenia, jakoteż dla niedostatku dokumentów y dowodów dla zasięgnięcia wyższej enologij, w Litwie przy innych in fundo dobrach pozostałych, testimonia w r. 1773 od wielu urzędników szlachty prowincij Witebskiej poświadczają nienaganną Ich Mpp. Kuszelewskich imienia rodowitość szlachecką; takowymi dowodami sąd ziemski prowincij Witebskiej przekonywając, za prawdziwie rodowitą szlachtę z całą familią być uznał y osądził.

Lachowscy herbu
Pilawa,
alias półtrzecia krzy-
ża, nad koroną pięć
piór strusich, według
opisania Niesieckie-
go w tomie III, fol.
5, possessią w woie-
wództwie Podlaskim,
w ziemi Czerskiej
mający, w różnych
bywali funkcyach,
iako Andrzej La-
chowski komornik
Czerski 1647, z teyże
familij Jerzy La-
chowski czasu rewo-
lucij pod rokiem
1660 zaciągnowszy
się do woyska
Rzpltey Litewskiego,
zaszedł z onym na
konsystencyą w po-

wiat Orszański, gdzie ożeniwszy się z Worotyńcówną, wziął w po-
sagu część majątności Sierokorotni, którą possydując, opłacał po-
datki, jako świadczą kwity 1676, 1679, 1684, miał też possessie

zastawne majątność Kaszyno w Orszańskim a Bublewo w Witebskim, z których majątności, iż osobą swą zastompił pospolite ruszenie, okazuje kwit IOX-cia Druckiego Łubeckiego, pułkownika 1699, oraz kwit podatkowy 1710, nabytey także prawem dziedzicznym majątności Turjewa w Witebskim, poświadczą zeznanie intromissij na też majątność 1703 od Ipp. Dzierożyńskich, którego synow possessorow majątności Kaszyna świadczą kwity na pospolite ruszenie 1700, na opłacone podatki 1706, 1728, dekret contumationis 1719, w 3-im pokoleniu process 1723 na Ipp. Burskich o intruzią w grunta Kaszyńskie, z którychto przodków w 4-tym y 5-tym stopniu wywodzący się nastempcy przy possessij majątności Dobrynia y Jaromina w prowincij Witebskiej, nienaganney rodowitości ślacheckiej y progeneracij dowod okazali. Na tych probaciach sąd ziemski dość mając, z dawna ślachecką familią w teyże prerogatywie umocnił.

Leteccy herbu Lis v. Mzura,

to iest strzała z dwiema krzyżami w czerwonym polu, nad hełmem lis do połowy z korony wyskakuiący, dowodząc rodowitości ślacheckiego urodzenia od przodka Teodora Iwanowicza Szwogiera, którego synowi Bohdanowi Fiedorówiczowi nayiaśniejszy król Polski Zygmunt I przywilejem 1508 roku nadał majątność Ledczany, służb 4, y Budowieście, służb 2, którey majątności possessią przez synow Bohdanowiczow Szwogierow od Ledczan Leteckich świadczy

dekret 1552, oraz przywilej króla Stefana pod Pskowem 1582, konfirmuiący też dobra, i oraz tym przywilejem daie wsie w dzierzawie Uświatskiej; a zatym dział wieczysty 1584 między temiż Bohdanowiczami Leteckimi bracią, przywilej 1589 Zygmunta III, konfirmuiący dzierzawę pomienionych wsi. W dalszey procedencij świadczą intromissia 1603, przywilej komissarzow krolewskich, podaiąc dobra w Smolenszczyźnie 1620, prawo zastawne 1655, testament 1656, dział między bracią 1677, testament 1687, prawo zastawne 1707, ktoremi jako y wiele innemi dokumentami do

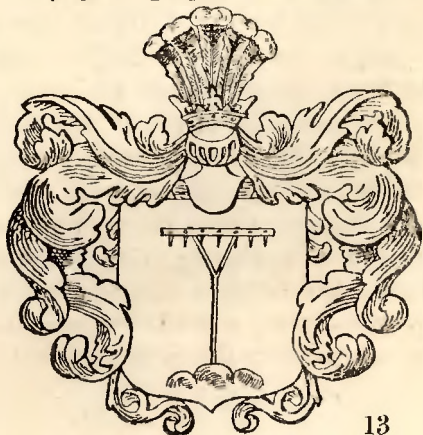
9-go pokolenia istotney dowiódszy progneracij, okazali z tychże dokumentów, iż ta familia roznemi wsławiwszy się rycerskimi dziełami, nadaniami, od krolow obdarzana, urządami y honorami nieupośledzona była, a possessią dóbr ziemskich y nadanych aż dotąd zaszczycając się, za aktualną y rodowitą szlachtę od sądu ziemskiego prowincij Witebskiej uznana y rekognoskowana została.

Lewiccy herbu Rogala, to iest na tarczy linią perpendykularną podzieloney, rog ieleni w białym polu, y bawoli w czerwonym polu, na helmie także wyrażenie rogów, w różnych ziemiach, wojewodztwach y powiatach Korony Polskiej possessiami y honorami zaszczytzeni, jako kronika Niesieckiego w tom. III, fol. 100 y inne świadczą, iż Krzysztof w ziemi Wyszogrodzkiej 1642, Mikołaj y Jozeff w wojewodztwie Sędomirskim 1643 a Stanisław podczaszy Podlaski Lewiccy, praedecessor wywodzących się, possessionat wojewodztwa Podlaskiego, possydywał dobra w ziemi Bielskiej nazwane Złotniki y Woycieszki, ktore synowie

dla exonerowania wielkich długów przez tegoż Stanisława oycą zaciągniętych, zostawili Ip. Stypułkowskiemu, sami zaś iedni w tymże województwie pozostali, a Jan chorąży w regimencie w. x. Litt. w Witebską zajachawszy prowincyą, różnie przebywał, co poświadcza obdukeya woźnego 1724 o porombanie onego przez szlachtę w Witebsku; nakoniec przyiąwszy służbę w starostwie Wielizkim w garnizonie tamieczney komendy, za zasługi swoje otrzymał folwark w starostwie Uświatskim od woytowstwa Wyszodzkiego odłączony, co poświadcza testimonium Imp. Beresńiewiczza namiestnika Uświatskiego 1774 roku; brat zaś drugi Anzelm Stanisławowicz w Polsce pozostały, przybywszy na Ruś a zgodziwszy się o sukcesią dóbr Złotnik w zastawie będących, wziął prawo wieczysto-zrzeczne 1730, teraz vidimatum okazane, Jan zaś pomieniony folwark od starostwa Uświatskiego possydując, nabył prawem wieczystym majątność Kotowo y Krasnystaw w województwie Witebskim, w possessij których majątności, iż sukcesorowie zostawali, świadczy process o utrzymanie dokumentów sztuk 12, na pomienione majątności służące, na IXdza Harasimowicza dziekana Wielizkiego 1774, oraz metryki należytey progeneracij, passporta JW-o Piaseckiego komissarza Wielizkiego 1764 do gubernij Smolenskiej iadającym, w których mieni aktualną szlachtą; nabycie folwarku Szczotki w starostwie Wielizkim prawem wieczystym 1767, nadanie prawem dożywotnim od JOxcia IMści Czartoryskiego wojewody Ruskiego folwarku Saczewa od starostwa Wielizkiego, co poświadcza inwentarz podawczy 1772 y ubezpieczenie tenuty tego folwarku przez JW-o gubernatora Pskowskiego, Michała de Kreczetnikoff, w rezoluciją na memoriale uczynione. Takimi tedy dokumentami possessiją y progeneracyą wyświadczaiącemi do 5-go pokolenia wywiodłszy się, z całą familią w tymże stanie y prerogatywie szlachectwa zachowani y utwierdzeni zostali.

Lipsey ¹⁾ herbu z nadania królów Polskich Grabie o 7 zembach na pagórku utkwione w żółtem polu, nad hełmem y koroną pięć piór strusich, stawiając do wyvodu rodowitości ślacheckiey okazwali genealogiją domu swego od Wacława Grabie de Lippe

¹⁾ Obok herbu Grabie stoi namalowany także herb Rogala.

Gano Lipskiego stolnika Kaliskiego, dóbr znacznych w kraju Polskim, w województwie Belzkim na Ganowie dziedzica, o którym iako y successorach onego świadczy Kronika Niesieckiego, wzmiankując dedykacją panegiryka xiążęciu kardynałowi Lipskiemu, pochodzącemu od Wacława; niektory z następców dla rewolucij oddaliwszy się z kraju Polskiego a na Białej Rusi osiadłszy w województwie Witebskim, znaczne dobra Boleck y Wydreię ponabywał; inni też zostawszy się w Polsce, różnemi urządami świeckimi: kasztellanią Rogozińską, pisarstwem Kalizkim, duchownemi: kardynałem, biskupstwem Krakowskim y probostwem Gnieźnieńskim wslawieni, przy dobrach w Polsce dziedzicznych pozostali. Tego tedy, który w tym tu Białoruskim osiadł kraju, następców w 4-tym stopniu posiadających pomienione majątności Boleck y Wydreie, dowodzili prawem wieczystym kupnym majątności Dubrowy w województwie Witebskim 1631, kwitacją z pretensij do majątności Bolecka Ipp. Stankiewiczom 1641, zrzeczeniem z posagu Ipp. Leteckim 1653, attestacją od współobywatelów prowincij Witebskiej w niewolę Ryssyiskę natenczas razem zabranych, przy uwolnieniu z oneyże daną 1655, zapisami 1672; w 5-tym pokoleniu tąż kwitacją z pretensij do majątności Bolecka 1641, dekretem trybunalskim 1645, prawem przedaznym majątności Wydrej 1653, testimonialnym pismem od kompatriotów województwa Witebskiego y wspólniewolników powtórnie w niewolę Moskiewską Piotrowi Gano Lipskiemu zabranym 1664, w którym wyraża, iż natenczas onych z całej wyzuli substancij, prawa, papiery, przywileje, dokumenta na dobra koronne Ganowo pozabierali; w tymże roku y druga attestacya od pełnomocnych posłów koronnych tegoż czasu w Moskwie naydujących się, temuż wydana, intromissia do majątności Dubrowy oraz Słobodek y placow w mieście Witebsku 1667, pod tąż datą, ochrona IW-o Paca uwalniająca od podatków dobra tegoż, a nadto konstitucya 1677 roku Vol. leg. 5 fol. 533 poświadcza przerzeczonego Piotra Lipskiego w niewoli będącego; 6-o pokolenia dowodzili kwitami opłacanych podatków z majątności Dubrowy 1714, 1718, kwitacją 1722, intercyzą na sąd kompromisarski o rozdział majątności y dóbr oyczystych między bracią 1728, pod tymże rokiem działem wieczystym, instrukcją na poselstwo seymu elekcyjnego 1733 od województwa Witebskiego, dekretem sądów zadwornych asesorskich 1738, tegoż roku passportem JW-o Kieyzerlinga, posła Rossyiskiego, drugim passportem JW. Bestuszeza ministra Rossyiskiego w Warszawie rezydującego 1744, 3-cim

JW. Brühla ministra Polskiego 1748, przejeżdżającemu Michałowi Lipskiemu za interessami do Moskwy y Petersburga dawanymi; na 7-me pokolenie okazywali testament 1736, kwity opłacanych podatków 1749, 1753 z majątności Dubrowy, przywilej Augusta II w dacie 1730, lennością majątność Bodziakin imieniowi Lipskich konferujący, a na teraz 8-me wywodzące się pokolenie okazano inwentarz majątności Dubrowy, probujący possessią z dziadów, prapradziadów i oycy spadłej 1755, oraz kwity podatkowe z teyże majątności od 1752 do 1772 roku, którzy to Ipp. Gano-Lipscy, że od dawnych czasów są pochodzącymi od przodków z Korony Polskiej, procz powyższych dowodów prezentowali trzy listy prywatne od JOxcia IMei kardynała y biskupa Krakowskiego 1730, 1735, 1740, dwa od chorążego Buskiego, regenta koronnego 1730 Lipskich, do oycy wywodzących się pisane, któremi jako do imienników swoich nadgłaszali się; że zaś possessią dóbr ziemskich ślacheckich w prowincji Witebskiej są zadawnieni, powyższe przeświadczyły dokumenta. Na fundamencie których sąd ziemski prowincji Witebskiej pomienioną Ipp. Lipskich familią possessiami dóbr ziemskich w Koronie Polskiej y na Białej Rusi, oraz urządami y przywilejami dóbr lennością nadanych zaszczyconą, przy wszelkich prerogatywach stanu ślacheckiego na zawsze zachował y zabezpieczył.

Luboszczyńscy herbu Gozdawa: są dwie

białe lilie korzeniami z sobą spoione y związane w czerwonym polu; na hełmie pawie pióra, na nich także lilie, probując rodowitości ślacheckiego imienia swojego, okazywali od Daniły y Iwana Luboszczyńskich braci rodzoney possessiami wieczystymi y urządami w województwie Witebskim z dawna zaszczyconych, których synowie poświadczają się rozgraniczeniem dóbr Luboszczyzny alias Iwańkowa między bracią 1552, 3-go pokolenia dowodzi przywilej Zygmunta III na urząd stolnikowstwa Witebskiego 1589, darowny zapis 1597, list dzielezy 1598, prawo wieczyste od Kisiela na plac w mieście

Witebsku 1601, prawo darowne od żony mężowi 1602, pod tąż datą intromissia do dóbr Domosławskie Iwańkowo y Luboszczyzna nazwanych, prawo zastawne na pomienione dobra 1602; w 4-tym pokoleniu probowano processem 1620, dekretem trybunału głównego w. x. Litt. 1621, zapisem zrzecznym 1637, prawem zastawnym na majątność Hralewo 1638, prawem przedaźnym od brata bratu na część swoją 1640, processem nomine Luboszczyńskich ziemian IKrMści województwa Witebskiego 1644, inwentarzem dóbr wieczystych y zastawnych w województwie Witebskim 1650, prawem wieczysto-kupnym majątności Dubrowy 1650; w 5-tym pokoleniu świadczy kwitacya od Ip. Przesmyckiego z zastawney tenuty 1676, dokument ugodliwy 1683, 6-go y 7-go pokolenia probowano processem matki y synów Luboszczyńskich 1713, nakoniec w 8-ym dopiero WIpan Ignacy Luboszczyński sędzia ziemski prowincij Witebskiej z synami swoimi w 9-tym wywodzący się stopniu, że niezawodną procedencij swoiey okazał probacyą, nienaganney ślacheckiego urodzenia dowiódł rodowitości, że o zaszczycie honorów ziemskich, a to wieczystey y dotąd trwającej dał wiadomość possessij, powyżey produkowane wyświadczyły dokumenta. Jakoż sąd ziemski prowincij Witebskiej do tak iasných stosując się dowodów, przy wszelkich prerogatywach, prawach y wolnościach ślacheckich całą familią Ipp. Luboszczyńskich y dopiero znacznemi zaszczyconą urzędami, nienaruszenie zachował, y na zawsze zostawać godną bydź uznał y przyświadczył.

Łappowie herbu Lubicz, alias podkowa z dwiema krzyżami w niebieskim polu, na hełmie trzy pióra strusie, possessią dóbr ziemskich ślacheckich ieszcze przed złączeniem się księstwa Litewskiego z Koroną Polską w województwie Mińskim zaszczytzeni, probowali progeneracij swoiey od Matyasza Łappy, okazując dwa prawa zastawne na $3\frac{1}{2}$ służb gruntu w majątności Starzynekach z poddanymi w województwie Mińskim 1566 temusz Matyaszowi Łappie w 142 kopach groszy Litewskich, prawo wieczyste 1567 na grunta Jankowszczyznę, item prawo wieczyste 1569 na grunt Kopaczewszczyznę w województwie Mińskim, którego Matyasza synów probowano prawem wieczystym nabytey majątności Lukawca y dalszych 1599 y testamentem Matyaszowej Łappowej 1601; w 3-im pokoleniu Łappow dowodzi darowny zapis od oycy synowi 1603, kommutacyiny zaspokajający zapis o dyfferencyą między majątnością Łappów Jurkowlanami a ma-

iętnością Trusewiczami w województwie Mińskim 1616, z którego pokolenia Ławryn Łappa podczas rewolucij ziachawszy w województwo Witebskie w r. 1635, nabył prawem wieczystym 3 polanki od miasta Witebska nie jako mieszczanin, ale jako ziemianin gospodarski województwa Witebskiego; w 4ym stopniu synowie onego dla wojen niepowracając w województwo Mińskie, a iawszy się handlu do Rygi, prawem zastawnym od Omełki mieszczanina Witebskiego, dwór z placem y ogrodem do czasu uspokojenia się w oyczyźnie 1647 otrzymali; a zatym 5-o pokolenia dekretem oczewistym trybunalskim y rotą zaprzysiężenia tey

wszystkiewy progeneracij dowodzili; w 6-tym pokoleniu Łappowie znalazłszy u siebie prawa y dokumenta przodka Matyasza Łappy na dobra w województwie Mińskim Starzynki, Jurkowlany y inne, w dowod imienia ślacheckiego służące, postrzegli się, a zrzucając dóbr mieiskich possessie y bawienie się handlami, oświadczenia przez testimonia od JWW. wojewody y kasztelana, qua woity Witebskiego, Ogińskich, a od miasta Witebska jako obywatelów wiadomych y znaiomych 1748, drugie od magistratu Witebskiego 1751 otrzymali, z których testimonij urodzenie ślacheckie przez zaiachanie pradziada do miasta Witebska przyćmione, okazawszy y objaśniwszy, dobra ziemskie ślacheckie różnymi prawami posydownać poczęli, mianowicie majątność Dreczyłuki w Witebskim, hrabstwo Kopyskie w Orszańskim, dobra Wizuny w Wilkomirskim za własne sunmy zastawą trzymali; w 7-ym pokoleniu dekretem trybunalskim w tymże czasie 1753 ferowanym, y przez teraz wywodzących się zaprzysiężonym, nabyciem wieczystym

dóbr ziemskich Borka, Miadzielina, Kulizina, Kiemina y innych, a exonerowaniem majątności Starzynek w województwie Mińskim probowali; w 8-ym nakoniec pokoleniu synowie wywodzących się z dostatecznie okazanych dowodów bez żadney nagany ślachestwa, jako possessiami dóbr zaszczytzeni, iż zawsze prerogatyw wszelkich y dostojności ślacheckich godni bydź mają, sąd ziemski prowincij Witebskiej terażnieyszym zabezpieczył wyrokiem.

Łukaszewiczowie herbu Wieniawa, to iest głowa żubrza z rogami, przez nozdrze której wić czyli cyrkuł zawiedziony, w polu żółtym, nad hełmem pół lwa z mieczem w łapie; od Leona Łukaszewicza urodzeniem z kraju Zapuszczańskiego, z województwa Trockiego y powiatu Grodzieńskiego wywodzili się, który w czasie służby wojenney w województwo Połockie zaiechał, gdzie ożeniwszy się wziął w posagu majątność Hor-ki; syn zaś służbę wojenną traktuiąc, przybył w województwo Wi-

tebskie, a ożeniwszy się z Buiewiczówną, wziął część majątności Bujewa Wyżlacina, co wyświadcza cała Ipp. Buiewiczów familia, a do tego kwity opłacanych z tej części podatków 1683 y zaprzysiężenie dymu 1690, dowodzą; w 3-m pokoleniu possessor po matce majątności Bujewa, jako opłaconego podatku roku 1720 kwit okazuje, za ożenieniem się wziął w posagu część majątności Toloczyńska w Styrykach, a majątności część Buiewa zbył Sakowiczowi, sam zaś nabył folwark Rutkowszczyznę y ten pośledniey zbywszy, nastempę w 4-tym pokoleniu przy części w Styrykach zostawił, które oćiec wywodzącego się zbywszy, wziął zastawą folwark Pasieczyno 1767 od Ip. Koszczyca; a teraz w 5-tym pokoleniu wywodzący się, possydując przy oycu takowy folwark, bez żadney nagany ślacheckiego urodzenia dotąd zostawał. Przeto sąd ziemski województwa Witebskiego tychże Ipp. Lukaszewiczów za rodowitą szlachtę wyznał.

Łuskinowie herbu Ko-

ściesza: są dwie strzały złamane, końcami z sobą spoione, w pół na spoieniu ielcem na ukos przewidzione, w czerwonym polu; na helmie 3 pióra strusie, dowodząc dawności swey familij, rodowitości urodzenia ślacheckiego y possessij dóbr ziemskich, nadań królewskich w różnych województwach y powiatach, zaszczytu honorów od Tymofieja Łuskińy Zaranowskiego, mającego dobra wieczyste

Zaranowo ieszcze od roku 1500, który miał syna Stefana, woyta miasta Witebska, co poświadczaia dwie żaloby przed sąd grodzki Witebski po te-

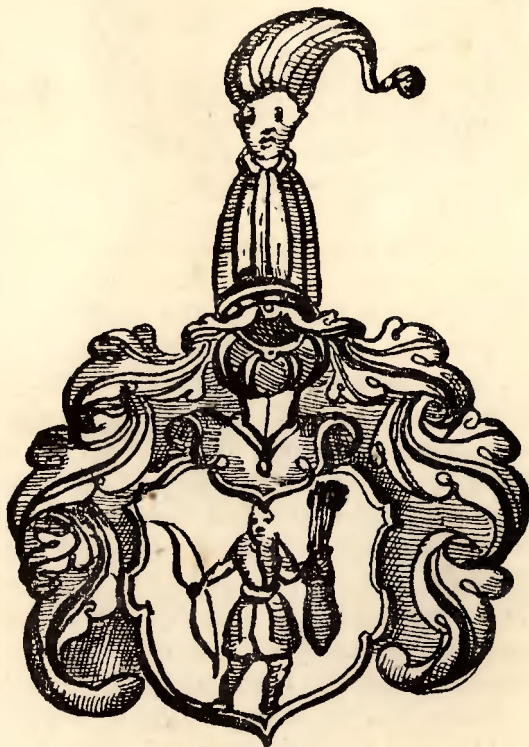

goź woyta Witebskiego 1558, 1560, list dworzański podawczy graniczny 1565, iż król Zygmunt August temuż Stefanowi Tymofiejowiczowi przywilejem swoim nadał wiecznie 4 służby gruntu w Kozłowiczach, które przy oyczystych dobrach possydując, w 3-im pokoleniu nastempcy za dzieła rycerskie we Wołoszech przeciw Turkom, w Inflantach y pod Smoleńskiem okazywane, od Zygmunta III nadaniem służb 20 gruntu w wojewodztwie Smoleńskim lennością 1629 uprzywilejowani byli; w dalszy zaś dowód zapisem ugodliwym granicznym 1631 od majątności Sabaczewa, listem dworzańskim podawczym za przywilejem króla Zygmunta włók 60 gruntu w majątności Psowie, w tracie Newelskim, przywilejem na mostownictwo Smoleńskie, attestacyą IW-go Gąsiewskiego wojewody Smoleńskiego dla maszerowania z chorągwią stokonną dla obrony zamku Smoleńskiego, wszystkie pod r. 1631, rozdziałek majątności Zaranowa, Zehałowa, Lubaczewa y innych między bracią 1637, na którym pieczęć herbu Kościusza wyraźnie prezentuje się, zapis na 30 włók gruntu, w majątności Psowie 1637, list dworzański podawczy, za konsensem królewskim włók 30 gruntu w majątności Psowie 1646, dekret oczewisty sądów zadwornych assessorskich 1647, którym król Władysław IV przy dobrach ich wieczystych Sobaczewie, Kozłowiczach y innych wiecznością zachował, list testimonialny od komisarzów króla Władysława IV na rozgraniczenie księstwa Litewskiego z państwem Rossyiskim w r. 1648 naznaczonych, rekomendujący lasce królewskiej Jerzego Luskinę za usługi dla Rzpltey czasu teyże komissyi, dział majątności Zaranowa między bracią 1648, tegoż roku zapis ugodliwy między temiż; 4-go pokolenia probuie testament oycy 1653, przywileie króla Jana Kazimierza 1656, konfirmujące na wieczność 30 włók gruntu w Smoleńskim w stanie Iwankowskim nad rzeką Moszną, włók 30 w tracie Newelskim w stanie Puszewskim, włók 15 w stanie Czasbowskiem, włók 30 gruntu Psowo nazwane za Krasnym borem, przywilejami nadane, za którymi y dotąd w possessij nastempcy zostają, dział wieczysty między matką y synami 1667, pod tąż datą zrzeczny zapis od siostry braci dany, zapis zastawny na folwark Hutrowszczyznę od synów matce 1668, dzieleczy zapis między bracią 1669, dekret sądów komissarskich 1671, którym sumnę za dobra do Smoleńska odeszłe dyspartymentować nakazano, oraz przywilejem króla Jana Kazimierza na wieś Wiereyki od starostwa Uciańskiego y dalszemi wielo dokumentami, działami, testamentami, procedurami, prawami y zapisami różnych majątności aż do roku 1694

dowodzili, z których pomienionych dokumentow y 5-te pokolenie dość jasnie wyprobowano, iednak na większy onych dowod świadczą: dział wszystkich majątności 1699 y dalsze nabycia dóbr w powiecie Orszańskim y wojewodztwie Witebskim, które w 6-ym y 7-mym pokoleniu nastempcy possydując, progeneracij swoiey testamentami, działami y różnymi między sobą zaszłymi transakcjami wyprobowali. Ktore sąd ziemski prowincyi Witebskiej do 8-go pokolenia okazane przeyrzawszy, a gruntowne dowody zacności tej familij przez dawność possessij y zaszczyt wysokimi honorami uważywszy, przy wszelkich prawach wolnościach, y dostoięństwach ślacheckich cale innie pomienionych WWIpp. Łuskinow zachował y na zawsze godne bydz̄ uznał y przyświadczył.

Mackiewiczowie herbu

Machwicz, to iest maur, w ręku iednym luk w drugim saydak z strzałami trzymający, w różowym polu, na hełmie pół maura bez rąk w kolpaku, okazując dowód rodowitości ślacheckiey od Michała Mackiewicza mającego w prowincij Witebskiej w majątności Ostrowiszczach y Pohościszczach possessiā, o ktorey prawo wieczyste, intromissia y wizia woźnego w dacie 1669 świadczą; o synach onego jako y dalszey progeneracij dają wiadomość dział między braciā 1675, proceder w sądach kapturowych z W. Lubekim 1696, zrzeczenie 1702, oraz kwity opłacanych podatkow z gruntu w Pohościszczach na skarb rzeczypospolitey dowodzące progeneracij, do 4-go pokolenia oną niekwestystowanie okazali. Na fundamencie takowych probacij y dowodow sąd ziemski pro-

wincij Witebskiey familią wywodzących się iako dotąd bez żadney obiekcyj prerogatywą słachecką zaszczycaiącą się w tymże stanie zachował.

Malinowscy herbu Pobóg, podkowa z krzyżem w polu błękitnym, nad hełmem chart z korony wyskakuiący do połowy, w obróży z smyczą. Familia według opisania Niesieckiego tom III, fol. 217, na dwa dzieli się domy, iedni herbu Ślepowron z województwa Lubelskiego przenieśli się w powiat Rzeczycki, z których dopiero urzędnicy powiatu Rzeczyckiego, drudzy herbu Pobóg piszą się z Kalnicy y Malinowa Malinowscy, osiadłość swoię

w województwie Podlaskim Jan, Michał, Seweryn, Adam 1632, w Sędomirskim, w powiecie Radomskim maiący, z ktorey przodek wywodzących się Stefan Malinowski sędzia Radomski, jako też synowie stolnik Podlaski y krayczy Drohicki y dalsi dla zaginięcia dokumentów podczas wielkiej konflagraty miasta Petersbourga w r. 1760 przy teraz wywodzącym się będących, nie są probowani; atoli w dowod 3-go pokolenia, jakoto Jana Malinowskiego porucznika woysk Litewskich y innych possessie swoje w województwie Nowogrodzkim w powiatach Pińskim y Wilkomirskim maiących, poświadczaia regestr spraw w attencyą do trybunału oddanych 1726, process w grodzie Mińskim na IMc. Szteynowę 1727, proceder z Ipanami Szylingami 1728, prawo zastawne na maiętność Gierniki od JOO. książąt Radziwillów 1733, prawo arendowne maiętności Nowosiołek w Slonimskim 1745, kwitacya z teyże tenuty 1746; w 4-tym stopniu bracia stryieczni probuia się possessia w ziemi Drohickiey oraz assekuracyą między bracia 1741, procederem o dworek w Warszawie 1773, approbatą krola IMści Polskiego Augusta III y possessia tegoż dworku, z ktorego pokolenia Ip. Antoni Malinowski premier major woysk koronnych regimentu Elbląskiego abszytowawszy się od tegoż regimentu dostał się do dworu Petersburskiego, gdzie dawszy nienagannych swych usług dowody, zaszczyconym został

ekonomiczną starostwa Uświatskiego dyspozycją, który z synami y synowcami swoimi do 5-go wywodząc się pokolenia, o nienaganney rodowitości ślacheckiej dał świadectwo. Na tym fundamencie sąd ziemski niedysputowaną w urodzeniu ślacheckim familią, w tymże stanie ślacheckich prerogatyw zachował.

Manuwirowie herbu Korczak:

trzy wręby nierówne w czerwonym polu, na hełmie nad koroną pół psa w czaszy. Jakub Manuwir z dawna possessionat xięstwa Żmuydzkiego, przeniósł się w województwo Mińskie, wziął prawem zastawnym majątność Hruzdów, którego nastempcy ustompiwszy z possessij takowej majątności, w 3-cim pokoleniu ojciec wywodzących się Ignacy Manuwir, przyjechał w prowincyą Witebską, dworek w mieście Witebsku wieczystie nabył, w którym około 20 lat mieszkając, przedał y sam wyjechał, a synowie dway porzuceni, po różnych miejscach usługami się bawiąc, jeden w konfederacyi zabity został, drugi teraz wywodząc się, chociaż żadnych dowodów rodowitości ślacheckiej niema dokumentów, iednak ponieważ metryka 1753 o progneracij, testimonium WWIpp urzędników, ślachty y obywatelów prowincij Witebskiej 1775 o nienaganney reputacij ślacheckiego honoru przyświadczyły, zaczynam sąd ziemski w mocy tych dowodów według ważności onych familią pomienionych Ipp Manuwirow do wyvodu przypuszczając w tymże stanie, jak zostawali dotąd, utwierdził.

Maronowie herbu Gozdawa, to iest dwie lilie korzeniami z sobą spoione, związane, w czerwonym polu; na hełmie pawie pióra, na nich także lilie. Z województwa Trockiego Jan Bohdan Maron w województwo Witebskie przeniósł się, prawem wieczystym nabył majątność Haponowsczyznę 1706, którego dway synowie ieden w młodości wieku w kray Litewski kryjomo wyiachawszy, po różnych służyl miejscach, drugi wstępując do

dzących się z klasztoru IXX. Rochitow Wileńskich 1774, dwa testimonia 1775 od szlachty possessionatów województwa Witebskiego, wyświadczaące należyłą od pomienionego dziada procedencją. Jakoż sąd ziemski prowincji Witebskiej przychilaiać się do takowych probacji, familią nienaganną rodowitością słachecką szczycającą się w tymże stanie zostawił.

Menżyńscy herbu

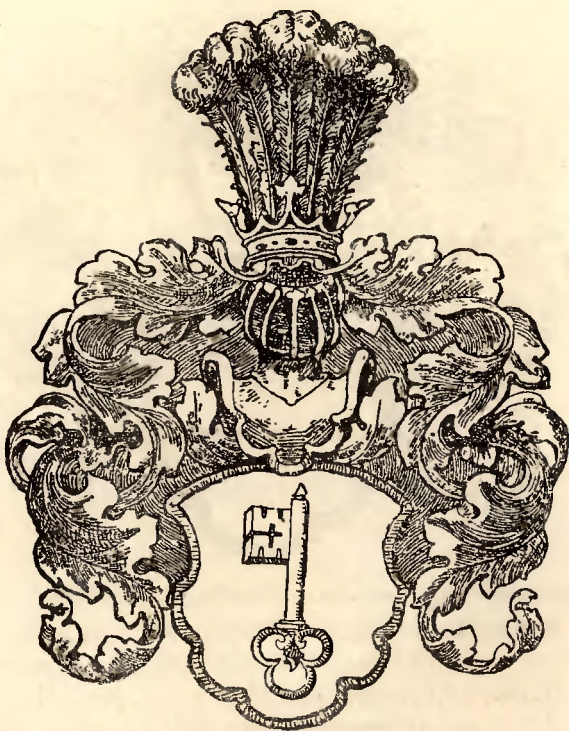
Koście-

sza: strzala rozdarta z krzyżem w polu czerwonym, na helmie 3 pióra strusie. Baltazar Mężynski przybywszy z Litwy a ożeniwszy się z Ipanną Luskinianką, nabył wiecznością dobra Lubaczew y inne w tuteyszey prowincji Witebskiej, którego syn majątność oycowską przedał Włpanu Luskinie horodniczemu Witebskiemu, przy

zbyciu ktorey wszelkie dokumenta, sprawy temuż wielmożnemu Ip. Łuskinie oddał. Których następcy w 3-im y 4-tym pokoleniu szlacheckiey używając wolności, różne miewali possessie y dotąd przy niektórych zostają. W dowód zaś rodowitości ślachectwa y progeneracij pokładali metrykę urodzenia 1757, testimonium od ślachty prowincij Witebskie y 1774, iż wtey prowincij pierwey przy znacznych oddawna dobrach, potym przy pomniejszych possessiach, zawsze równych ślacheckiemu stanowi używali praw y prerogatyw. Na tych dowodach iako y na wiadomości possessij tychto Ipp. Menżyńskich, sąd ziemski prowincij Witebskiey w tymże charakterze y honorze, jak dotąd zostawali, zachował.

Michałowscy podług

nadania królów Polskich herbu Jasieńczyk: klucz żółty w niebieskiem polu, na helmie 5 piór strusich, wywodząc rodowitość swą ślachecką od Woyciecha Jasieńczyka Michałowskiego, mającego dobra Ostrowiec, Puklewo, Putno w powiecie Osmiańskim okazywali, iż synowie onego w honorze podsędkostwa y pisarstwa zostający, z pomienionych majątności opłacali podatki, na

co w dacie 1579, 1582 produkowali kwity; o 3-im świadczy dowodnie prawo wieczyste na połowę majątności Intrupie nazwaney 1593, intromissia na tęż majątność 1596, kwity poborowe 1602, 1606, o 4-tym testament 1604, o 5-tym testament 1679, o 6-tym pokoleniu takż testament 1719, o 7-mym testament 1760, nakoniec

w tymże pokoleniu przybyły w województwo Witebskie, a w 8-ym z synami wywodząc się, różne kontraktami possyduie dobra; ktorey familij wywod tak cc do procedencij, iako y urodzenia będąc nienagannym, w wszelkich prerogatywach stanu ślacheckiego sąd ziemski prowincij Witebskiej onąż zachował.

Mikoszowie

herbu

Kotwie, to iest natarczy w polu białym pole na kształt rzeki czerwone, na hełmie ręka z mieczem zbroyna, iak do cięcia uniesiona stawiając do wyvodu rodowitości ślacheckiego urodzenia, y okazując znacność po różnych województwach y powiatach possessij, probowali, iż Piotr Władysławowicz Mikosza, wojewodzianin Smoleński, po-

zbywszy się podczas rewolucij dóbr w tymże województwie, w stanie Małachowskim będących, Kuznietowa y innych, przeniósł się w województwo Witebskie, gdzie ponabywawszy majątności Drukow, Morozow, Raniony y dalsze, miał syna Karola, o których sprawiedliwej progeneracij świadczy dekret oczewisty ziemski Witebski 1677, instrukcia na seym Grodzieński posłom do województwa Witebskiego 1687, ażeby za tymże Karolem instancjonowali do krola o nagrodę tak za dobra w Smoleńskim odeszłe y niewolę Krymską, iako y za znakomitą usługę w woysku z chorągwią, oraz kwity z poborow skarbowych obywatelom dawane 1672, 1686, instrukcyja na seym elekcijny 1697, zbycie niektórych majątności prawem wieczystym 1701 probowały to pokolenie; w 4-tym zaś pozwem autentycznym 1693, prawem kupnym

maiejności Szklajow Tatarskich, inwentarzem 1718; w dalszy też dowod kwity obywatelom dawane z poborow od 1703 do 1714 roku, assygnacye na oplacenie z tychże poborow żoldu żołnierskiego od JW-go hetmana w. x. Littgo 1707, poselstwem na elekeyę y podpisaniem do niey Augusta II króla Polskiego dowodzili; w 5-tym pokoleniu dział oycy na 10 synów 1718, testament tegoż 1725; dalsze zaś między bracią konwencye, prawa wlewkowe, zrzeczne, darowne, przedażne, działy wieczyste, korroboracye, nabycie dóbr w różnych datach, takowe zapisy niezawodną przyświadczyły progeneracyą; że zaś nieprzerwanie w urzędach woiewodztwa, w usługach publicznych zostawała ta familia, okazowali patent króla IMści Stanisława Leszczyńskiego na zaciągnięcie chorągwi letkiej 1731, kredens na dworzaństwo powiatu Orszańskiego 1732, list króla IMści Augusta III na podanie woytostwa Lemnickiego 1738, kredens na rotmistrzostwo 1748, kredens na sędzstwo grodzkie woiewodztwa Witebskiego 1753, w tymże roku kredens na sędzstwo pograniczne, tegoż roku instrukeya na seym elekeyiny Stanisława Augusta, przywilej na sędzstwo ziemskie 1768, w 6-tym wywodzących się pokoleniu przywilej na rotmistrzostwo 1764, na strażnikowstwo 1765, na woyskowstwo w. x. Litt. wyświadczaia. Które to probacye o dawności possessij w różnych xięstwa Litewskiego woiewodztwach y powiatach, o zaszczycie honorów y należytey progeneracij dowodzące, sąd ziemski Witebski rozstrząsnąwszy, pomienioną Ipp. Mikoszow familią, godną wszelkich prerogatyw, praeeminencij y dostojności bydz uznał y przyświadczył.

Milkiewiczów familia w woiewodztwie Kijowskim y Czerniechowskim z dawna dobra possessie za dzieła ryckerskie przeciwko Krzyżakom od Władysława Jagielly króla Polskiego koło roku 1400 nadane, maiąca, albowiem przodek IchMcioń Milkiewicz, gdy w żwawey utarczce chorągiew mężnie od nieprzyjaciela odebrał, w ktorey drzewco chociaż w pół przestrzelono, z tryumfem iednak oną odniósł królowi, w nadgrodey tej dzielności od króla herbem Lubicz, to iest podkowa z krzyżami, nad hełmem pół chorągwi złamaney, był zaszczycony. Z ktorey familij posledniey po odpadnięciu od rzpltey Polskiej Kijowa, Czerniechowa y innych woiewodztw, Zacharyasz Milkiewicz z miłości ku oyczyźnie opuściwszy znaczne dobra w tych woiewodztwach, przeniosł się w woiewodztwo Trockie y w trakcie Zapuszczańskim przy granicy Pruskiej nabył dobra Klesz-

kwle y inne, którego synow podczas rewolucij woysko Pruskie zrabowawszy, wszystkie dokumenta zatracill. O co iednak process 1661 przez Ipana Mikołaja Milkiewicza podstarościę Po-

szyrwińskiego w magdeburij Wierzbowskiy zaniesiony; w 3-im pokoleniu świadczy list 1664, manifest 1683 w grodzie grodzieńskim o wykradzenie szkatuły z dokumentami y papierami, a mianowicie przywileje na wieś Ługiele, z ktoregogo manifestu possessia majątności Kleszkowla w Trockim a Ługielew Grodzieńskim dostatecznie okazuje się. Dekret trybunałski 1686, prawo przedaźne 1691 na wieś Ługiele w 4-tym stopniu następcow

już w wojewodztwie Witebskim possessionatów poświadcza. List prywatny oycy do syna pisany 1702, zapis sumowny żenie swey 1711, assekuracya 1719, prawa wieczyste na majątność Nieporoty y Judzino 1727, 1730, 1737, 1740, 1740 (s); w 5-tym kwitacya od wojewodztwa Witebskiego z funkcij komissarskiej 1740, testament 1744, substancją synom dysponujący, kredens na sędzstwo pograniczne 1753, innych też w powiecie Orszańskim y wojewodztwie Mścisławskim poświadcza possessia dotąd trwająca; w 6-tym pokoleniu dziedzicząc po antecessorach pomienione majątności, w zaszczyt urzędow y honorow okazywali przywilej na łowiectwo wojewodztwa Witebskiego od nayiaśnieyszego króla Stanisława Augusta 1766, inni też przy rodzicach mieszkając nie-naganne rodowitości swey ślacheckiej y urodzenia okazali dowody. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie takowych y dokumentów, pomienionę Ipp. Milkiewiczow zdawna

ślacheckimi prerogatywami zaszczyconą familią, w teyże trwałości stanu ślacheckiego na zawsze zachował.

Minkowski herbu Niezgoda,

to iest podkowa na dół wisząca, przez ktorey szrodek miecz przechodzi, we szrodku strzała żelazcem na dół, w błękitnym polu, w koronie pawi ogon, dowodząc rodowitości ślactwa swego, stawał z przywilejem króla IMści Władysława IV r. 163...

(s) w Warszawie, dla mężnych zasług Stanisławowi Minkowskiemu na wsie Maszkin, Kopytowo, Fiedorowo, Marowo y inne, 60 włok gruntu w sobie mające, w wojewodztwie

Smoleńskim położone, lennością nadane; gdy zaś kray Smoleński do imperium Rossyiskiego przyłączony został, pomieniony Stanisław Minkowski opuściwszy takowe lenne dobra sobie nadane, w tuteysze przeniósł się wojewodztwo, w którym wojewodztwie prawnuk wywodzący się y teraz przebywając, iż dotąd bez żadney obiekcij używał wolności y prerogatyw ślacheckich, sąd ziemski prowincij Witebskiej terazniejszym przyświadczył wyrokiem.

Misiewiczowie herbu Jelita, to iest trzy kopie złożone w czerwonym polu, nad hełmem pół kozła wyskakującego z korony, familia w xięstwie Żmuydzkim kwitnąca, jako świadczy Niesiecki tom III, fol. 272. Krzysztof sędzia na trybunał 1621, z ktorey familij Jerzy Adamowicz Misiewicz przy małej substancij po oycu swym pozostałej, tentując dalszey krescytywy, przyjął służbę u IW-o Dunina starosty Zahorańskiego, z którym na Białą Ruś w roku 1715 zaiachawszy y ożeniwszy się z patriotką teyże prowincij, wziął w posagu wieczyście część majątności Markowszczyzny; których nastempcy w 4-tym pokoleniu wywodzący się, progeneracij swoiey probowali metryką chrztu 1768, urodzenia ślacheckiego testimonialnymi pismami

1774, jednym od Imp. Franciszka Szlachty patryoty prowincij Witebskiej, którym świadczy, iż czasu służby przy skarbie w. x. Litewskiego, na komorze Jurborskiej kolegował z Ipanem

Misiejewiczem, bliskim krewnym tutejszych Ipp. Misiejewiczow, y że sam był w domu onych na Żmuydzi w parafij Żolkiewskiej, y że są godną szlachtą; drugie od urzędnikow y szlachty prowincij Witebskiej za prawdziwą wyznaiące szlachtę, oraz iż dziad y ociec wywodzących się zpokrewnieni będąc z rodowitą w tutejszey prowincij szlachtą, mieli różne possessie y dotąd przy onych nastempcy zostaiąc, są właściwie pochodzący z powyższych przodkow, ktorych wywod jak iest niedysputowany, tak przyzwoite dowodom swoim odebrał u sądu przyswiadczenie y uznanie ślacheckiey rodowitości.

Mohuczowie herbu Szeliga, to iest xiężyc w górę rogami, we środku krzyż kawalerski w czerwonym polu, na hełmie pawi ogon, dowodzac urodzenia ślacheckiego possessij

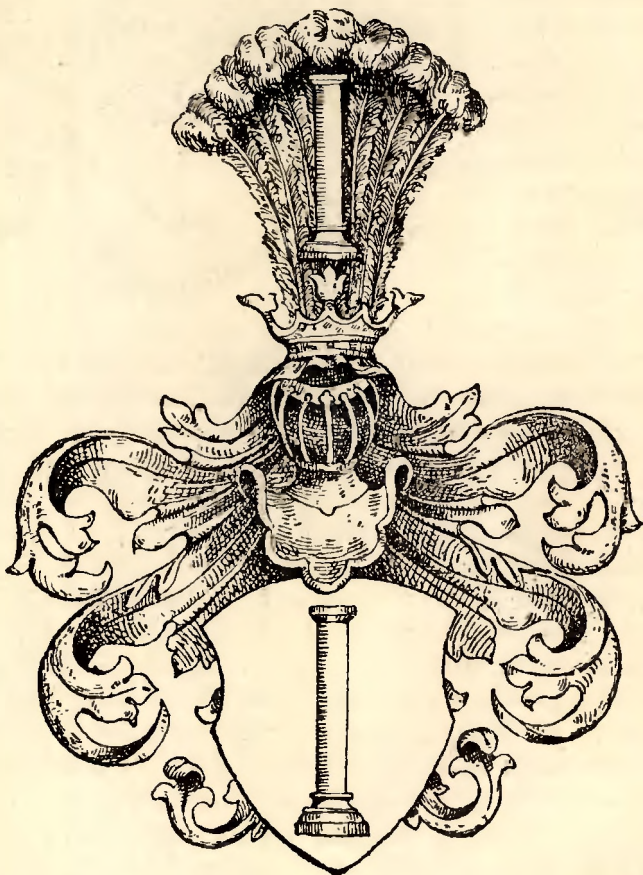
dóbr ziemskich y nadań królewskich, probowali od Siemiona Mohuczego, mającego dobra w powiecie Orszańskim Borzdziły, którego syna Klementego poświadcza possessia majątności Brakowca, między dobrami ekonomicznymi Mohylowskimi, oraz prawo wieczyste na 3 służby gruntu w Borzdzielach, przywilejem króla IMści Stefana 1582 nabycie owych służb aprobowane, prawo zastawne y dożywotnie 1596 od IO. kniazia Szczęsnego

Jarosławowicza Holowczyńskiego, kasztellana Minskiego na majątność Brukow, oblig od tego I Wieh. kasztellana na sumę 200 kop groszy Litewskich 1622, w 3-cim stopniu synów Klementego probowano dekretem sądów IKM. zadwornych assessor-skich 1652 z Ip. Gazubą o bezprawne wyprawienie przywileju na dobra Brakowiec, także prawem zastawnym 1647, wianownym 1664, testamentem 1653, 4-go stopnia pozwem autentycznym 1668, przywilejem króla Michała dzierżawę Kobylacką 1670 konferującym, dekretem oczewistym ziemskim Orszańskim 1671, listem zaręcznym króla Michała oraz kwitami podymnowemi 1671 y dalszym wielkim procederem o majątność Brakowiec, tak też przywilejem Jana III na dzierżawę Kokoszki y Slepiewowicze w powiecie Słonimskim 1679, uniwersałem IW-go Potockiego wojewody Krakowskiego, podającym w dyspozycją dobra Brakow y inne 1690, równie też działami kwitacjami, prawami wieczystemi, zrzeczeniem, abjuratami y kwitami jaśnie do 5-go pokolenia dowiedli, którego też probowano testamentem 1704 y possessiami różnych majątności w powiatach Orszańskim, Sło-

nimskim y wojewodztwie Witebskim; w 6-tym pokoleniu prawami wieczystemi 1718, 1755, 1759, 1772 nabytych majątności w wojewodztwach Witebskim y Połockim, w których possessij dotąd zostając, do 7-go pokolenia progeneracyą istotną okazali; a jako ta familia wielo przywilejami, nadaniami za usługi rzeczypospolitey dawnością possessij znacznych będąc wsławiona, nienaganną od tylu czasow szczyciła się rodowitością ślachecką, tak y dopiero w teyże dostojności sąd ziemski prowincij Witebskiey umacniając, wszelkich prerogatyw y wolności godną byźdź uznał y przyświadczył.

Montywiłowie herbu Kolumna na tarczy niebieskiej, na helmie w siedmiu piórach strusich takż czerwona ko-

lumna. Ta familia początek swoy od prawnuka Palemonowego Montywiły xiążęcia Litewskiego prowadżąc, za czasem z upadającami wieki z tak wielkiego domu chociaż w szczupłą sub-

stancij swoiey zamieniła się sytuacją, trwająca iednak dotąd w powiecie Kowieńskim od dawności familia y possessia niezawodney rodowości ślacheckiey daie świadectwo, z ktorey familij Jan Bazylewicz Montywił possessionat powiatu Kowieńskiego, czasu Szwedzkiey z Polską rewolucij służąc w woysku Rzpltey zciągnął na konsystencyą w kray Białoruski, w powiat Orszański, gdzie z patryotką ożeniony, trzymał po niej zastawą majątność Kozubiec, ktorego syn wprzod podczas rewolucij w niewoli Rossyiskiey, potym w służbie u różnych dworow przebywając, w wojewodztwo Witebskie dostał się, a ożeniwszy się z obywatelką tegoż wojewodztwa, wziął po niej majątność zwaną Szlachty, a potym na attynencij Małyżynie od majątności Tutowa mieszkając, ma w 4-tym pokoleniu syna dopiero przy oycu wywodzącego się. Ktorzy w dowod urodzenia ślacheckiego trzy testimonia pod rokiem 1774 pokładali, iedno od urzędnikow dygnitarzow ślachty powiatu Kowieńskiego w grodzie tegoż powiatu aktykowane, drugie IW. Prozora starosty Kowieńskiego sądowego, kasztelana Wileńskiego, trzecie imienników z familij Ipp. Montywilłow, tudzież sąsiedztwa szlachty tegoż powiatu wyświadczające procedencyą onych od Bazylego Montywilly, possessionata Kowieńskiego, oraz iż ta familia ma swoją wieczystą possessią w okolicy Antogoniach, w powiecie Kowieńskim, iest rodowita tegoż powiatu szlachta y obywatele, nakoniec metryki dwie, iedna wywodzącego się, druga dziada onego z paratij Wandagoleńskiej wyięta. Na takowych tedy świadectwach autentycznych sprawiedliwych sąd ziemski przestając, za rodowitą szlachtę wywodzącą się Ipp. Montywilłow familią osądził.

Niebrzydowscy herbu Białynia: podkowa z krzyżem i strzałą w niebieskim polu, nad hełmem y koroną 5 piór strusich, od Jakóba z Niebrzyd Niebrzydowskiego, mającego w Polsce w wojewodztwie Mazowieckim, w ziemi Wizkiey familią y possessią, ktorego synow poświadcza testimonium autentyczne 1611 z grodu powiatu Wąsowskiego, dalszą zaś nieprzerwaną progeneracyą poświadczaia oblig od Ip. Gozdziewskiego 1644, drugi od IW. Słuszki wojewodzica Wendenskiego 1651, kwitacye od rotmistrza chorągiewnego 1651, dwa ordynanse rotmistrzowskie 1651, 1652, w tymże roku regestr chorągiewny towarzyszow w chorągwi służących, process 1695 o expulsia z dóbr Ostrożyc, w grodzie Mińskim zaniesiony y innemi tranzaktami y wieczystemi possessiami w prowincij Witebskiey probowali,

w ktorej y teraz zostaiąc do 7-o pokolenia wywod okazali. A iako wszelkich praw, wolności y prerogatyw ślacheckich między ziomkami tuteyszey prowincij bez żadney używali kontradycij, tak y sąd ziemski w tymże stanie zachowuiąc, nienaganną rodowitość ślachecką imienia Ipp. Niebrzydowskich przyświadczył.

Niemirowie herbu Jastrzem-biee na seymie Hrodelskim roku 1413 przyiętego: podkowa y krzyż kawalerski w błękitnym polu, na hełmie nad koroną iastrząb z skrzydłami do lotu wzniesionymi z dzwonkami. Ta familia, jako obszernie o niey pisze kronika Niesieckiego, od dawnych wiekow w Polsce kwitnęła, od przodka Nagory przezwanego, potym Niemiry idąca, z ktorej Jan Chodkiewicz Karaczewski Niemira, maiąc possessiä w woie-

wodztwie Nowogrodzkim, iako świadczy prawo wieczyste 1525, ktorego syn Tomasz Niemira ziczawszy w woiewodztwo Witeb-

skie, ożenił się z Ester Kossowowną, po ktorej prawem darownym 1627 dostał majątność Nieporoty. W dalszey od onego procedencij okazywali zapis 1647, abjuratę majątności Połużyna w wojewodztwie Nowogrodzkim 1650, prawo od teyże Estery Kossowowny synom swoim na majątność Nieporoty 1676, zrzeczenie od szwagra z majątności Nieporot 1686 y dalszemi dokumentami, kwitami do 6-go pokolenia wywiedli się, a nieprzerwaną dotąd possessią dóbr ziemskich o rodowitości ślacheckiey upewnili. Podług których dostatecznie okazanych probacij sąd ziemski prowincij Witebskiey tychże IchM. panow Karaczewskich Niemirow za ślachtę rodowitą y wszelkich prerogatyw dostojną uznał y decydował.

Nowaccy herbu Lubicz, to iest podkowa z gwiazdą y krzyżem w błękitnym polu, na hełmie 3 pióra strusie, od Jakuba Kazimierza Nowackiego, podczaszego Rzeczyckiego z Pol-

skiey, z powiatu Zytomirskiego w ten kraj przybyłego, któremu jako przez się y przez przodków swoich w oyczyźnie zasłużonemu, król IMści Polski Jan Kazimierz przywilejem 1664 nadał lenne dobra Dzwoniec w powiecie Reczyckim, którego syn Ignacy Nowacki, sędzia ziemski Witebski, ożeniwszy się z Łukomską, sędzianką ziemską Witebską, wziął po niej znaczne dobra, iakoto Wymno w Witebskim, a sam nabył Bielice y Ullanowicze w powiecie Orszańskim od IWW. Sapiehow, które dobra w czasie, iż między następcami podzielone zostały, świadczą działy między bracia, prawa wieczyste 1735, dekretziemskie Witebskie 1766 y dalsze dowody do 5-go pokolenia wywod istotnie okazały. Na których sąd ziemski prowincij Witebskiej probacyach, iako y na własnem przeświadczeniu o dostojności tej familij polegając, za ślachtę dobrze urodzoną, possessiami dóbr ziemskich wieczystych y urzędami ziemskimi grodowymi zaszczyconą, a zatym wszelkich prerogatyw y dostojności ślacheckich godnych być uznał.

Oleszkowscy herbu Okuń: świat w niebieskim kolorze, na którym strzała z dwiema krzyżami w czerwonym

polu, na helmie trzy pióra strusie, od Floryana Oleszki Oleszkowskiego, woyskiego powiatu Włodzimirskiego y sekretarza krolewskiego około roku 1609-go podług kroniki Niesieckiego, którego synow poświadczają dwa prawa wieczysto ugodliwe z Ipp. Józefem Żabą 1674, 1691; dalszey progneracyi, jakoto w 3-im, 4-tym y 5-tym stopniu dowodzą kwity poborowe opłacanych podatków z majątności Kobiszcz w wojewodztwie Witebskim, listy ugodliwe, prawa wieczysto przedaźne 1734, 1744 na majątność Zabołocie Ipp. Hieronimowi Żabie, testament 1732, metryki 1733, w 6-tym zaś pokoleniu wywodzący się ponieważ od swoich przodkow wolnością szlachecką, iako dokumenta wyznawiają, zaszczycałi się, zaczym sąd ziemski z całą familią pominiionych Ipp. Oleszkowskich w tymże stanie ślacheckim zachował y utwierdził.

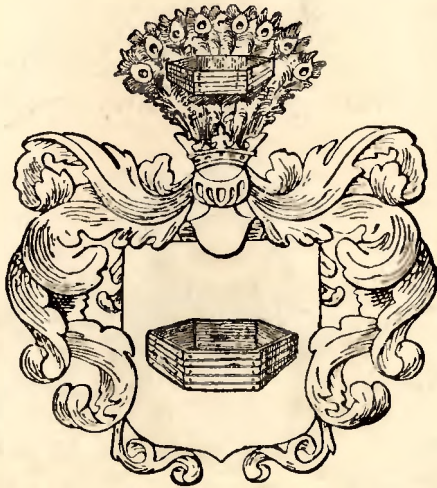
Onackiewiczowie herbu Jacyna, to iest podkowa, w której strzała y półtora krzyża w niebieskim polu,

prezentując rodowitość imienia swego ślacheckiego od Mikolaja Onackiewicza szlacheica y obywatela prowincij Witebskiey, mającego dziedziczną w teyże prowincij possessią majątności Onaszkievicz, dowodził tego prawem wieczystym 1583, oraz nabyciem służby gruntu Wiazemska od IOxcia Sanguszki, którego synow

jako y wnukow poświadcza dział wieczysty 1597. Dalszey zaś procedencij, iakoteż trwałości aż dotąd dóbr ziemskich dziedzicznych possessij, ponieważ różnemi wielodokumentami do 8-go pokolenia istotnie wyprobowali, zaczem sąd ziemski Witebski pomienionych Ipp. Onackiewiczow przez niemały przeciąg wieków w prowincij Witebskiej nienagannie swobod, wolności y prerogatyw ślacheckich używających, za rodowitą uznał szlachtę y utwierdził.

Osipowscy herbu Łódzia o czterech deskach, naksztalt barki w czerwonym polu, w hełmie pawie pióra, a w nich

takaż łódzia; z ktorey familij pochodzący niegdyś Wasili Osipowski, mający po antecessorach swoich znaczne w prowincij Witebskiej possessie, jakoto majątności Zamostocze, Czernicę, Koledziejewicze, Zaymiszcze, Szacinowo y inne, ktorego synow Jarosza komornika Witebskiego y innych poświadcza prawo zastawne 1589 na plac w zamku Witebskim y część dóbr z działu dostających, dalszą progeneracyą toż prawo zastawne wyż wspomniane y drugie pod rokiem 1598, prawo zrzeczne 1600, testament 1601, na dalsze dowody prawo przedażne 1728 na majątność Zamostocze, prawa wieczysto przedażne 1746, 1757 prezentowali; takowemi dosyć dowodnymi probacyami do 7-go pokolenia dostatecznie wywiedli się. Jakoż sąd ziemski prowincij Witebskiej dowody tak ślacheckiego imienia, iakoteż nienaganney progene-

racij okazane, przejrzawszy, familią wywodzących się Ipp. Osipowskich w temże stanie ślacheckim zachował y utwierdził.

Ostrowscy herbu Korezak:

trzy wręby nierówne, na hełmie nad koroną pół psa w czaszy; familia według różnych kronik wielo wspaniałemi wslawiona dzielami, która iednak y do dziś dni wielkiemi jest ozdobiona w Polsce honorami. Z teyże familij niektory z następcow Piotr Ostrowski, possessionat majątności Horek y Lubicza w wojewodztwie Połockim, jako świadczy pozew autentyczny 1686 miał syna Mikołaja, którego dowodzi kwitacya od IMpana Samuela

Rahozy 1681, pozew od IMpana Przysieckiego, podsędka Połockiego 1686, w 3-cim pokoleniu probują: karta od Wlp. Luskiny na arendę gruntu w Zaranowie 1705, testament oycy 1725, zastawne prawo na uroczyszcze Cieletniki 1726, wieczyste prawa na majątność Dobryń od Browczyńskich w prowincij Witebskiej, z których majątności chociaż się następcy w tym, jako y w 4-ym wywodzący się pokoleniu wyprzedali, jednak na zastawney majątności Staykach Stachorszczyźnie jako szlachta mieszkają, podług przyświadczaających o tym praw y dowodow autentycznych o dawney tego imienia w tutejszey prowincij possessij; na ktorey sąd ziemski probacyach dość mając, wywodzących się Ipp. Ostrowskich w przyzwoitey rodowitości ślacheckiego stanu na zawsze umocnił.

Pawłoscy herbu Leliwa: xiężyc iak na nowiu z gwiazdą w błękitnym polu, na hełmie pawi ogon, na nim takż xiężyc, od

Michała Antoniego Pawłoskiego, mającego possessią w wojewodztwie Witebskim, jako świadczy zapis wianowny 1666 żenie dany, którego synow przyznaie prawo wieczyste przedaźne 1686 na majątność Stanisławowicze, y zastawne 1712, 3-go y 4-go pokolenia

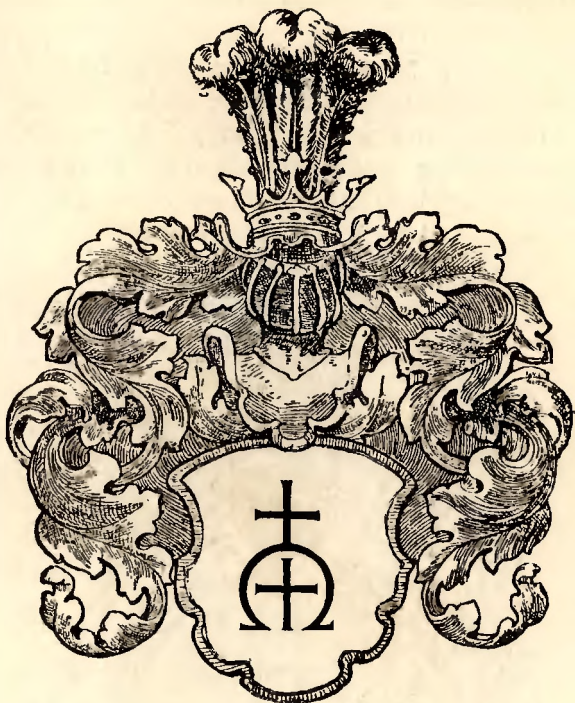
dowodzi zapis assekuracyjny 1729 przy zbyciu majątności Stanisławowicz, 5-go pokolenia prawo wieczyste 1756, przy którym do

6 stopnia należyty wywód okazali, a rodowitości ślacheństwa possessionami y przyświadczeniem wielogodney szlachty probuiąc, za aktualną szlachtę od sądu ziemskiego Witebskiego rekognoskowani y przy wszelkich prerogatywach y wolnościach ślacheckich zabezpieczeni zostali.

Papłonscy herbu Lubicz: podkowa z dwiema krzyżami w błękitnym polu, na hełmie trzy pióra strusie, od Jana Wilbatowicza Papłonskiego, podwoiewodzkiego Witebskiego, possessionata dóbr Nowosiołek, Białynicz, Doyhałowa y innych w prowincyi Witebskiej, iako świadczą list upominalny 1644, oblig 1670, zapis żenie 1671, mandat od Ip. Szapki 1688 do assessorij, ktorego synow dowodzi testament 1698, 3-go i 4-go pokolenia dowodzą assekuracya 1760, intromissia 1761, prawa zastawne 1765, 1766, process 1767, dekret grodu Orszańskiego w sprawie

Papłońskich 1772, z których dopiero w 5-tym pokoleniu wywodzący się nastempcy nienagannie progeneracij swoiey y possessij okazali dowody. Podług ktorych probacij sąd ziemski prowincij Witebskiej przerzeczonę familią w tychże stanu ślacheckiego, jak dotąd zostawała, prerogatywach y wolnościach zachował, zabezpieczył y umocnił.

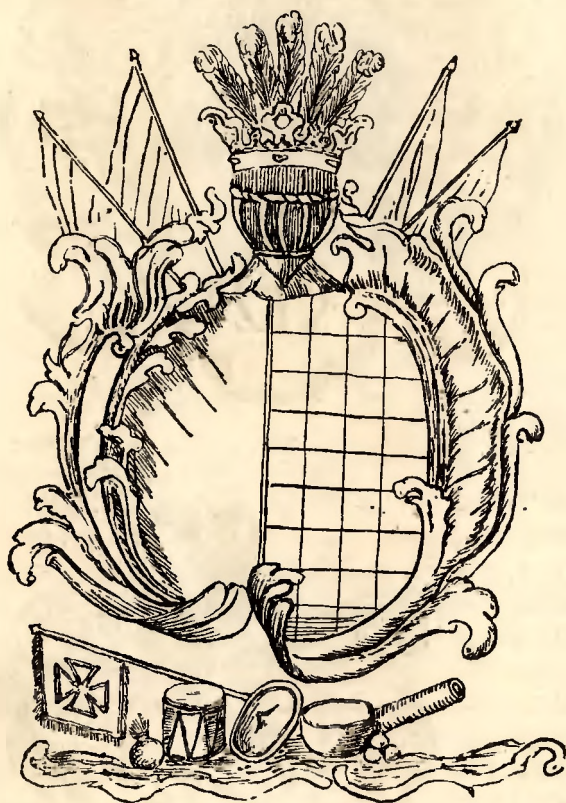

Petrusewiczowie herbu Tromby trzy myśliwskie w białym polu, na hełmie pięć piór strusich, według opisanja Niesieckiego w tomie III fol. 593, familia osiadłością y urzędami w xięstwie Żmuydzkim zaszczycona; z tey albowiem Melchior Petrusewicz, pisarz grodzki Upit-ski, poborca w tymże powiecie z seymu 1601, constitut. fol. 777, z ktorey familij Jerzy Petrusewicz possessionat w xięstwie Żmuydzkim, mając

osiadłość w powiecie Polongowskim, miał dwóch synów, z ktorych w 3-im pokoleniu wywodzący się nastempca, rezygnowawszy część swą bratu rodzonemu, oddalił się młody z swego kraju,

przy którym oddaleniu wziął attestacją od IMP. Tomasza Jazdowskiego, chorążego powiatu Polongowskiego 1769, iż udający się do nauk lub służby Piotr Petrusiewicz, szlachetnie urodzony obywatel y possessionat tegoż powiatu, który przybywszy w tu-teyszą prowincyą, ożenił się z szlachecianką y prawem zastawnym 1775 część majątności Dobreyki trzyma. Na takowy wywód, chociaż szczupłe pokładano dowody, iednak sąd ziemski dla kwitnącego w xięstwie Litewskim tego imienia w ślacheckiej rodowitości, niniejszych do wyvodu przypuścił.

Piaseckich familia, choć

od przodków swoich possessią w xięstwie Litewskim y na Podolu słynąca, znamenitemi dziełami rycerskimi y urzędami zaszczyconą, jako świadczy kronika Gwagnina, iż za czasów Zygmunta Augusta 1562 Jan Piasecki, porucznik xiążęcia Wiśniowieckiego na wojnie Wołoskiej w niewolę z tymże xiążęciem Turecką wzięty, życie zakończył, iednak dla nie-mających spraw przez obszerne niewywodząc się linie, od Jakuba Piase-

ckiego koniuszego w. x. Lit. herbu Szachownica na iedney połowie tarczy, na drniey pole błękitne, z pięciu piórami strusiemi na helmie, zaczęła, y tego prawem wieczystym 1580 na majątności Swojatycz, Dominiki, Ostrowczyce y Szaszki dowiodła. Ktorego synowie, iż w różnych woiewodztwa Nowogrodzkiego y powiatu Wołkowskiego bywali urzędach, a z wnuków iednego komisarza w dobrach kapituły, ktorego do libertacji podpis y pieczęć szacho-

wnica przyświadcza. Z tych w 4-tym pokoleniu Jan woyski w. x. Litt. wieczystemi possessjami w wojewodztwie Nowogrodzkim po antecessorach swoich, a w Witebskim przez się nabytemi, jako prawa wieczyste 1757 świadcza, oraz przywilejami królewskiemu pierwemu na krajectwo Nowogrodzkie y pisarstwo grodzkie wojewodztwa Witebskiego, potym 1765 na woyskowstwo w. x. Litt. będąc zaszczycony, do 5-go pokolenia z synami progeneracji swej dowiódł. Którego rodowitość ślachecka tak z dokumentow jako z dawności possessji w wojewodztwie Nowogrodzkim u sądu ziemskiego prowincji Witebskiej okazana, przy wszelkich prerogatywach y dostojnościach ślacheckich całą tę familią zachowała y utwierdziła.

Plewakowie herbu Prze-
gonia, to

jest dwa pięzące barkami do siebie obrócone, między któremi miecz ostrzem na dół, w błękitnym polu, na hełmie z korony pół smoka z skrzydłami wychodzi, z paszczy jego ogień wybucha, a w tym płomieniu tenże miecz y pięzące, od Macieja Plewaki, którego syn Benedykt w wojewodztwo Witebskie przybywszy, ożenił się z Skłotowską. szlachcianką. Takowego zaia-
chania jakoteż y dalszych
onego w 4-tym pokoleniu

wywodzących się następcow przyświadczaia testimonium od wielogodney ślachty, oraz kwity opłacanych podatkow z majątności Dobreyki zastawney, na co y prawo zastawne 1756 produkowali. Których wywod y probacye sąd ziemski prowincji Witebskiej uważywszy, tychto 1Mpp. Plewakow w tymże stanie, w którym dotąd zostawali, zostawił.

Pławińscy herbu Plater: na tarczy w polu czerwonym 3 pasy niebieskie w poprzek, a czwarty na ukos ułożone,

na hełmie w koronie 3 pióra strusie, od Jana Pławińskiego possessią w powiecie Lidzkim mającego, którego synowie będąc okazją śmierci Olszewskiego a salwując życie swoje, w województwo Połockie y Witebskie zajachali, gdzie służbą y arenowaniem różnych folwarkow bawiąc się, w następcach swoich mieli obiekcią ślachestwa, albowiem w inwentarz zapisani byli. Otrzymawszy tedy testimonium od IW-go Stanisława Ogińskiego kasztellana Witebskiego 1739

roku, iż Pławińskich jako szlachtę z inwentarza wylacza, miewali różne ślacheckie possessie y tego prawami 1740, 1742 y procederem z IMc. panem Hrebnickim dowodzili; na dalszych dokumentach z przyczyny odjachania rodzeństwa y possessij w powiecie Lidzkim, gdy tymże Ipp. Pławińskim schodziło, natenczas w roku 1768 udawszy się do swej familij w powiecie Lidzkim, supplikowali na seymiku o testimonia. Jakoż powiat Lidzki jako ziomkom procedencją onych z tegoż powiatu przyświadczył. Przy którym do 7-go pokolenia wywod okazali. Na fundamencie zatym testimonij y possessij od lat więcej 40 w tym województwie, sąd ziemski prowincij Witebskiey w tymże stanie y trwałości szlachestwa, jako dotąd zostawali, zachował y zostawił.

Podhayscy herbu Pobog: podkowa z krzyżem w błękitnym polu, na hełmie chart w obroży z smyczą z korony do połowy wyskakujący; od Andrzeja Urbanowicza Podhayskiego possessią pierwey w Słonimskim, maiętność Wyśmiantowicze,

potym w Nowogrodzkim Małosiołki mającego, z którego dopiero w 4-tym pokoleniu wywodzący się, że małoletni przybył w prowincją Witebską, nie ma żadnych na probacją linii swojej dokumentów, iednak okazanym testimonium godnych osob 10 obywatelow prowincij Witebskiej, iż iest rodowitością od antecesorow swoich szlachecką, a possessij majątności Podawalicy w prowincij Witebskiej przez się nabytą zaszczycony, dowodził. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej na mocy takowych dowodow, jako przedtym pomieniony IMpan Podhayski prerogatywą szlactwa zaszczycał się, tak y dopiero w teyże trwałości zachował.

Podwińscy herbu
Łuk

napięty z strzałą do góry, w czerwonym polu, w hełmie trzy pióra strusie, od Mikołaja Narkiewicza Podwińskiego, którego synow Mikołajewiczow jako y następcow probowano prawem zastawnym y processem 1651, zapisami żenie 1657, prawem wieczystym od Ip. Biruli na majątność

Markowszczyznę 1659, zrzeczeniem 1671, zapisem wieczystym 1675, zapisami od żony mę-

żowi 1703, widymusem prawa na część majątności Nowosiolek 1728, któremito y dalszemi tym podobnemi dokumentami do 6-go pokolenia wywiedli się. Na fundamencie których probacij jakoteż y dla dawności possessij tychto IchM. pp. Podwińskich sąd ziemski Witebski uznał za rodowitą szlachtę, wszelkich prerogatyw szlacheckich godną bydyż uznał y decydował.

Pohoscy Olfierowiczowie herbu Bogoria: są dwie strzały złamane w czerwonym polu, na hełmie paw z rozciągniętym ogonem, złamaną strzałę w pysku trzymający, starożytna Olfierow w wojewodztwie Witebskim familia, od dziedzictwa dobr Pohoszcz Pohoskiemi przezwana, od protoplasty Olfiera possessionata dóbr Pohoszcz dedukcją swoją prowadzi, kturego Olfiera synow y wnukow dokładnie probowano działami majątności Pohoszcz między bracią 1524, 1543, w czwartym pokoleniu następcow jasnie dowodzą dwa działły majątności Pohoszcz między bracią

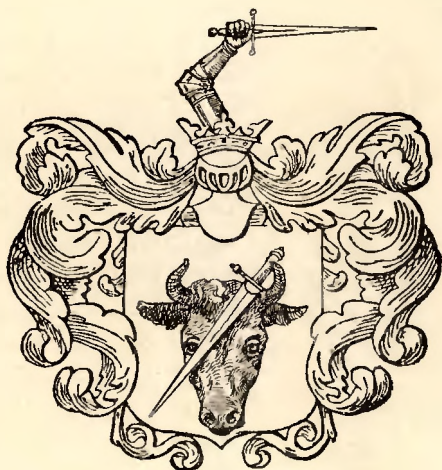
1524, 1543, w czwartym pokoleniu następcow jasnie dowodzą dwa działły majątności Pohoszcz również między bracią 1594, 1596, w 5 stopniu probuie prawo zastawne na majątność Pohoszcz 1602, list ugodliwy 1612, w 6-tym dekretem trybunalskim o majątność Pohoszcz między bracią 1646, w 7-ym y 8-ym stopniu istotney dowodzą procedencij attestacya od współ obywatelow y niewolnikow w niewoli Moskiewskiej będących Jakubowi Pohoskiemu 1660 dana, prawo zastawne Ip. Osipowskiemu na tęż majątność 1675, kwitacya Ip. Biruli z wypłaconey sumy 1686, w 9-ym testament dysponujący substancją 1670, list zaręczny z grodu Witebskiego 1684, prawo przedażne na plac w mieście Witebsku 1689, dział między bracią majątnością Pohoszczami 1694, w 10-tym stopniu zrzeczenie z majątności Horodni 1727, dział między bracią majątnością Pohoszczami y Horodnią 1744, wlewek do dochodzenia summ za obligami 1745, plenipotencya do interessow IW-go Sołohuba generała artylerji w. x. Littew-

skiego Alexandrowi Pohoskiemu 1745 dana, prawo rzeczne na plac w Witebsku 1746, prawa przedaźne maiętności Horodni 1752, maiętności Pohoszcz 1753 dowodzą; w dalszy zaś dowód tey iako y wyż produkowaney progneracij y possessij nieprzerwaney maiętności Pohoszcz poświadcza dekret podkomorski 1767 między Ipp. Birulami y Pohoskimi stały, w którym od przodka Olfiera aż do 10 pokolenia dokładnie objaśnia; w 11-ym pokoleniu wywodzący się nastempcy produkowali w dowód prokreacyi swoiey metryki urodzenia w datach 1748, 17... (s), 1763, testament 1753. Ktoreto dokumenta ponieważ tak o possessij maiętności Pohoszcz aż do dzisiejszych nastempcow, jakoteż o dawności y dostoięństwie szlacheckim tey familij dowiodły y wypróbowały, zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej należycie schedę od 1-o aż do 11-o pokolenia wyprobowaną, przeyrzawszy, y oną dekretem swym stwierdziwszy, tychże IchMpanow Pohoskich w prerogatywie slacheckiej y wszelkich dostoięństwach z antenatów kwitnących, w tymże charakterze na zawsze zostawac godnych bydyż uznał y przyświadczył.

Pomarnaccy Pacewiczowie herbu Gozdawa, iednak tylo pół lilij białej z miesiācem y gwiazdą w polu czerwonym, na hełmie pawie pióra; za mężne bronienie zamku Smoleńskiego Jerzemu z familij Pacow idācemu Pacowiczowi, woiewodzie Wileńskiemu, staroście Połockiemu nadanego, od ktoregoto Jerzego Pacowicza na maiętności Pomornokach w powiecie Wilkomirskim Pomarnackiego przezywanego, iż Pacowiczowie Pomarnaccy pošli, świadczyli się

possessją majątności Pomornok w powiecie Wilkomirskim y różnych dobr w tymże powiecie zadawnioną. A że w dowod genealogij przodków swoich dla odległości od familij, dokumentow, które się w archiwach fundi dochowują, nie mieli, więc tylko od Adama Maciejowicza Pacowicza Pomarnackiego, possessionata dobr Pomornok okazując, dowodzili dwoma zrzeczeniami, iednym z odebraney rowney części dobr po rodzicach swoich 1658, drugim z procederow między familią o majątność Pomornoki 1671, prawem wieczystym na majątność Derebiny w powiecie Wilkomirskim 1679; w dowód zaś w 3-im pokoleniu Jana Pacowicza Pomarnackiego, sędziego grodzkiego Witebskiego, pokładali prawo zastawne na hrabstwo Ostrowieńskie od 1W-go Pocięja wojewody Trockiego 1705, także różne kwity, karty, dekreta w różnych datach, obligi na summy 1704, 1705, 1706 temuż służące; w 4-tym pokoleniu dowodzono prawami wieczystemi na majątność Arciuchowo y Polhościszczę w prowincij Witebskiej 1751, 1756, excerptem z xiąg Magdeburyi Witebskiej prawa przeżadżnego na majątność Derebiny 1... (s) Ip. Ilgowskiemu danego; w 5-tym zaś y 6-tym stopniu wywodzący się IchMśc pp. Pomarnaccy przy possessyi pomienionych majątności zostaiąc, dostateczne progeneracyi y urodzenia ślacheckiego okazali dowody. Zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej należycie one przeżrzawszy, też familią z dawnych czasow ślachecką rodowitością zaszczyconą, w tymże stanie ślacheckim zachował y utwierdził.

Porzeczy herbu Pomian, to jest żubrza głowa, przez którą miecz, w żółtym polu, w helmie ręka zbrojna z gołym mieczem, dowodząc rodowitości ślacheckiego imienia swego od Alexandra z xiążąt Korybutowiczow, który miał dobra na Wołyniu Purycze y od nich Puryckim był przezwany. Ten tedy z żoną swą xiężniczką Uchawską 1545 miał synow Dmitra i Janusza Korybutowiczow Puryckich, z których Dmitr na wojnie

z Tatarami zginął, a Janusz herbem pierwey Dombrowa, potym herbem Pomian za dzieła rycerskie od krola był zaszczycony, jako herbarz y kroniki piszą; z Janusza synow ieden przeniosłszy się na mieszkanie w wojewodztwo Krakowskie, terminem Polskim przezwany został Purzecki, y tam w 4-ym y 5-ym pokoleniu nastempey possydując dobra po antecessorze swoim, a w służbie woyska koronnego zostając, nabyli inne dobra w xięstwie Litewskim, w powiatach Osmiańskim y Lidzkim, gdzie przezwani zostawszy Porzeckimi, o 6-tym pokoleniu uwiadomili z deklaracij komissarzow krolewskich 1671 względem zabranych dobr przez inkursią, w nadgrodeę ktorych od nayiaśnieyszego krola Polskiego Jana III dobra Bajów i Szecków w wojewodztwie Połockim, w tracie Newelskim lennością otrzymali, co też przywileiem confirmationis Augusta II w dacie 1723 oraz intromissią probowali, także dekretem sądów grodzkich Lidzkich 17... (s) przez nastempców w 7-ym pokoleniu zaprzysiężonym, iż z przyczyny pożaru wszystkie dokumenta imieniowi służące, zatracone zostały, tudzież prawa, nabycia wiecznością dóbr, abjuraty dymow, kwity opłaconych podatkow dostateczną progeneracyą objaśniły. A że nienaganną rodowitość ślachecką miała liczba stanu ślacheckiego osob imieniowi tylżę u sądu przyznała, zaczym sąd ziemski na mocy pomienionych dowodow y swiadcetw przy wszelkich prerogatywach stanu ślacheckiego całe imie IchMpp. Porzeckich zostawać na zawsze godne bydź sądził.

Poziomkowski herbu Pobóg: podkowa z krzyżem w błękitnym polu, na helmie miasto charta korona tylko, od nayiaśniejszego króla IMści Polskiego Stanisława Augusta na koronacij w roku 1764 nadanego, oświadcza, iż Antoni Poziomkowski nadchnięty będąc duchem Boskim do prawdziwey katolickiey Rzymskiey wiary, przyjął chrzest święty, a dostawszy się na usługi IW-go Marciana Ogińskiego, wojewody Witebskiego, sprawował funkcyą faktorstwa na spławie Ryskim, o czem różne rachunki, rejestra podpisem tegoż Jaśnie Wielmożnego wojewody stwierdzone, świadczą, gdzie do niemalego przyszedlszy majątku, ożenił się z godną familiantką Polocką JejM panną Hrebničką, y różne kontraktami arendownymi y zastawnymi w prowincij Witebskiey trzymał dobra. Nakoniec za szczęśliwą elekcyą króla Polskiego Stanisława Augusta, chcąc zabezpieczyć od wątpliwości imie swoje, na instancją stanów na seym Warszawski zgromadzonych, sam y z synami został nobilitowany y konstytucyą koronacyną approbowany, którą się poświadcza, titt. Nobilitacya o neofitach. Na tym fundamencie sąd ziemski do wyводу przypuszczając, na mocy approbowanych novellae legis Polonae przez nayiaśniejszą monarchinię Rossyiską konstytucij, tychto IchM. pp. Poziomkowskich za nobilitowanych rekognoskował.

Prześmyccy herbu Przerowa:

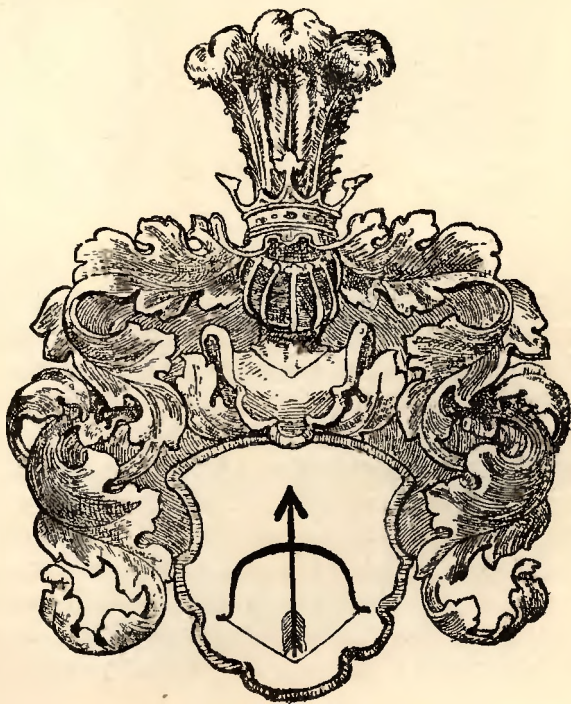
kopia z proporcem, koniec proporca na kopią w pół złamaną zawinięty, w czerwonym polu, na helmie trzy pióra strusie. Od Adama Przesmyckiego mającego familię swoją y possessiā w kraju Polskim, w ziemi Drohickej, prerogatywą ślachecką zaszczycającego się, na co pokładali konstytucyą seymu coronationis króla Władysława IV pod rokiem 1627 y nadanie herbu; ktorego synowie w prowincyą Witebską przy-

bywszy, różne miewali possessie, co poświadczaia: prawo wieczysto sprzedażne na majątność Cerkowiszcze 1645, kwity opłacanych

podatkow z majątności Chocimla y Hańkowa od 1668 do 1690, oraz prawo wieczyste na też majątność 1668, proces nomine IPa Hurki 1680, testament 1689; na dowod 3-go pokolenia okazywali konstitucyą za króla Jana III na seymie 1677, w której Jan Prześmycki, komornik Witebski, więzien w Moskwie wspomniony iest, process 1689; 4-go pokolenia zapis ugodliwy 1717, process 1723; 5-go y 6-go pokolenia procedencij nieokazali dowodow z okazij wyprzedania się w teyże prowincij. Jednak ponieważ wiadomośc całej prowincij współobywatelów przyświadczyła, iż Ippwie Prześmycey teraz w 9-tym stopniu istotnie się wywodzący, z pomienionych antecessorow pochodzący, tak dawnością possessij, iakoteż używaniem wolności ślacheckich zaszczytzeni byli, zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej przerzeczoną familią w tychże prerogatywach stanu ślacheckiego zostawać na zawsze godną bydź uznał y przyświadczył.

Przewalscy od Onisima Przewalskiego, ktorego synowi Karnile Onisimowiczowi Przewalskiemu nayiaśnieyszy król Stefan Batory za usługi iego w dziełach rycerskich przywilejem

swoim 1581 roku tytuł ślachectwa y herb Łuk napięty ze strzałą do gory, w czerwonym polu, na hełmie trzy pióra strusie, nadał, a król Zygmunt III osobliwym przywilejem 1589 dzierżawę wsi w starostwie Wielizkim konferował; o 3-cim pokoleniu poświadcza prawo zastawne gruntow Staieckich mieszczanom Witebskim 1623; 4-go pokolenia dowodzi wzięta w posagu połowa majątności Skuratowa, którą y dopiero posiaduią; na dowod

5-go okazali testament 1701. Takowemi tedy dokumentami aż do 7-go pokolenia słusznie y sprawiedliwie progeneracij y possessij wywod prezentowali. Jakoż sąd ziemski przestając na odpowiednich probacyach samych Ipp. Przewalskich za rodowitą wyznał szlachtę.

Puszkiniowie herbu

Szeliga:

to iest xiężyc z krzyżem kawalerskim we szrodku, w czerwonym polu, na helmie pawie ogon; familia według opisanja kronik w xięstwie Litewskim, w wojewodztwach Nowogrodzkim, Mińskim y Mscisławskim osiadłość mająca, różnemi szczytami się urządami, z ktorey Maciey Puszkini miał wieczystą possessiją majątność Horki w wojewodztwie Połockim, którą to majątność

syn wyprzedawszy, przeniósł się w prowincyą Witebską, y wziął prawem zastawnym majątność Chrzanowszczyznę; w 3-im pokoleniu y czwartym nastempey possydując różne w prowincij Witebskiej y Mscisławskiej majątności, jakoto: Nowesiolo, Monachi, Pniowe, chociaż żadnych autentycznych w dowod progeneracij nieokazali dokumentow, jednak ponieważ w 5-tym stopniu wywodzący się należyte y dokładne od obywatelow prowincij Witebskiej prezentował świadectwo, iż iest od wspomnionych przodkow idącym, ktorzy oraz, iż wspomniane inieśli possessie, wyświadcza, a osobliwie w tymże testimonium 1774 roku danym, wyraża IMpan Justyn Szawernowski, iż sam dokumenta Ipp. Puszkiniow tychże samych widział y czytał w archiwum WWIpp.

Reuttow, zaczęły sąd ziemski prowincji Witebskiej na fundamencie takowego świadectwa pomienioną familią w tymże stanie y prerogatywie zachował.

Pysznicy herbu
Hoł-

wnia, to jest wyrażenie na kształt litery T w niebieskim polu, w hełmie trzy pióra strusie, dowodząc rodowitości ślacheństwa swojego od Achrema Hołowni, okazali, iż syn Achrema Piotr Hołownia miał posiadłość Pokryszek Hor albo

Horodka, czego probowali prawem przedawnionym 1551; w 3-cim pokoleniu Bohdana y Zdana Piotrowiczow probowano dekretem 1556, pozwem 1558, zezna-

niem prawa na grunta Pokryskie od mieszczan Witebskich 1560, listem IW-go Pacy wojewody Witebskiego na podanie słów Krękowski z przysięgi y Puryz za przywilejem najjaśniejszego króla Zygmunta Augusta 1566, potem okazowali cztery testimonialne listy w ziemstwie Witebskiem y w grodzie czynione roku 1568, przez ludzi wiarygodnych względem odkazania majątności Pysznik Bohdanowi Hołowni przsz. Ip. Andrzeja Pileckiego z zamku Uświat-skiego przez Moskwę ustrzelonego, y dalsze do umocnienia teyże majątności posiadłości służące dowody; listem króla Zygmunta Augusta 1569 do IW-go Pacy wojewody Witebskiego na przywrócenie ziemi Puryzowskiej, mandat od kapituły Wileńskiej o postawienie karczmy w Pokryszkach; 4-go pokolenia listem na przyznanie prawa wieczystego na Sańkowo y Ciałoszyno 1608,

kredensow dwa od województwa Witebskiego na sędzstwo trybunału głównego w. x. Littewskiego 1615, 1634, rejestrem spisanych spraw y dokumentow 1615; 5-tego y 6-tego pokolenia dowodzili rejestrem powyższym w roku 1678 aktykowanym oraz kwitami poborowemi y podymnowemi 1667, 1691; 7-go y 8-mego stopnia także kwitami poborowymi y possessią dóbr wyż pomienionych, przy których aż do 9-go pokolenia wywod prezentowali. Podług których dowodow o urodzeniu ślacheckim, possessij y nadaniach krolewskich wyświadczałych, sąd ziemski Witebski pomienionych IMei panow Hołowniow od Pysznik przewanych Pysznickich, za rodowitą szlachtę wszelkich prerogatyw y dostojności szlacheckich godną uznał y wyświadczył.

Raczyńscy herbu Nałęcz, alias

Binda w koło zawiniona y zawiązana w czerwonym polu, na hełmie panna między jeleniami rogami z głową zawiązaną; od Matyasza Raczyńskiego mającego possessię w województwie Połockim majątność Obol, czego dowodem opłacanych podatków kwity od roku 1683 do 1691, którego ieden z synów nabył majątność Ostupiszczę prawem wieczystym 1706 y na oney nastempcy

mieszkając do 4-go pokolenia wywod okazali; który sąd ziemski prowincij Witebskiej przeyrzawszy y spenetrowawszy za szlachtę dobrze urodzoną uznał y wyświadczył.

Ramszowie herbu Szaszor czyli Orla: orzeł czerwony z rozejgnionemi skrzydłami, miasto głowy gwiazda w białym polu, na hełmie 5 piór strusich, od Jana z Ramelu Ramszy, komornika województwa Witebskiego, mającego in voto Kossowownę, po której wziął w posagu połowę majątności Bikowa, którego synow probowano działem 1616, prawem wieczysto przedaźnym na majątność Pohościszczę 1624; dalszey progeneracij dowodzono testa-

mentem y działem 1650, prawem wieczystym na część majątności Połochańszczy 1675, działem 1717 y kwiatami opłaconych podatków tak dawnego zamieszkania w prowincyi Witebskiej y szlacheckiego urodzenia, jako też należytey dowiedli do 6-go pokolenia progeneracji. Którą sądzi ziemski podług słuszności dowodów approbowawszy, przy oczewistym świadectwie współobywateli prowincji Witebskiej nienaganną rodowitość szlachecką familij pomienionych Ich M pp. Ranszow przyznał.

Ratomscy herbu Pobóg: podkowa z krzyżem w błękitnym polu, na hełmie hart w obrożi z smyczą, z korony do połowy wyskakujący, od Jana Ratomskiego przybyłego w prowincyą Witebską, którego syn y wnukowie dopiero w 3-cim pokoleniu wywodzący się, nie mogąc dla ubóstwa y odległości od familij w Wielkopolskiej mieć osobliwych dokumentów y probaeij, na objaśnienie tedy prawdziwey swey rodowitości szlacheckiej pokładali skrypt testimo-

niałny od wielu ślachty urzędników ziemskich prowincij Witebskiej 1774, które poświadcza, iż przybyły w tę prowincyą Jan Ratomski, tak sam jako y nastempcy skolligaciwszy się z godną szlachtą w prowincij Witebskiej, bez żadney obiekcyj używali praw y wolności ślacheckich. Których sąd ziemski na fundamencie przyświadczaiącego skryptu, w tymże stanie ślactwa na zawsze godnych zostawać przyświadczył.

Reksciovie herbu

Ostoją:

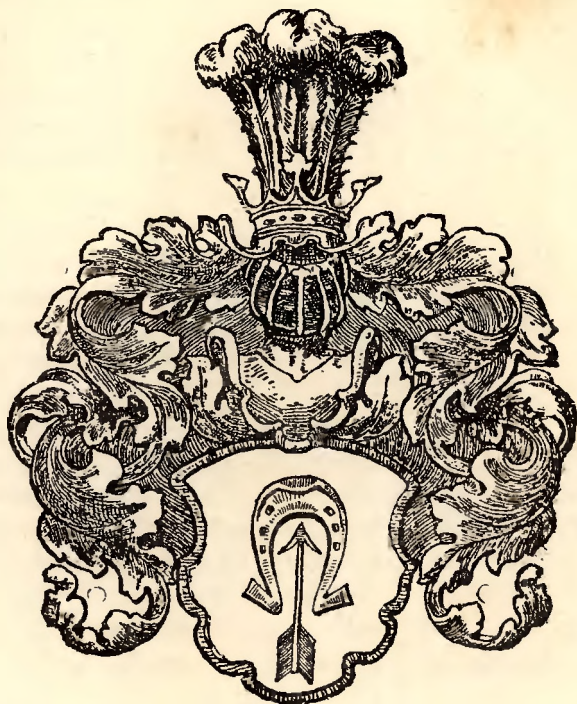
dwie wieże z mieczem pośrodku w niebieskim polu, na hełmie 5 piór strusich, od Krzysztofa Rekscia posesjonata Lidzkiego, którego syn, iż służył w wojsku, probowano abszytem 1660 z chorągwi danym, testimonium 1662, prawem zastawnym i intromissią na majątność Horki y Lubicze w wojewodztwie Połockim 1692, arendownym na połowę teyże majątności 1698; dalszey progeneracji prawem

arendownym teyże majątności 1699, oraz nabyciem majątności Pół-Ozerek w prowincij Witebskiej 1757, kwitami opłacanych podatkow 1769 dowodzili. Ktoremi dokumentami do 5-go pokolenia, iż familią dotychczas bez żadney ni dokladnej obiekcyj ślachecką prerogatywą zaszczyconą okazali, przeto od sądu ziemskiego prowincij Witebskiej w tymże stanie ślactwa zachowani zostali.

Rodziewiczowie her-

bu Ru-

dnica albo Następ:
podkowa, we szrodku
ktorey strzała w polu
błękitnym, na hel-
mie trzy pióra stru-
sie, osiadłość swoię
w powiecie Oszmiań-
skim mający, od Fer-
dynanda Pulwina
Rodziewicza, który
czasu rewolucij za-
szedłszy w woie-
wództwo Witebskie,
służył pod chorągwią
tegoż województwa,
gdzie odważnemi
czynami przeciwko
Dmitra Dolhonosa
komendanta Koz-
ackiego wślawiwszy
się, otrzymał patent

1525 od Nicefora Biruli na sotnikowstwo chorągwi Witebskiej, którego nastempców do 5-go pokolenia żadnemi nie probowano dokumentami. W tym zaś stopniu okazywali prawo wieczyste na część majątności Kazanowa 1716, testament Rodziewiczowej 1762, w 6-tym metryka 1723, 1760, prawo zastawne na majątność Gołgowszczyznę 1765; w 7-ym y 8-ym dopiero wywodząc się stopniu, w niedostatku dla ubostwa autentycznych dowodów pokładali dwa testimonia 1774, iedne od sądu ziemskiego Oszmiańskiego z podpisami rąk samychże sędziów, drugie od bliskich krewnych innienników swoich, także Rodziewiczow w powiecie Oszmiańskim wieczyste possessie mających, pod pieczęcią ziemską Oszmiańską wydane, które świadczą, iż tuteysi od pomienionego przodka pochodząc, iednego są z Oszmiańskimi imienia. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej ułożoną schedę y dokumenta wyżey produkowane należycie rozważywszy, na fundamencie takowych probacij familią IchMpp. Rodziewiczow dotychczas zaszczyconych prerogatywą, w tymże stanie slachectwa na zawsze zachował.

1736. Z których w 5-tym pokoleniu wywodzące się, possessją w prowincij Witebskiej od dawna szczycąc się, nienaganne progeneracij swoiey okazali dowody. Podług których sąd ziemski prowincij Witebskiej przy tymże stanie y prerogatywie, iak dotąd zostawali, zachował y zostawił.

Rolowie herbu Rola: róża zielona, w koło ktorey trzy kroie w czerwonym polu, na hełmie pięć piór strusich, od Pawła z Dobrohostow Roli wywodząc się, pokładali dekret trybunalski roku 1655; w drugim stopniu Rolow świadczy manifest 1703 oraz kwity skarbowych poborow od roku 1691 do 1721 y ekstrakt taryfły zaprzysiężonej 1709; w 3-cim i 4-tym pokoleniu probowano processem 1714, testimonium oraz kwitami poborowymi od 1716 do

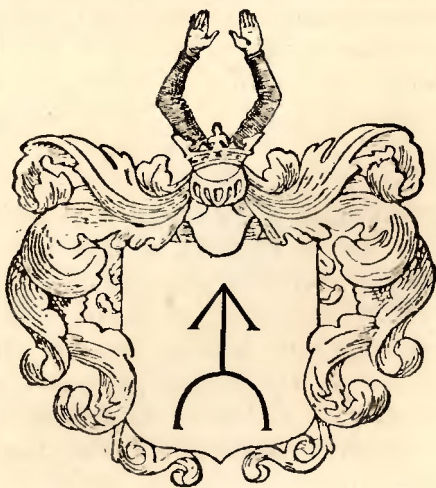

Romanowscy herbu Bończa:

jednorożec biały z rogiem kończatym w polu niebieskim, nad hełmem y koroną pół takiegoż jednorożca; familia dawnością urodzenia słacheckiego w Polsce, a possessij w wojewodztwie Ruskim, w ziemi Chełmskiej zaszczycona, stawiając do wyvodu słacheckiey rodowości okazała, iż Wawrzyniec Romanow-

ski miał possessiã maiętności Prusicz w teyże ziemi Chełmskiej, która y teraz od teyże familii iest possydowaną. Jeden tedy z synów Wawrzyńca odiechawszy oyczystey substancij, nabył pierwey possessiã w xięstwie Zmnydzkim, a potem w roku 1668 dał na zastaw maiętności Ciemnolesia, a teraz przezwaney Romanowszczyzna, w powiecie Orszańskim, z której maiętności iż dymy abjuratował y podatki opłacał, okazywał na to kwity w roku 1690 y prawo zastawne; w 3-cim pokoleniu Stanisław Romanowski rotmistrz pancerny pułku IW. Sapielhy podskarbiego w. x. Lit. ożeniony z Zarankowną w roku 1692, nabyli wieczyscie oną maiętność Ciemnolesie Romanowszczyznę; w 4-tym stopniu następcow probowano testamentem 1721, w którym powyższą wspomina progeneracyã w ten tenor „ażeby synowie zaczęty proceder w trybunale Lubelskim o maiętność Prusicze w ziemi Chełmskiej po Wawrzyńcu Romanowskim należącą, dokãczyli“. Ktozey doszedłszy, iedni przy oney maiętności Prusiczach, a drudzy przy maiętności Ciemnolesiu pozostali. Nakoniec nabywszy prawami wieczystemi maiętność Działilewo 1719, Dobryń 1726, Browczyno 1743 w prowincji Witebskiej, urzędami stolnikowstwa Smoleńskiego, za przywileiem Agusta II 1730 y innemi zaszczycali się. W 5-tym stopniu wywodzącego się świadczą prawo wieczyste na wszystkie dobra od oycza 1761 dane, kredensa na sędzstwa trybunału y grodzkie 1765, 1766, 1771 od wojewodztwa. Takowe tedy dowody o starożytney rodowitości zabezpieczające, sąd ziemski uważywszy, godną bydź wszelkich prerogatyw y dostojności ślacheckich całą familiã Ipp. Romanowskich uznał.

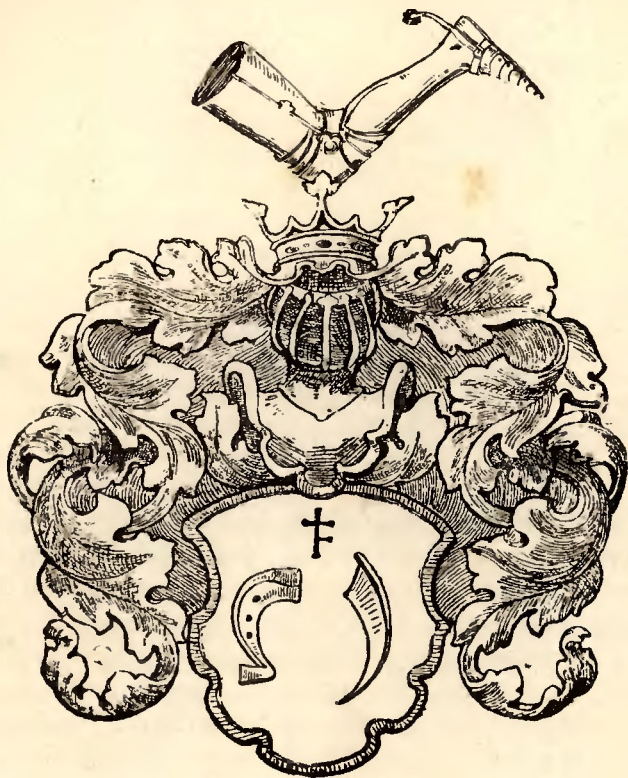
Roszkowscy dowodząc rodowitości ślacheckiej od przodków possessiami dóbr ziemskich w wojewodztwie Podlaskim w ziemi Bielskiej, z dawną zaszczyconych, z których pochodzący niegdys Leonard Łoś Rożkowski herbu Ogończyk, to iest pół strzały na pół pierścieniu w czerwonym polu, w hełmie dwie ręce panieńskie do góry wyciągnięte, dziedziczył dobra Łosie,

Rożki, Bieńkowo, y ynne w woiewodztwie pomienionym sytuowane, o którym iako y synie wyświadcza progeneracij oblig 1594; w 3-cim stopniu zapis kwitacyjny 1619, w 4-tym kwit popisowy czasu elekcij krola Augusta II 169... (s), zapisy zrzeszne maiętności Skwarkow y Gęsowki 1674, 1686; w 5-tym stopniu nastempcow a dziedzicow dóbr Łosiow, Rożkow, Bienkow, Skwarkow y innych w krain Polskim dowodzą zapisy zrzeszne 1741, 1742 z dóbr oyczystych, dekret kondescencyiny między pięcią braci Rożkowskimi 1743 w grodzie Brańskim, z ktorych iedni w krainu Polskim przy dobrach w woiewodztwie Podlaskim pozostali, iako testimonium 1773 roku poświadcza; a Stanisław Bieńkowski przybywszy w woiewodztwo Witebskie y komornikiem tegoż woiewodztwa zostawszy, nabył maiętność Haponowszczyznę 1733, z ktorego dopiero w 6-tym pokoleniu wywodzące się, iż właściwie z pomienienionych przodkow linij pochodzą, produkowali genealogią domu w grodzie Brańskim 1773 aktykowaną, oraz iż są równemi konaktorami dóbr w Polsce pozostających, probowali zaniesionemi manifestami o sukcesią 1767, a nadto iż w possessij części dóbr wspomnionych w woiewodztwie Podlaskim zostają, prezentowali konwencją między bracią 1773 zawartą; w dowod zaś dalszy rodowości ślacheckiej przywilej nayiaśn. krola IMści Polskiego Stanisława Augusta 1768 na urząd oboźnieństwa Witebskiego, kre dens na funkcyą deputacką 1769, oraz prawa wieczyste nabytych w prowincij Witebskiej maiętności Miszutek y innych 1772 pokładali. Na fundamencie takowych dowodów sąd ziemski prowincij Witebskiej pomienionę IchM. pp. Rożkowskich familią, od antecessorow prerogatywą ślachecką zaszczyconą, niniejszym stwierdzając dekretem, w tylżże prerogatywach stanu ślacheckiego zachował.

Rudzińskich familia podług opisanja herbarza Niesieckiego tom III fol. 910, na dwa dzieli się domy, ieden Krassowscy z Rudny nazwani Rudzińscy, z ziemi Łukawskiej, drugi Orczyków z Rudna Rudzińskich herbu Prus 3-tio czyli Nagody: kosa y pół podkowy, na wierzehu których półtora krzyża w czerwonym polu, na hełmie nad koroną zbroyna noga z ostrogą kłęząca, w ziemi Czerskiej, w ktorey familiant Karol Orczyk Rudziński mając w xięstwie Mazowieckim, w ziemi Ciechanowskiej, w parafij Krzywonoskiej oyczyste dobra Uroczyszcze, Rudna, Kmiecie na-

zwane, w nieprzerwaney onych aż do 4-go pokolenia zostawał possessij, z którego Maciey Rudziński tentuiąc kresytywy dal-szego życia, zbył possessią po antecessorach w ziemi Ciechanowskiej, a przyiąwszy służbę w woysku Rzpltey gwardyi koronney, nie-nagannie czas długi w oney zostawał. Od którego regimentu gdy się abszytował, otrzymał od IOxcia Czartoryskiego, wojewody Ru-

skiego, en chef komendanta abszyt z wyrażeniem obywatelstwa onego z ziemi Ciechanowskiej. Nakoniec od tegoż en chef komendanta upodobany, wokowanym był do starostwa Wielizkiego w prowincij Witebskiej, gdzie nad garnizonem tamecznym objąwszy komendę, pierwey na chorążstwo 1746, potym na poruczeństwo 1759 był awansowany. O czym nietylko instrumenta ale y testimonium IW-go Piaseckiego woyskiego w. x. Litt. 1775 przyświadcza, a iako wiadomy y znaiomy tenże IW. Piasecki o onego obywatelstwie w ziemi Ciechanowskiej, rodowitość mu ślachecką przyznaie. 5-tego pokolenia metryka 1761 za ślache-

ckich rodziców urodzonego syna dowodzi. Takowemi sąd ziemski przekonany świadectwami, wywodzących się Ipp. Orczykow Rudzińskich familią, iako żadnym obiekcyą niepodpadającą, nie-notowaną, w tymże stanie ślachestwa zostawił.

Rusieccy herbu Rawicz: pan-
na w koronie z rę-
kami w górę wyciągnionemi,
na niedźwiedziu siedzą-
ca, w polu białym, w helmie
nad koroną między dwiema
jeleniami rogami pół niedźwie-
dzia, w prawej łapie różę trzy-
mającego, od Bohdana Rusie-
ckiego, mającego possessiā
pierwey w województwach Sę-
domirskim y Lubelskim, po-
tym w Połockim majątności
Porzecza, y Mińskim, w po-

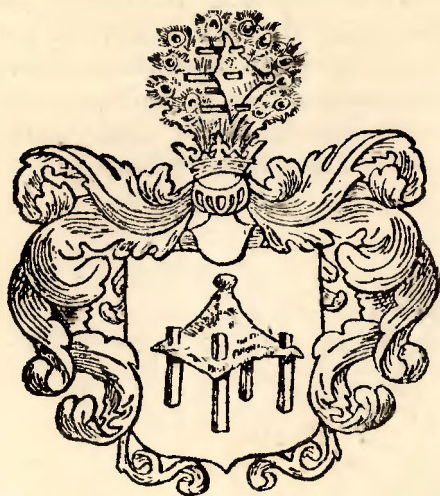
wiecie Oszmiańskim majątności Kamienia, ktorego ieden z sy-
now spłaciwszy części braci swoich, possydował one wieczyscie.
O takowych tedy antecessorach świadczy testimonium Bernarda
Rusieckiego komornika Połockiego 1774 dane, iż pomienione
majątności zbywając, wszystkie dokumenta przy onychże zosta-
wili; dalszych w 3-cim stopniu następców probowano listem
na przyznanie wieczysto darownego zapisu 1712, kwitacyą 1734;
w 4-ym y 5-ym pokoleniu prawem wieczysto-kupnym 1738 folwarku
Szyrniewa alias Szulcowa y Haczyszcz, czego też y testamentem
1752, którym y 6-te probowano pokolenie, a w dalszy dowód tej
progeneracji prawem wieczysto-przedażnym 1759. Takowemi do-
kumentami do 7-go pokolenia wywód okazany, sąd ziemski pro-
wincij Witebskiey przeyrzawszy, na fundamencie probacij y do-
wodow familią z dawnych czasow rodowitością ślachecką zaszczy-
coną, w tymże stanie zachował y utwierdził.

Ryłowic herbu Wieniawa: głowa żubrza z rogami, przez no-
zdrze cyrkuł czyli wic zawiedziona w żółtym polu, nad

helmem pół lwa z mieczem, okazywali w dowód rodowitości ślacheckiej, iż Gabryel Iundził Ryłło miał dobra wieczyste w powiecie Lidzkim Maksiszki nazwane, a synowie, iż mieli possessią w wojewodztwie Połockim, poświadczają prawa przedaźne 1649, zastawne 1652 od Jerzego Gebryelowicza Ryłły żenie dane, na połowę swych majątności w Połockim Duchorowicz, Mitkie-

wicz, Cieszyłowicz y innych w Lidzkim, oraz excerpta taryffy za-przysiężenia dymow 1651, testament 1687, w dalszey procedeneyi do 6-go pokolenia, ponieważ Ipp. Ryłłowie dając wywód rodowitości ślacheckiej w r. 1773 przed sądem ziemskim Połockim należycie o niey, iako tenże dekret świadczy, objaśnili, zwłaszcza, iż tuteysy z Połockimi z iednego pochodzą przodka, zaczym sąd ziemski Witebski familią dość przy iasných dowodach, jako y przy wywodowym dekrete stawaiącą, za rodowitą wyznawaiąc ślachtę, w charakterze y prerogatywie ślacheckiej onę utwierdził.

Rysińscy herbu Leszczye albo

Brog w czerwonym polu, na helmie pawi ogon z takimże brogiem na bok wyróconym, okazali, iż familia Leszczycow według opisania Bielskiego tom I fol. 75, Nieściekiego tom III fol. 924, ieszcze za panowania Bolesława Śmialego wysokiemi w Polsce dostojenstwiy kwitnęła. Jakoż w roku 1058 Piotr Leszczye arcybiskup Gnieźnieński, w dalszych wiekach też familia iż w niepoślednim w oyczyźnie była zaszczytce, poświadczaia

kroniki, albowiem Piotr Leszczye Rysiński z wojewodztwa Łęczyckiego wielce człek uczony, w czasie szerzący się w Europie Hussitow herezij, roku 1524 wydał xięgę pod tytułem: „Censura zdania Jana Husseau. Janusz Leszczye Rysiński kasztelan Kowalski 1589 podpisał transakcyą Będzińską, o ktorego Janusza synie podkomorzym Kujawskim, staroście Nakielskim, wojewodzie Inowrocławskim y pośle na seymy 1607, 1613 y wnukach kasztelanie Kruszwickim, sędzin na trybunał koronny 1643, też Polskie kroniki iaśnie wyświadczaia; w 4-tym stopniu nastempcow, poslow na różne seymy, świadczą konstitucye 1648, 1670; i o innych heroicznych dziełach teyże familij pomienione kroniki wiele piszą; w 5-ym pokoleniu successor z woyskiem, w którym służył, w powiecie Słonimskim przebywaiąc, za ożenieniem wziął znaczne summy y dobra, co poświadcza dokument wlewkowy 1697 od Ip. Skopa miecznika Witebskiego do pozyskania summ IMpanom Rysińskim małżonkom dany; w 6-tym stopniu Kazimierz Rysiński cześnik Słonimski, strażnik Witebski, porucznik Petyorski woysk w. x. Litt. iż nabył possessyą w wojewodztwie Witebskim, dowodzą: prawo wieczyste na majątność Nieporoty y Budowiesto 1718, od Ip. Wasilewskiego dane, przywiley Aug. II krola Polskiego 1721 na starostwo Ryndzińskie, w 7-ym pokoleniu konsens na starostwo Ryndzińskie Aug. III 1740, cessia na toż starostwo 1743, testament dysponuiący całą synowi substancyą 1745, konsens Augusta III na starostwo Trubackie 1748, za cessią od IW Pocięja 1748 prawo wieczyste lpp. Hereykow na majątność Łowóz 1751; w 8-mym teraz wywodzący

się Ip. Franciszek Rysiński, starosta Ryndziński, pierwey za przywilejem Stanisława Augusta króla Polskiego 1768 starostwo Ryndzińskie, a dopiero za kontraktem Kamery Połockiey trzymający, y innych dobr po oycu dziedzic, stawiając do wyvodu nienaganney rodowitości ślacheckiey, ponieważ okazał, iż familia od dawnych czasow w Polsce osiadłość mająca, rozniemi wsławiła się oyczyźnie zasługami, zaczym sąd ziemski Witebski na tych dowodach dość mając, w wszelkich stanu szlacheckiego prerogatywach y dostojnościach zostawać godną bydz sądził.

Sabillowie herbu

Rudnica

albo Następ: podkowna, we szrodku ktorey strzała w błękitnym polu, na hełmie trzy pióra strusie, od Iwana Sabilly, komendanta pułków Kozackich, którego imieniowi w roku 1340 (s) wielkie xiążę Litewskie Wittold za dzieła rycerskie przeciw nieprzyiacielowi oyczyzny okazane, nadał przywilejem nietyło herbowny kleynot ślactwa, ale też y dobra Iwanowszczy-

znę w powiecie Oszmiańskim. Zygmunt I król Polski temuż Iwanowi one potwierdził, a dla większego umocnienia się przy owych dobrach od Zygmunta Augusta króla Polskiego otrzymali konfirmacyą 1560, toż y wnukowie u króla Kazimierza 1645 roku wyiednali. Jakoż probowali tego ekstraktem przywileju z metryk w. x. Litt. 1764 wydanym, drugim ekstraktem okazywano, iż z tegoż 3-go pokolenia Sabillowi Zygmunt III lennością 3

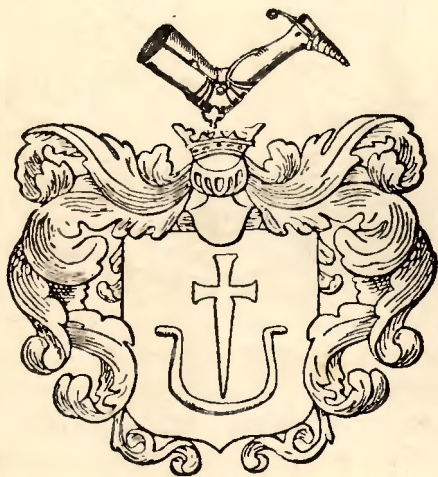
morgi gruntu w powiecie Oszmiańskim 1627-go roku nadał; w 4-tym stopniu chociaż pomieniona maiętność Iwanowszczyzna, przezwana Sabilki, podczas zamieszania w Polszcze wtenczas właśnie, gdy y sami aktorowie po różnych tulali się miejscach, zdezolowaną zostawszy, w cudze dostała się ręce, iednak w 5-tym stopniu nastempcy znaiąc się bydź naturalnemi tey maiętności od krolow sobie nadaney aktorami, rozpoczęli proceder z Ipp. Koryckimi y Koczanami w ziemstwie Oszmiańskim, prezentuiąc naprzód aktykacye przywilejow y linią od Iwana aż do 5-go pokolenia wyprowadzoną, potym processa o gwałtowne maiętnosci zagarnienie 1677, 1678; a że sukcesij dóbr takowych dla odumarcia doysć nie mogli, zaczyn w 6-tym stopniu znouu 1730 roku Ipp. Sabiłowie o dobra Sabilki Ipp. Koryckich y Koczanow do ziemstwa Oszmiańskiego adcytowali; w 7-ym pokoleniu probuiąc urodzenia metryką 1715 dla zamieszkow w oyczynie przemilczeli procederu; iednak w 8-ym stopniu kontynuuiąc takową sprawę, okazywali w dowod progeneracij dekret kontumacyiny 1773, obwieszczenia y pozwy 1774 o pomienioną maiętność Iwanowszczyznę, przy którym procederze jako y przy dalszych w powiecie Oszmiańskim possessiach do 9-go pokolenia procedencią swoją okazuiąc, iż wszelkiemi ślacheckimi prerogatywami familia iest ozdobiona, sąd ziemi Witebski przyświadczył.

Saulukowiczowie herbu Lis czyli Mzura: strzala z dwiema krzyżami w czerwonym polu, nad hełmem lis do pół z korony wyskakuiący. Chociaż ta familia dawną possessią w prowincij Witebskiej dóbr ziemskich miała, iednak żadnych dokumentow dla wyprzedania się z takowych substancij w dowód urodzenia swego nie okazała; ztąd tylko przywodzi przodka swego Jana Saulukowicza, iż będąc użytym

w przyjacielstwie od IMpana Wysockiego do przyświadczenia intromissij kupionego placu od kupca Witebskiego był przyto-mnym, iako świadczy intromissia do dworu y placu 1596; syn

zaś onego Filip Saulukowicz rotmistrz IKMści, poświadcza się wyiazdem podwojewódzińskim na granicę gruntów majątności Markowszyny y Szewelowszczyzny 1610, na którym był przytomny; dalszych następców osiadłość swoją w okolicy Szlachtach mających, niezym nieprobowano, ale tylko wypisaną schedę do 5-go pokolenia okazano. Podług których sąd ziemski dowodów, familią, od dawna w Witebskim zasiedziałą, w tymże stanie jak dotąd zostawała, zachował.

Sawiniczowie herbu Nowina:

ucho od kotła, nad którym miecz w czerwonym polu, w hełmie nad koroną noga zbrojna z ostrogą. Familia podług opisania różnych kronik w księstwie Litewskim kwitnąca, w różnych bywała funkcyjach, iakoto 1648 Tomasz Sawinicz deputat do pisania pactow conventow między Rzpltą a królem Janem Kazimierzem; Jan Sawinicz wojeownik za oycyznę, którego syn Wawrzyniec sędzia Trocki y inni w różnych wojewodztwach zaszczytali się funkcyjami.

Z ktorey familij iako świadczą Kroniki Okolskiego y Bieleckiego Bartłomieja Sawinicza w powiecie Slonimskim possessią mającego, ieden z synów Andrzej przy szczupłości substancij tentuiąc krescytywy, przyjął służbę u Włpana Franciszka Bullhaka podstolego y pisarza grodzkiego Witebskiego, starosty Sawińskiego, z którym przybywszy w tuteysze Witebskie wojewodztwo y lat niemal na namiestnikostwie w Sawinie y Uświatach przetrwawszy, miał prawem zastawnym attineneyą Zieleniewo od majątności Hrybunow, ktorego synowie w 3-im pokoleniu poświadczaia się prawem wieczystym nabycia majątności Podsadzia y Charkowszczyzny 1752, oraz proceder o granicę takowey majątności, idque dekret inquizycyiny 1757 y list zaręczny 1760 z IMpp. Mackiewiczami y Osipowskiemi, przywilejem króla IMci Augusta III 1762 na funkcyą woźnego, w którym wymienia obywatelstwo wojewodztwa Witebskiego; w 4-ym wywodzący się stopniu w dowod uro-

dzenia ślacheckiego y possessij prezentował testimonium 1774 od urzędników y obywatelów prowincji Witebskiej, w którym od dziada Andrzeja produkując rodowitość ślachecką przyznaje. Na tym fundamencie sąd ziemski w tymże charakterze zachował.

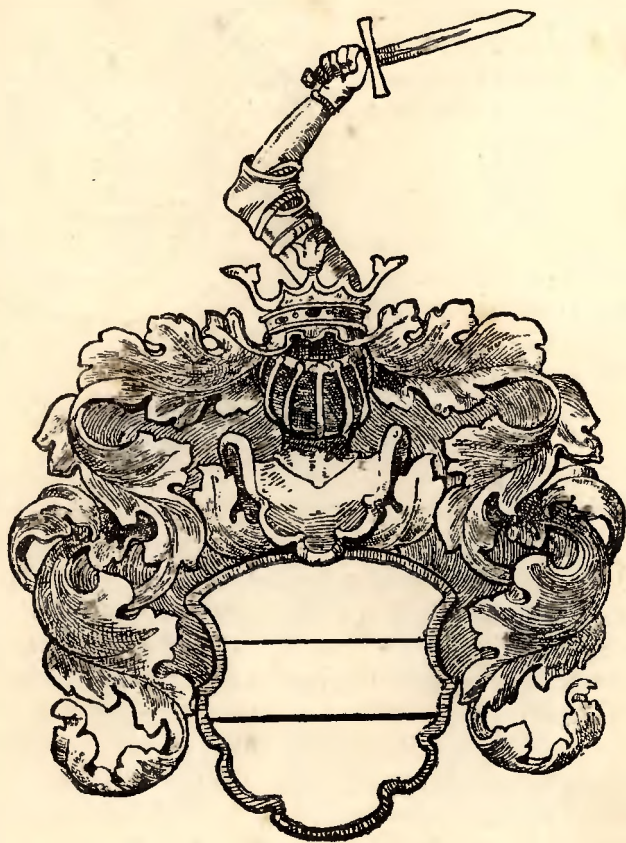
Skłotowscy herbu Dołęga: pod-

kowa z krzyżem, we środku strzała w niebieskim polu, w hełmie skrzydło sempie przeszyte strzałą; od Woyciecha Skłotowskiego iako świadczy darowny zapis 1578, którego syna dowodzi list testimonialny z grodu Łęczyckiego 1637, y prawo na dwór w zamku wyżnim Witebskim 1651; na dowód 3-go pokolenia kwitacyą 1653; 4-go prawo wieczyste na majątność Dobreykę 1641, pozew autentyczny 1646, a drugiego prawa ekstrakt 1751 okazywali; w 5-ym pokoleniu testament 1667, kwitacya 1670; w 6-ym pokoleniu list zaręczny 1698, w 7-ym dokumenta ugodliwe 1720, 1736 o majątność Dobreykę czynione świadczą. Takowemi dokumentami y wielo innemi do 8-go pokolenia progeneracyą swoją prezentowali, a o rodowitości ślacheckiej possessią dóbr ziemskich dotąd trwającą upewnili. Ktore dowody sąd ziemski prowincji Witebskiej spenetrowawszy, za ślachtę dobrze urodzoną y wszelkich prerogatyw ślacheckich godną uznał y przyświadczył.

Smoliczowie herbu Kotwie: na tarczy białej pole nakształt rzeki czerwone, na hełmie ręka z mieczem uniesiona, według kronik Bielskiego y Okolskiego w Mińskim województwie, w Oszmiańskim y Lidzkim powiatach osiadłość swą mieli; z której familij Mikołaj Smolicz possessionat powiatu Słonimskiego, zajachawszy w kray Białoruski z I Wp. Bułhakiem podstolim Witebskim, był u niego lat kilka na usługach pisarstwa Uświatskiego, żkąd oddaliwszy się, trzymał prawem zastawnym majątność Ochocienicze od Ip. Żuka, w dowód tego dokumenta przy fundum teyże majątności zostały. Którego synowie nabywszy

maieństwo Raniony y Jaromino wieczyscie, iż opłacali z nich skarbowe podatki, świadczą kwity 1729, 1730, kwitacya z wypłaconey legacij IXX. Bernardynom Witebskim 1732, kwity opłacanych podatkow z maieństwa Koromidów 1736, prawo zastawne na grunta Makowo 1738, kwitacya z temuty Koromid 1739,

process Ipp. Jesipowiczow na Ipp. Smoliczow 1743, kwitacya 1745 tychże Ipp. Jesipowiczow z pretensij o successią do Ipp. Smoliczow regulowaną; w 3-m stopniu trzema metrykami 1736, 1740, 1743 probują się; w 4-ym stopniu przy possessij maieństwa Jaromina w prowincij Witebskiej, w parafij Falkowickiej zostając, nienaganne rodowitości ślacheckiej y procedencij od antecessora swego okazali dowody. Do których sąd ziemski prowincij Witebskiej stosując się, wywodzących się, Ipp. Smoliczow w tymże charakterze ślactwa zabezpieczył.

Stankiewiczowie herbu Mogiła czworograniasta z trzema krzyżami w czerwonym polu, na hełmie 5 piór strusich od Kazimierza Kiślaka Stankiewicza, o którego iako y następców possessij majątności Markowszczyzny świadczy testament 1717, prawo wlewkowe 1749, dalszey procedencyi do 5-go pokolenia przyświadczeniem wielu współobywatelów oraz possessią majątności Markowszczyzny dowiedli y nienaganną rodowitość szlachecką okazali. Zaczynam sąd ziemski prowincij Witebskiey przy należytych stanowić szlacheckiemu prerogatywach, przerzeczonych Ipp. Stankiewiczów na zawsze zostawać godnemi być sądził.

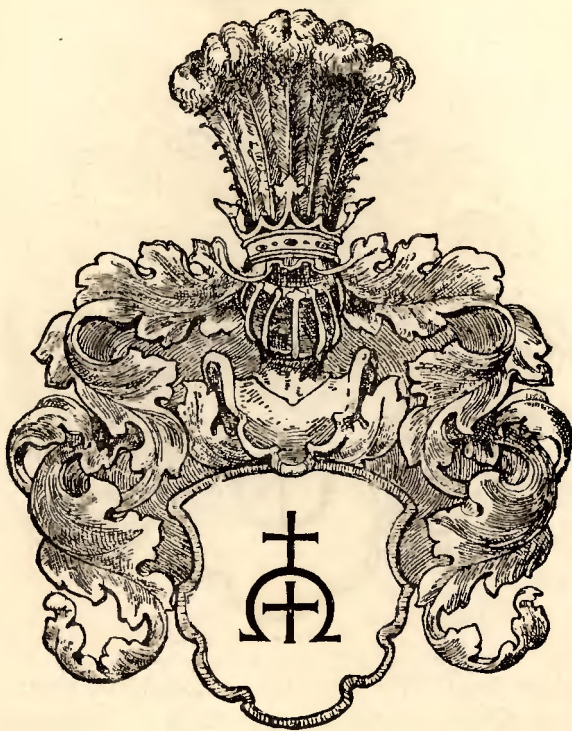

Stańkiewiczów Billewiczów familia herbu tegoż Mogiła z trzema krzyżami w czerwonym polu, w hełmie 5 piór strusich ¹⁾ iż rodowitością szlachecką z dawna szczyciła się, dowodzą przywileje królów Polskich Augusta Zygmunta 1581, drugi Zygmunta III 1599, z ktorey familij pochodzący Floryan Bilewicz Stankiewicz possydując dobra Stańki miał synów 3, których poświęcają pozw 1685, prawo zamienne wieczyste majątności Stańków na majątność Skorobowo 1691; w dalszey procedencji prawo przedaźne teyż majątności 1720, kwitacyą 1726, z ktoreyto majątności wyprzedawszy się, udali się do starostwa Wielizkiego y tamże osiadłość przyiąwszy na gruncie Szczotkino y podatek hibernowy do skarbu opłacaiać, wiecznością grunta od mieszczan Wielizkich 1734-go roku ponabywali, z ktorych dopiero w 5-tym pokoleniu wywodzące się, chociaż osiadłość swoię w starostwie Wielizkim mają, iednak niesą w żadney poddańskiey powinności, lecz iako szlachta równie z innemi tam mieszkającymi są wolni; na co też y dwa testimonia 1774 roku od kommissarzów Wielizkich wydane prezentowali; na fundamen-

¹⁾ Rysunek herbu Mogiła podany takizsam, jak u poprzedniej rodziny Stankiewiczów.

cie takowych probacij y dowodow sąd ziemski prowincij Witebskiej familią iako z dawnych czasow przywilejami monarchow Polskich y rodowitością szlachecką zaszczyconą, w tymże stanie zachował y zabezpieczył.

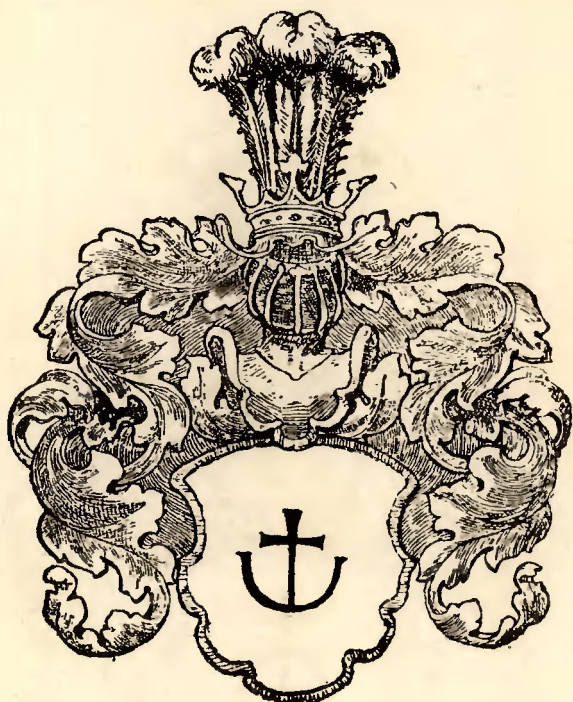
Strzemescy herbu Lubicz: podkowa z dwiema krzyżami w błękitnym polu, na hełmie trzy pióra strusie, od Jana Pobożanina Strzemeskiego possessionata w prowincij Witebskiej majątności Kuryłowcowa y Puszkarzow, na dowód

ktorey possessij iako też y dalszey progeneracij dla okradzenia różney ruchomości y papierow imieniowi y na majątności służących, żadnych nieokazali dokumentow, oprócz manifestu w roku 1735 o takową kradzież zanieśionego; iednak iż dopiero w 5-tym pokoleniu wywodzący się od dziadow y pradiadow, prawa niektórych dobr nabycia okazali, a ztąd, iż dawney po antecessorach possessij w teyże prowincij ciż nastempcy są uczestnikami y wszelką prerogatywą szlachecką są zaszczyceni, sąd ziemski pro-

wincij Witebskiej należycie uważył, i z tego powodu godnych w teyże prerogatywie zostawać bydź przyświadczył.

Styrykowiczowie herbu Ratuld: to iest pół pierścienia z krzyżem w czerwonym polu, na helmie trzy pióra strusie, od przodka Michała Styrykowicza, ktorego nastempcow w 4-tym pokoleniu dowodzono przywilejami krola Jana Kazi-

mierza 1650 y Jana III 1689 roku, konfirmującemi przywileje krolow Polskich Alexandra, Zygmunta I y Zygmunta Augusta, Władysława y Zygmunta III, z nadaniem przodkom onych wolności praw y swobod ślacheckich, oraz utwierdzającemi prerogatywy ślacheckie y umacniającemi, przy wieczności nadanych od przodkow krolewskich gruntow y majątności, produkowali oraz manifest 1667, iż czasu rewolucij y inkursij wojenney pierwsze od krolow przywileje, tudzież dalsze papiery y dokumenta imieniowi IchM. służące pozatracane zostaly. Jednak ponieważ tak z przywilejów posłednich konfirmujących pierwsze, jakoteż kwitow y dalszych dokumentow dostatecznie probowano, iż nastempcy do-

piero w 8-ym pokoleniu do wywodu stawiające, właściwie z powyższych przodków idą familij y possessjami różnych ziemskich majątności między współobywatelstwem prowincij Witebskiej zazwyczaj się, zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej na mocy pomienionych przywilejow y nadań królewskich przy takowychże wolnościach y prawach ślacheckich całą familią Ipp. Styrykowiczow z iedney linij pochodzącą, na zawsze zostawać godnemi być sądził.

Suchorscy herbu Ja-
strzembiec:
podkowa z krzyżem
we szrodku, na hel-
mie nad koroną ia-
strząb, od Leona Su-
chorskiego mającego
possessją w prowinc-
ij Witebskiej, kto-
rego następcow
probowano widimu-
sem testamentu 1733,
oraz kwitami opła-
canych podatkow
w różnych datach,
a w dalszey proge-
neracij do 5-go po-
kolenia dla niedo-
statku dowodów y do-
kumentow, okazy-
wali solenny mani-
fest 1767 w grodzie

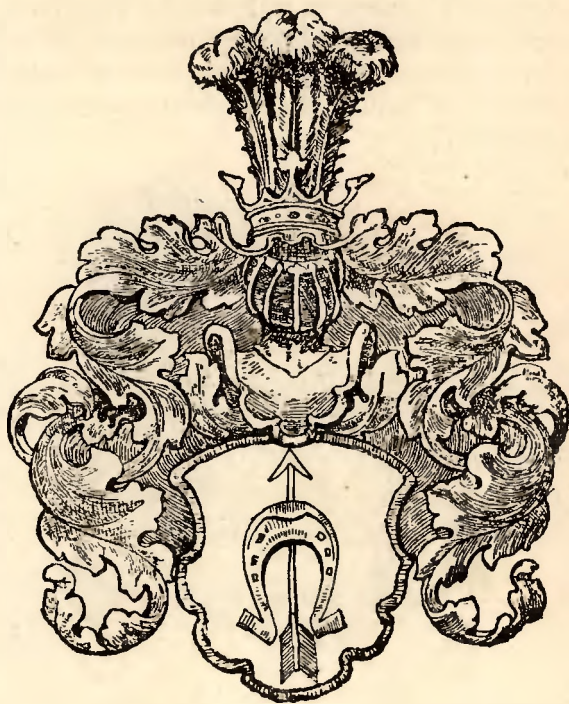
Witebskim zanesiony, iż z dopuszczenia Boskiego w tymże roku wzniciwszy się srogi pożar, nietylko całe domostwo, ruchomość, papiery imieniowi służące, ale też y 7 głów ludzkich w tymże pożarze zgorzało. Z tych przyczyn chociaż na objaśnienie rodowitości ślacheckiej progeneracij y possessij dowodniejszych nie okazali probacij, iednak ta familia, iż podług Kroniki Niesieckiego tom IV fol. 234 w różnych wojewodztwach wiele kwitnęła honorami, a w tutejszey prowincij dotąd nienaganną y niedysputowaną ślachecką szczyłą się prerogatywą, tak sąd ziemski Witebski według dowodów rodowitości ślactwa dając przy-

świadezenie, w tymże charakterze y opinij, iak dotąd zostawali, zachował.

Surmowie seu Szyr- mowie her-

bu Lubicz: podkowa przewiedziona strzałą w błękitnym polu, na helmie 3 pióra strusie, od przodka Eustachego Szyrmy skarbnika Rożańskiego, któremu nayiaśniejsza krolowa Jeymość Polska Bona nadała przywilejem wieś Zadoroż w powiecie Pińskim, a gdy takowy przywilej był zatracony, drugim od nayiaśniejszego krola Polskiego Zygmunta II na też wieś 1632 r. uprzywilejowany został;

w dowod synow onego y 3 pokolenia prawo zastawne od JW-go Aleksandra Sapiehy starosty Orszańskiego 1698 na majątność Gudmiaydzie w powiecie Wilkomirskim; w 4-tym y 5-ym stopniu nastempcy metrykami chrztu z parafij Wallowskiey 1773 roku wydanemi poświadczali się. Na fundamencie ktorych sąd ziemski prowincij Witebskiey probacij wyż pomienionych Ipp. Surmow seu Szyrmow familią w tymże stanie slacheckim, w którym niedysponowanie zostawali, zabezpieczył y umocnił.

Suszkowie herbu Białynia, to iest podkowa z krzyżem y strzałą w błękitnym polu, nad helmem y koroną 5 piór strusich, dowodząc rodowitości szlacheckiey okazali, iż Andrzej Jakowicz Suszko dla mężnych w oyczyźnie zasług otrzymał od nayiaśniejszego krola Polskiego Stefana Batorego 1576 przywilej na 10 służb gruntu Nahuny we włości Isztolskiey y list na dwo-

rzaństwo od króla Zygmunta III 1594; w 3-cim pokoleniu probie następców testament 1635, w 4-ym widimus prawa wieczysto przedaźnego 1639; w 5-tym y 6-tym kwitacya z procederu 1719, testimonium od powiatu Wolkowskiego 1730, prawo wieczysto kupne majątności Malkowszczyzny 1745; 7-go y 8-go pokolenia oczewisto stawiające dowiedli progeneracji. Na fundamencie tak iasných dowodów sąd ziemski familią IchMei pp. Suszków dawnością

possessij y urodzenia słacheckiego zaszczyconą iako dotąd wszelkich prerogatyw, wolności y praw słacheckich bez kontradyckeij używała, tak w tychże stanu słacheckiego prerogatywach zachował.

Sutowiczowie herbu Dołęga, to jest podkowa z krzyżem na wierzchu, w środku z strzałą, w błękitnym polu, w hełmie skrzydło sempie przeszyte strzałą ¹⁾. Od Daniela Sutowicza substancją mającego na Zmuydzi, który za panowania najjaśniejszego Zygmunta III króla Polskiego, traktując wojenną służbę, przybył z wojskiem na Ruś w województwo Połockie, gdzie po rewolucyach w nadgrodeń rycerskich zasług otrzymał przywilej od tegoż króla na włók 12 gruntu Pruchnowo w Połockim, w trakcie Newelskim, które w późniejszym czasie gwałtownie hrabstwo Newelskie odebrało, albowiem tak przywileje iako y dokumenta na dobra Zmuydzkie ukradzione zostały; o zaginięcie których manifestem 1738 w Magdeburij Newelskiej zaniesionym probowano, którynto manifestem tak Daniela iako y dalszych do 3-go

¹⁾ Rysunek herbu takizsam, jak powyż pod Skłotowskimi.

pokolenia probuie; nadto metryki 1664; 4-go stopnia dowodzi testimonium 1763 od Hryniewiczow y Goyżewskich w Magdeburij Newelskiej przyznane, ktore tak o progeneracij przodkow, jako też o nadaniu gruntow w tracie Newelskim wyświadcza, oraz ekstrakt prawa dożywotniego na pustosż Leszczyńską w Połockim 1767. Po ktorych probacyach w 5 tym pokoleniu nastempcy wywodzący się na fundamencie onych prerogatywą slachecką zaszczyteni, w tymże stanie od sądu utwierdzeni y zachowani zostali.

Suykowski herb u

Korwin

alias kruk stoiący na pniu ociętym, leżącym, pierścień w pysku trzymający, w polu czerwonym; na helmie trzy pióra strusie, probując urodzenia slacheckiego okazali, iż familia znacznie w różnych wojewodztwach y powiatach Korony Polskiej kwitnęła. Albowiem świadczy Niesiecki tom IV fol. 239, iż Kasper Suykowski stolnik Inowrocławski, poseł na seym 1628, Stanisław sędzia na trybu-

nał, inni w ziemiach Łomżyńskiej, Dobrzyńskiej y Wizkiej 1697 mieszkania swe y possessie mieli. Z ktorey familij Woyciecha Korwina Suykowskiego possessionata wojewodztwa Krakowskiego w 4-tym pokoleniu ieden z nastempcow Antoni Piotrowicz Suykowski zastawiwszy inney braci swoiey substancją, sam podczas bezkrólewia w oyczyźnie przed elekeją Augusta II. króla Polskiego zaciągnąwszy się za towarzysza pod znak JW. Ogińskiego miecznika w. x. Litt. regimentarza Litewskiego, z tymże kray Białoruski zaiechał. Po długich tedy przy dworze tegoż JW. Ogińskiego funkcyach dostał się na ekonomią w hrabstwie

Lubawickim, gdzie ożeniwszy się, wziął zastawą folwark Chlewińszczyznę. W 5-tym tedy wywodzący się stopniu w dowód progeneracyi swojej metryki 1743, 1748, 1749 y kwitacją ze wszelkiej successij po oycu Antonim 1773 między bracią uczynioną okazując, w dowód ślacheckiego urodzenia prezentowali testimonium 1775 od urzędników szlachty prowincji Witebskiej, iż tak teraz wywodzący się, jakoteż y ociec w tuteyszą prowincyą przybyły, równością słachecką szczycąc się, w nienaganney reputacyi był miany. wyświadcza. Według których sąd ziemski dowodów familią IchM. pp. Suykowskich possessią zaszczyconą, w słacheckiej prerogatywie zostawać godną bydź uznał.

Szapkowie herbu Szalawa, to jest w cyrkule 3 krzyże w niebieskim polu, na helmie nad koroną ręka po łokcie zbrojna z palaszem, od przodka Sebastiana Pucilowskiego Szapki, którego synowi iako y dalszych następców prawami wieczystymi 1635, 1640 na majątność Markowszczyznę, Połosy y dalsze atinenecye listem granicznym 1644, abjuratą dymów ziemskich 1690 probowano, nadto opłacanych podatków kwitami od roku 1635-go aż do dziś.

W 6-tym wywodzących się pokoleniu następców dostatecznie tak possessij dobr ziemskich w prowincji Witebskiej, jakoteż progeneracyj od przodków swoich dowiedli. Zaczynam sąd ziemski z takowych dowodów y fundamentów niepodeyrzaną widząc rodowitość szlachectwa Ichpp. Szapków godnemi ślacheckich prerogatyw bydź sądził.

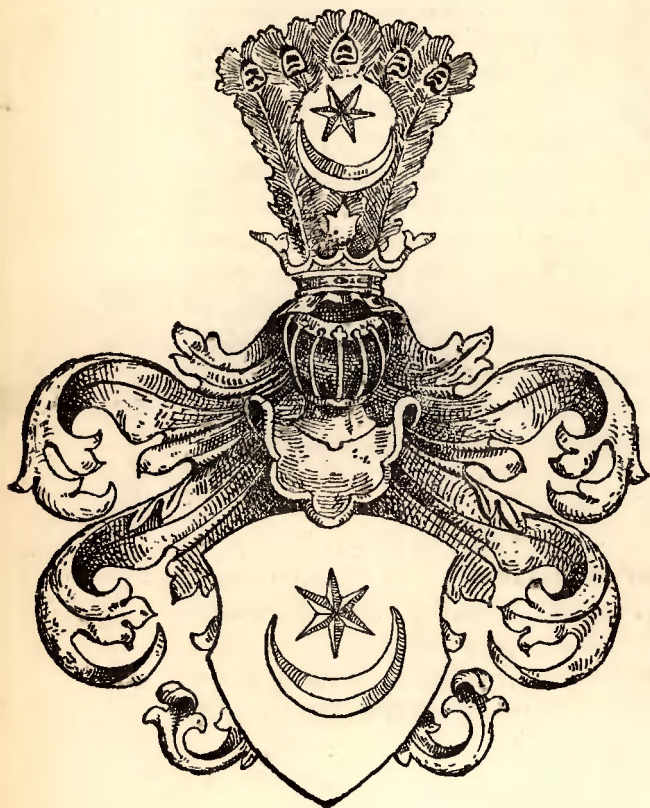
Szatkowscy herbu Osęka albo Bronikowski: na helmie trzy pióra strusie, od Bazylego Szatkowskiego mającego possessią w województwie Smoleńskim, pośledniey gdy to województwo do państwa Rosyjskiego inkorporowane zostało, przeniósł się w województwo Witebskie, którego następcy w tym

województwie za arendownymi kontraktami na gruncie od Pucilowa w ubostwie zamieszkawszy, żadnych dla wsparcia progeneracji swojej nie okazali dokumentów. Jednak ponieważ dopiero w 5-tym wywodzący się pokoleniu tak testimoniami 1767 od possessorów dobr Pucilowa jakoteż y prawami arendownymi tak o urodzeniu rodowitym słacheckim, jakoteż y procedencij swojej od pomienionego przodka dali wiadomość, zaczęym sąd ziemski prowincij Witebskiej wywodzących się w tymże używaniu stanu słacheckiego zostawił.

Szawernowscy herbu Leliwa, to iest xiężyc iak na nowiu z gwiazdą w błękitnym

polu, na helmie pawi ogon, na nim takiż xiężyc z gwiazdą, stawaiąc do wyvodu rodowitość słacheckiej okazali, iż przodek IchM. Stanisław Szawernowski, szlachcie powiatu Lepelskiego, ieszcze ante unio-nem xięstwa Litewskiego z Koroną Polską od antecessorów swoich nabyte miał dobra nad rzeką Uszaczą: Uszacza Rżawiec zwane, w wojewodztwie Połockim leżące, które syn Walenty Stanisławowicz Szawernowski obiawszy, otrzymał ieszcze sukcesją po Stefanie Miedzwiedziu Prokopowiczu majątność Sołoncey Prokopowszyznę w tymże wojewodztwie, jako świadczy dekret grodzki Lepelski 1572 imieniem tegoż

na Zdana Cielieę o najachanie na dwor Sołoniecki, o zbiecie sług czeladzi etc. Do tych dóbr za usługi wojenne y dzieła rycerskie przodkom królewskim y rzeczypospolitey okazane, przywilejem 1576 roku nayiaśnieszey krol Stefan Batory nadał dobra Lenartowszczyznę y inne od starostwa Sudziłowskiego temuż Walentemu Szawernowskiemu; 3-go y 4-go pokolenia dowodzi zapis wianowny żenie dany 1639 y possessia dobr pomienionych, manifest Działilewicza pisarza Połockiego 1651 roku o pogorzenie spraw y dokumentow imieniowi Szawernowskich służących, a jemu w opiekę powierzonych, intromissia do Uszacza 1664 za zapisami przez Oskirkow czyniona; o 5-tym pokoleniu świadczą register zaprzysiężenia possessij Uszacza Rżawca 1667, abjurata dymow teyże maiętności 1690, manifesta o zaginione dokumenta, sprawy, obligi etc. 1700; o 6-tym pokoleniu testament 1710, prawo wieczyste na maiętność Uszacz Rżawiec 1717; o 7-ym pokoleniu prawo wieczyste na też maiętność Rżawiec 1745, oraz prawa na maiętności Dobryn, Dobreykę, Olhy y Chrzanowszczyznę wieczyste, Pyszniki zastawne w różnych datach wyświadczaia; 8-ego pokolenia dowodzą przywilej nayiaśniejszego krola Polskiego Stanisława Augusta na starostwo Bobry 1770, y metryki w różnych datach. Ktoreyto familij słuszne y niewątpliwe dokumenta, prawa wieczyste y inne przywileje wywod y enologią slacheckiego urodzenia, zasług przodkow w oyczyźnie y possessij dóbr ziemskich w wojewodztwach Połockim y Witebskim, zaszczytu nadań królewskich od przodkow aż dotąd nieprzerwanie trwającey possessij maiętności Uszacza Rżawca, dostatecznie okazuiące, sąd ziemski prowincij Witebskiej roztrząsnawszy, we wszystkich stanu slacheckiego prerogatywach, wolnościach y prawach szlacheckich imie IchM. panow Szawernowskich na zawsze zostawać godne y dostoyne bydź uznał y przyświadczył.

Szczerbiński herbu Scypion alias cztery laski błękitne w kwadrat przeplecione, w czerwonym polu, na hełmie pelikan; od Jana Szczerbińskiego probując progeneracij swoiey y urodzenia ślacheckiego okazali, iż mieli possessią swoią w powiecie Orszańskim, maiętność Kaszyno, z ktorey Jerzy Janowicz Szczerbiński

w roku 1697 podług konstitucij stawil się na popisach, jako świadczy kwit JW. Paca pułkownika; potym tenże Jerzy Szczerbiński mając possessią w prowincyi Witebskiej był poborą wojewodztwa Witebskiego 1707-go roku; w dowód 3-go i 4-go pokolenia czytano kwitacją 1730-go roku od IM. Hurki pisarza ziemskiego Witebskiego oycu i synowi daną; assekuracją 1736, prawo wieczysto kupne majątności Boltut w prowincyi Witebskiej 1750, prawo wieczyste na część majątności Uzlejowa 1751; w 5-tym stopniu poświadcza metryka chrztu 1737, process imieniem braci 1774; w 6-tym stopniu przy rodzicach y stry-
 iach wywodzący się małoletni nastempcy possessią dóbr ziemskich w prowincyi Witebskiej y wojewodztwie Mińskim zaszczytzeni, niedysputowanego ślacheckiego imienia okazali świadectwo. Zaczym sąd ziemski takową familią dobrze urodzoną w tymże stanie y preroragitywach szlacheckich zachował y umocnil.

Szlachtowie herbu Nowina

to iest ucho od kotła, nad którym miecz wczewonym polu, w hełmie nad koroną noga zbroyna z ostrogą, od Lucyana Szlachty, którego synow p r o b o w a n o przywilejem nayiaśniejszego króla Zygmunta Augusta 1551, nadaiącym dwie pustoszy w wojewodztwie Witebskim Mrkowszczyznę y Szewielowszczyznę za wojenne usługi; w 3-im y 4-m pokoleniu dowodzi dekret sądów zadwornych assessorskich 1620 z Ipp. Kotami y w 5-tym, 6-ym

pokoleniu probuie dekret wywodowy przed calem wojewodztwem y w trybunale za obiekeyą od Ipp. Birulow 1653, o 7-ym pokoleniu testamentowe dyspozycye y działy w różnych datach wyświadczaia. Takowemi dokumentami do 8-mego pokolenia ponieważ nienaganny rodowitości slacheckiej wywod okazali, zaczym sąd ziemski prowincyi Witebskiej zupełnie probaeye uważywszy, to Ipp. Szlachtow imie za rodowitą szlachtę we wszystkich prerogatywach bydz wyznał y wyświadczył.

Szlachtow dom drugi herbu tegoż Nowina, to iest ucho od kotła z mieczem w czerwonym polu, w hełmie nad koroną nogą z zbroyną z ostrogą ¹⁾, od Łukasza Szlachty, ktorego następcow właściwie z jego idących linii probowano aktykacją przywileju króla Zygmunta III 1619, przywilej Zygmunta Augusta przodka swego, nadający majątność Markowszczyznę y Szewielowszczyznę konfirmującego; w dalszey procedencyi okazali dekret 1627, w trybunale głównym w. x. Litt. proces 1712 y dalszy proceder, prawo wieczyste na część majątności Kazanowa 1713, naostatek pokładano genealogią domu tychże Ipp. Szlachtow 1758 w ziemstwie Witebskim aktykowaną, z ktorych dokumentow dostateczny wywod do 7-go pokolenia okazali. A zatym possessia nadań królewskich od przodków dotąd trwająca niemniej ponieważ zgromadzona liczba u sądu współobywatelow prowincji Witebskiej nienaganną rodowitość szlachecką imieniowi temu przyznała y przyświadczyła, zaczyn Sąd ziemski prowincji Witebskiej przy tychże wszelkich wolnościach, prerogatywach, prawach szlacheckich przerzeczone IchMpp. Szlachtow imie zostawać na zawsze godne być sądził.

Szulcowie herbu Dub alias Dąb młodociany, z trzema żołędziami w czerwonym polu, nad hełmem takiż dąb, dowodząc rodowitości szlacheckiej od Kaspra y Alexandra Hulpowskich Szulcow, ktorzy w czasie rewolucyi byli zabrani w niewolę do Smoleńska, o nich też constitutio 1676 świad-

¹⁾ Tu jest wyrysowany herb Nowina takiżsam, jak pod poprzednim rodem Szlachtów.

czy, mających possessią wieczystą Szryniowo, Jankowo, a teraz Szulcowo zwane, w województwie Witebskim których następców właściwie z ich linii idących, do 6 pokolenia dopiero wywod okazujących, probowano dekretem trybunału głównego w x. Litt. 1687 na 1p. Hurkę, listem testimonialnym od województwa Witebskiego na seymiku wydanym, objaśniającym procedencją od powyższych przodków w r. 1721, prawami wieczystemi nabytych majątności Zaolsza 1741, Rzowa 1745, procederem o majątność Szulcowo, przywilejem Augusta III na urząd miecznikowstwa Witebskiego 1748, które to dowody tak o urodzeniu słacheckim jako y possessij dóbr ziemskich w prowincyi Witebskiej oraz o należytey progeneracij uwiadamiające, całą familią za dobrze urodzoną, possessią y dostojnością urzędów zaszczyconą, wszelkich prerogatyw godną bydź wyznały y wyświadczyły.

Szydłowscy herbu Jelita, alias trzy kopie złożone w czerwonym polu, nad hełmem pół kozła wyskakującego, od Marcina Szydłowskiego possessionata dóbr ziemskich w prowincij

Witebskiej: Markowa, Ranion y placow w mieście Witebsku, co też dowodzi prawo darowne 1640 na plac w Witebsku od JejM. pani Chlusewiczowey temuż dane, którego synow zrzczeniem z służby Sobolewskiej w majątności Ranionach 1651, y kwitami opłacanych podatkow z tychże majątności 1664 probowano. W 3-im stopniu nastempcow obligiem na Ipp. Krupskich 1744, processem na tychże IchM. o nieoddanie summy 1759, dekretem kontumacyjnym 1761; w 4-tym stopniu wyświadczano pozwem po tychże Ipp. Krupskich 1766; w 5-tym wywodzący się metrykami chrztu 1762, 1770 z plebanij Witebskiej wydanemi probowali. Na fundamencie takowych doskonałej progeneracji dowodow sąd ziemski prowincij Witebskiej z całą familią IchMpp. Szydłowskich, z dawną wolnościami słacheckimi y possessiami dziedzicznymi zaszczyconych, w tymże stanie ślachectwa zachował y utwierdził.

Szyłwiński Andrzej wywodzący się herbu Sas: miesiąc z gwiazdami po rogach, we środku strzała, na hełmie pawi ogon przeszyty strzałą, którego dziad Antoni Szelwiński miał possessią w województwie Podolskim, ociec zaś Stanisław gdy czasu inkursij za panowania Augusta III z nakazu Rzeczypospolitej wyprawne zgromadzone były chorągwie, przez Ip. Antoniego Szolomyckiego possessionata powiatu Orszańskiego na Ruś sprowadzony został. Któryto IMpan Szolomycki iako dopiero testimonialnym swym

świadczy 1774 roku danym pismem, iż był w domu onych y widział dziedziczną substancją na Podolu, tenże Stanisław Szelwiński ociec wywodzącego się, zaciągawszy się pod chorągiew tegoż powiatu, służył wiernie półtrzecia roku, po zaspokojeniu zaś rewolucyi osiadł w powiecie Orszańskim, a różnych za kontraktami mając possessie folwarków, zostawił syna teraz wywodzącego się, który tak w dowod progeneracji swojej, iako y urodzenia słacheckiego pokładał trzy testimonia, iedne od wyż po-

mienionego Ip. Szolomyckiego, drugie 1774 od WWIpp. urzędników ziemskich y różnych obywatelów szlachty prowincji Orszańskiej, trzecie od WIp. Hrebnickiego starosty Miciuńskiego 1773, które świadczą, iż ojciec wywodzącego się zbywszy substancją na Podolu, przybył w Orszańskie, gdzie mu ogniem w pożarze cały majątek y papiery zgorzały; syn zaś w opiece WIp. Hrebnickiego zostawszy, nabył folwark Lotyszkowo w prowincji Witebskiej 1764. Na których dowodach sąd ziemski Ip. Andrzeja Szelwińskiego równością słachecką zaszczyconego, w tymże stanie zachował.

Talkowie herbu Dombrowa: podkowa z trzema krzyżami w błękitnym polu, na hełmie skrzydło sempie przeszyte

strzałą, dowodząc rodowitości słacheckiego imienia y possessij dóbr ziemskich, probowali, iż przodek IchM. Bartłomiej Talko, a od dobr Porzecza w powiecie Słonimskim Porzecki przezwany, który possydując też dobra Porzecze w Słonimskim miał synów 4, z których o Jerzym Talku Porzeckim, sławnym za króla Stefana Batorego żołnierzu, Niesieckiego kronika tom IV fol. 302, a o dalszych dekret oczewisty ziemski Słonimski 1607 świadczy; w dowód 3-ciego stopnia produkowali, zapisami i intromissją 1626, testamentem tegoż roku; w 4-tym stopniu testament Jarosza Talki 1645, zapis wieczysty majątności Mazałowa Ip. Hieronimowi Talkowi, testament tegoż w Kazanij czyniony, y list testimonialny od współniewolników; w 5-tym pokoleniu donacyiny zapis 1673, zaprzysiężenie tej majątności Mazałowa 1690, prawo wieczyste 1694, testament 1706; w 6-tym punkta dziełce 1709; w 7-ym pokoleniu zapis zrzeczny z majątności Mazałowa 1759 wyświadczaia; w 8-ym dopiero przez wywodzących się następców, ponieważ słuszne dowody y probacye urodzenia słacheckiego y possessij dóbr ziemskich były prezentowane, zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej zupełnie y dostatecznie one przejrzawszy y spenetrowawszy, fa-

milią, possessią dóbr ziemskich zaszczyconą, za rodowitą szlachtę y wszelkich prerogatyw słacheckich godną byź sędził i uznał.

Trubinowie herbu Tromby 3 myśliwskie oprawne w białym polu, na helmie 5 piór strusich, od Michała z Mitrowicza Trubiny, mającego z dawną possessią w prowincij Witebskiej, o czym pilność wo-

źnego w sprawie z Zawiszą wojewodą Witebskim 1621 roku świadczy; którego synów proces na urząd ziemski Witebski 1637, dekret assessorski 1646, pilność w grodzie Orszańskim 1651; w 3-cim pokoleniu dekret trybunalski 1672; w 4-tym stopniu prawo sprzedażne od Łukomskiego na majątność Pilipkowo 1696; w 5-tym pokoleniu prawo wieczyste 1707 na majątność Wyżłacino; 6-go y 7 go pokolenia teraz wywodzącego się dowodzi possessia w stopniu antecessorow, dotąd trwająca, przy ktorej jako należycie y nienagannie procedencij y rodowitości słacheckiej dowód okazali, tak sąd ziemski Witebski przy tychże wszelkich prerogatywach, wolnościach y prawach słacheckich pomienione lpp. Turbinow imie zostawać godne bydź sądził.

Trzaskowscy herbu Trzaska: xiężyc y dwa miecze końcami z sobą spoione w błękitnym polu, na hełmie nad

koroną pawi ogon, na którym takiż księżyc z głowniami, od Jana Trzaskowskiego possessią w prowincij Witebskiej majątno-

ści Dobryniec y Komossy mającego, ktorego synow poświadcza prawo zastawne 1664 na majątność Komossy, objurata dymow z majątności Dobryńca 1690, kwitacya 1699, kwitacye trzy między bracią 1703, prawo zastawne tegoż roku; w 3-cim pokoleniu poświadcza prawo 1691 zastawne, kwitacye 1741, 1746; w 4-ym stopniu iedni w powiecie Pińskim, drudzy w powiecie Orszańskim possessie mieli wieczyste, z których Antoni possydując dobra w prowincij Witebskiej, iako świadczą dokumenta na majątności Bodziakin, Wydreje y inne, zostawił w 5-tym pokoleniu synow czterech, którzy z małoletnimi w 6-tym stopniu synami do wyvodu stawiać się, należyta i nienaganna dokumentami okazali progeneracyą. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej takową procedencyą y dobr ziemskich possessią, dowodami wspartą, roztrząsnąwszy, przerzeczonę lpp. Trzaskowskich familią w stanie slacheckim zachował.

Wasilewscy herbu

Ostoją:

dwa xiężyce niepełne y miecz pośrodku w niebieskim polu, z 5 piórami strusiemi na helmie, okazali, iż Wasil Bohdanowicz Wasilewski, pisarz ziemski Witebski, miał dobra Audziewicze w wojewodztwie Połockim, przez się w r. 1579 od kniazia Klińskiego nabyte; w drugim y 3-cim pokoleniu świadczy prawo wieczyste na grunt zwauy Spaski 1605 od IXX. Jezu-

itów Połockich; 4-tę y 5-go pokolenia probują dwa dokumenta, list graniczny majątności Mitkiewicz z Andrzejewiczami 1634, y testament 1656, zapisujący dobra braciom swoim; w 6-tym stopniu prawo wieczysto-przedażne na majątność Polkowicze w wo-

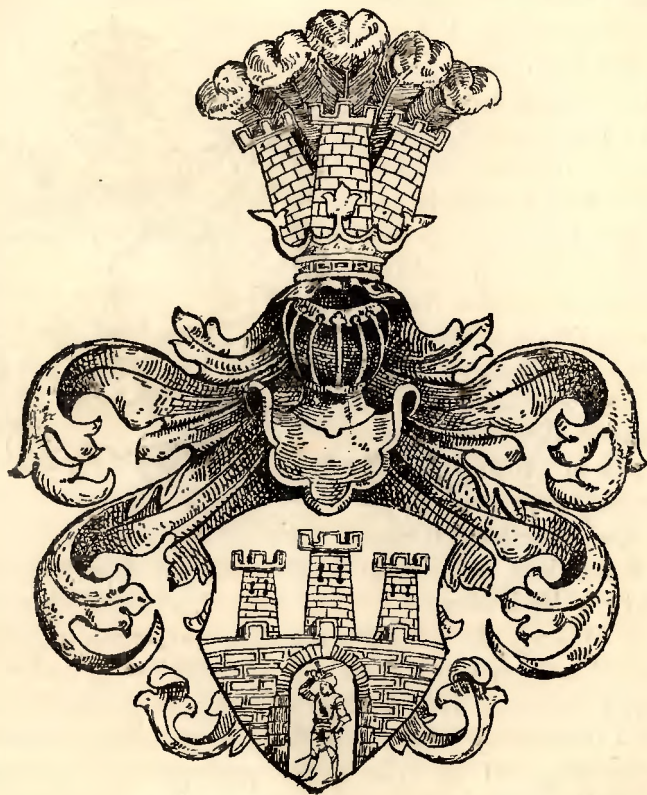
iewodztwie Połockim od Ipp. Koziczow 1680, przywilej Augusta II króla Polskiego na podstolstwo Witebskie, przywilej tegoż króla na horodnictwo 1703, inwentarz majątności Audziewicz 1713, process 1717 o poginione papiery podczas spalania przez Moskwę miasta Witebska, interczyiny dokument między bracią 1732 dowodzą; w 7-ym stopniu dekret exdywizorski 1761 między bracią, przy którym 8-me wywodzące się pokolenie okazało dóbr ziemskich Klimowa, Sannik, Polkowicz y innych possessiā, honorow y urzędow od antecessorow zaszczyt a przytym nienaganney procedencij y urodzenia slacheckiego dowody. Według których sąd ziemski Witebski familiā z dawnā w wojewodztwach Połockim y Witebskim kwitnącā, we wszelkich stanu slacheckiego prerogatywach y wolnościach zabezpieczył.

Wierciechowscy herbu Ostoja: dwa xiężyce y miecz posrzodku w błękitnym polu, na hełmie 5 piór strusich ¹⁾, od przodka Romana Woytkiewicza Wierciechowskiego z ziemi Ciechanowskiej w prowincyā Witebską przybyłego, którego synow iako y wnukow, possessiā w teyże prowincij mających, poświadcza ugodliwy zapis 1642; w 4-ym y 5-ym pokoleniu dowodzili attestacyā popisowā pospolitego ruszenia 1690, testamentem 1707 y processem w grodzie Witebskim, ktoremi też y 6-tego pokolenia, a do tego testamentem 1739 probowali; 7-ego y 8-ego testamentem 1766. Takowemi dokumentami a przytym wypisanā schedā do 9-go pokolenia okazali należytā procedencyā, a possessiā różnych folwarkow o urodzeniu slacheckim poświadczywszy się, w należytych stanowi slacheckiemu prerogatywach umocnieni od sądu ziemskiego Witebskiego zostali.

Wieszczycy herbu Grzymała: trzy wieże czerwone w polu żółtym, z bramą otwartā, w ktorej mąż zbroiny z mieczem stoi, na hełmie takōż trzy wieże, a za nimi 5 piór strusich, z ktorej familij Jana Wieszczyciego podstarościego Radomskiego znaczną possessiā dóbr w Koronie zaszczyconego, publicznemi czynnościami wsławionego, poświadcza konstytucyā 1616, którego synow jako y dalszey do 4-go pokolenia kronika Niesieckiego tom IV, fol. 526 dowodzi należycie opisaney proceden-

¹⁾ Tu wyrysowany jest herb Ostoja takizsam, jak przy poprzedzającym rodzie Wasilewskich.

cij, różnemi przytym honorami skarbowemi, woyskowemi, ziemskimi y grodzkimi ozdobionej, na co też y autentyczne dokumenta, patent na poruczeństwo artyleryi w. x. Litt. 1747, na kapitaństwo teyże artyleryi 1754 od JW. Sollohuba generała artyleryi w. x. Litt. konferowane, przywilej Augusta III na podcza-

stwo Witebskie 1752, kredens na sędztwo Grodzkie Witebskie 1753, kredens na chorążstwo Pettyorskie woysk w. x. Litt. 1753 pokładali. Dowodem zaś 5-tego teraz wywodzącego się pokolenia jest prawo zrzeczne 1771 z dóbr w kraju Polskim w ziemi Gostyńskiej, w województwie Rawskim y Sieradzkim sobie dostających. A że w tutejszej prowincyi Witebskiej possessją są zaszczytzeni, przy istotney probacij od przodków linii swoiey prezentowali testimonia od województwa z podpisem y pieczęciami urzędników Witebskich 1772. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej stosując się tak do okazywanych dowodów y dokumen-

tow, jako też świadectwa y publiczney o nienaganney rodowitości slachectwa wiadomości, tychto Ipp. Wieszczyckich wszystkich stanu slacheckiego prerogatyw na zawsze zostawać godnemi bydz̄ uznal̄ y przyświadczył.

Wilczyńscy herbu Poray, to

jest róża biała o pięciu listkach zielonych w różowym polu, nad hełmem y koroną takż̄ róża, dowodząc rodowitości y dawności slacheckiego imienia, okazali, iż Lewin Wileczyński mający dobra w wojewodztwie Kujawskim, przy dobywaniu zamku Jasienieckiego pod Krzyżakami poległ, potym Bartłomiej Wilczyński mąż chwalebny, Jędrzey wprzód kanonik Krakowski potym 1620 biskup Teodozyński, suffragan Gnieźnieński, opat Mogileński, Stanisław i Kazimierz pułkownik krolewski, co poswiadcza xiega 20 Kromera y Bielskiego fol. 344, oraz T. IV Herbarza. Z tych Kazimierz Wilczyński między dalszem potomstwem miał syna Woyciecha, który podczas rewolucij z Polskiej przeniósłszy się do Litwy, w powiecie Rzeczyckim osiadł, gdzie część dóbr Sianożętek y Ciercieża nabywszy, synom swym oną zostawił, których intronissią 1687 do tych dóbr, processem w grodzie Rzeczyckim na Ip. Żyłkę, iż wiecznością dobra przez oycę swego Woyciecha nabyte, w czasie ruiny wojenney był zagarnął, w czasie ktorey y prawa na wieczność onych dóbr zaginęły. W 4-tym pokoleniu dowodzono kwitami opłacanych podatkow pod datami 1676, 1687, 1690, 1696, intronissią 1693, testamentem 1694 dobra w powiecie Rzeczyckim y wojewodztwie Witebskim nastempcom dysponującym; kwit 1698, iż na pospolite ruszenie razem z innemi obywatelami stawano; processem o zaginione dokumenta, prawa, papiery imieniowi służące 1695; prawem wieczystym na majątność Brunki w wojewodztwie Witebskim 1700; w 5-tym pokoleniu probowano kwitem JW. Ogińskiego, marszałka w. x. Litt. y pułkownika IKMści 1700, iż na seymiku relationis sta-

wano, testamentem 1705; w 6-tym pokoleniu doskonalej progeneracji różnemi prawami possessij dóbr ziemskich dowodzone; w 7-mym y 8-mym wywodząca się stopniu familia przez należyte dokładną, od przodków swoich wyprobowaną linią procedencij y possessią z dóbr ziemskich, przy zaszczytce honorow okazywaną, o godnie slacheckim urodzeniu sąd ziemski prowincij Witebskiej przeświadczywszy y upewniwszy, w przyzwoitych stanowi slacheckiemu prerogatywach, wolnościach y dostojnościach od tegoż sądu zmocniona, utwierdzona y na zawsze tychże prerogatyw slacheckich y praw używać godną osądzoną została.

Witkowscy herbu Poray albo Róża biała o 5 listkach zielonych w czerwonym polu, nad hełmem y koroną takż róża ¹⁾; familia z dawna według Niesieckiego tom IV fol. 556 w woiewodztwie Łęczyckim osiadłość mająca, znaczną szczytła się progeneracją. Alexander Witkowski zostawił po sobie synów 3-ch: Łukasza dziekana katedry Lwowskiej 1665, Macieja y Stefana mężów rycerskich. Maciej przeciwko Prusakom y Szwedom za Jana Kazimierza, Stefan przeciwko Kozakom dokazywali. Ten tedy chociaż osiadł na Rusi, żadnego iednak na to dowodu następców do 3-go pokolenia nieokazali, procz wypisaney schedy progeneracij; w 4-tym stopniu świadczy list na przyznanie prawa przedaźnego, na część majątności Makszyna 1720, o ktorąto część majątności, iż proceder z różnemi mieli, dekret oczewisty ziemski Witebski 1766 świadczy. W 5-tym okazują metryki chrztu 1767, 1770, 1772 z plebanij Witebskiej wydane. A że ciż Ich Mpp. Witkowscy przy szczupłości dowodów okazali testimonium od wielogodney slachty prowincij Witebskiej, iż są z dawnych czasow prawdziwą slachtą y równością się dotąd nienagannie zaszczytali, zaczyn sąd ziemski Witebski w teyże prerogatywie stanu slacheckiego umocnił.

Wodoradźcy herbu Pobog: podkowa z krzyżem w niebieskim polu, nad hełmem hart do połowy w obroży z smyczą wyskakuiący z korony. Familia według Kroniki Niesieckiego tom IV, fol. 564 z dawna osiadłość w Polsce y Litwie mając, w różnych urzędach kwitnęła, mianowicie Przeclaw Wodoradzki

¹⁾ Tu wyrysowany jest herb Poraj takizsam, jak wyżej pod rodem poprzednim Wilczyńskich.

za krola Jagiellę (s) w roku 1400 odważny przeciw Krzyżakom rycerz, Alexander dworzanin IKMści, Mikołaj starosta Mohylowski poległ od Szwedów pod Freydenem w batalii, Jędrzey rotmistrz powiatu Wilkomirskiego wojował Wołochow z Zamoyskim hetmanem, Mateusz cześnik Kowieński 1638, mąż ryserski w Inflanciech, z Karolem Chodkiewiczem o wiarę katolicką gorliwy, miał za sobą Eudoxyą Krystynę Drucką Horskę xiężniczkę, z ktorey familij Woyciecha Wodoradzkiego pradziada wywodzących się, possessionata Wolhyńskiego

w powiecie Krzemienieckim, w parafij Białokrynieckiey synowie y wnukowie, na dobrach małym y wielkim Wodoraczu w tymże woiewodztwie, w sąsiedztwie dóbr JO. xięcia Janusza Wiśnio-wieckiego mieszkając, gdy za wszczętą między granicami sprze-czką, procederem prawnym przez tegoż JO. xięcia Wiśniowieckiego z pomienioney substaneyi swoiey Wodoracza wyzuci zostawszy, nabyli inną majątność Andruhy w tymże woiewodztwie, na ktorey majątności długami y piennością prawną uwikłaney, nastempcy w 4-tym stopniu mieszkając, przez proceder w trybunalle koronnym znaczną część oney utracili, a tak szczupłość fortuny do dalszych szukania szrodkow przymusiła. Jakoż Jan Mikołajewicz Wodoradzki, pisarz miasta Wieliza, teraz wywodzący się, przyiąwszy służbę u IW. Piaseckiego komissarza starostwa Wielizkiego, zaiechał w tuteyszą prowincyą, na ktorey lat 20 zostając, nabył wieczyście grunta w starostwie Wielizkim 1769. Że zaś od wjachania w tę naszą prowincyą w przystoynych slacheckich postempkach, a tym samym w równości każdemu zostawał, iako niemający na wsparcie rodowitości slacheckiey dla odległości od familij swoiey dowodow, prezentował 3 testimonia: iedne od obywatelow prowincij Witebskiej za aktualnego y nie-notowanego wyznaiące slacheica, drugie IW. Piaseckiego woy-skiego w. x. Litt. y Wyszeńskiego łowczego Brzeskiego przy-swiadczaiące, iż iest aktualnie pochodzącym z familij na Woły-

niu, przy oyczystey substancij Andruchach będącey, iż od oycy Mikołaja, znajomego rodowitego słacheica iest wzięty, zwłaszcza, iż ci IchMśc bywaiąc na Wołyniu, dostatecznie tey familij są znajomi, w datach 1774 roku; w 5-tym stopniu syn wywodzącego się świadczy się metryką z plebanij Wielizkiej 1774. Na fundamencie tak dowodnych probacij sąd ziemski przestaiąc, familią chociaż w tey prowincij niezadawnioną, iednak świadeztwami nienaganną, w stanu słacheckiego trwałości y charakterze zachował.

Woronowiczowie według opisanja Kroniki Niesieckiego fol. 597 tom IV, dzielą się na dwa domy: ieden na Polesiu, drugi zaś w xięstwie Litewskim dopiero do wyvodu idący, herbu Srzeniawa: rzeka iakby na wspak litera S, nad którą krzyż, na hełmie lew bez korony między dwiema trąbami myśliwskimi, u każdej po 4 dzwonki wiszą; z ktorey familij Kazimierz Woronowicz, mąż dzielny przeciw Tatarom y Rossij, w opisanju swym Koiałowicz wynosi odważne dzieła y zwy-

cięztwa jego, a Hilary Woronowicz mający dziedziczne possessie w Braclawskim, ktorego successorowie do 5 go pokolenia nierozdzielnie mieszkaiąc w powiecie swoim, obywatelstwem y rodowitością ślachectwa w tymże powiecie zaszczycali się, co y testimonium z grodzkiej powiatu Braclawskiego kancellarij 1774 wydane, wyświadcza; inni zaś z tegoż pokolenia nastempcy zaia-chawszy dla krescytywy w prowincyą Witebską, iż przyzwoitą stanowi słacheckiemu szczycili się prerogatywą, świadczą testament 1753, zapisuiący substancyą, prawo wieczyste na maiętność Lisie Jamy 1754 w prowincij Witebskiej, ktorey iż aktualnemi byli possessorami, kwity opłacanych podatkow od r. 1763 do 1772 pokładano; z ktoryehto w tę prowincyę przybyłych w 6-tym pokoleniu nastempcy probuią się testamentem 1773, którym maiętność Lisie Jamy synowi zapisuie; a iż wszelkich między współ-

obywatelami wolności, praw y prerogatyw słacheckich dotąd używali, okazywali testimonium od wielu słachty obywatelów teyże prowincij Witebskiej 1774 wydane, że są w niepodeyrzaney imienia słacheckiego sławie. Zaczyn sąd ziemski na fundamencie takowych dowodów y świadectw familiją wywodzących się iako żadney obiekcyj prerogatywie swey niemaiącą, w tymże stanie słachectwą zachował.

Woyciechowscy her-

bu Lu-

bicz: p o d k o w a
z dwiema krzyżami,
na hełmie 3 pióra
strusie, dowodząc ro-
dowitości s ł a c h e-
ckiej imienia swego
okazali, iż Stanisław
Woyciechowski
przybywszy z kra-
jów Wielkopolskich,
nabył dobra wie-
cznością w prow-
incij Witebskiej Ka-
zanowo, Makszyno,
Kalczyno, Marko-
wszczynę y Połohy
nazwane, którego sy-
nowie iako y dalsi
nastempey, iż pomie-
nione possydowali

dobra, wyświadczaia zapis graniczny 1605, prawo zastawne 1626, zrzeczenie 1630, list graniczny 1636, dział 1646, zaprzysiężenie dymow 1690, nakoniec, iż w 4-ym pokoleniu sukeessor nabył w prowincij Witebskiej maiętność Serebrynkę, prawo wieczyste 1703 posesij tej maiętności iako y innych wprzod wspomnianych do 7-go pokolenia trwaiącey okazuje, o rodowitym oraz słacheckim urodzeniu y dawnym w prowincij Witebskiej obywatelstwie przeświadcza. Na których sąd ziemski dowodach, dokumentach oraz świadectwach współobywatelów polegając, też familiją we wszystkich stanu słacheckiego prerogatywach na zawsze zostawać godną bydyć uznał.

Wróblewscy herbu Ślepowron: podkowa z krzyżem, na którym kruk stoi, pierścień w pysku trzymający, w błękitnym polu; na hełmie nad koroną także kruk, stawiając ku wywodowi rodowitości słacheckiej, okazali, iż Jan Piotrowicz Wróblewski, będąc w possessij dóbr po oycu swoim w powiecie Oszmiańskim, w parafij Olszańskiej sytuowanych, nabył do tego folwark Roztrzewszczyznę od Ipp. Lipińskich a Zagaiewszczyznę od

Ipp. Poczobutów, świadczą prawa wieczyste 1669, którego synów poświadczano prawami wieczysto-zręcznymi z majątności Zagaiewszczyzny 1700, 1704; w 4-tym stopniu ieden z nastempcow przestawiwszy część swoją w powiecie Oszmiańskim, przeniósł się w prowincyą Witebską, w której przez czas niemały prawami arendownymi różne trzymając folwarki, nakoniec grunta za miastem, a plac w mieście Witebsku wieczystie w roku 1763 nabył. Których possessij synowie w 5-tym wywodzący się stopniu, probują się metrykami z plebanij Witebskiej 1756, 1760 wydanemi; inni też nastempcy przy possessiach wieczystych w powiecie Oszmiańskim zostają. A tak sąd ziemski prowincij Witebskiej approbowawszy wywodzący się familij progeneracionis

schedę, iako zdawna prerogatywą słachecką szczycący się, w tymże stanie słachectwa oną zabezpieczył.

Wysznieńscy herbu Grabie o 7-iu zembach na pagorku w żółtym polu utkwione, nad hełmem y koroną pięć piór strusich, stawiając do wyvodu słacheckiego urodzenia od antecessorow Stefana Jałbrzyka Wysznieńskiego, który przywilejem króla Zygmunta

Augusta r. 1562 miał sobie nadane dobra Podosie, Siehniowie, Chwoszczowate, Petelewo y inne w wojewodztwie Brzeskim, kto-

rego fundusz kościoła w Sielniewicach dotąd obchodzi pamiątkę; synów którego poświadcza dział 1669, a dalszych sukcesorów possessia nieprzerwana dotąd maiętności Podosia y Sielniewie. O takowey possessij iako y dawnym obywatelstwie województwa Brzeskiego świadczy testimonium iedne od województwa Brzeskiego obywatelów szlachty, drugie od samych urzędników ziemskich y grodzkich 1773 roku wydane, z których w 5-tym pokoleniu nastempca przybywszy w województwo Witebskie nabył prawami wieczystemi maiętności Rudzki y Koromidy w prowincij Witebskiej 176... (s), maiętność Psowo w prowincij Witebskiej 1768 roku. A zatym sąd ziemski prowincij Witebskiej stosując się tak do wyż wyrażonych pism testimonialnych z podpisem rąk y pieczęciami herbow WWlpp. urzędników szlachty obywatelów województwa Brzeskiego, iż wywodzący się ociec z synami w 6-tym stopniu istotnie y należycie z pomienionych antecessorów starożytney familij Jałbrzyków Wyszehńskich pochodzi, jakoteż do familij possessią dobr ziemskich w województwie Brzeskim y Witebskim wszelkimi prerogatywami szlacheckimi zaszczyconey,

takową familią z iey nastempcami we wszystkich stanu szlacheckiego prerogatywach na zawsze zostawać godną byź uznał y przyświadczył.

Żabowie herbu Kościesza: strzala rozdarta z krzyżem w czerwonym polu, na hełmie 3 pióra strusie ¹⁾; dowodząc rodowitości szlacheckiego imienia od Borysa Żaby rotmistrza chorągwi królewskiej, mężnemi w wojsku

¹⁾ W rysunku jednak zamiast piór strusich jest ramię zbrojne z dobytym mieczem, jak w naszym cynkotypie.

wslawionego dziełami, w których nadgrode otrzymał przywilej od króla Stefana na dobra w powiecie Upitskim 1578, pośledniey przez konstitucyą 1600 fol. 762 approbowane, ktorego ieden z synow podstoli Witebski miał synow 6, których probowano listem cyrkularnym od króla Zygmunta III 1601, listem króla Władysława do komornika wydanym, ażeby w nadgrode zasług woieniennych Krzysztofowi Zabie wydzielił w wojewodztwie Smoleńskim gruntu włok 70—1634, prawem wieczystym 1635, działem dóbr wszystkich 1638; w 4-tym y 5-tym pokoleniu świadczą się działem 1670 roku, listem króla Jana III na dworzaństwo 1681, delatą do wybrania podatkow od wojewodztwa Konstantemu Żabie rotmistrzowi Witebskiemu, dekretem sądów kapturowych 1708; w 6-tym pokoleniu honorami, urządami y znacznemi posessjami zaszczyconych okazawszy nastempcow; w 7-ym y 8-ym pokoleniu osobiście stawiając, nienaganney progeneracij dowod, urodzenia slacheckiego wywod, possessij dóbr ziemskich y urzędow w wojewodztwie niepoślednich zaszczyt, dostatecznie y doskonale okazali, liczney zaś dokumentow probacij dla wielościonych do terażniejszego niewciągnięcie wyvodu, nadgradza wiadomośc y znajomośc starożytney rodowitości imienia slacheckiego y zadawnioney w ninieyszey prowincij znacznych dóbr od antecessorow possessij. Ktoremi dowodami y sąd ziemski prowincij Witebskiey przeświadczony, takowy jako nienaganny wywod potwierdziwszy, we wszystkich stanu slacheckiego prerogatywach cale imię Ipp. Żabów zachował.

Zańkiewiczowie Słeporodowie urodzeniem slacheckim zaszczycony, pieczętujący się herbem Słeporód zwanym: na mogile strzała z krzyżem między dwiema żół-

tym i niebieskim proporcami w czerwonym polu, od książąt Litewskich za iakieś heroiczne dzieło w okazij od przodka Śleporodów familij podjęte, nadanym, podług Kroniki Niesieckiego fol. 125 prezentowali wywód od Jana Śleporoda Zankiewicza, ktorego synow iako y dalszych w 3-im pokoleniu następcow dowodzi prawo 1672 na część majątności Wydrej; w 4-tym testamentem 1682, prawem zrzecznym z części swoich między bracią, prawem sprzedażnym 1701, zapisami Ipp. Baranowskim 1706; w 5-tym probowano testimonialnym listem od całego województwa Witebskiego 1702, za obiekcią w województwie Trockim przez IMpana Turczynowicza, w którym liście wyraża, iż za Zygmunta II a za Paca wojewody Witebskiego Jan Zankiewicz był chorążym a Izydor obożnym Witebskim; w 6-tym pokoleniu Wlpana Sielickiego w podobneyże obiekcij 1747 wspieraiącym wydanym. Z ktorych antecessorow w 7-ym stopniu wywodzący się, wyż wyrażonemi dowodami o possessij y słacheckim urodzeniu uwiadomiwszy, z całą familią od sądu ziemskiego prowincij Witebskiej za rodowitą słachtę y wszelkich prerogatyw słacheckich dostojną uznani y wyświadczeni zostali.

Zarankowie herbu

Korczak:

trzy wremby nierówne białe w czerwonym polu, na hełmie nad koroną polowę psa w czaszy, dowodząc rodowitości słacheckiej, probowali, iż familia Horbowskich Zarankow wedle opisania Kroniki Niesieckiego w tomie IV fol. 678 w różnych województwach y powiatach xięstwa Litewskiego wysokie z zaszczytem swoim posiadała urzędy, iakotó w wojewódz-

twach Brzeskim, Smoleńskim, Czerniechowskim y xięstwie Zmuydzkim. Z ktorey familij przodek IchM. Jerzy Horbowski Zaranek różne w Witebskim dziedzicząc dobra, miał syna Stefana, ktorego progeneracyą poświadcza prawo wieczyste na maiętność Kosse 1652, kwitacya matce 1654 z oddania wszelkich ruchomości dana, przywilej Jana III na mostowe w maiętności Kossym 1690; w 3-cim stopniu prezentowano testament 1665, zapisuiący maiętność Bialynicze synom, kwity poborowe 1703, uniwersał IOxiążęcia Michała Korybutta Wiśniowieckiego, hetmana w. x. Littewskiego 1704 na ochronę dóbr Dunilowicz y innych w wojewodztwie Mińskim, przeciwko depaktacyom woyska, nad którym woyskiem od tegoż hetmana dana była komenda Andrzejowi Zarankowi, towarzyszowi chorągwi pancerney JW. wojewody Trockiego. Okazano oraz prawo wieczyste 1714 na maiętność Kobylniki, przywilej na dobra lenne Kobylniki od nayiasniejszego krola Augusta II 1714 konferowany, y dalsze dowody. A iż tenże Andrzej był zaszczycony różnemi urzędami, świadczy przywilej na cześnikowstwo Witebskie 1718, list na dworzaństwo 1720, od krola Augusta II konferowane; iż więcej przysposobił substancij, świadczy prawo wieczyste na maiętność Kubek 1722; ktore maiętności przy zaszczycie honorow posiadając, w 4-tym stopniu miał syna Benedykta, o którym iako y braciach onego stryiecznych, świadczy prawo wieczyste na maiętność Kosse 1728, Ipp. Piorom, list na dworzaństwo Augusta III krola Polskiego 1746, przywilej na łowiectwo y podsędkowstwo Witebskie 1752; w 5-tym pokoleniu nastempcy wywodzący się, maiętności Kobylniki, Kubek, Dymanow y inne, po antecessorach swoich possydując, ponieważ dostatecznemi dowodami y dokumentami tak progeneracij iako też possessij y urodzenia slacheckiego wyprobowali, zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiey na fundamencie takowych dowodow y probacij familią wywodzących się Ipp. Horbowskich Zarankow z dawna znakomitemi urzędami, przywilejami, possessiami dóbr ziemskich, lennych zaszczyconą, we wszelkich stanu slacheckiego prerogatywach na zawsze zachował y zabezpieczył.

Zawadzcy herbu Jastrzembiec: podkowa z krzyżem kawalerskim w błękitnym polu, na hełmie nad koroną iastrzab z skrzydłami do lotu wzniesionymi, z dzwonkami, pokładając u sądu progeneracij swoiey od Biliaja Zawadzkiego do 7-go pokolenia wypisaną schedę, przeto w dowod takowey descendencij nie okazali doku-

mentow, iż oddaleni od familij w powiecie Oszmiańskim, dla ubostwa onych dostarczyć niemogą; iednak ponieważ trzema testimoniami, jednym 1770 od imienników Zawadzkich w powiecie Oszmiańskim y inney szlachty powiatu Oszmiańskiego, iż są pochodzące z iedney familij w Oszmiańskim nayduiącey się, prerogatywą slachecką zaszczyconey, drugim od magistratu Witebskiego przyświadczaiącym, iż ci Zawadzcy wy-

wodzące się, w mieście Witebsku mieszkaiąc, sine praecuditio stanowi ich slacheckiemu ad libertatem Gieldy honoratae communitalis kupiectwa Witebskiego są przyięci, trzecim świadectwem od IMp. Jana Tadeusza Zawadzkiego starosty Narwidzkiego, oczewiście u sądu ziemskiego prowincij Witebskiey przyznany wspierali, iż wywodzący się, iako są iednego z wyświadczaiącym imienia y familij, tak possessią w powiecie Oszmiańskim y sukcesią folwarku Budowiesz alias Zawielli po babce spadłą są zaszczytzeni. Zaczyn sąd ziemski na fundamencie tych dowodów jako onemi przerweczeni Ipp. Zawadzcy procedencij swoiey probowali, tak w teyże trwałości stanu zachował.

Zawerski herbu Bończa: jednorożec z rogiem kończatym, biały, w błękitnym polu, nad hełmem y koroną pół takiegoż iednorożca, dowodził rodowitości slacheckiey y procedencij od Prokopa Wścieklicz Zawerskiego, który miał sobie nadane dobra od krola Zygmunta I Kryśni w powiecie Upitskim, syn zaś takowe dobra powtórny od Władysława krola przywilejem miał sobie potwierdzone. Takowey tedy progeneracij iako też y dalszey do

5-go pokolenia probowano autentycznym manifestem 1676 w grodzie Bracławskim imieniem oycy y syna Zawerskich na Piotra Kowalewskiego czeladnika y innych zboyców zaniesiony o to, iż ten Kowalewski z dobranemi sobie pomocnikami, chowając się w puszczy w powiecie Bracławskim, naszedł na dwór gwałtownie y ruchomość wszystkę: złoto, srebro, kulony, pierścień herbowny z Jedno-
rożcem, przy tym

szkatułę blaszaną, w ktorey wszystkie sprawy, mianowicie przywilej krola Zygmunta pradziadowi Prokopowi na dobra Kryśnie, drugi konfirmujący krola Władysława dziadowi y testament dziada rozdzielający majątność Krzywicze między syny, oraz dal-sze obligi y inne, iako świadczy manifest, pozabierał; z ktoregogo manifestu do 5-go pokolenia należyta okazując dedukcyą, w 6-tym pokoleniu y 7-ym wywodzących się dowodzono metrykami chrztu 1726, 1739 y osobistym stawaniem. Ktoreto Ipp. Zawerskich probacye y dowody tak slacheckiego imienia iako y dostateczney procedencij, sąd ziemski prowincij Witebskiey należycie prze-yrzawszy, na fundamencie onych z całą wywodzącego się familią w stanie slacheckim zachował y utwierdził.

Zbitniewscy herbu Niedźwiedz czarny w zielonym polu, od Jó-zeffa Zbitniewskiego, który przybywszy w prowincyą Witebską y ożeniwszy się z szlachecianką, miał synow 6-iu dopiero wywodzących się z swoiemi w 3-cim pokoleniu synami, ktorzy tak przez oycy iako y przez się nabyte okazywali dowodnie zastawne y wieczyste w prowincij Witebskiey possessie;

w dowód zaś słachectwa pokładali constitutio seymu coronationis 1764 roku, którą do kleynotu słachectwa są przypuszczeni y wolnością dostempowania wszelkich prerogatyw są zaszczycceni; potem przywilej nobilitacji od nayiaśnieyszego krola Stanisława Augusta tymże lpp. Zbitniewskim 1765 konferowany, którym dla zaszczytu imienia herb wyż wyrażony, oraz ażeby tych wszyst-

kich prerogatyw, wolności y swobod uczestnikami byli, ktoremi się dawna rodowita zaszczycała szlachita, mocą y powagą seymowej konstytucij y takowego przywileju za prawdziwą y aktualną szlachtę z potomstwem oboiey płci na wieczne czasy postanowioną. Na mocy ktorey konstytucij teraz przez nayiaśnieyszą imperatorowę JeyMśc całej Rossyi potwierdzoną, oraz wyż wyrażonego przywileju nayiaśnieyszego krola IMści Polskiego Stanisława Augusta sąd ziemski Witebski za aktualną szlachtę przerzeczonych IchM. pp. Zbitniewskich z całą familią y rodzeństwem bydz uznał y przyświadczył.

Zbrożkowie herbu Kroje trzy pługowe w czerwonym polu, na hełmie pawi ogon, przy wywodzie rodowitości słackiey okazali, iż Kazimierz Zbrożek podczaszy woiewodztwa

Podolskiego, będąc generalnym plenipotentem JOO. książąt Czartoryskich, miał sobie kontraktem postompione starostwo Wielizkie w prowincji Witebskiej, iako świadczy kontrakt 1691, które starostwo possydując, nabył różne dobra w teyże prowincji, iakoto Bayborody, Kobylniki, Kukowiaczyn, Szelehowkę, Latochy i Dobryń, w wojewodztwie zaś Mińskim Suszkow, w powiecie Osz-

miańskim Zukowszczyznę, probowali possessij pilnością 1696, konsensem Augusta II na cessią dóbr Kobylnik 1696; w dowód synow onego pokładano prawo przedażne maiętności Kobylnik 1714, dział między bracią tegoż roku; w 3-im pokoleniu poświadcza prawo wieczyste na maiętność Kukowiaczyn 1756, wlewkowe na maiętność Zukowszczyznę, tegoż roku konsens Augusta III 1759 na cessią maiętności Michalcowa w wojewodztwie Połockim, w trakcie Newelskim, list JW. Fleminga do dworzannina skarbowego na podanie teyże maiętności IchM. panom Zbrożkom y wlewk na też maiętność od IMpana Krupienicza,

kredens na sędztwo trybunału w. x. Litt. od woiewodztwa 1762, w tymże roku instrument do rewizij woysk w. x. Litt. prawa wieczyste na maiętność Suszkowo 1764, na maiętność Chocienice 1767, na maiętność Boutki y Lessowye 1768, na maiętność Bayborody 1769. Takowemi dokumentami do 4-go pokolenia wywód uczyniwszy, o nienaganney rodowitości slacheckiey znaczney dobr ziemskich possessij, sąd ziemski prowincij Witebskiey przeświadczyli. Na fundamencie ktorym całą tę familią urzędami y possessiami zaszczyconą, przy wszelkich prerogatywach stanu slacheckiego zachował y utwierdził.

Zegzdrowie h e r b u

Ślepowron, alias podkowa, na niey krzyż na którym kruk pierścien w pysku trzymający, w błękitnym polu, na hełmie nad koroną takież kruk; familia od przodków possessią dóbr ziemskich Zegzdry w powiecie Kowieńskim zaszczycona, z ktorey familij iż synowie Siemiona y Stanisława Iwaszkiewiczow Zegzdrow braci

(W tem miejscu wyrysowany jest herb Ślepowron takieżsam jak poprzód pod rodziną Wróblewskich).

rodzonych pomienione dziedziczyli dobra, okazywali process 1592 o akcye w maiętności Zegzdrach w grodzie Kowieńskim zaniezione; w 3-im stopniu prawo wieczyste 1609, testament 1614, dekret ziemski Kowieński 1616, dział między bracią maiętnością Zegzdrami 1634; w 4-ym pokoleniu plenipotencya do okupna maiętności Zegzdrow 1629, process 1635, pilność 1651, processa o wiołencye 1664, 1665 poświadczaia. Z ktorego pokolenia nastempca przeniosłszy się w prowincyą Witebską a ożeniwszy się z obywatelką teyże prowincij, wziął w posagu maiętność Charkowszczyznę; iakoż zostawionego w 5-tym pokoleniu potomstwa dowodzi testament 1650, abjurata dymow 1690, prawo darowne 1653 synowcowi dane na część maiętności Zegzdrów, testament 1686,

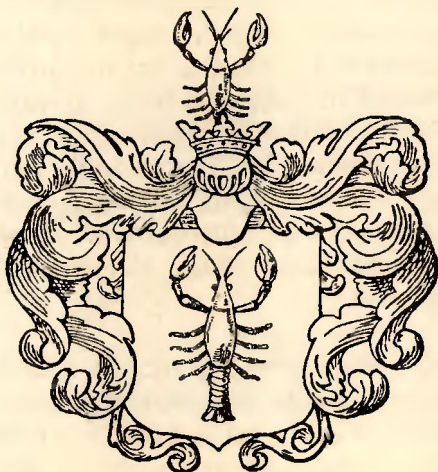
process 1698 o zgorzenie dokumentów spraw różnych w grodzie Kowieńskim czyniony; 6-go pokolenia probowano testamentem 1681 roku, kwitami opłacanych podatkow z majątności Sidorek od 1698 do 1715, processem 1696 w grodzie Witebskim; 7-go pokolenia kwity opłacanych podatkow do skarbu Rzpltey od 1735 do 1755 z majątności Sidorek y Charkowszczyzny, które oyciec wywodzącego się possydując, iż nabył wiecznością majątność Ambrosowicze w tymże wojewodztwie, dowodzi prawo wieczyste 1746, kwity podatkowe od 1755 do 1758; w 8-ym pokoleniu nastempcę w prowincij Witebskiej wywodzącego się świadczy metryka 1748 z kościoła Nieporotskiej parafij, innych zaś braci stryiecznych poświadcza w xięstwie Litewskim, w wojewodztwie Wileńskim, w powiecie Kowieńskim dotąd trwająca. Z ktorey possessij iako y z produkowanych dokumentow sąd ziemski prowincij Witebskiej o urodzeniu slacheckim y o niezawodney procedencij informowawszy się, wywodzącą się familią Ipp. Zegzdrow y z dalszemi nastempcami, iako od antecessorow rodowitością slachecką zaszczyconą, we wszelkich stanu slacheckiego prerogatywach utwierdził y zachował.

Złotogursey herbu Ślepowron: podkowa z krzyżem, na którym kruk, pierścień w pysku trzymający, w błękitnym polu, nad hełmem y koroną takż kruk ¹⁾, od Mikołaja Złotogurskiego, mającego po antecessorach possessją majątności Hornow, Pulimianek y Lomazy, w wojewodztwie Brzeskim, ktorego synow metryką chrztu 1701 probowano. Z tych jeden wywieziony na Ruś, ekonomiczną w dobrach JW. Pocięja wojewody Trockiego: Bikowie y Bestwinie lat 20 sprawował funkcyą, co poświadcza kwitacya z teyże 1749 roku funkcyi. O 3-cim pokoleniu wyznaie testament 1755, prawa zastawne 1765 y dalsze dowody y dokumenta nienaganną do 4-go pokolenia okazali progeneracyą. Na fundamencie ktorych sąd ziemski prowincij Witebskiej probacij familią wywodzących się Ipp. Złotogurskich w xięstwie Litewskim, w wojewodztwie Brzeskim osiadłość mającą, iako dobrze urodzoną w tymże stanie y prerogatywie slacheckiej utwierdził y zachował.

Żołnierzowsey herbu Warnia: rak czerwony na tarczy białej, szyją na dół, nad hełmem y koroną pół takiegoż raka; od Kaleja Żolnierowskiego, slachcica y obywatela prowinc-

¹⁾ Rysunek tego herbu takiżsam, jak powyż pod Wróblewskimi.

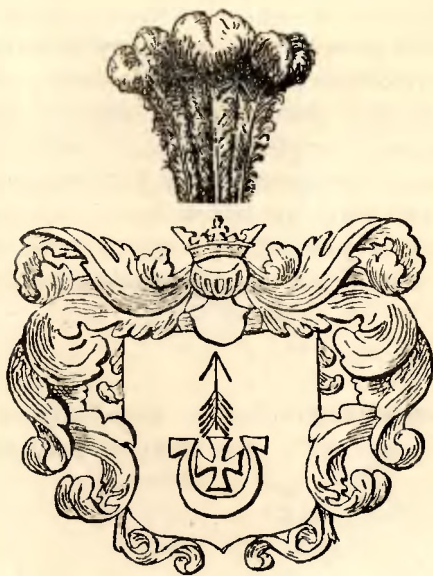
cij Witebskiej, ktorego synow iako y dalszych następcow probowano intromissią do maiętności Żołnierzowa za prawem wieczysto sprzedażnym od Ich M. panow Kisielów 1594, kwitacyą z procederu między Ich Mei panami Szapkami 1630, testamentem 1649, testimonium IW. Marciana Ogińskiego wojewody Witeb

skiego 1741; nadto ponieważ przytomna u sądu ziemska szlachta y obywatele prowincij Witebskiej świadectwem swoim rodowitość slachecką imienia Ipp. Żołnierowskich, ad antecessorow pochodzącą, potwierdziła, przeto sąd ziemski prowincij Witebskiej na mocy takowych dowodow y przyświadczenia, godnemi bydź prerogatyw, wolności y praw slacheckich tychże Ipp. Żołnierowskich terazniejszym swoim przyświadczył wyrokiem.

Żyżniewscy herbu Białynia: podkowa, krzyż y strzała w błękitnym polu, nad hełmem y koroną pięć piór strusich, od Krzysztofa Białyny Żyżniewskiego, ciwna Trockiego, który iż miał wieczystą possessią w Oszmiańskim, okazywali prawo

wieczyste na majątność Żyźniewo 1581, którego syna poświadcza przywilej króla Władysława IV 1635, na starostwo Starodubowskie; o 3-im, 4-ym y 5-tym pokoleniu dostatecznie świadczy process 1664 na IW. Karola Drukckiego, kasztelana Smoleńskiego w grodzie Mińskim zanieśiony, w którym wyraża, iż Zacharyasz Żyźniewski iest aktorem Żyźniewa "po pradziadu Krzysztofie y dziadu Żyźniewskich, a iż takowe

dokumenta, same autentyki, przy fundum majątności Żyźniewa znajduia się, a kopie produkowane są zgodne z oryginalami, prezentowali testimonium z pieczętarami od possessora majątności Żyźniewa 1773, Stefana Wazgirda sędzica ziemskiego y rotmistrza wojewodztwa Trockiego dane, a dalsze dokumenta iż są przez IW. Brzostowskiego podskarbiego w. x. Litt. zabrane, okazywali assekuracją na powrócenie onych Ip. Wazgirdowi daną; w 6-tym pokoleniu z następcow ieden, iż miał possessiā w prowincij tuteyszey, potym z nieszczęśliwego przypadku gdy pogorzał, od wojewodztwa przez uchwaloną z dymow był providowany placą, y nadto registr takowego niezupełnie wyboru 1746, z kancellarij grodzkiey Witebskiey wydany, prezentowali, a potym kwity opłacanych podatkow z majątności Kuryłowa od 1748 do 1758 pokładali. Na dalsze do 7-go y 8-go pokolenia dowody okazali prawo na majątność Podoziorki 1771, która dotąd trwająca possessia, iako y poprzedzone probacye o niezawodney od przodka procedencij y rodowitości slacheckiego imienia przeświadczaiać, iako dotąd używaniem praw, wolności y prerogatyw slacheckich bez żadney ni odkogo honorowi objecej zaszczytzeni

byli, tak sąd ziemski prowincij Witebskiej za rodowitą szlachtę uważywszy, swoim przyświadczył dekretem.

(Tu następuje kolorowany rysunek herbu Nowina, taki sam jak poprzednio u rodzin Szlachtów, Sawiniczów i Frącewiczów, a potem jest opuszczonych prawie dwie stronicę, przeznaczone widocznie na wpisanie jakiejś rodziny, co jednak nie nastąpiło; dalej znowu zamieszczony jest rysunek kolorowany herbu Korwin takiżsam, jak poprzednio u rodziny Suykowskich, i również opuszczone jest półtóry stronicę na zamieszczenie jakiejś bliżej nieokreślonej rodziny. Dopiero potem następują niżej przytoczone dodatki).

Mordasewiczowie herbu nazwającego się Mordelio, to iest mieniąca złota w polu czerwonym, krzyż na wierz-

chu białej, gwiazda na spodzie mieniąca o sześciu węglach; na koronie połowę gryffa, o czym tak pisze w Kronice swej Bielski,

a jak dowodzi z teyże Kroniki, oraz y opisanja różnych kronikarzów, że ta familia po różnych ziemiach, powiatach y wojewodztwach w Polsce wielu y wysokimi z dawna zaszczycała się urządami, z ktorey pochodzącego przodka swiego Moyżesza seu Moskę Mordasa Żylińskiego, iż miał dziedziczną swą possessiã w wojewodztwie Trockim leżącą, nazwaną majątność Żyliny, a po onym y dalsi sukcesorowie też majątność possydowali, dowodzi to dekretem sądu podkomorskiego wojewodztwa Trockiego pod rokiem 1571 meca 7 mbr. 23 dnia, w różnych dyfferencyach teyże majątności Żylin z różnymi sąsiadującymi ferowanym; na wsparcie zaś trzeciego pokolenia pokładali list dzielczy wspomnioney majątności Żylin, w którym iuż się pisać poczeli Mordasewiczami Żylińskimi; w dowod dalszey swey procedencyi idque 4-tego, 5-tego y 6-tego pokolenia okazowali in autentico wiadomość od Jana Mordasewicza ad praesens w Polsce, w wojewodztwie Nowogrodzkim possessiã mającego, przyslaną, w ktorey całą genealogiã poczowszy od przodka 1-go Moyżesza seu Moskę Mordasewicza Żylińskiego aż dotąd non interrupte idącą, obszernie wyraża; pro ultimo in probationem siódmego y ostatniego 8-go pokolenia, prezentowali metryki chrztu ś. poświadczające, iż z domu szlacheckiego są rodzące się. Na fundamencie ktorych wszystkich wyż wspomnionych dowodów y probacij, taż familia iako przy długoletnim w tuteyszym kraju zamieszkanu swym, żadney obiekcyj nigdy niepodpadała, lecz owszem za godną szlachtę poczytana była, w tymże szlacheckim stanie iest zachowana.

Lipińscy herbu Poray, to iest róża biała o pięć listkach w polu czerwonym, nad hełmem y koroną takąż róża, według opisanja Paprockiego, Bielskiego y różnych kronikarzów, in deductio-nem dawney swey rodowitości szlache-

ckiey od roku 1510 probowali z dyaryuszu Jana na Lipnie Lipińskiego, predecessora swego, że tenże Jan Lipiński mając posessią swą w Mało-Polszcze w województwie Sędomirskim, w powiecie Chęcińskim, inito voto z Ipanną Zofią Rzeszowską, prolificavit synow Adama y Krzysztofa, z tych Krzysztof sterilis, a z Adama brata starszego, służącego woyskowo u rzpltey Polskiey, z Ipanną Anną de domo Woyniłowiczowną procreati dway synowie Jan y Mikołay, którzy, idque Mikołay takoz sterilis, a Jan Adamowicz Lipiński z młodych lat swych zostaiąc u dworu JW. Ipana Krzysztofa Moytwida marszałka w. x. Litt. tamże wzziowszy in votum Ipannę Effamią Wolanownę, z nią progeneravit syna Stanisława, dziada deducendum, a z Stanisława zrodzeni Rafał, będący miecznikiem powiatu Orszańskiego, syn Bogusław strażnik Upiński, pro comprobatione których dwóch rodzonych inter se braci, pokładano nayprzod testament przez wspomnionego Bogusława Lipińskiego circa obitum czyniony roku 1753 mca Apryla 3 dnia datowany, yże tenże Bogusław Lipiński per tractum życia swego, inito connubij voto z Ipanną Krystyną Cedrowską starościanką Owrucką, tak w wojewodztwie Witebskim, iakoteż w powiecie Orszańskim za różnemi kontraktami różne possydownał dobra, w czym produkowali prawa zastawne y arędowne et perconsequens w dowód ostatniego 6-tego wywodzących się gradusu, probowali metrykami, iedną roku 1747 Apryla 30 dnia, drugą r. 1748 mca Imbris 15 dnia, trzecią roku 1750 Julij 19 dnia datowanemi, ad haec pokładano kredencjalny instrument na funkcją komornikowstwa pro persona p. Kazimierza Bogusławowicza Lipińskiego w dacie roku 1771 mca Marca 7 dany; demum pro majori deductione et probatione sui, iż takowa familia Ipp. Lipińskich w starożytney swey rodowości szlacheckiey bez żadney obiekcyj persistebat hucusque, iako skoligaceniem się z godną familią szlachecką zaszczyconą, wszystkim znaiona y wiadoma, w tym od wszystkich WWIpp. urzędnikow y całego obywatelstwa prowincij Orszańskiey dane poświadczenie r. 1776 Febr. 12 dane prezentowali. In fundamento ktorych dowodow, probacij oraz testimonialnego skryptu też familia Ipp. Lipińskich circa omnem praerogativam status nobilitatis iest zachowana.

Achremowiczowie herbu Dub alias Dąb młodociany z trzema żółdźdźkami, w czerwonym polu, na hełmie takież dąb mały, okazując dawność familij swej y rodowości sla-

cheetwa dowodzili opisaniem autorów Bielskiego, Paprockiego y Okolskiego, kronikarżów Polskich, iż familia onych dawnością urodzenia swego w Wielkopolszcze y osiadłością w różnych oney powiatach zaszczycona. Z ktorey familij pochodzący Piotr Achremowicz czasu rewolucij w Polsce, zostając w woysku rzpltey Polskiej, za dzieła rycerskie otrzymał nadanie gruntow w starostwie Uswiatskim, na których successorowie mieszkając, żadnemi progneracij swoiey dla ubostwa y odległości mieszkania

od familij w Wielkopolszcze nayduiącey się, nie wspierali dokumentami, procz schedy takowey descendencij od 1-szego do 3-go pokolenia wypisaney y trzech testimonij od komissarzow starostwa Uświatskiego wydanych, iż ci Ipp. Achremowiczowie wedle nadania gruntow sobie zostając przy wolności, do żadney równey z poddaństwem powinności pociągani nie byli, lecz tylko iako szlachta z gruntow possydowanych hibernę do skarbu rzeeczypospolitey opłacając, zachowani byli przy wolności slacheckiey. Zaczyn y sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie ta-

kowych świadectw wywodzących się Ipp. Achremowiczow w tymże zachował stanie.

Dobrzyńscy herbu Jelita: trzy kopie złożone w czerwonym polu, nad hełmem pól kozła wyskakującego z korony, okazali rodowitość imienia swego słacheckiego y familią z ziemi

Dobrzyńskiey w Wielkopolszcze, według opisanja Bielskiego w tomie II, w różnych urządach y dostojnościach w teyże ziemi z dawna zaszczyconą, jakoto Tomasz Dobrzyński łowczy, Woyciech sędzia grodzki, Maximilian podczaszy teyże Dobrzyńskiey ziemi, z ktorey familij Jan Dobrzyński miał syna Kazimierza, któren wyiechawszy z kraju swego, dostał się na usługi Włp. Bułhaka podstolego Witebskiego podczas funkcij poselskiey na seymie Warszawskim, w których czas niemały przetrwawszy,

osiadł na gruntach Uświatskich w okolicy tam mieszkającej
 szlachty; w 3-cim pokoleniu Piotr Dobrzyński także na usługach
 tegoż Włp. Bułhaka lata młode strawiwszy, w 4-tym stopniu zo-
 stawił dwóch synów, teraz wywodzących się, którzy iż istotnie
 są Piotra synami, y że tym sposobem jako się pomieniło, w ten
 kraj zaiachali, y że są rodowita z ziemi Dobrzyńskiej szlachta,
 pokładali autentyczne testimonia 1774 od Włp. Bułhaka starosty
 Sawińskiego, drugie testimonium 1774 IXdza Iekiewicza plebana
 Wielizkiego, wyświadczaące urodzenie z rodziców szlacheckich,
 3-cie świadectwo 1774 od szlachty y obywatelów mieszkańców
 okolicy Poduświatskiej, rekognoskujące honor szlachecki y z da-
 wna osiadłość na gruntach Uświatskich jako y inna szlachta,
 czwarte testimonium tegoż roku od ekonoma starostwa Uświat-
 skiego, probujące szlachecką rodowitość przez to, iż ci Ipp. Do-
 brzyńscy od pradziada zamieszkawszy na gruntach Uświatskich,
 siedzą wolnie, jako y inna szlachta, żadnych innych do zamku
 nieznając podatków, prócz hiberny, y do żadney rowney z pod-
 daństwem powinności pociągani nie byli. Na fundamencie którym
 sąd ziemski prowincij Witebskiej pomienioną familią IchM. pa-
 nów Dobrzyńskich ile gdy czterma testimoniami wspartą, w teyże
 trwałości stanu zabezpieczył.

Gruszetcy ponieważ z Kronik Bielskiego tom I, Paprockiego
 y Okolskiego dowiedli, iż są herbu Belina, z trzech podków
 y miecza złożonego w błękitnym polu, nad hełmem y koroną
 ręka po łokieć zbroyna z mieczem gołym, i że mając osiadłość
 swoją z dawna w wojewodztwie Podolskim, w ziemi Brańskiej,
 różnemi oyczystemi urządami byli sławni, a nadto, iż z tey fa-
 milij idący niegdyś Jan Gruszetski czasu wojny Polski z Rosją
 za dzieła rycerskie y wielkie wojenne usługi wziął nadaniem
 grunta od starostwa Uświatskiego odłączone, które y przez dzi-
 siejszych następców w 6-tym pokoleniu będąc possydowane, że
 do żadnych równych z poddaństwem Uświatskim nie są obowią-
 zane usług, ale według nadaney onym wolności jako szlachta hi-
 berne tylko z onych gruntów opłaca, i to trzema testimoniami
 1773 y 1774 od komissarzów y ekonoma tegoż starostwa dowo-
 dzili, zaczym y sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamen-

cie tych świadectw y dowodow, w tymże stanie, jak dotąd zostawali, tychto Ipp. Gruszetskich zachował.

Hinkowie herbu Działosza, to iest róg ieleni szary y skrzydło sępie także w czerwonym polu, na hełmie 3 pióra strusie; familia według opisanja kronikarzów possessją w wojewodztwie Podlaskim, w ziemi Nurskiej mająca, obszerną zostawiła progeneracyą, Tomasz albowiem Hinek, podsędek ziemi Nurskiej, syn iego Jan sędzia na trybunał Piotrkowski 1616, Gasper Hinek poseł na seym 1638, Wojciech Hinek poborca ziemi Bielskiej 1680, z któreyto familij Jan Hinek possessionat teyże Nurskiej ziemi, ktorego ieden z synów udawszy się w kray Białoruski, a będąc na usłudze WIM. Xdza Gieczewicza kanonika Wileń-

skiego, plebana Wielizkiego, po długoletniej służbie osiadł na gruncie kupionym od miasta Wieliza, ktorego to w 4-tym pokoleniu nastempcy wywodzący się, probuiąc urodzenia swojego metrykami chrztu z plebanij Wielizkiej 1743, 1750 dowodzili słacheckiej rodowitości trzema testimoniami 1774, jednym od komisarza y ekonoma starostwa Wielizkiego, przyświadczałącym,

iż ci pp. Hinkowie od dziada swojego mieszkając na kupnym gruncie od starostwa Wielizkiego, jako wolni slachta do żadnych podatkow ani powinności zamku Wielizkiego nigdy pociągani nie byli, owszem według honoru slacheckiego zawsze poważani zostawali; drugie od magistratu Wielizkiego, trzecie od szlachty y obywatelow prowincij Witebskiej, rekognoskuiące stan y urodzenie slacheckie. Zaczyn sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie takowych świadectw w tymże charakterze y honorze, jak dotąd zostawali, zachował.

Januszewscy herbu Dabowa alias Dombrowa: podkowa z trzema krzyżami w błękitnym polu, na helmie skrzy-

dło sennie przeszyte strzałą; familia osiadłość swoię w ziemi Zakroczymskiej według Okolskiego y Paprockiego w tomie I opisanja mająca, w różnych zostawała urządach, jakoto: Adam stolnik Zakroczymski, Woyciech koniuszy, Wawrzyniec sędzia na trybunał, z ktorey familij Piotr Januszewski czasu zamie-

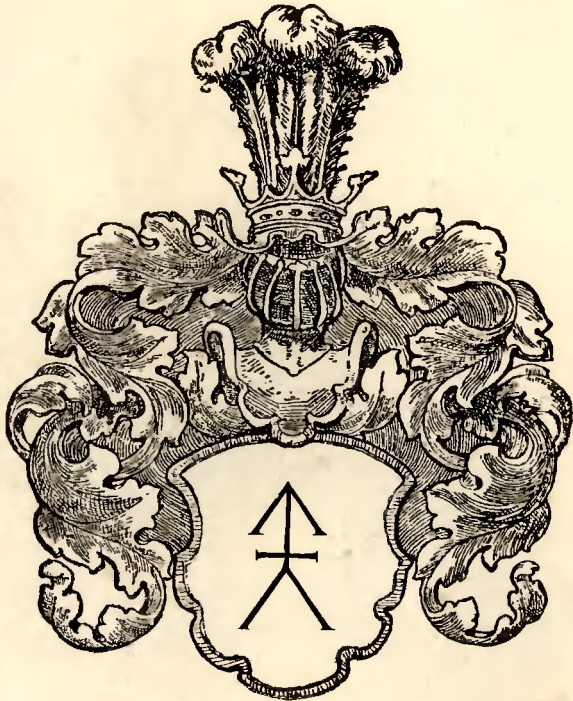
szania w oyczyźnie zaszyły z woyskiem w kray Białoruski, za wojenne posługi z inną szlachtą praemiowany został nadaniem wolnych gruntów w starostwie Uświatskim, na których nastempcy do 5-go pokolenia zamieszkawszy, do żadnych podatkow y powinności zamku tamiecznego nienależeli, ale tylko hibernę do skarbu opłacaiać, przy wszelkiej wolności zachowani byli w dowod czego dwa testimonia, iedno od ekonoma starostwa Uświatskiego 1774, drugie tegoż roku od obywatelow slachty

y sąsiedztwa w okolicy Poduświatskiej mieszkających, poświadczające, prezentowali, iż ci Ipp. Januszewscy podług nadania sobie gruntów w starostwie Uświatskim jako rodowita mieszkająca szlachta, żadney równey poddaństwu nie pełniła powinności, ale przy wszelkiej wolności zachowana była. Na którym fundamencie sąd ziemski wywodzących się w tymże stanie utwierdził.

Kołąkowscy herbu

Koscie-

sza: strzała rozdarta z krzyżem w czerwonym polu, na hełmie trzy pióra strusie, dowodząc urodzenia słacheckiego kronikami Bielskiego, Paprockiego y Sarnickiego, iż onych familia z dawna posessjami w kraju Polskim, w ziemi Wizkiej zaszczycona była, z ktorey pochodzący Anton Kołąkowski w nadgrode dziel rycerskich w służbie wojskowej miał sobie nadaną siedzibę gruntu w starostwie Uświatskim, na kto-

rey successorowie zamieszkawszy, do 7-go pokolenia żadnych nieokazali dla ubóstwa autentycznych dowodów y dokumentów, tylko wzglendem progeneracij schedę wypisaną, a wzglendem pewności słacheckiego urodzenia dwa testimonialne pisma od ekonomów starostwa Uświatskiego 1774 okazali, którzy iako wiadomi o powinnościach włości Uświatskiej, przyświadczaia, iż pomienieni Kołąkowscy do żadnych podatkov y posług równie z poddaństwem używani y pociągani nie byli, lecz iako szlachta przy wszelkich wolnościach placąc tylko z possydowanych gruntów hibernę, zachowani byli. Zaczyn sąd ziemski na fundamen-

cie takowych testimonialnych skryptow w tymże stanie familią wywodzących się zachował.

Kozłowscy herbu Wieże dwie kwadratowe z dachem spiczastym, każda o trzech oknach w błękitnym polu, nad koroną y hełmem 3 pióra strusie; familia według opisania Niesieckiego,

Bielskiego y innych w Koronie Polskiej y xięstwie Litewskim osiadłością y urzędami zaszczycona, Wincenty bowiem Kozłowski, poseł z województwa Podlaskiego na komissią Radomską, Albrycht poseł y mowca na seymie Warszawskim, Tomasz komornik królewski, Andrzej y Jakub w Pińskim, Andrzej y Paweł w Rzeczyckim mieli possessie. Z którey progeneracij czasu wojny w Polsce Seweli Kozłowski służąc w woysku rzeczypospolitey, za dokazane dzieła rycerskie przeciwko nieprzyjacielowi otrzymał nadaniem sobie grunta w starostwie Uświatskim między

inną szlachtą, na których mieszkając nastempcy do 5-go pokolenia schedę progeneracji swej okazali, w dowód zaś rodowitości słacheckiej pokładali testimonia 1774 roku od komissarzów y ekonoma przyświadczaące, iż za ich dyspozycij pomienieni Ipp. Kozłowscy mieszkając na gruntach sobie nadanych, do żadnych zamkowych powinności krom płacenia hiberny pociągani nie byli, ale jako rodowita szlachta przy wszelkiej wolności zachowani byli; od szlachty też w okolicy mieszkającej przyświadcza testimonium 1774, iż od antecessorow na Siedliskach nadanego mieszkając gruntu, nienagannym niodkogo honorze słacheckim zostawali. Na tym fundamencie sąd ziemski prowincij Witebskiej familią wywodzącą się w tymże, jak dotąd zostawała, stanie umocnił.

Lescy herbu Ostoja:

dwa pięcioramienne miecze pośrodku w błękitnym polu, z 5 piórami strusiemi na hełmie, podług Kroniki Niesieckiego tom III fol. 72 rodowitością słachecką, urzędami y possessjami w Koronie Polskiej, w województwie Sandomirskim zdawna zaszczytzeni, z ktorej familij pochodzący niegdyś Andrzej Leski czasu rewolucij w Polskim wojsku służąc, za dzieła rycerskie otrzymał grunta nadaniem w starostwie Uświat-

skim, które przy nienaruszonej wolności posiadując, tak sam jako y sukcesorowie aż do 6-go pokolenia, chociaż na dowód progeneracji swojej żadnych nieokazali dokumentów prócz schedy wypisanej, iednak co do rodowitości słacheckiej 3 testimonialne pisma od komissarzów y ekonomo starostwa Uświatskiego, którymi wyświadczaą, iż wywodzący się Ipp. Lescy podług nada-

ney z dawna im wolności do żadney równey z poddaństwem powinności y podatków niebyli od dworu pociągani, lecz jako słachta z possydwanych gruntow libernę do Skarbu opłacali; oraz przyświadczenie od miasta Wieliza rekognoskuiące stan słachecki wywodzących się, prezentowali. Na fundamencie którym sąd ziemski prowincij Witebskiej wywodzącą się familią w tymże stanie zachował.

Łukaszewiczowie herbu Wieniawa: głowa żubrza z rogami, przez nozdrze wić zawiedziona czyli cyrkuł w żółtym

polu, nad hełmem pół lwa z mieczem; według Kroniki Niesieckiego fol. 185 familia rodowitością słachecką, urzędami y possessiami dóbr ziemskich w xięstwie Littewskim, w wojewodztwie Nowogrodzkim zaszczycona, z ktorey Kondrat Łukaszewicz za dzieła rycerskie w służbie woyskowej otrzymał nadaniem grunta od starostwa Uświadskiego odlączone, ktore przy wolności słacheckiej do 5-go pokolenia nastempcy possydując, żadnych dokumentów dla ubóstwa y odległości zamieszkania od familij w. x.

Litt. procz schedy takowey descendencij nieokazali. Jednak ponieważ na dowód rodowitości swej słacheckiej 3-ma testimoniami od komissarzow y ekonoma starostwa Uswiatskiego 1773, 1774 roku wyświadczałymi probowali, iż ci Ipp. Łukaszewiczowie wedle nadaney zdawna im wolności y gruntow do żadney powinności równey z poddaństwem pociągani niebyli, lecz jako słachta z gruntow possydowanych hibernę do Skarbu opłacaiąc, przy wszelkiej wolności zachowani byli, zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie takowych świadectw w tymże stanie wywodzących się zostawił.

Marcinkiewiczowie herbu Łabędź w czerwonym polu, y na helmie takiż łabędź, donosząc o rodowitości swej słacheckiej z Kroniki Niesieckiego tom III fol. 224 y oznaczo-

ných possessiach dóbr w xięstwie Zmudzkiem y powiecie Upitskim, oraz znakomitych urządach y usługach Rzpltey okazywali, iż z tey familij Krzysztof Marcinkiewicz pochodzący, za wojenne dzieła w woysku Rzpltey miał sobie nadane grunta od starostwa Uświatskiego, ktore nastempcy do 7-go pokolenia przy wszelkich slacheckich possydując wolnościach, chociaż żadnych progneracij swoiey dla odległości zamieszkania w xięstwie Littewskim prócz schedy takowey descendencij wypisaney, nie okazali dokumentow, jednak ponieważ 3 testimonia od komissarzow y ekonoma starostwa Uświatskiego 1773 y 1774 o rodowitości slacheckiey pomienionych Ipp. Marcinkiewiczow dobrze wiadomych wyświadczyły, iż ci IchMość na gruntach w starostwie Uświatskim z dawna sobie nadanych, nie pełniąc żadnych poddaństwu przyzwoitych powinności, ale jako slachta na wolności siedzące, hibernę do Skarbu tylko oplacając, przy wszelkich szlacheckich wolnościach zachowani byli. Zaczynam sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie przerzeczonych świadectw wywodzących się w tymże stanie zachował.

Markiewiczowie herbu

Ostoja: dwa xiężyce niepełne y miecz poszrodku w błękitnym polu, na hełmie 5 piór strusich; familia według opisanja Niesieckiego tom III fol. 450 osiadłość swoję w x. Litt. mająca, obszerną rozkrzewiła progneracją, jakoto Jan y Stanisław w x. Zmudzkiem 1648, Aleksander, Jerzy, Władysław w powiecie Upitskim, Stefan y Stanisław w Słonimskim 1674, Jan Heronim woyski Mścisławski etc.

Z teyto dawniej familij z województwa Brzeskiego przodek wywodzących się Piotr Łukaszowicz Markiewicz dostawszy się na usługi w B-u zeszłego Ip. Bulhaka podstolego Witebskiego, starosty Sawińskiego y lat kilkanaście posłużwszy, ożenił się z ślachecką, a wzięwszy po niej w posagu grunta w okolicy ślache starostwa Uświatskiego nadane, osiadł na nich; o czym iako y o dalszej do 4-go pokolenia progeneracji poświadczają 4 testimonia 1774 wydane, iedno od Ip. Bulhaka starosty Sawińskiego przyświadczające, iż Piotr Markiewicz będąc ślacheccim rodowitym z województwa Brzeskiego, był na usługach oycy y ożenił się z Ip. Radziszewską; drugie testimonium Ixdza plebana Wielizkiego, iż będąc ślacheccim był oraz katolikiem, ale potym następcy dla odległości od kościoła parochialnego po cerkwiach chrzcić się poczęli; 3-cie świadectwo szlachty w okolicy starostwa Uświatskiego mieszkającej, iż zdawna zasiedziali Ipp. Markiewiczowie połączywszy się z domami ślacheckimi, równością szczytą się; 4-te Ip. ekonoma Wielizkiego świadczące, iż jako rodowita szlachta na wolności mieszkając, do żadnych powinności obowiązani nie byli, ale tylko hibernę opłacać iako szlachta przy swobodnym życiu zachowani byli. Na tych świadectwach sąd ziemski przestając, w teyże trwałości wywodzącą się familią, iak dotąd zostawała, zachował.

Mickiewiczowie herbu Na-

łęcz: binda w koło zawiniona y zawiązana w czerwonym polu; na hełmie panna między jeleniami rogami, z rękoma wyciągnionymi; podług opisanja Kroniki Niesieckiego w tomie III Adam de Volgo Mickiewicz około roku 1632 miał swą possessją w województwie Witebskim, którego syn Ludwik będąc pisa-

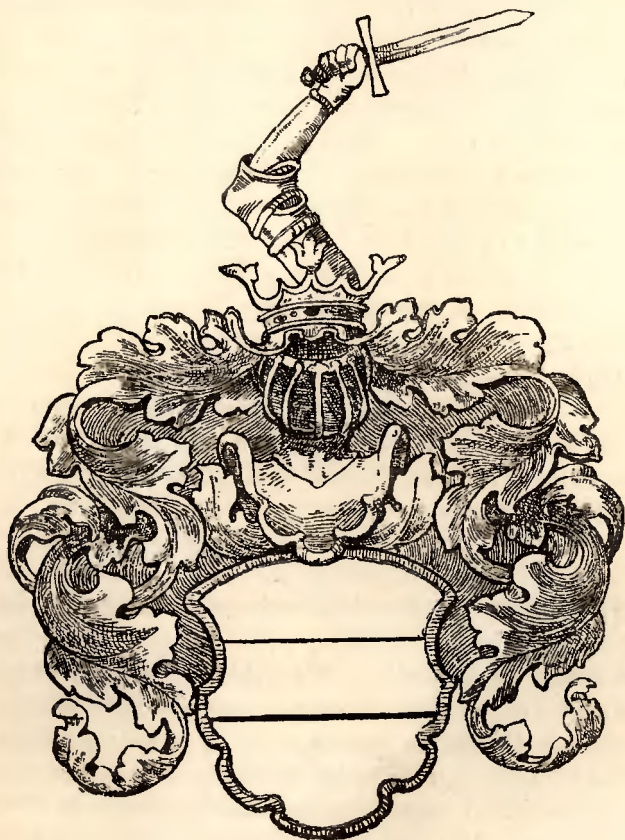
rzem prowentowym starostwa Uświatskiego, odebrał w zasługach folwark Pisarzewszczyznę y służby Klimiańszczyznę y Achremowszczyznę, których gruntów w nieprzerwaney nastempcy zostając possessij, żadnych równych z poddaństwem nieopłacali podatków y powinności nie pełnili, oprócz hiberny do Skarbu Rzpltey, aż dopiero komissarze starostwa Uświatskiego takowe grunta na Skarb zabrali; jednak od Ludwika rozkrzewiona ta będąc familia, a do 6-go pokolenia swą okazując progeneracyę, żadnemi oney nie wsparła dokumentami; o rodowitości zaś słacheckiey 4-ma testimoniami 1773 y 1774 od ekonoma Wielizkiego, od wielu szlachty obywatelów prowincij Witebskiej, oraz od magistratu Wielizkiego poświadczającemi urodzenie słacheckie, dała wiadomość. Zaczynam sąd ziemski prowincij Witebskiej przychylać się do tych dowodów, a o słuszności onych niewątpiąc, wywodzących się Ipp. Mickiewiczów w tymże stanie, jak dotąd zostawali, zachował y zabezpieczył.

Radziszewskich familia

herbu Lubicz: podkowa z dwiema krzyżami w błękitnym polu, na hełmie 3 pióra strusie, podług opisanja Kroniki Niesieckiego w tomie III, fol. 805, rodowitością szlachecką urzędami i posesyjami dóbr ziemskich w województwach Podlaskim y Mazowieckim, w ziemi Bielskiej zaszczyconą, z której pochodzący niegdyś Jan Radziszewski czasu rewolucyj w wojsku Polskim przeciw Rossij za dzieła rycerskie otrzymał na-

danie sobie gruntów od starostwa Uświatskiego y one przy nie-naruszonej wolności do 6-go pokolenia nastempcy possydując, chociaż żadnemi progneracij swoiey nie wspierali dokumentami, dla ubostwa y odległego zamieszkania od familij w Wielkiej Polsce, iednak ponieważ na dowód rodowitości swej słacheckiej prezentowali u sądu 3 testimonialne pisma 1773, 1774 roku od komissarzow y ekonoma starostwa Uświatskiego, -któremi wy-świadczaia, iż za ich zawiadowania starostwem Uświatskiem wy-wodzący się Ipp. Radziszewscy podług nadanej z dawna im wol-ności do żadnej równej z poddaństwem powinności pociągani nie byli, lecz jako ślachta z gruntów possydowanych hibernę do Skarbu opłacaiać, przy wszelkich wolnościach słacheckich zachowani byli, zaczym sąd ziemski prowincij Witebskiej na funda-mencie takowych świadeetw w tymże stanie wywodzących się zachował.

Tułkowsky herbu Kotwic: na tarczy białey pole czerwone na kształt rzeki, nad hełmem ręka z mieczem uniesiona ;

familia według opisanja Niesieckiego tom IV fol. 402 w różnych województwach y powiatach miała osiadłości swoje. Tomasz albowiem Tułkowski stolnik Sędomirski, Mikolay łowczy Rożański, z którego Hrehory Tułkowski possessionat wojewodztwa Sędomirskiego, dla dalszey krescytywy wyiachawszy z kraju swego przyjął służbę u JOOxiążąt Czartoryskich, od których będąc zesłanym w starostwo Wielizkie, miał dyspozycyą handlow Ryskich, na które lat kilka przebywszy, ożenił się z ślachecką Stańkiewiczówną y w posagu wziął po niej folwark Szczotkino, od starostwa Wielizkiego attinencyą, którego ieden z synów zabrawszy dokumenta dawney osiadłości przodków swoich, wyjechał w kray Polski, drugi zaś Michal przy possessij attinencji Szczotkina pozostał, o których metryki z plebanij Wielizkiej 1774 r. wydane, świadczą; dalszy zaś nastempca Józef Tułkowski w 4-tym pokoleniu teraz wywodzący się, possydując pomieniony folwark z oycem Bazylim, jako zawsze w charakterze y prerogatywie ślacheckim był bez podeyrzenia, tak y dopiero okazując rodowitość imienia swego probował trzema testimoniami, iednym od szlachty y patryotów prowincij Witebskiej ocalałym honor ślachecki, drugim Ip. Strumilly komisarza y Bereśniewicza ekonoma starostwa Wielizkiego, iż lubo na gruncie starostwa tegoż mieszkają, iednak wolną ślachtą y do żadnych powinności pełnienia nie była y nie iest obowiazaną; 3-cie od magistratu Wielizkiego z pieczęcią y podpisem burmistrzów wyrażające, iż pradziad wywodzącego się będąc w funkcij szafarskiej handlu Ryskiego, wziął potym folwark Szczotkino y potym całą progeneracyą opisuie, która familia w tytule ślacheckim zawsze była poważana y do żadney powinności ani mieskiej ani zamkowej pociągana nie iest. Na takowych dowodach sąd ziemski familią, ile gdy dostatecznymi świadectwami wspartą, w tymże charakterze zostawił.

Wolscy herbu Odrowąż: strzala z końcami zakrzywionemi w czerwonym polu, w hełmie pawi ogon z takąż strzałą na bok wyróconą; probowali z Kroniki Niesieckiego tom IV fol. 588, iż familia dawnością urodzenia swego w Wielkopolszcze w wojewodztwie Rawskim zaszczycona, z której pochodzący Andrzej Wolski służąc przez czas niemal w woysku Rzpltey, za dzieła rycerskie wziął nadaniem grunta w starostwie Uświatskim, którego nastempcy do 6-go pokolenia na tych mieszkając gruntach, lubo żadnymi progeneracij swojej nie wspierali dokumen-

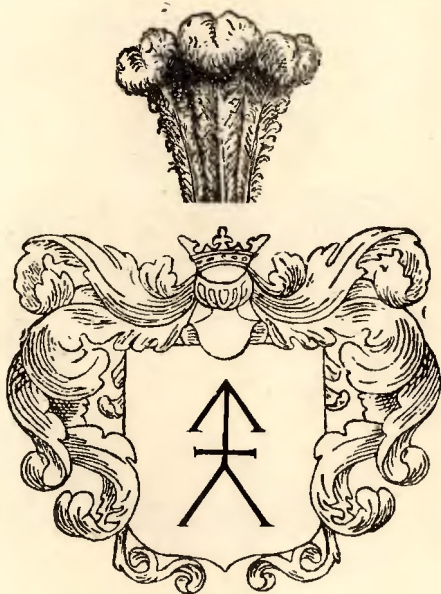
tami, exkuzując się ubostwem y odległym zamieszkaniem od familij w Wielkopolszcze, lecz tylko schedę takowey descendencij wypisaną prezentowali; jednak ponieważ 3 testimonia 1773 y 1774 roku wydane, od komissarzow y ekonoma starostwa Uświatskiego prezentowali, w których ci komissarze y ekonom świadczą, iż wywodzący się dopiero Ipp. Wolscy wedle dawnego nadania zo-

stając przy wolności y mieszkając na gruntach Uświatskich do żadney równey z poddaństwem powinności pociągani nie byli, lecz jako szlachta z possydowanych gruntow hibernę tylko do Skarbu opłacać zachowani byli przy wolnościach szlacheckich; a 4-te świadectwo od magistratu Wielizkiego, rekognoskujące stan szlachecki, zaczęły sąd ziemski prowincij Witebskiej na fundamencie takowych świadectw tychże Ipp. Wolskich w tymże zachował stanie.

Zakrzewscy herbu Kościesza: strzała rozdarta z krzyżem w czerwonym polu, na helmie 3 pióra strusie; podług opisanja Kroniki

Niesieckiego tom IV fol. 648, familia znakomitemi possessyami y urzędami w kraju Polskim, w ziemi Czerskiej zaszczycona była, z której familij pochodzące Mikołay y Alexander Zakrzewscy za usługi wojskowe mając sobie nadane grunta w województwie Połockim, w traktacie Newelskim Bakanowo y Krutyszowo, w czasie rewolucij opuścili takową siedzibę a wynieśli się byli do Polski, czego probowano nadaniem cara Alexieja

Michajłowicza monarchy Rossyiskiego tychże gruntow Abramowi Hryniewskiemu, po wyrzeczeniu się przez Zakrzewskich, konfelowanym; w poślednim czasie successor wspomnionych Andrey Zakrzewski po ustalym zamieszaniu krajowym, powróciwszy do siedziby przodków swoich w traktacie Newelskim będącay, a zastawszy oną już innym oddaną, osiadł na gruncie w starostwie Uświatskim między inną szlachtą tam mieszkającą, gdzie nastempey nieprzerwanie do 8-go pokolenia zamieszkawszy, lubo tak progeneracij swoiey iako y rodowitości slacheckiey nie probowali dokumentami, jednak ponieważ produkowali y czytali u sądu 3 testimonialne skrypta 1773, 1774 od komissarzow y ekonoma starostwa Uświatskiego wydane, ktoremi pomienieni IchM. przyświadczaia, iż za ich przeszlego zawiadywania pomienionym

starostwem, teraz wywodzący się Ipp. Zakrzewscy podług nadanej zdawna im wolności, do żadnej równej z poddaństwem powinności używani nie byli, lecz jako szlachta hibernę tylko do Skarbu opłacając, przy wszelkich wolnościach szlacheckich zachowani byli, zaczyn sąd ziemski prowincji Witebskiej na fundamencie przereczonych świadectw familią wywodzących się Ipp. Zakrzewskich w tymże stanie y charakterze, jak dotąd zostawali, zachowali.

Ad M. D. G.

(Tu następuje jeszcze wymalowany herb Kościesza, takizsam, jak codopiero przy Zakrzewskich, strona jednak pod tym herbem pozostawiona jest pusta i żadna rodzina nie wypisana. I na tem koniec rękopisu).

Morelowscy herbu Prus 1 czyli Turzyna: półtora krzyża srebrnego w czerwonym polu, nad hełmem ramię zbrojne z dobytym mieczem, okazywali w dowód rodowitości szlacheckiej, iż w pierwszym pokoleniu Augustyn Morelowski miał z Maryanną z Dąbskich syna Stanisława, który za ekstraktem z akt ziemskich Bełzkich otrzymał roku 1688 od wojewodzica Podolskiego Wo. Bełżeckiego część w dobrach Nowe Sióło „Jan Bazylikowski“ zwaną; w 2-gim pokoleniu probowali dyplomem Augusta II króla polskiego z r. 1699 w Warszawie w wigilią św. Jana Chrzciciela wydany, dalej wyrokiem Trybunału Lubelskiego z r. 1692 w sobotę przed Narodzeniem św. Jana Chrzciciela wydany, Stanisława Antoniego 2 im. Morelowskiego naprzód sekretarza IKMści, potym podczaszego Winnickiego; testamentem tegoż Stanisława Antoniego 2-im. Morelowskiego, bezpotomnie zmarłego, w Wolicy d. 20 lutego 1708 zdziałany, probowali w 2-gim pokoleniu brata jego rodzonego Jana Stanisława 2-im. Morelowskiego oraz syna onegoż Józefa, niemniej siostrę Juścińską; w 3-im pokoleniu probowali ekstraktem z akt ziemskich lwowskich Józefa Morelowskiego, syna Jana Stanisława 2-im i Eufrozyny z Mereszczaków, w r. 1719 dziedzica części majątku Nowe Sióło, ożenionego z Zofią Jasińską, zaś pod rokiem 1723 siostrę onegoż Justynę zamężną za Jerzym Faściszowskim; w 4-yim pokoleniu probowali wypisem z ksiąg ziemskich prowincji Witebskiej z d. 15 lutego 1777 Adama Jakuba 2-im. Morelowskiego, syna Józefa i Zofii z Jasińskich, który synowi

swemu Łukaszowi dał pod datą 1770 dnia 14 Februarii w Jezior-
kach plenipotencyą co do swej własnej części wsi Nowego Siola
i Łan Bazylikowski, w wojewodztwie i powiecie Belzkim leżą-
cych; zaś wypisem z akt Belzkich grodzkich z d. 5 lutego 1780
probowali Katarzynę z Morelowskich 1-o Antoniego Rosnow-
skiego cześnika Nurskiego, 2-o Józefa Rogowskiego ekonoma
Smoleńskiego małżonkę; w 5-ym pokoleniu probowali aktem kwi-
tacyjnym, wydanym we Lwowie d. 13 Februarii 1801, w którym

Tadeusz i Franciszek z Międzygorza Zaklikowie pokwitowali Łu-
kasza Stanisława 2-gim, i Maryannę z Zaklików małżonków Mo-
relowskich z odbioru sumy złp. 6000 z dóbr Wilczyce, niegdy
w grodzie Nowokorczyńskim zapisaney, oraz wyciągiem z ksiąg
metrycznych szlachty Galicyjskiej tegoż Łukasza Stanisława 2-im.
Morelowskiego jako syna Adama Jakuba 2-im i Zofii z Hłu-
szniewiczów Morelowskich; w 6-ym pokoleniu probowali atesta-
tem Józefa Żaby, marszałka szlachty prowincij Witebskiej z d.
17 Julia 1808, iż Hipolit Janowicz Morelowski (wnuk Adama Ja-
kuba 2-im i Zofii z Hłuszniewiczów Morelowskich) wpisany zo-
stał w księgi szlachty Witebskiej jako wylegitymowany ze sta-
rego polskiego szlacheństwa; w temże pokoleuii probowali dyplo-

mem Rektora i Senatu Akademii Połockiej soc. Jesu z d. 20 Januarii 1819 Józefa Morelowskiego doktorem św. Teologii; w tymże 6-ym pokoleniu probowali cessionem w Krzywem 4 listopada 1824 udziałem, Jana Kantego Morelowskiego, któremu rodzice Łukasz Stanisław 2-im i Maryanna Morelowscy zcedowali sumę złp. 6000 od Ipp. Zaklików nabytą; w 7-ym wreszcie pokoleniu pokładali wypis z metryk szlachty Galicyjskiej, stwierdzający, iż pomieniony Jan Kanty 2-im. Morelowski spłodził z żoną swą Pelagią z Duninów Brzezińskich, synów: Stanisława Kostkę Adama 2-im. Ludwika Jacka 2-im i Juliana Feliksa 2-im. Morelowskich.

(Powyższy wywód rodziny Morelowskich nie znajduje się wprawdzie w rękopisie Wyvodu szlachty prowincyi Witebskiej, który niniejszem drukiem ogłaszamy, poświadczenie wszelako oryginalne i niepodważane Józefa Zaby, marszałka szlachty prowincyi Witebskiej z d. 17 lipca 1808, powyż powołane, iż Hipolit Janowicz Morelowski wpisany został w księgi szlachty Witebskiej, dowodzi ponad wszelką wątpliwość, że rodzina Morelowskich w księgach szlachty Witebskiej zapisaną była, że zatem nasz rękopis nie jest zupełny. Uzupełniliśmy zatem wywód rodziny Morelowskich wedle przedłożonych nam oryginalnych autentycznych dokumentów).

WYKAZ

osób, godności, herbów i miejscowości.

A.

Abdank herb 20.

— patrz Habdank.

Achremowiczowie herbu Dąb, 162, 163, 164.

Achremowicz Piotr 163.

Achremowszczyzna, służby 176.

Aleksander król polski 37, 124.

— w. ks. litewski 34.

Aleksiej Michajłowicz monarcha Rosyjski 180.

Ambrosowicze dobra 157.

Ancuta herb 38.

Andruchy dobra w wojew. wołyńskim 144.

Andrzejewicze dobra 139.

Antogonie dobra w pow. kowieńskim 85.

Antonowiczowie herbu Hełm 3.

Antonowicz Andrzej Wojsym porucznik wojew. trockiego 4.

— Maciej Wojsym 1612, 3.

— Marcyan Wojsym 4.

— Samuel 4.

Archiuchowo dobra w prowincyi Witebskiej 100.

Audziewicze dobra w wojew. połockiem 139, 140.

August II król polski 4, 12, 19, 20, 52, 60, 67, 79, 101, 111, 112, 116,
128, 140, 151, 155.

— III król polski 41, 62, 74, 116, 134, 135, 141, 151.

B.

Babinicze, majątność w witebskiem 54.

Babnin dobra 59.

- Bajbrody, majątność w witebskiem 155, 156.
 Bajów, majątność w wojew. połockiem 101.
 Bakanowo, dobra w wojew. połockiem 180.
 Baranowscy herbu Ostoja 4, 150.
 Bartoszewiczowie herbu Łada, 5.
 Bartoszewicz Adam Mikołajewicz 5.
     — Mikołaj 5.
 Belina herb 165.
 Bełchów, bitwa tamże 53.
 Bełskie województwo 66.
 Bereśniewiczowie herbu Kościesza 6.
 Bereśniewicz, ekonom starostwa wielizkiego 178.
     — namiestnik uświacki 1774, 65.
     — Gabryel 1721, 6.
     — Wawrzyniec 6.
 Bestuszew rosyjski minister rezydent w Warszawie 66.
 Bestwina dobra 157.
 Będzińska transakcyja 116.
 Biała Ruś 8, 20, 28, 41, 44, 81, 85, 120, 128, 166, 168.
     — regimentarz: Ogiński 18.
 Białokrynicka parafia 144.
 Białynia herb 85, 126, 158.
 Białynicze, majątność w witebskiem 58, 60, 92, 151.
 Białynowiczowie herbu Lubicz 7.
 Białynowicz Piotr 7.
 Bielawscy herbu Jelita 14.
 Bielica, majątność w orszańskim 88.
 Bielska ziemia 25, 64, 176.
     — poborca: Wojciech Hinek 166.
 Bieniewszczyzna dobra w witebskiem 42.
 Bieńkowo dobra w podlaskiem 112.
 Bieńkowski Stanisław 112.
 Bików majątność 106, 157.
 Birulowie 97, 98, 99, 132.
 Birula Nicefor 1525, 109.
 Bobaszyńscy herbu Sas 7, 8.
 Bobaszyński Jan Janowicz 7, 8.
 Bobry starostwo.
 Bodziakin, majątność w witebskiem 67, 139,
 Bogoria herb 9, 98.
 Bogusławicze hrabstwo 54.
 Bogusze dobra w podlaskiem 8.
 Boguszowie herbu Półkozic 8.
 Bogusz Tomasz na Borzech 8.
 Bohdanowiczowie Szwohierowie 63.
 Bohomolcowie herbu Bogorya 9, 10.
 Bohomolec Aleksander 9.
     — Dmitr 9.
     — Jan 9.
     — Jan Semenowicz 1570, 9.

- Bohomolec Juchno czyli Juszko 9.
 Bokiejówna 37.
 Boleck, majątność w witebskiem 66.
 Bolesław Śmiały 116.
 — książę mazowiecki i ruski 60.
 Bołuty dobra w witebskiem 132.
 Bona królowa 126.
 Bończa herb 110, 152.
 Borek majątność 70.
 Borkówka rzeka 52.
 Borowsy herbu Habdank 10.
 Bory majątność w podlaskiem 8.
 Borzdziły majątność w pow. orszańskim 83.
 Boutki majątność 156.
 Bracławski gród 153.
 Brakowiec, majątność w ekonomii mohylowskiej 83.
 Brański gród 112.
 — powiat i ziemia 25, 165.
 Bróg albo Leszczyc herb 116.
 Bronikowski albo Osęka herb 129.
 Browczyno, majątność w prow. witebskiej 40, 111.
 Browczyńscy Sasinowie herbu Sas 10, 11, 91.
 Browczyński Ihnat Iwanowicz 11.
 — Iwan Sasin 10.
 Brühl minister polski 1748, 67.
 Brukow majątność 83.
 Brunki, majątność w woj. witebskiem 142.
 Bryewo, majątność w witebskiem 20.
 Brzeskie województwo 148, 151, 157, 175.
 — łożczy: Wyszeński 144.
 — stolnik: Hrehory Dombrowski 20.
 Brzesko-litewskie województwo 40, 50.
 Brześć litewski miasto 20, 40.
 Brzesko-kujawski chorąży: Wacław Stanisławowicz Rożyński Koszczyc 54.
 — kasztelan 54.
 Brzostowski podskarbi w. ks. litewskiego 159.
 Bublewo, majątność w witebskiem 63.
 Bucieński szlachcic 32.
 Budowieście, majątność w woj. witebskiem 51, 63, 116.
 Budowiesz alias Zawiella folwark w pow. oszmiańskim 152.
 Bujewo-Wyżłacin albo Użłacin majątność w prow. witebskiej 19, 38, 40, 57, 71.
 Bujewiczowie herbu Niezgoda 11, 12, 57, 71.
 Bujewicz Jan Amboj Wyżłaciński 11.
 Bujewiczówna za Leonem Łukaszewiczem 71.
 Bujnowscy herbu Korwin 14.
 Bujnowski Daniel Korwin 14.
 — Władysław Daniłowicz 14.
 Bużhakowie herbu Syrokomla 12.

- Buĥak Franciszek, podstoli i pisarz grodzki witebski, starosta sawiński 51, 119, 120, 164, 165, 175.
 — Maciej Piotrowicz 12.
 — Piotr 1585, 12.
 Burscy 63.
 Buski chorąży: Lipski 67.
 Butkiewiczowie herbu Trzaska 13.
 Butkiewicz Łukasz 13.

C.

- Cedrowska Krystyna za Bogusławem Lipińskim 162.
 Cegłowski kościół 60.
 Cerkowiszce, majątność w prow. witebskiej 102.
 Charkowscy herbu Pilawa 15.
 Charkowski Sasin 15.
 Charkowszczyzna dobra 119, 156, 157.
 Chaszkowscy herbu Puchała 16.
 Chaszkowski Mikołaj 16.
 Chełmiński gród 37.
 Chełmska ziemia 110.
 Chęciński powiat 162.
 Chlewińszczyzna folwark 129.
 Chłusewiczowa 135.
 Chocienicze majątność 156.
 Chocimel, dobra w witebskiem 41, 103.
 Chodkiewicz Karaczewski Niemira Jan 86.
 — Karol 144.
 Chocimscy 46.
 Chomąto herb 16.
 Chomiczowie herbu Chomąto 16, 17.
 Chomicz Marcin 16.
 Cholewa herb 18.
 Chrapowicze dobra w witebskiem 17.
 Chrapowiccy herbu Gozdawa 17, 18.
 Chrapowicki Antoni, chorąży smoleński, następnie podkomorzy, marszałek izby poselskiej, wojewoda witebski 17, 18.
 — Józef, chorąży i podwojewodzy witebski 18.
 Chrzanowszczyzna majątność w prow. witebskiej 104, 131.
 Chudzińscy herbu Cholewa 18.
 Chudziński Aleksander podstoli połocki 18.
 Chwiedczyńno, grunt do mająt. Kosse należący 27.
 Chwostowa majątność w witebskiem 34.
 Chwoszczowate, majątność w woj. brzeskiem 148.
 Ciałoszyno dobra 105.
 Ciechanowska ziemia 112, 113, 140.
 — stolnik: Mateusz Kakowski 42.
 Cielętniki uroczyszcze 91.
 Cielica Zdan 131.

Ciemnolesie czyli Romanowszczyzna, dobra w pow. orszańskim 111.
 Ciercież, majątność w pow. rzeczyckim 142.
 Cieszyłowicze, dobra w wojew. połockiem 39, 115.
 Ciołek herb 48.
 Ciwunowicze dobra w pow. orszańskim 24.
 Czaplic podczaszy witebski 61.
 Czartoryscy ks. 155, 178.
 Czartoryski wojewoda ruski 65, 113.
 Czasbowski stan 72.
 Czepelska dziekania 34, — pleban 34.
 Czerewkowa, majątność w witebskiem 34.
 Czerna, majątność w wojew. połockiem 27.
 Czernica, majątność w prow. witebskiej 90.
 Czernickie starostwo 52.
 Czernichowskie województwo 79, 151, — skarbnikowstwo 50.
 Czerska ziemia 62, 112, 180.
 — komornik: Andrzej Iachowski 62.

D.

Dawidkowicze, majątność w woj. witebskiem 18.
 Dąb czyli Dub herb 133, 162.
 Dąbrowa herb 20, 44, 101, 136.
 Dederkało herb 19.
 Dederkowie herbu Dederkało 19.
 Dederko Jan, koniuszy orszański 1700, 19.
 — Iwan 19.
 Derebiny, majątność w pow. wiłkomirskim 100.
 Dmitrowiczówna za Stanisławem Krazyńskim 58.
 Dobrejki majątność 61, 94, 95, 120, 131.
 z Dobrohostow Paweł Rola 110.
 Dobromyślski pleban 34.
 Dobrzyńska ziemia 128.
 — łowczy: Tomasz Dobrzyński 164.
 — podczaszy: Maksymilian Dobrzyński 164.
 — sędzia grodzki: Wojciech Dobrzyński 164.
 Dobrzyńscy herbu Jelita 164, 165.
 Dobrzyński Jan 164.
 — Kazimirz 164.
 — Maksymilian, podczaszy dobrzyński 164.
 — Piotr 165.
 — Tomasz, łowczy dobrzyński 164.
 — Wojciech, sędzia grodzki dobrzyński 164.
 Dobryń, majątność w prow. witebskiej 12, 40, 63, 91, 111, 131, 155.
 Dobryń — Browczyno majątność 10, 11.
 Dobrynec, majątność w prow. witebskiej 139.
 Dojhałów, majątność w prow. witebskiej 92.
 Doliwa herb 21, 27.
 Dołęga herb 20, 28, 46, 55, 120, 127.

- Dołhonos Dmitr, komendant kozacki 109.
 Dombrowa czyli Dąbowa herb 167.
 Dombrowscy herbu Dołęga 20.
     — herbu Dąbrowa 20, 21.
 Dombrowski Antoni, skarbnik liwski, dworzanie JKM. 20.
     — Hrehory stolnik brzeski 20.
 Dominiki dobra 94.
 Dreczyłuki, majątność w witebskiem 69.
 Drohicka ziemia 59, 102.
 Drohicki krajczy: Malinowski Stefanowicz 74.
 Drucki — Lubecki ks. pułkownik 63.
     — Karol kasztelan smoleński 159.
 Drukow, majątność w witebskiem 78.
 Drymowszczyzna, majątność w wojew. połockiem 27.
 Drzewica herb 61.
 Dubrowy, majątność w prow. witebskiej 66, 67, 68.
 Duchorowicze, majątność w połockiem 115.
 Duniłowicze, majątność w wojmińskim 151.
 Dunin, starosta zachorański 1715, 81.
 Dymanów dobra 151.
 Dymetriusz w. ks. moskiewski 53.
 Działilewo, majątność w prow. witebskiej 111.
 Działilewicz, pisarz połocki 131.
 Działosza herb 166.
 Działkowiczowie herbu Kościesza 21.
 Działkowicz Maciej Hurec, pułkownik wojsk IKM. 21.
 Dziedziny, majątność 32.
 Dziurożyńscy 63.
 Dźwina rzeka 54.
 Dzwoniec, majątność w pow. rzeczyckim 88.

F.

- Falkowiecka parafia 121.
 Falkowscy herbu Doliwa 21, 22.
 Felnerowiczowie herbu Nałęcz 22, 23.
 Felnerowicz Antoni 23.
     — Paweł Wojciechowicz 22.
     — Wojciech 22.
 Fiedorowicz Andrzej 55.
     — Bohdan 63.
     — Tymoteusz 55.
 Fiedorowo, majątność w smoleńskim 81.
 Filipków, majątność w woj. witebskiem 34.
 Fleming 155.
 Fontana herb 23, 24.
 Fontanowie herbu Fontana 23.
 Fontana Jakub, budowniczy JKM. 24.
     — Ludolf 24.

Frąćewiczowie herbu Nowina 24, 25.
 Frąćewicz — Spokojski Krzysztof 24.
 Freyden, bitwa ze Szwedami tamże 144.

G.

Ganow, majątność w woj. bełzkim 66.
 Gazuba szlachcic 1652, 83.
 Gąsiewski, wojew. smoleński 72.
 Gęsówki majątność 112.
 Gieczewicz ksiądz, kanonik wileński, pleban wielizki 166.
 Giedymін, książę litewski 53.
 Giejsztor herb 25, 26.
 Giejsztorowie herbu Giejsztor 25, 26.
 Giejsztor Samuel Stanisławowicz 25.
 — Stanisław Dobkowicz 25.
 Gieraltły dobra 25.
 Gierałtowscy herbu Szaszor 25.
 Gierałtowski Franciszek Stanisławowicz 1706, 25.
 — Stanisław Skąpka na Szymborach, Włotkach i Gierałkach 25.
 Gierniki, majątność 74.
 Gniazdowski 32.
 Gnieźnieński arcybiskup: Piotr Leszczyc 1058, 116.
 — sufragan: Jędrzej Wilczyński 142.
 — probostwo 66.
 Gogolińscy herbu Rola 26.
 — herbu Korab 26.
 Gogoliński Adam 26.
 Gojżewscy 128.
 Gołgowsy herbu Doliwa, 27, 28.
 Gołgowski Jan 27.
 Gołgowszczyzna majątność 109.
 Goreccy z Gorek, herbu Dołęga 28.
 Gorecki Bartłomiej, łowczy sieradzki 28.
 Górscy herbu Radwan 28.
 Górski z Gór Jakub 28.
 Goślińscy herbu Przerowa 29.
 Gośliński Sebastian 29.
 Gostyńska ziemia 141.
 Gozdawa herb 17, 67, 75, 99.
 Gozdziwski 1644, 85.
 Grabie herb 65, 147.
 Grądzcy herbu Łada 30.
 Grądzki Adam 30.
 Grodzieński gród 37, 45, — powiat 49, 54, 61, 70, 80, — sejm 78.
 — starosta: Kotowicz 1728, 23.
 — ztołnik 54.
 Gruszecy herbu Belina 165.
 Gruszetski Jan 165.

- Grużewscy herbu Lubicz 31, 37.
 Grużewski Maciej 31.
 Grzymała herb 140.
 Gudniajdzie, majątność w pow. wiłkomirskim 126.
 Guldensztern herb 31.
 Gumki dobra 32.
 Gumkowscy herbu Guldensztern 31, 33.
 Gumkowski Adam, burgrabia łomżyński 31.
   — Paweł 32.
   — Piotr 1725, 32.
   — Stanisław 32.
 Gutowscy herbu Slepowron 33.
 Gutowski Floryan 33.
   — Michał 33.

H.

- Habdank, Abdank herb 18, 20.
 Haczyszcz majątność 114.
 Hańkowa majątność 103.
 Haponowszczyzna, majątność w witebskiem 75, 76, 112.
 Harasimowiczowie herbu Szreniawa 34.
 Harasimowicz ksiądz, dziekan wielizki 65.
   — Iwaszko 34.
 Hehn herb 3.
 Hercykowie 116.
 Hinkowie herbu Działosza 166, 167.
 Hinek Gasper poseł na sejm 166.
   — Jan 166.
   — Jan, sędzia na trybunał piotrkowski 166.
   — Tomasz, podsędek ziemski nurski 166.
   — Wojciech poborca ziemi bielskiej 166.
 Holedź majątność 51.
 Hołowczyński książę Szczęsny Jarosławicz kasztelan miński 1622, 83.
 Hołownia herb 105.
 Hołownia Achrem 105.
   — Bohdan 105.
   — Piotr Achremowicz 105.
   — Zdan Piotrowicz 105.
 Hołubel majątność 22.
 Hor albo Horodek dobra 105.
 Horbaczew majątność 46.
 Horbowscy Zarankowie 150.
   — patrz Zarankowie.
 Horki, majątność w wojew. połockiem 39, 70, 91, 104, 108.
 Hornów, majątność w wojew. brzeskiem 157.
 Hornowscy 27.
 Horodeccy herbu Przyjaciół 34, 35.
 Horodecki Stanisław 34.

Horodnia, majątność w witebskiem 46, 98, 99.
 Horodziec, majątność w orszańskim 20.
 Horowatka, majątność w wojew. witebskiem 25.
 Horska-Drucka Eudoksia Krystyna za Mateuszem Wodoradzkim 144.
 Hory, majątność w witebskiem 60.
 Hralewo, majątność 68.
 Hranicze, majątność w mińskim 58.
 Hrebnicki 1742, 96.
     — starosta miciuński 1773, 136.
 Hrebnicka za Antonim Poziomkowskim 102.
 Hruzdów, majątność w wojew. mińskim 75.
 Hrybunów, majątność 119.
 Hryhorowicze, majątność 26.
 Hryniewiczowie 128.
 Hryniewski Abram 180.
 Hulpowscy, patrz Szulcowie.
 Hurko 134, — 1680, 103.
     — pisarz ziemski witebski 132.
 Huss Jan 116.
 Hussyci 116.
 Hutorowszczyzna folwark 72.

J.

Jabłońska parafia 25.
 Jacewiczowie herbu Kościesza 35.
 Jacewicz Piotr Skirgajło 35.
 Jacyna herb 89.
 Jagiełło 144.
 Jakowicz, patrz Suszko.
 Jałbrzykowie, patrz Wyszeńscy.
 Jan III król polski 52, 83, 101, 103, 124, 149, 151.
 Jan Kazimirz król polski 54, 72, 88, 117, 119, 124, 143.
 Jankowo czyli Szulcowo, dobra w prow. witebskiej 134.
 Jankowszczyzna grunta 68.
 Januszewscy herbu Dombrowa 167, 169.
 Januszewski Adam stolnik zakroczymski 168.
     — Piotr 168.
     — Wawrzyniec sędzia na trybunał 168.
     — Wojciech koniuszy zakroczymski 168.
 Januszkowscy herbu Pobóg 36.
 Januszkowski Bohdan Zdanowicz 36.
 Jaromin, majątność w wojew. witebskiem 10, 63, 121.
 Jaroszew, majątność w pow. słonimskim 26.
 Jaroszewiczowie herbu Przyjaciół 31, 36.
 Jaroszewicz Jerzy 36.
     — Kwaczyński Felicjan 36.
 Jasińczyk herb 77.
 Jasieniec zamek 142.

- Jasieńscy herbu Dołęga 37, 38.
 Jasieński Michno 37.
 Jastrzembiec herb 20, 86, 125, 151.
 Jazdowski Tomasz, chorąży pow. połongowskiego 94.
 Jazwin majątność 51, 52.
 Ickiewicz ksiądz, pleban wielizki 165.
 Jelita herb 14, 81, 134, 164.
 Jesipowiczowie herbu Ancuta 38, 121.
 Jesipowicz Ohorodnicki Hrehory 38.
 — — Tymofiej 38.
 Jesmanowie 26.
 Iłgowski 100.
 Infanty 72, 144.
 Inowrocławski kasztelan 54.
 — stolnik: Kasper Sujkowski 128.
 — wojewoda: Rysiński 116.
 Intrupie, majątność 77.
 Jodkowie herbu Lis 38.
 Jodko Narkiewicz Fiedor 39.
 Isztolska włość 126.
 Judzino, majątność 80.
 Jundził, patrz Ryłło.
 Jurborska komora 82.
 Jurkowlany, majątność w wojew. mińskim 68, 69.
 Juszkowscy herbu Ślepowron 39.
 — drudzy tegoż herbu 40.
 Juszkowski Elias 39.
 — Jan 40.
 Iwańkowa alias Lubszczyzna, majątność 67.
 Iwańkowo Domosławskie, majątność 68.
 Iwanowszczyzna, majątność w pow. oszmiańskim 117
 — zwana Sabilki 118.
 Iwański stan 72.
 Izbowicze, majątność w witebskiem 20.

K.

- Kaczanowscy herbu Ostoja 40, 41.
 Kaczanowski Jan Stanisław 40.
 Kaczyńscy z Susza herbu Pomian 41.
 Kaczyński Maciej 41.
 — Wojciech 41.
 Kakowscy herbu Kościesz 42.
 Kakowski Matensz, stolnik ciechanowski 42.
 Kalczyño, dobra w prow. witebskiej 146.
 Kaliski kasztelan 54, — pisarstwo 66.
 — stolnik: Wacław Grabie de Lippe-Gano Lipski 66.
 Kalnica dobra w wojew. podlaskiem 74.
 Kamień, majątność w wojew. mińskim, pow. oszmiańskim 114.

- Karaczewscy Niemirowie 87.
 Karaczewski Niemira Jan Chodkiewicz 86.
 Kaszyn, majątność w woj. witebskim 29.
 Kaszyno, majątność w pow. orszańskim 63, 131.
 Kazań 137.
 Kazanow, majątność w prow. witebskiej 109, 133, 146.
 Kazanówka majątność 30.
 Kazimirz król polski 53.
 Kęstajcie, dobra w księstwie Żmudzkiem 43.
 Kęstajscy XX. Rochici 43.
 Kęstowiczowie herbu Pokora, 43.
 Kęstowicz Zacharyasz 43.
 Kiemin, majątność w wojew. witebskim 18, 70.
 Kiezyerling poseł rosyjski 66.
 Kijów 43, 79.
 Kijowski kraj 44, — województwo 79.
 Kisielowie herbu Namiot 43, 44, 67, 158.
 Kisiel podwojewodzy witebski 18.
 — Adam 48.
 Kisiłak, patrz Stankiewicz.
 Kleszkowle, majątność w wojew. trockiem 80.
 Klimaszewscy herbu Dąbrowa 44.
 Klimaszewski Łoś Bartłomiej 44.
 Klimiańszczyzna, służby 176.
 Klimów majątność 140.
 Kliński książę 139.
 Kłosewiczowie herbu Ostróg 45, 46.
 Kłosewicz Jan Franciszek, stanowniczcy pułkowy wojew. witebskiego 45.
 Kmiecie majątność w ziemi ciechanowskiej 112.
 Książninowie herbu Dołęga 46.
 Książnin Franciszek 46, 47.
 — Nicefor 46.
 Książycowie, herbu Lewart 47.
 Książyszczu Siemion 47.
 Kobiszczu, majątność w wojew. witebskim 89.
 Kobylacka dzierżawa 83.
 Kobylniki majątność w wojew. witebskim 151, 155.
 Koczanowie 118.
 Kokoszki, majątność w pow. słonimskim 83.
 Koledziejewicze, majątność w prow. witebskiej 90.
 Kolumna herb 53, 84.
 Kołakowscy herbu Kościesz 169.
 Kołakowski Antoni 169.
 Kołomyscy herbu Niezgoda 47.
 Kołomyński Piotr 47.
 Komarowscy herbu Ciołek 48, 49.
 Komarowski Paweł 48.
 Komossy, majątność w prow. witebskiej 139.
 Konarski kasztelan 54.
 Kononowiczowie herbu Radwan 49, 50.

- Kononowicz Eustafi 49.
 Kopaczewszczyzna grunta 68.
 Kopytskie hrabstwo w orszańskim 69.
 Kopytowo, majątność w wojew. smoleńskim 81.
 Korab herb 26.
 Korczak herb 54, 75, 91.
 Koromidy majątność w witebskim 121, 148.
 Korwin herb 14, 128.
 Korybutowicze, patrz Puryccy.
 Korybutowicz Aleksander książę 100.
 Koryccy 118.
 Korzeniewscy herbu Kościesza 50, 51.
 Korzeniewski Wojciech 50.
 Kościeniowszczyzna, majątność w woj. witebskim 15.
 Kościesza herb 6, 21, 35, 42, 50, 56, 71, 72, 148, 169, 179, 181.
 de Kościn Nicefor 53.
 Kościukowa, majątność w wojew. smoleńskim 46.
 Kosse, majątność w prow. witebskiej 27, 151.
 Kossowowie herbu Swierczek 51. 52.
 Kossow Koźma 51.
 — Kuźminicz Konstanty 51.
 Kossowowna Estera za Tomaszem Niemirą 87.
 — za Janem z Ramelu Ramszą 106.
 Koszyczowie herbu Poraj 53, 54, 71.
 Koszczyc Michał 54.
 — Roman 53.
 — Stanisław wojew. łeczycki 53.
 — Wacław Stanisławowicz Rożyński, chorąży brzeski kujawski 53, 54.
 Kotowiczowie herbu Korczak 54.
 Kotowicz Jan 55.
 — starosta grodzieński 23.
 Kotowie 132.
 Kotowo, majątność w wojew. witebskim 65.
 Kotwic herb 78, 120, 177.
 Kowalewski Piotr 153.
 Kowalski kasztelan: Janusz Leszczyc Rysiński 1589, 116.
 Kowieński gród 156, 157, — powiat 25, 85, 156, 157.
 — cześnik: Mateusz Wodoradzki 144.
 — starosta: Prozor 85.
 Kozacy 143.
 Kozacki komendant: Dmitr Dołhonos 109.
 Kozarek 56.
 Kozarewiczowie herbu Dołęga, 55.
 Kozarewicz Fiedor 55.
 Kozarynowie herbu Kościesza 56.
 Kozaryn Tymofiej, namiestnik grodzki witebski 56.
 Koziczowie 140.
 Kozłowicze, majątność 72.
 Kozłowscy herbu Wieże 170, 171.

- Kozłowski Albrycht, poseł na sejm warszawski 170.
 — Andrzej 170.
 — Andrzej (2-gi) 170.
 — Jakub 170.
 — Paweł 170.
 — Seweli 170.
 — Tomasz komornik królewski 170.
 — Wincenty poseł z wojew. podlaskiego na komisję Radomską 170.
 Kozubiec, majątność w pow. orszańskim 85.
 Krajewscy herbu Oliwa 57.
 Krajewski Jan, chorąży ziemi wiskiej 1579, 57.
 — Marcin Stanisławowicz 57.
 — Stanisław starosta wiski 1616, 57.
 Krakowskie biskupstwo 66, — województwo 101.
 Krakowski biskup: Lipski 67.
 — kanonik: Jędrzej Wilczyński 142.
 — wojewoda: Potocki 1690, 83.
 Krasny bór, majątność 72.
 Krasnystaw, majątność w wojew. witebskiem 65.
 Krassowscy Rudzińscy z Rudny 112.
 Krasyn, majątność w prow. witebskiej 36.
 Krasyny, dobra w woj. witebskiem 12.
 Krażyńscy herbu Ślepowron 58.
 Krażyński Jerzy 58.
 — Stanisław 58.
 de Kreczetnikoff Michał gubernator pskowski 65.
 Krękowszczyzna, majątność 105.
 Kroje herb 154, 155.
 Krupienicz szlachcie 155.
 Krupscy herbu Lewart 58, 59, 135.
 Krupski Jan, hetman wojsk rosyjskich 58.
 Kruszwicki kasztelan: Rysiński 116.
 Krutyszowo, majątność w woj. połockiem 180.
 Krymska niewola 78.
 Krysnia, dobra w pow. upickim 152, 153.
 Kryszpin, wojewoda witebski 36.
 Krzeczków, majątność w ziemi drohickiej 59, 60.
 Krzeczetowscy 27.
 Krzeczkowscy herbu Prawdzic 59, 60.
 Krzeczkowscy Sepiłowscy Trąbscy na Krzeczkwie 60.
 Krzemieniecki powiat 144.
 Krzywicz, majątność 153.
 Krzywonoska parafia 112.
 Krzyżacy 53, 79, 142, 144.
 Kubek, majątność 151.
 Kubiłowiczowie herbu Pilawa 60, 61.
 Kubiłowicz Andrzej 60.
 Kujawskie województwo 142.
 — podkomorzy: Rysiński 116.

Kukowiaczyn, majątność w witebskiem 155.
 Kulizin, majątność 70.
 Kuryłów, majątność w witebskiem 159.
 Kuryłowców dobra w witebskiem 123.
 Kuszelewscy herbu Drzewica 61, 62.
 Kuszelewski Andrzej 61.
     — Michał 62.
 Kuźminicz, patrz Kossow.
 Kuźnietów, majątność w wojew. smoleńskim 78.
 Kwaczyński, patrz Jaroszewicz.

L.

Łabędź herb 173.
 Lachowscy herbu Pilawa 62.
 Lachowski Andrzej, komornik czerski 62.
     — Jerzy 62.
 Łada herb 5, 30.
 Łaposzniw, majątność w witebskiem 20.
 Łappowie herbu Lubicz 68.
 Łappa Ławryn 1635, 69.
     — Matyasz 68, 69.
 Łatochy, majątność w witebskiem 156.
 Ledczany, majątność 63.
 z Ledczan Letecy 63.
 Ledec, majątność w witebskiem 60.
 Leliwa herb 91, 130.
 Lemnickie wójtostwo 79.
 Lenartowszczyzna, majątność 131.
 Lepelski gród 130, — powiat 130, — plebania 56.
 Leskowicz, majątność w prow. witebskiej 42.
 Lescy herbu Ostoja 171.
 Leski Andrzej 171.
 Lessowye, majątność 156.
 Leszczyński Stanisław, król 79.
 Leszczyńska pustosz 128.
 Leszczyc albo Bróg, herb 116.
 Letecy herbu Lis 63, 66.
 Lewart herb 47, 58.
 Lewiccy herbu Rogala 64.
 Lewicki Anzelm Stanisławowicz 65.
     — Jan chorąży regimentu w. ks. litewskiego 65.
     — Józef 64.
     — Krzysztof 64.
     — Mikołaj 64.
     — Stanisław podczasz podlaski 64, 65.
 Łęczycki gród 120, — województwo 20, 116, 143.
 Łęczycki wojewoda 53, 54.
     —   — Stanisław Koszczyc 53.

Lidzki powiat 35, 39, 47, 48, 55, 96, 101, 108, 115, 120, — sąd grodzki 101.

Lipniewska parafia 22.

Lipińscy herbu Poraj 147, 161.

Lipiński Adam 162.

— Bogusław, strażnik upicki 162.

— Jan Adamowicz 162.

— Kazimirz Bogusławowicz 162.

— Krzysztof 162.

— Mikołaj Adamowicz 162.

— Rafał, miecznik orszański 162.

— Stanisław 162.

Lipscy albo Lipsy-Gano herbu Grabie 65, 67.

Lipski kardynał 66.

— Michał 67.

— Piotr Gano 1664, 66.

— Wacław Grabie de Lippe-Gano, stolnik kaliski 65.

de Lippe-Gano, patrz Lipsy.

Lis czyli Mzura herb 38, 63, 118.

Lisowicze dobra w wojew. brzesko-litewskim 40.

Litewskie księstwo 68, 72, 130, 142.

— hetman: ks. Michał Korybut Wiśniowiecki 151.

— koniuszy: Jakub Piasecki 94.

— marszałek: Krzysztof Moytwid 162.

— miecznik: Ogiński 128.

— podskarbi: Brzostowski 159.

— regimentarz: Ogiński 128.

— wojski: Piasecki Jan, 95, 113, 144.

Liwski skarbnik: Antoni Dombrowski, dworzanin królewski 20.

Łodzia herb 90.

Łohojska parafia 5.

Łomazy, majątność w wojew. brzeskiem 157.

Łomżyńska ziemia 31, 32, 33, 128.

— burgrabia: Adam Gumkowski 31.

Łoś, patrz Klimaszewski 44.

— patrz Rożkowski.

Łosie, majątność w wojew. podlaskiem 111.

Łosiów, majątność 112.

Łoświda, majątność w wojew. witebskiem 17.

Łotyszkowo, folwark w prow. witebskiej 136.

Łotyszyn, dobra w wojew. smoleńskim 46.

Łowoż, majątność 116.

Lubaczew, majątność 72.

Lubawickie hrabstwo 129.

Lubecki 73.

Lubelskie województwo 22, 74, 114, — trybunał 54, 111.

Luboszczyński herbu Gozdawa 67, 68.

— Daniłko i Iwan bracia, 67.

Lubszczyzna inaczej Iwańkowa, majątność 67, 68.

Lubicz, majątność w wojew. połockiem 91, 108.

- Lubicz herb 7, 31, 68, 79, 92, 123, 146, 176.
 — odmienny, herb 87.
 — Szyrmów herb 126.
 Ludeczyce, majątność w wojew. połockiem 27.
 Ługiele, majątność w grodzieńskim 80.
 Łuk napięty herb 97, 103.
 Łukaszewiczowie herbu Wieniawa 70, 172, 173.
 Łukaszewicz Kondrat 172.
 — Leon 70.
 Łukawiec, majątność 68.
 Łukawska ziemia 112.
 Łukomski 138.
 Łukomska, sędzianka ziemska witebska, za Ignacym Nowackim 88.
 Łuskinowie herbu Kościeszka 11, 62, 71, 73.
 Łuski 1705, 91.
 — chorąży witebski 60.
 — horodniczy witebski 76.
 — Jerzy 72.
 Łuskinianka za Baltazarem Mężynskim 76.
 Łużyn, majątność 9.
 Lwowski dziekan katedralny: Łukasz Witkowski 143.

M.

- Machwicz herb 73.
 Maćkiewiczowie herbu Machwicz 73, 119.
 Maćkiewicz Michał 73.
 Makiszki, majątność w pow. lidzkim 115.
 Makowo, grunta 121.
 Makszyno, majątność w prow. witebskiej 143, 146.
 Małachowski stan 46, 78.
 Małinów, majątność w podlaskiem 74.
 Malinowscy herbu Pobóg 74.
 — z Kalnicy i Malinowa 74.
 Malinowski Adam 1632, 74.
 — Antoni, premier-major wojsk koronnych regimentu elbląskiego 74.
 — Jan 1632, 74.
 — Jan, porucznik wojsk litewskich 74.
 — Michał 1632, 74.
 — Seweryn 1632, 74.
 — Stefan sędzia radomski 74.
 — Stefanowicz, stolnik podlaski 74.
 — Stefanowicz, krajezy drohicki 74.
 Malkowszczyzna, majątność 127.
 Małopolska 162.
 Małosiółki, majątność w nowogrodzkim 97.
 Małyżyn ad Tutow, majątność w woj. witebskiem 85.

- Manuwirowie herbu Korczak 75.
 Manuwir Jakub 75.
 — Ignacy 75.
 Marcinkiewiczowie herbu Łabędź 173.
 Marcinkiewicz Krzysztof 174.
 Markiewiczowie herbu Ostoja, 174, 175.
 Markiewicz Aleksander 174.
 — Jan 174.
 — Jan Hieronim, wjosi mściłowski 174.
 — Jerzy 174.
 — Piotr 175.
 — Piotr Łukaszowicz 175.
 — Stanisław 174.
 — Stefan 174.
 — Władysław 174.
 Marków, majątność w prow. witebskiej 135.
 Markowszczyzna, majątność w woj. mińskim 28, 81, 119, 122, 129, 133.
 — majątność w prow. witebskiej 146.
 — pustosz w woj. witebskim 132.
 Maronowie herbu Gozdawa, 75.
 Maron Jan Bohdan 75.
 Marowo dobra w woj. smoleńskim 81.
 Massalski biskup wileński 50.
 Maszkin, majątność w wojew. smoleńskim 81.
 Mazałów, majątność 137.
 Mazowieckie księstwo i województwo 20, 31, 85, 112, 176.
 — książę: Bolesław 60.
 Medyolańskie księstwo we Włoszech 24.
 Menżyńscy herbu Kościeszka 76, 77.
 Menżyński Baltazar 76.
 Miadzielin, majątność 70.
 Miadziół stary, majątność w oszmiańskim 54.
 Michajłowa, dobra w woj. witebskim 34.
 Michał Korybut król polski 40, 83.
 Michałcow, dobra w połockim 155.
 Michałowscy herbu Jasieńczyk 77.
 Michałowski Wojciech 77.
 Mickiewiczowie herbu Nałęcz 175, 176.
 Mickiewicz Adam de Wołgo 175.
 — Ludwik 176.
 — Ludwik, pisarz prowontowy starostwa uświackiego 176.
 Miciński starosta: Hrebnicki 1773, 136.
 Miedźwiedź, patrz Prokopowicz.
 Mierzedzicze, majątność w nowogrodzkim 6.
 Mikicin, majątność w wojew. podlaskim 54.
 Mikosze herbu Kotwicz 78, 79.
 Mikosza, sędzia ziemski witebski 33.
 — Karol Piotrowicz 78.
 — Piotr Władysławowicz 78.
 Milkieviczowie herbu Lubicz 79, 80.

- Milkiewicz Mikołaj, podstarości poszyrwiński 80.
 — Zacharyasz 79.
 Minkowscy, herbu Niezgoda 81.
 Minkowski Stanisław 81.
 Miński gród 46, 74, 85, 159, — województwo 12, 28, 58, 68, 69, 75, 104, 114, 120, 132, 151, 155.
 — kasztelan: książę Szczęśny Jarosławicz Hołowczyński 1622, 83.
 Mirocki szlachcic 60.
 Misiewiczowie herbu Jelita 81.
 Misiewicz Krzysztof, sędzia na trybunał 1621, 81.
 Misutki, majątność w prow. witebskiej 112.
 Mitkiewiczze majątność w Połockiem 115, 139.
 z Mitrowicza Michał Trubina 137.
 Mogiła herb 122.
 Mogileński opat: Jędrzej Wilczyński 142.
 Mohylowska ekonomia 83.
 Mohilewski starosta: Mikołaj Wodoradzki 144.
 Mohuczowie herbu Szłiga 82.
 Mohuczy Klementy Siemionowicz 83.
 -- Siemion 83.
 Mołdczacka parafia w pow. słonimskim 26.
 Montywiłowie herbu Kolumna 84.
 Montywiłło prawnuk Palemona, książę litewski 84.
 — Bazyli 85.
 — Jan Bazylewicz 85.
 Monachy, majątność 104.
 Mordasiewiczowie herbu Mordelio 160.
 — patrz Żylińscy.
 Mordasiewicz Jan 161.
 Mordelio herb 160.
 Morelowscy herbu Prus 181.
 Morozow dobra w wojew. witebskiem 78.
 Moskwa 66, 67, 103, 105, 140, — moskiewska niewola 66.
 Moskiewski w. książę: Dymetriusz 53.
 Moszna, rzeka 72.
 Moytwid Krzysztof, marszałek w. ks. litew. 162.
 Możyński powiat 12.
 Mściśławskie województwo 80, 104.
 — wojski: Jan Hieronim Markiewicz 174.
 Muroml na Syberii 9.
 Mzura, patrz Lis herb.

N.

- Nadbory majątność 32.
 Nagody czyli Prus 3-ci herb 112.
 Nagóra, przodek rodu Niemirów 86.
 Nahuny, grunta 126.
 Nakielski starosta: Rysiński 116.
 Naliszki majątność 41.

- Nałęcz herb 22, 106, 175.
 Namiot herb 43, 44.
 Narkiewicz, patrz Jodko 39.
 — patrz Podwiński.
 Narwidzkie starostwo w trockiem 60.
 Narwidzski starosta: Jan Tadeusz Zawadzki 152.
 Następ albo Rudnica herb 109, 117.
 Newelski trakt 72, 101, 127, 155, 180, — hrabstwo 127, — magdeburgia 128.
 Niebrzydowscy herbu Białynia 85.
 Niebrzydowski z Niebrzyd Jakub 85.
 Niedźwiedź herb 153.
 Niemirowie herbu Jastrzembiec 86.
 Niemira Jan Chodkiewicz Karaczewski 86.
 — Tomasz 1627, 86.
 Nieporoty, majątność w witebskiem 46, 80, 87, 116, — parafia 157.
 Niezgoda herb 11, 47, 81.
 Nowaccy herbu Lubicz odm. 87.
 Nowacki Jakub Kazimirz 87.
 — Ignacy sędzia ziemski witebski 88.
 Nowina herb 24, 119, 132, 133, 160.
 Nowogrodzkie województwo 12, 14, 28, 74, 86, 87, 94, 95, 97, 104, 161, 172.
 Nowosioło dobra 104.
 Nowosiółki dobra 98.
 — folwark w prowincyi witebskiej 9, 23, 92.
 — majątność w słonimskim 74.
 Nurska ziemia i powiat 36, 59, 166.
 Nurski ziemski podsędek: Tomasz Hinek 166.

O.

- Obol, majątność w woj. połockiem 106.
 Obuchowicz Teodor 6.
 Obuchowo, majątność w prow. witebskiej 24.
 Ochocienicze, majątność 120.
 Odrowąż herb 178.
 Ogiński, marszałek w. ks. lit. pułkownik JKM. 142.
 — miecznik w. ks. lit. regimentarz litewski 128.
 — pułkownik 1699, 46.
 — regimentarz białoruski 1710, 18.
 — Marcyan wojewoda witebski 50, 69, 102, 158.
 — Stanisław kasztelan witebski 69, 96.
 Ogończyk herb 111.
 Ohorodnicki, patrz Jesipowicz.
 Ohorodniki, majątność w wojew. witebskiem 22.
 Okuń herb 88.
 Oleszkowscy herbu Okuń 88.

- Oleszkowski Oleszko Floryan wojski włodziński, sekretarz królewski 1609, 89.
- Olfier przodek rodziny Olfierowiczów Pohoskich 98, 99.
- Olfierowiczowie, patrz Pohoscy.
- Olhy, majątność 131.
- Oliwa herb 57.
- Olsza rzeka w wojew. witebskiem 9.
- Olszańska parafia 147.
- Olszewski 96.
- Ołyski starosta: Stanisław Rajski 1565, 43.
- Omełko, mieszczanin witebski 69.
- Onackiewiczowie herbu Jacyna 89.
- Onackiewicz Mikołaj 89.
- Onaszkiewicz, majątność w prow. witebskiej 89.
- Orczykowie, patrz Rudzińscy.
- Orczykowie Rudzińscy z Rudna 112.
- Orla czyli Szaszor herb 25, 106.
- Orszański powiat 8, 19, 24, 55, 62, 69, 73, 80, 83, 85, 88, 111, 131, 135, 136, 139, 162, — gród 92, 138, — sąd ziemski 83, — koniustwo 19.
- koniuszy: Jan Dederko 1700, 19.
- miecznik: Rafał Lipiński 162.
- starosta: Aleksander Sapiecha 126.
- Oseka albo Bronikowski herb 129.
- Osinówka, majątność w woj. witebskiem 24.
- Osipowscy herbu Łódzia 90, 119.
- Osipowski 1675, 98.
- Jarosz, komornik witebski 90.
- Wasyli 90.
- Oskirkowie 131.
- Ostoja herb 4, 40, 108, 139, 140, 171, 174.
- Ostróg herb 45.
- Ostrowczyce dobra 94.
- Ostrowiec, dobra w pow. oszmiańskim 77.
- Ostrowieńskie hrabstwo 100.
- Ostrowiszcz, majątność w prow. witebskiej 73.
- Ostrowscy herbu Korczak 91.
- Ostrowski Mikołaj Piotrowicz 91.
- Piotr 91.
- Ostrożyce, majątność 85.
- Ostupiszcz, majątność w wojew. witebskiem 31, 37, 106.
- Oszmiański powiat 14, 19, 42, 44, 54, 77, 101, 109, 114, 117, 118, 120, 147, 152, 155, 158, — ziemstwo 118, — sąd ziemski 158.
- Owruka starościanka: Krystyna z Cedrowskich Bogusławowa Lipińska 162.

P.

- Pac 66.
- wojewoda witebski 105.
- pułkownik 132.

- Pacewiczowie, patrz Pomarnaccy.
 Paców familia 99.
 Pacowicz Jerzy, wojewoda wileński, starosta połocki 99.
 Palemon 53, 84.
 Papłonscy herbu Lubicz 92.
 Papłonski Jan Wilbatowicz, podwojewodzy witebski 92.
 Parnawskie wojskowsko 50.
 Pasieczyno folwark 71.
 Pawłowscy herbu Leliwa 91.
 Pawłowski Michał Antoni 91.
 Petelewo, majątność w wojew. brzeskiem 148.
 Petersburg 67, 74.
 Petruszewiczowie herbu Trąby 93.
 Petruszewicz Jerzy 93.
     — Melchior, pisarz grodzki upicki 93.
     — Piotr 1769, 94.
 Petyorski porucznik: Kazimirz Rysiński 116.
 Pettyorskie chorągwo 141.
 Piaseccy herbu Szachownica 94.
 Piasecki, komisarz starostwa wielizkiego 65, 144.
     — Jakub, koniuszy w ks. lit. 94.
     — Jan porucznik księcia Wiśniowieckiego 1562, 94.
     — Jan, wojski w. ks. litew. 95, 113, 144.
 Pieczyngowie 43.
 Pilawa herb 15, 60, 62.
 Pilecki Andrzej 105.
 Pilipków, majątność w prow. witebskiej 47, 55, 138.
 Pilonki, majątność w witebskiem 58.
 Piński powiat 33, 74, 126, 139, 170.
 Piórowie szlachta 151.
 Piotr Leszczyc arcyb. gnieźnieński 1058, 116.
 Piotrkowski sejm 54, — trybunał koronny 60, 166.
 Pisarzewszczyzna folwark 176.
 Piskowska parafia 32.
 Plater herb 95.
 Pławińscy herbu Plater 95.
 Pławiński Jan 96.
 Plewakowie herbu Przegonia 95.
 Plewak Benedykt Maciejowicz 95.
     — Maciej 95.
 Pniowe, majątność 104.
 Pobóg herb 36, 74, 96, 102, 107, 143.
 Pobożanin, patrz Strzemeski 123.
 Pocię wojewoda trocki 1705, 100, 157.
 Pocięowie 55, 60, 116.
 Poczobutowie 147.
 Podhajcie majątność 41.
 Podhajscy herbu Pobóg 96.
 Podhajski Andrzej Urbanowicz 96.
 Podlaskie województwo 25, 54, 56, 57, 62, 64, 111, 112, 166, 170, 176.

- Podlaski podczaszy: Stanisław Lewicki 64.
 — stolnik: Stefanowicz Malinowski 74.
 Podole, podolskie województwo, 53, 94, 135, 136, 165.
 Podolski podczaszy: Kazimirz Zbrożek 154.
 Podosie, dobra w wojew. brzeskiem 148.
 Podoziorki majątność 159.
 Podsadowszczyzna, majątność w woj. witebskiem 15.
 Podsadzie, majątność 119.
 Poduświacka okolica 165, 169.
 Podwińscy herbu Łuk 57, 97.
 Podwiński Narkiewicz Mikołaj 97.
 Pohościszcz, majątność w prow. witebskiej 9, 58, 73, 98, 99, 100, 106, 107.
 Pohoscy Olfierowiczowie herbu Bogoria 9, 98.
 Pohoski Aleksander 1745, 99.
 — Jakub 1660, 98.
 Pokora herb 43.
 Pokryszki majątność 105.
 Połciw, majątność w prow. witebskiej 42.
 Polkowicze majątność 139, 140.
 Półkozic herb 8.
 Połockie województwo 9, 18, 19, 27, 38, 39, 54, 56, 70, 84, 91, 96, 101, 104, 106, 108, 114, 115, 127, 128, 130, 131, 139, 140, 155, 180, — gród 19, — sąd ziemski 115, — kamera 117, — Jezuitów 139.
 Połocki komornik: Bernard Rusiecki 114.
 — pisarz: Działhilewicz 131.
 — podsędek: Przysiecki 91.
 — podstoli: Aleksander Chudziński 18.
 Połohy, majątność w prow. witebskiej 146.
 Połongowski powiat 93, 94.
 — chorąży: Tomasz Jazdowski 94.
 Położierki, majątność w prow. witebskiej 108.
 Połosy majątność 129.
 Połużyn, majątność w pow. nowogrodzkim 87.
 Pomarnaccy Pacowiczowie herbu Gozdawa 99.
 Pomarnacki Adam Maciejowicz Pacowicz 100.
 — Jan Pacowicz, sędzia grodzki witebski 100.
 Pomian herb 41, 100, 101.
 Pomornoki dobra w pow. wiłkomirskim 99, 100.
 Poraj albo Róża herb 53, 142, 143, 161.
 Porzeccy herbu Pomian 100.
 Porzecki — Talko Bartłomiej 137.
 — Talko Jerzy 137.
 Porzeccze, majątność w wojew. połockiem 114.
 — majątność w pow. słonińskim 137.
 Poszyrwiński podstarości: Mikołaj Milkiewicz 80.
 Potocki wojewoda krakowski 1690, 83.
 Potuczynie, majątność w witebskiem 58.
 Poziomkowscy herbu Pobóg 102.

- Poziomkowski Antoni 102.
 Prawdziec herb 59.
 Prokopowicz Miedźwiedź Stefan 130.
 Prokopowszczyzna majątność 31.
 Prozor starosta kowieński, kasztelan wileński 85.
 Pruchnowo, grunta 127.
 Prus 3-ci czyli Nagody, herb 112.
 Prusacy 143.
 Prusicze, majątność w ziemi chełmskiej 111.
 Pruszyńszczyzna, majątność w wojew. mińskim 5.
 Przegonia herb 95.
 Przerowa herb 29, 102.
 Prześmyccy herbu Przerowa 102.
 Prześmycki 68.
     — Adam 102.
     — Jan, komornik witebski 103.
 Przewalscy herbu Łuk napięty 103.
 Przyjaciół herb 34, 36.
 Przysiecki, podsedek połocki 91.
 Psków 63.
 Pskowski gubernator: Michał de Kreczetnikoff 65.
 Psów, majątność w trakcie Newelskim 72.
 Psowo, majątność w prow. witebskiej 148.
 Puchała herb 16.
 Puciłów, majątność w witebskim 130.
 Puciłowski, patrz Szapka.
 Puklewo, majątność w pow. oszmiańskim 77.
 Pulinianek, majątność w wojew. brzeskim 157.
 Pulwin, patrz Rodziewicz.
 Purycze, majątność na Wołyniu 100.
 Purycki lub Purzecki Aleksander Korybutowicz książę 100.
     — Korybutowicz Dymitr 100.
     — Korybutowicz Janusz 100, 101.
 Puryz majątność 105.
 Puryzowska ziemia 105.
 Purzecki, patrz Purycki.
 Puszewski stan 72.
 Puszkarczów, majątność w witebskim 123.
 Puszkiniowie, herbu Szeliga 104.
 Puszkini Maciej 104.
 Putno, majątność w pow. oszmiańskim 77.
 Pysznicy herbu Hołownia 105, 106.
 Pyszniki majątność 105, 131.
 Pysznikowska parafia 27.

R.

- Raczyńscy herbu Nałęcz 106.
 Raczyński Matyas 106.

- Radkowszczyzna, majątność 11.
 Radomski powiat 74, — komisya 170.
 — podstarości: Jan Wieszczycki 140.
 — sędzia Stefan Malinowski 74.
 Radwan herb 28, — czyli Siemionowicz herb 49.
 Radziszewscy herbu Lubicz 176, 177.
 Radziszewski Jan 176.
 Radziszewska za Piotrem Markiewiczem 175.
 Radziwiłłowie książęta 74.
 Rahożowie 50.
 Rahoza Samuel 1681, 91.
 Rajski Stanisław, starosta ołycki 1565, 43.
 z Ramelu Ramsza Jan 106.
 Ramow, majątność w woj. witebskiem 10.
 Ramszowie herbu Szaszor 106.
 Ramsza Jan z Ramelu komornik witebski 106.
 Raniony, majątność w witebskiem 29, 121, 135.
 Ratomscy, herbu Pobóg 107.
 Ratomski Jan 107, 108.
 Ratuld herb 124.
 Rawicz herb 114.
 Rawskie województwo 141, 178.
 Rekściowie herbu Ostoja 108.
 Reksé Krzysztof 108.
 Rekty starostwo 20.
 Reuttowie 104.
 Rodziewiczowie herbu Rudnica 109.
 Rodziewicz Pulwin Ferdynand 109.
 Rogala herb 64.
 Rogozińska kasztelania 66.
 Rola herb 26, 110.
 Rolowie herbu Rola 110.
 Rola Paweł z Dobrohostów 110.
 Romanowscy herbu Bończa 110.
 Romanowski Stanisław, rotmistrz pancerny 111.
 — Wawrzyniec 110, 111.
 Romanowszczyzna czyli Ciemnolesie, majątność w pow. orszańskim 111.
 Rossyjskie państwo 72, 129, 165, 176.
 Rossyjski monarcha: Aleksiej Michajłowicz 180.
 — imperatorowa 154.
 Roszkowscy herbu Ogończyk 76, 111.
 Roszkowski Łoś Leonard 111.
 Rożański łowczy: Mikołaj Tułkowski 178.
 — skarbnik: Eustachy Szyrma 126.
 Rożki, majątność w wojew. podlaskiem 112.
 Roztrzewszczyzna folwark 147.
 Rożyce wielkie i małe, dobra 53.
 Rożyński, patrz Koszczyc.
 Rożyńscy 53.
 Rudna, majątność w ziemi łukowskiej 112.

- Rudna majątność w ziemi Ciechanowskiej 112.
 Rudnica albo Następ herb 109, 117.
 Rudzińscy herbu Prus 3-ci, 112.
 Rudzińscy Orczykowie 114.
 Rudziński Maciej 113.
 Rudzki, majątność w prow. witebskiej 148.
 Ruś 43, 65, 110, 127, 135, 143, 157.
 Ruś biała 66, 67.
 Ruski wojewoda: Czartoryski ks. 65, 113.
 Rusieccy herbu Rawicz 114.
 Rusiecki Bernard komornik połocki 114.
     — Bohdan 114.
 Rutkowszczyzna folwark 71.
 Ryga 69, — spław 102, — handel 178.
 Ryłowie herbu Wieniawa 114.
 Ryłło Gabryel Jundził 115.
     — Jerzy Gabryelowicz 115.
 Ryndzińskie starostwo 116.
     — starosta: Franciszek Rysiński. 117.
 Rysiński herbu Leszczyc 23, 116.
     — kasztelan kruszwicki 116.
     — podkomorzy kujawski, starosta nakielski, wojewoda inowrocławski 1607, 116.
     — sędzia na trybunał koronny 1643.
     — Franciszek, starosta ryndziński 117.
     — Janusz Leszczyc kasztelan kowalski 1589, 116.
     — Kazimierz, cześnik stonimski, strażnik witebski, porucznik pe-tyorski 116.
     — Piotr Leszczyc 116.
 Rzeczycki powiat 20, 74, 88, 142, 170, — ogród 142.
     — podczaszy: Jakub Kazimierz Nowacki 87.
 Rzeszowska Zofia za Janem z Lipna Lipińskim 162.
 Rzow, majątność 134.

S.

- Sabaudzcy książęta 53.
 Sabiłki, także Iwanowszczyzna, majątność 118.
 Sabiłowie herbu Rudnica 117.
 Sabiłła Iwan, komendant pułków kozackich 117.
 Sabiłło 1627, 117.
 Saczew, folwark w starostwie wielizkiem 65.
 Sakowicz podkomorzy witebski 31, 71.
 Sandomirskie województwo 20, 64, 74, 114, 162, 178.
 Sandomirski stolnik: Tomasz Tułkowski 178.
     — kasztelan 54.
 Sanguszek książę 89.
 Sańkowo, majątność 105.
 Sanniki, majątność 140.

- Sapieha, podskarbi w. ks. litew. 111.
 — Aleksander, starosta orszański 126.
 — Iwan, wojewoda witebski, marszałek IKM. 34, 51, 56.
 Sas herb 135.
 Saułukowiczowie herbu Lis 118.
 Saułukowicz Filip, rotmistrz IKM. 119.
 — Jan 118.
 Sawin, majątność w witebskiem 119, — starostwo 12.
 Sawiński starosta: Franciszek Bułhak 51, 119, 165, 175.
 Sawiniczowie herbu Nowina 119.
 Sawinicz Andrzej 119.
 — Bartłomiej 119.
 — Jan 119.
 — Tomasz 119.
 — Wawrzyniec, sędzia trocki 119.
 Sądecka ziemia 45.
 Scipion herb 131.
 Sepiłowscy, patrz Krzeczkowscy.
 Sepiłow Stefan a Trąbki Trąbski 59.
 Serebrynka, majątność w prow. witebskiej 146.
 Sianożętki, majątność w pow. rzeczyckim 142.
 Sidorki, majątność 5, 157.
 Siedliska, majątność 171.
 Siehniewicz, majątność w wojew. brzeskiem 148.
 Sielicki 150.
 Siemionowicz herb czyli Radwan 49.
 Siemionowiczowie czyli Kononowiczowie 49.
 Siemionowicz Adam Wojciechowicz 49.
 — Andrzej 49.
 — Kazimirz 49.
 — Konon 49.
 — Wojciech 49.
 Sieradzkie województwo 20, 141.
 — łowczy: Bartłomiej Gorecki 28.
 Sierokrotnia, majątność 62.
 Skapka, patrz Gierałowski 25.
 Skężgajło Jan, starosta wileński 43.
 Skibiejki majątność 37.
 Skłotowscy herbu Dołęga 120.
 Skłotowski Wojciech 120.
 Skłotowska za Benedyktem Plewaką 95.
 Skop, miecznik witebski 116.
 Skorobów, majątność 122.
 Skuratowo, majątność w prow. witebskiej 4, 13, 35, 103.
 Skwarków majątność 112.
 Ślepietowicze, majątność w pow. słonimskim 83.
 Śleporód herb 149.
 Ślepowron herb 33, 39, 40, 58, 74, 147, 156, 157.
 Słobódka, w mieście Witebsku 20.
 Słobódki, majątność 66.

- Słonimski powiat 12, 26, 28, 74, 83, 96, 116, 119, 120, 137, 174.
 — cześćnik: Kazimierz Rysiński 116.
 Szuska województwo wendeński 1651, 85.
 Smoleńskie województwo, gubernia, kraj, 9, 22, 46, 63, 65, 72, 78, 81, 129, 133, 149, 151, — zamek 72, 99, — horodnictwo 41, — mostownictwo 72.
 — wojewoda: Gąsiewski 72.
 — kasztelan: Karol Drucki 159.
 — podkomorzy: Antoni Chrapowicki 17.
 — chorąży: Antoni Chrapowicki 17.
 Smoliczowie herbu Kotwice 120, 121.
 Smolicz Mikołaj 120.
 Sobaczew, majątność 72.
 Sobolewszczyzna, majątność 7.
 Sobolewska służba w majątności Ranionach 135.
 Sokołojcie, majątność w wileńskim 54.
 Sołohubowie grafowie 32.
 Sołohub generał artylerji w. ks. lit. 98, 141.
 Sołóńcy Prokopowszczyzna 130.
 Sołoniecki dwór 131.
 Sołonienczyno, majątność w woj. witebskim 19.
 Spaski grunt 139.
 Spera 53.
 Spiczańskie grunta pod miastem witebskim 20.
 Spokojscy, patrz Frąćewicze.
 Stabrowszczyzna, majątność w woj. brzesko-litewskim 40.
 Stachorszczyzna Stajki dobra 91.
 Stajki dolne, dobra w prow. witebskiej 57.
 — Stachorszczyzna dobra 91.
 Stajeckie grunta 103.
 Stanisław August król polski 24, 41, 62, 79, 80, 102, 112, 117, 131, 154.
 Stanisławowicze majątność 91, 92.
 Stańki majątność 122.
 Stańkiewiczowie herbu Mogiła 66, 122.
 — Billewiczowie herby Mogiła 122.
 Stankiewicz Bilewicz Floryan 122.
 — Kazimierz Kiślak 122.
 Stankiewiczówna za Hrehorym Tułkowskim 178.
 Starodubowskie starostwo 159.
 Starzynki, majątność w wojew. mińskim 68, 69, 70.
 Staszki, majątność w wojew. podlaskim 8.
 Stefan Batory król polski 63, 83, 126, 131, 137, 149.
 Stepańkowa, majątność w wojew. witebskim 34.
 Strumiłło, komisarz starostwa wielizkiego 178.
 Strzemescy herbu Lubicz 123.
 Strzemeski Jan Pobożanin 123.
 Stypułkowski 65.
 Styryki majątność 48, 71.
 Styrykowiczowie herbu Ratułd 124.
 Styrykowicz Michał 124.

- Suchodorowie, majątność w prow. witebskiej 58.
 Suchorsecy herbu Jastrzębiec 125.
 Suchorski Leon 125.
 Sudziłowskie starostwo 131.
 Sujkowscy herbu Korwin 128.
 Sujkowski Antoni 129.
     — Antoni Piotrowicz 128.
     — Kasper stolnik inowrocławski 128.
     — Stanisław, sędzia na trybunał 128.
     — Wojciech Korwin 128.
 Surmowie czyli Szyrmowie herbu Lubicz 126.
 z Susza Kaczyńscy 41.
 Suszczewo, majątność w wojew. witebskiem 4, 44, 45.
 Suszkowie herbu Białynia 126.
 Suszko Andrzej Jakowicz 126.
 Suszkow, majątność w mińskiem 155, 156.
 Sutowiczowie herbu Dołęga 127.
 Sutowicz Daniel 127.
 Swierczek herb 51, 52.
 Świętołdycz hetman i wódz wojsk ruskich 43
 Swiszcz hetman moskiewski 53.
 Swojatyccze majątność 94.
 Syberia 9.
 Symonki, majątność w wojew. mińskiem 5.
 Syrokomla herb 12.
 Szachownica herb 94.
 Szacinowo, majątność w prow. witebskiej 90.
 Szaława herb 129.
 Szapkowice herbu Szaława 129, 158.
 Szapka 1688, 92.
     — Puciłowski Sebastian 129.
 Szaszki majątność 94.
 Szaszor czyli Orla herb 25, 106.
 Szatkowscy herbu Osęka 129.
 Szatkowski Bazyli 129.
 Szawelowszczyzna dobra 119.
 Szawernowscy herbu Leliwa 130, 131.
 Szawernowski Justyn 104.
     — Stanisław 130.
     — Walenty Stanisławowicz 130, 131.
 Szczerbińscy herbu Scipion 131.
 Szczerbiński Jan 131.
     — Jerzy Janowicz 131, 132.
 Szczotki, folwark w starostwie wielizkiem 65.
 Szczotkino, folwark w starostwie wielizkiem 178.
     — grunt 122.
 Szecków, majątność w woj. połockiem 101.
 Szelehowka, dobra w witebskiem 155.
 Szeliga herb 82, 104.
 Szelwiński Andrzej 136.

Szemanowo, majątność w prow. witebskiej 4.
 Szemielowszczyzna, majątność w woj. mińskim 28.
 Szewielowszczyzna pustosz w woj. witebskim 132, 133.
 Szklaje Tatarskie majątność 79.
 Szlachtownie herbu Nowina 132, — (II) herbu Nowina 133.
 Szlachta Franciszek 82.
     — Lucyan 132.
     — Łukasz 133.
 Szlachty, majątność w prow. witebskiej 85, 119.
 Szołomycki Antoni 135, 136.
 Szreniawa herb 34.
 Szteynowa 1727, 74.
 Szulców inaczej Szyrniew folwark 114.
 Szulcowo czyli Jankowo, majątność w woj. witebskim 134.
 Szulcowie herbu Dąb 133.
     — Hulpowscy Aleksander i Kasper 133.
 Szwedzi 43, 143, 144, — szwedzka wojna 85.
 Szwogierowie Bohdanowiczowie 63.
 Szwogier Teodor Iwanowicz 63.
 Szydłowski herbu Jelita 134, 135.
 Szydłowski Marcin 134.
 Szylingowie 1728, 74.
 Szylwy, dobra w pow. oszmiańskim 42.
 Szylwińscy herbu Sas 135.
 Szylwiński Antoni 135.
     — Stanisław 135.
 Szymbory, majątność 25.
 Szyrna Eustachy, skarbnik rożański 126.
 Szyrniew alias Szulców folwark 114.
 Szyrniewo, majątność w woj. witebskim 134.

T.

Talkowie herbu Dąbrowa 136.
     — patrz Porzeccy.
 Talko Bartłomiej Porzecki 137.
     — Hieronim 137.
     — Jarosz 137.
 Tarnowska za Wacławem Stanisławowiczem Rożyńskim Koszycem 54.
 Tatarzy 53, 100.
 Taxa Olszańska, majątność w pow. oszmiańskim 14.
 Telszewska ekonomia 43.
 Teodozyeński biskup: Jędrzej Wilczyński 142.
 Terhoszcyce, majątność w pow. pińskim 33.
 Tołoczyńsk majątność 7, 71.
 Trąby herb 93, 137.
 Trąbski a Trąbki Stefan Sepiaka 59.
 Trockie województwo 25, 60, 61, 70, 75, 76, 79, 150, 159, 161, — wo-
     jewoda 151.

- Trocki wojewoda: Pociej 1705, 100, 157.
 — sędzia: Wawrzyniec Sawinicz 119.
 — rotmistrz: Stefan Wazgird 159.
 — ciwun: Krzysztof Zyzniewski 158.
 Tropów, majątność w prow. witebskiej 8.
 Trubackie starostwo 116.
 Trubinowie herbu Trąby 137.
 Trubina Michał z Mitrowicza 137.
 Trubinowa majątność w prow. witebskiej 34.
 Truchnowicze, majątność w pow. oszmiańskim 19.
 Trusewicze, majątność w wojew. mińskim 69.
 Tryznowie 55.
 Trzaska herb 13, 138.
 Trzaskowscy herbu Trzaska 138, 139.
 Trzaskowski Antoni 139.
 — Jan 138.
 Tułkowscy herbu Kotwie 177.
 Tułkowski Bazyli 178.
 — Hrehory 178.
 — Józef 178.
 — Michał 178.
 — Mikołaj, łowczy rożański 178.
 — Tomasz stolnik sandomirski 178.
 Tułow, majątność w prow. witebskiej 54.
 Turbinowie 138.
 Turczynowicz 150.
 Turjewo, majątność w prow. witebskiej 63.
 Turki 72.
 Tutów, majątność w prow. witebskiej 85.
 Tyszki, majątność 32.

U.

- Uchawska księżniczka za księciem Aleksandrem Korybutowiczem 100.
 Uciańskie starostwo 72.
 Ullanowicze, majątność w pow. orszańskim 88.
 Upicki powiat 19, 41, 149, 152, 174.
 — pisarz grodzki: Melchior Petruszewicz 93.
 — strażnik: Bogusław Lipiński 162.
 Uroczyszcze, majątność w ziemi ciechanowskiej 112.
 Ursyn 53.
 Usnieńska plebania 34.
 Uświackie starostwo w prow. witebskiej 12, 51, 63, 65, 75, 119, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, — zamek 105, — pisarstwo 120.
 Uświacki namiestnik: Bereśniewicz 1774, 65.
 — pisarz prowontowy: Ludwik Mickiewicz 176.
 Uszacz-Rzawiec, majątność w wojew. połockiem 130, 131.
 Uszacza rzeka 130.

Uszcze Dmitrowo, majątność w wojew. smoleńskim 9.
 Użłacin, patrz Bujewo.
 Użlejew, majątność w prow. witebskiej 14, 132.
 Użumendzie, majątność na Żmudzi 49.

W.

Valisalda, prowincya w księstwie medyolańskim 24.
 Wallowska parafia 126.
 Wandagoleńska parafia 85.
 Warliszki, dobra na Litwie 49, 50.
 Warnia herb 157, 158.
 Warszawa 24, 74, — sejm 50, 102, 164, 170.
 Wasilewscy herbu Ostoja 139.
 Wasilewski 116.
 — Wasyl Bohdanowicz, pisarz ziemski witebski 139.
 Wazgird Stefan sędzic ziemski i rotmistrz wojew. trockiego 159.
 Wąsowski powiat 85.
 Wendeński wojewodzie: Słuszka 1651, 85.
 Wiazemskie grunta 89.
 Widuklicki powiat 49.
 Wieliz miasto, wielizkie starostwo w prowincyi witebskiej 20, 51, 65,
 103, 113, 122, 144, 155, 167, 172, 178, — plebania i pleban 23,
 175, 178, — dziekania 34, — ekonom 176, — magistrat 176, 179.
 Wielizki dziekan: ks. Harasimowicz 65.
 — komisarz: Piasecki 65.
 — — Strumiłło 178.
 — ekonom: Bereśniewicz 178.
 — pisarz miejski: Jan Mikołajewicz Wodoradzki 144.
 — pleban: ks. Ickiewicz 165.
 — — ks. Gieczewicz 166.
 Wielkopolska 28, 107, 146, 163, 164, 177, 178, 179.
 Wieniawa herb 70, 114, 172.
 Wierejki, majątność w starostwie uciańskim 72.
 Wierzbółowska magdeburgia 80.
 Wieszczyccy herbu Grzymała 140, 142.
 Wieszczycki Jan, podstarości radomski 140.
 Wieże herb 170.
 Wilczyńscy herbu Poraj 142.
 Wilczyński Bartłomiej 142.
 — Jędrzej, kanonik krakowski, biskup teodozyeński, sufragan
 gnieźnieński, opat mogileński 142.
 — Kazimirz, pułkownik królewski 142.
 — Lewin 142.
 — Stanisław 142.
 — Wojciech 142.
 Wilno, wileńskie województwo 41, 49, 50, 54, 157, — akademia 22,
 53, — kapituła 49, 60, 105, — XX. Rochici 76.

Wileński biskup: Massalski 50.

— — Zienkowicz 50.

— kanonik: ks. Gieczewicz 166.

— wojewoda: Jerzy Pacowicz 99.

— kasztelan: Prozor 85.

— starosta: Jan Skężgajło 43.

Wiłkomirski powiat 16, 41, 61, 69, 74, 99, 100, 126, 144.

Wiśniowiecki książę 94.

— Janusz ks. 144.

— Michał Korybut hetman w. ks. lit. 1704, 151.

Witebsk miasto 20, 66, 68, 69, 71, 75, 99, 135, 140, — magdeburgia 100, — surrogatorya 29, — stolnikostwo 67, — Bazylianie 44, — Bernardyni 121.

Witebskie województwo, prowincya, w całym herbarzu.

Witebski chorąży: Iwan Daniłowicz Chrapowicki 17.

— — Józef Chrapowicki 18.

— — Łuskina 60.

— — Jan Zankiewicz 150.

— cześnik: Andrzej Zaranek 151.

— horodniczy: Łuskina 76, 77.

— kasztelan: Stanisław Ogiński 69, 96.

— komornik: Jarosz Osipowski 90.

— — Jan Prześmycki 103.

— — Jan z Ramelu Ramsza 106.

— — Stanisław Bieńkowski 112.

— miecznik: Skop 116.

— namiestnik grodzki: Tymofiej Kozaryn 56.

— oboźny: Izydor Zankiewicz 150.

— pisarz grodzki: Franciszek Bułhak 119.

— pisarz ziemski: Wasyl Bohdanowicz Wasilewski 139.

— podczasy: Czaplic 61.

— podstoli: Franciszek Bułhak 119, 120, 164, 165, 175.

— — Żaba 149.

— podwojewodzy: Józef Chrapowicki 18.

— — Kisiel 1701, 18.

— — Jan Wilbatowicz. Papłowski 92.

— rotmistrz: Konstanty Żaba 149.

— sędzia grodzki: Jan Pacowicz Pomarnacki 100.

— sędzia ziemski: Mikosza 33.

— — — Łukomski 88.

— — — Ignacy Nowacki 88.

— strażnik: Kazimirz Rysiński 116.

— surrogator: Gośliński 29.

— wojewodowie:

Antoni Chrapowicki 18.

Sapieha Iwan 1525, 34, 51, 56.

Wojciechowicz 34.

Kryszpin 36.

Ogiński Marcyan 50, 69, 102, 158.

- Pac 105, 150.
 Zawisza 138.
- Witkowsy herbu Poraj 143.
 Witkowski Aleksander 143.
 — Łukasz, dziekan katedry lwowskiej 143.
 — Maciej 143.
 — Stefan 143.
- Witold w. ks. litewski 53, 117.
 Wizka ziemia 85, 128, 169.
- Wizki chorąży: Jan Krajewski 1579, 57.
 — starosta: Stanisław Krajewski 1616, 57.
- Wizuny, majątność w wiłkomirskim 69.
- Władysław Jagiełło król polski 79.
 — IV król polski 16, 17, 54, 72, 81, 102, 124, 149, 152, 153, 159.
- Włodzimierz w. ks. ruski 43.
 Włodzimirski wojski: Floryan Oleszko Oleszkowski 1609, 89.
- Włotki majątność 25.
- Wodoracz mały i wielki majątności w woj. wołyńskim 144.
- Wodoradzczy herbu Pobóg 143.
- Wodoradzki Aleksander dworzanin IKM. 144.
 — Jan Mikołajewicz pisarz miasta Wieliża 144.
 — Jędrzej rotmistrz powiatu wiłkomirskiego 144.
 — Mateusz cześnik kowieński 144.
 — Mikołaj starosta mohilewski 144.
 — Przeclaw 143.
 — Wojciech 144.
- Wojciechowicz, wojewoda witebski 1538, 34.
- Wojciechowscy herbu Ostoja 140.
- Wojciechowski Roman Wojtkiewicz 140.
- Wojciechowscy herbu Lubicz 146.
- Wojciechowski Stanisław 146.
- Wojcieszki, majątność w ziemi bielskiej 64.
- Wojtów, majątność w woj. mińskim 28.
- Wojtowo, dobra na Litwie 60.
- Wojniłowiczówna Anna za Adamem Lipińskim 162.
- Wolanowna Effamia za Janem Adamowiczem Lipińskim 162.
- de Wołgo Mickiewicz Adam 175.
- Wołkowyski powiat 15, 28, 41, 94, 127.
- Wołnina, majątność w woj. smoleńskim 46.
- Wołosza 72, 144, — wołoska wojna 94.
- Wolsey herbu Odrowąż 178, 179.
- Wolski Andrzej 178.
- Worotyńcówna za Jerzym Lachowskim 62.
- Wróblewscy herbu Ślepowron 147.
- Wróblewski Jan Piotrowicz 147.
- Wścieklicz, patrz Zawerski.
- Wydreja, majątność w prow. witebskiej 66, 139, 150.
- Wyhowski hetman w. ks. lit. 52.
- Wymno, majątność w prow. witebskiej 20, 88.

- Wyśmiantowicze, majątność w pow. słonimskim 96.
 Wysocki 118.
 Wysockie, majątność w orszańskim 20.
 Wyszeńscy, herbu Grabie 147.
 Wyszeńscy Jałbrzykowie 148.
 Wyszeński Stefan Jałbrzyk 147.
 — łowczy brzeski 144.
 Wyszodskie wójtostwo 65.
 Wyszogrodzka ziemia 64.
 Wyżłacin — Bujewo, majątność w prow. witebskiej 19, 138, — patrz Bujewo.

Z.

- Zabołocie, majątność 89.
 Żabowie herbu Kościesza 148, 149.
 Żaba podstoli witebski 149.
 — Borys rotmistrz chorągwi królewskiej 148.
 — Hieronim 1734, 89.
 — Józef 1674, 89.
 — Konstanty, rotmistrz witebski 149.
 — Krzysztof 149.
 Zadoroż, majątność w pow. pińskim 126.
 Zagajewszczyzna folwark 147.
 Zahorański starosta: Dunin 1715, 81.
 Zaymiszcze, majątność w prow. witebskiej 90.
 Zakroczymska ziemia 8, 168.
 — koniuszy: Wojciech Januszewski 168.
 — stolnik: Adam Januszewski 168.
 Zakrzewscy herbu Kościesza 179, 181.
 Zakrzewski Aleksander 180.
 — Andrzej 180.
 — Mikołaj 180.
 Zamierzyn dobra 47.
 Zamoyski hetman 144.
 Zamostocze, majątność w prow. witebskiej 90.
 Zańkiewiczowie herbu Śleporód 7, 149.
 Zańkiewicz Jan Śleporód 150.
 — Jan chorąży witebski 150.
 — Izydor oboźny witebski 150.
 Zaolsze majątność 134.
 Zapozienki, majątność w prowincyi witebskiej 50.
 Zapuszczański kraj 70, — trakt 79.
 Zarankowie herbu Korczak 150.
 Zarankowie Horbowscy 150, 151.
 Zaranek Andrzej, towarzysz chorągwi pancerniej 151.
 — Andrzej, cześnik witebski 151.
 — Benedykt 151.
 — Jerzy Horbowski 151.
 — Stefan Horbowski 151.

- Zarankówna za Stanisławem Romanowskim 111.
 Zaranów, majątność 71, 72, 91.
 Zaranowski Łuskina Stefan Tymofiejewicz, wójt miasta Witebska 71, 72.
 — Tymofiej Łuskina 71.
 Zawadzy herbu Jastrzębiec 151, 152.
 Zawadzki Biliaj 151.
 — Jan Tadeusz starosta narwidziski 152.
 Zawerscy herbu Bończa 152, 153.
 Zawerski Prokop Wścieklicz 152, 153.
 Zawiella czyli Budowiesz, folwark w pow. oszmiańskim 152.
 Zawisza wojew. witebski 138.
 Zbitniewscy herbu Niedźwiedź 153, 154.
 Zbitniewski Józef 153.
 Zbrożkowie herbu Kroje 154, 155.
 Zbrożek Kazimirz, podczaszy podolski 154.
 Zchałów dobra 72.
 Zdan Cielica 131.
 Zegzdry, majątność w pow. kowieńskim 156.
 Zegzdrowie herbu Ślepowron 156, 157.
 — Siemion i Stanisław Iwaszkiewiczowie 156.
 Zerobycze, majątność 51, 52.
 Zielenicze, majątność w wojew. witebskim 24.
 Zieleniewo, majątność 119.
 Zienkowiec, biskup wileński 50.
 Ziotniki, majątność w ziemi bielskiej 64, 65.
 Złotogórcy herbu Ślepowron 157.
 Złotogórski Mikołaj 157.
 Zmujdzkie księstwo 28, 41, 43, 49, 75, 81, 82, 93, 111, 127, 151, 174.
 Żółkiewska parafia 82.
 Żołnierzów, majątność 158.
 Żołnierzowscy herbu Warnia 157, 158.
 Żołnierowski Kalej 157.
 Żuk 120.
 Żukowszczyzna, majątność w pow. oszmiańskim 155.
 Zygmunt cesarz 53.
 Zygmunt I król polski 17, 34, 43, 51, 63, 72, 117, 124, 152, 153.
 Zygmunt August król polski 51, 54, 72, 94, 105, 117, 122, 124, 132, 133, 147, 150.
 Zygmunt III król polski 39, 63, 67, 72, 103, 117, 122, 124, 126, 127, 133, 149.
 Żyliny, majątność w wojew. trockiem 3, 4, 161.
 Żylińscy Mordasiewiczowie 161.
 Żyliński Mojżesz seu Moska Mordas 161.
 Żyłka 142.
 Żytomirski powiat 88.
 Żyżmor Filimon 1585, 12.
 Żyżniewo, majątność w pow. oszmiańskim 159.
 Żyżniewscy herbu Białynia 158.
 Żyżniewski Krzysztof Białynia ciwun trocki 158, 159.
 — Zacharyasz 159.
-

W obronie autentyczności najstarszej monety Bolesława Chrobrego z runicznym napisem.

W Rozprawach wydziału historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności (Tom XXXVII, Kraków, 1898) ogłosił zasłużony na polu badań historycznych średniowiecznych polskich Autor, Dr Wojciech Kętrzyński między innemi pracę pod tytułem: Przyczynki do historyi Piastowiczów i Polski Piastowskiej: I. Czy Piastowicze nosili zarost? w której usiłuje wykazać, że Piastowicze nie nosili wcale zarostu.

Kwestya, czy Piastowicze nosili zarost czy nie, ma nawet w historyi kultury zaledwo podrzędne znaczenie, w historyi zaś samej jest zgoła bez wartości; w historyi kultury możnaby temu przedmiotowi poświęcić zaledwo jeden osobny paragraf, poświęcanie mu atoli osobnej monografii historycznej, to zbyt wiele zaszczytu dla zbyt blachej rzeczy.

I możnaby śmiało rozprawę tę uczonego badacza jako proste Otia wakacyjne zbyć milczeniem, gdyby w niej ten zresztą bardzo zasłużony badacz nie usiłował mimochodem przemycić innej, stokroć donioślejszej kwestyi, uznania za falsyfikat opublikowanej przez niżej podpisanego po raz pierwszy w Heroldzie polskim z roku zeszłego, nieznaney dotąd skądinąd najstarszej monety Bolesława Chrobrego z runicznym napisem.

Moneta ta, jeśli jej autentyczność utrzymaną zostanie w swej mocy, zajmie jedno z najpoważniejszych miejsc w rzędzie najznakomitszych zabytków prastarej doby piastowskiej, o jej autentyczność więc warto kruszyć kopię, warto pisać polemiczne rozprawy, choćby nawet objętości tomów.

Z tej epoki, z której ta moneta pochodzi, nie mamy prawie żadnych innych pomników, chyba może jakie wykopaliska jaskiniowe lub cmentarzyskowe, ona jedna jak świetny meteor oświeca horyzont zarania dziejów naszych z drugiej połowy X wieku, w obronie jej warto iść nawet na noże, bo zwycięstwo będzie nieposlednią zdobyczą dla polskiej wiedzy, dla polskiej kultury.

Niestety uczony Autor zbyt lekceważył sobie wartość tego pomnika, skoro nie uznał za właściwe rozpatrzyć się bliżej w charakterze tej monety, i wykazać jej słabe strony, jeśli jakie są, które byłyby zdolne zniewolić uczonych do puszczenia monety tej w podejrzenie.

Głosłownie prawie i bez żadnych argumentów uznał on ową monetę za falsyfikat przyłwicki, głosłownie powtarzam, bo fakt, że na monecie tej przedstawionym jest Bolesław Chrobry z bujnym wąsem, co się częściowo sprzeciwia teorii Autora o gołowąstwie Piastowiczów, przecież za poważny argument żadną miarą uchodzić nie może. Czyż bowiem fakt, że jeden lub drugi Piastowicz nosił wyjątkowo zarost, może obalić regułę, do której i ja chętnie przystępuję, że Piastowicze zazwyczaj nie nosili zarostu?! Chyba nie! A jeśli Henryk Brodaty mógł nosić wyjątkowo zarost, dlaczegóżby i Chrobry nie miał go wyjątkowo nosić, tem bardziej, gdy i Skandynawowie nosili nie rzadko zarost, a zwłaszcza wąsy, a rycerstwo Skandynawskie stało w epoce Chrobrego niemal u szczytu swej chwały. Że o tem nie mamy skądinąd wiadomości, przyczyna leży w tem, iż gdy z epoki Henryka Brodatego mamy już mnóstwo pomników historycznych pisanych, to z epoki Chrobrego nie posiadamy takich pomników zgoła żadnych. Wszakże i to u Chrobrego jest szczególne, że nosił duży brzuch, bo był trąbą i pijał dużo piwa, o czem się przypadkowo z Galla dowiadujemy, chociaż wszyscy Piastowicze, o ile to z pieczęci i innych pomników sądzić można, byli zazwyczaj szczupłymi, a jednak ów brzuch u Chrobrego nadający mu tak odmienny od innych Piastowiczów charakter, jeszcze nas nie upoważnia, by go uznać za falsyfikat przyłwicki?!

Zresztą gdyby wąsy u Piastowicza były dostatecznym powodem do uznania go za falsyfikat przyłwicki, to taki los musiałby w pierwszej linii spotkać pomnik Władysława Łokietka w katedrze krakowskiej, na którym Łokietek zrobiony jest z wąsami; a już grobowiec Kazimirza Wielkiego musiałby być arcyfalsyfikatem przyłwickim, skoro król na nim zrobiony jest nie tylko z wąsami ale i z brodą, a przecież Kazimirz Wielki przyimianku „Brodaty“ nie nosił.

Ogromna szkoda, że Autor ani słówkiem nie wspomniał, w czym upatruje podobieństwo pomiędzy naszą monetą a bałwankami przyłwickimi, byłoby mi to niezmiernie ułatwiło obronę autentyczności monety, której się podjąć muszę, skorom monetę tę jako autentyczną ogłosił. Niewiedząc, co się w niej Autorowi więcej, krom owych nieszczęsnych wąsów Chrobrego nie podoba, nie wiem, czego mam właściwie bronić i gdzie ma leżeć punkt słaby; muszę więc podjąć obronę z ogólnego stanowiska.

Zaznaczam więc przedewszystkiem, że ja najmniejszego podobieństwa ani powinowactwa pomiędzy ową monetą rzekomo fałszywą Chrobrego a bałwankami przyłwickimi nie dostrzegam.

Następnie nie wiem, które bałwanki przyłwickie Autor ma na myśli, są bowiem dwie stanowczo różne grupy, jedną ogłosił w dziele swoim Masch, drugą Potocki. Otóż już z powierzchownego porównania tych dwóch grup okazuje się, że o ile bałwanki ogłoszone w dziele Potockiego są bezmyślnemi, idiotycznie niezgrabnemi fałszykatami, o tyle bałwanki, ogłoszone w dziele Mascha są w stanie wytrzymać najostrzejszą krytykę, krom śniedzi, która ma być zdaniem Levezowa, świeżo nałożoną.

Autor widocznie nie zdaje się robić różnicy między temi dwoma grupami bałwanków przyłwickich, lecz stojąc na stanowisku, jakie Levezow jeszcze w r. 1825 zajął, jak gdyby od tego czasu krytyka historyczna żadnych zgół nie zrobiła postępów, wszystkie snąć bałwanki przyłwickie w czambuł za fałszykaty uważa; a jednak nawet ów surowy krytyk Levezow przyznał, że między bałwankami przyłwickimi są i zabytki niewątpliwej autentyczności.

Otóż wobec tego, że jedne bałwanki przyłwickie są autentyczne, inne fałszykaty, byłoby koniecznem wiedzieć, z którymi zdaniem Autora, ma mieć nasza moneta Chrobrego wspólne znamiona. Gdyby je miała z autentycznymi, tedy nie rzucałoby to żadnego cienia podejrzenia na jej autentyczność; chyba gdyby posiadała cechy właściwe tylko tym bałwankom przyłwickim, które są notorycznemi fałszykatami. Otóż przyglądając się bałwankom przyłwickim już na pierwszy rzut oka widać, że jedna grupa nosi na sobie wybitne reminiscencye świata klasycznego, mianowicie głowy wszystkich prawie bogów noszą charakterystykę Iłow lwich, co byłoby u fałszerza mieszkającego w meklemburskiem na schyłku XVII lub choćby w XVIII wieku, który zayewne nigdy w życiu nie widział lwa żywego, gdyż nad Odrą i Łabą lwy nie żyją a menażerye przewożne w owych czasach były rzeczą nieznaną, byłoby powtarzam u fałszerza zjawi-

skiem niedającym się wprost wytłumaczyć. Jest nawet między temi bałwankami Venus Anadiomene. Te więc bałwanki są niewątpliwie wyrobem rzemieślników rzymskich *minorum gentium* i tylko drogą handlu zamiennego za bursztyn, przez Jumnetę dostać się mogły w posiadanie Wendów meklemburskich. Z temi bałwankami, które wszystkie ogłoszone zostały w dziele Mascha, nasza moneta Chrobrego nie ma zgoła żadnego powinowactwa.

U drugiej grupy bałwanków przyłwickich, którą ogłosił Potocki, trudno dostrzedz jakiegokolwiek cech charakterystycznych, dominującą bowiem cechą u nich jest idiotyczne niedołęstwo. Otóż z tą grupą bałwanków przyłwickich nasza moneta tem mniej posiada jakiegokolwiek wspólne cechy, gdy głowy obie na naszej monecie przedstawione, są tak wybitnie charakterystyczne, jakie tylko z pod ręki wcale zdolnego artysty wyjść mogły.

Aby dać Szanownym Czytelnikom możność przekonania się naocznie, czy zachodzi jakie powinowactwo między naszą monetą Chrobrego a bałwankami przyłwickimi, pozwalamy sobie na osobnej tablicy zestawić odbicie naszej monety w znacznie powiększonym formacie z jednym typowym bałwankiem przyłwickim pierwszej grupy (autentyk) i jednym również typowym bałwankiem przyłwickim drugiej grupy (falsyfikat).

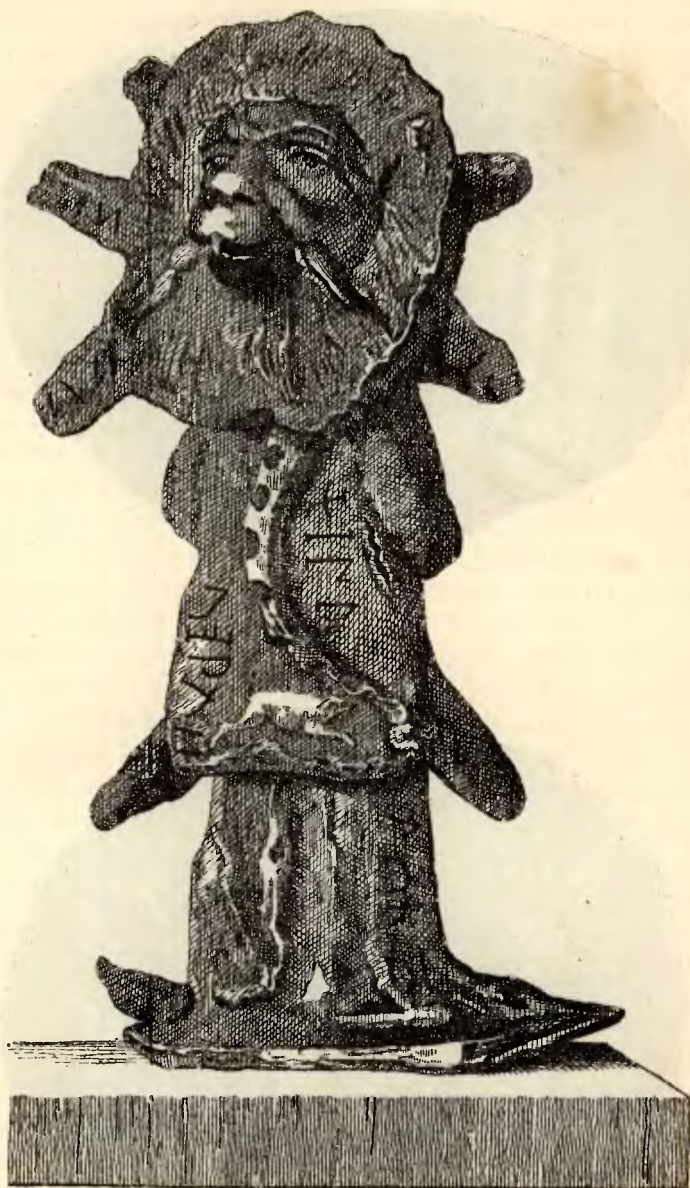
Najważniuszem wszelako znamieniem, które stanowczo i ponad wszelką wątpliwość broni autentyczności naszej monety przeciw zarzutowi fałszerstwa, jest sposób wyrzeźbienia stempla do niej. Dzisiaj stempel do bicia monet rzeźbi się dłutkiem; ale jestto metoda właściwa dopiero nowszemu wiekowi, nieznaną starożytności, ani wiekom średnim. W starożytności i w wiekach średnich rzeźbiono stemple do monet kółkiem tokarskim, które zupełnie odmienną charakterystykę rzeźbie nadaje. Dość w tej mierze zestawień nowożytnych monet obok starożytnych greckich i rzymskich, aby odrazu dostrzedz, jak zupełnie odmienną jest rzeźba tu i tam.

Otóż nasza moneta Chrobrego wykazuje niewątpliwie takie znamiona, jakie ma stempel rżnięty kółkiem tokarskim a nie dłutkiem. Tej tajemnicy nie mógł znać fałszerz żyjący w epoce bałwanków przyłwickich, nie mógł jej też naśladować, gdyż nie mógł znać tego kunsztu, byłaby to zresztą praca mozolna, której podjęcie żadną miarąby się nie opłaciło.

Wreszcie jeden jeszcze moment zasługuje na rozpatrzenie. Falsyfikaty przyłwickie podrabiał Gideon Sponholz, syn złotnika Sponholza, w celach osiągnięcia zysku. Sprzedał je też częścią superintendentowi Maschowi, częścią wielkiemu księciu meklem-

Moneta Bolesława Chrobrego z runicznym napisem.

Autentyk przylwicki.

Falsyfikat przyłwicki.

bursko-strzelickiemu Karolowi, który i te bałwanki dodatkowo nabył, które z posiadania Mascha przeszły na własność biblioteki katedralnej ratzeburskiej, tak że obecnie wszystkie zgola bałwanki przyłwickie znajdują się w posiadaniu muzeum wielkooksążeckiego meklembursko-strzelickiego.

Otóż jeśli tak, to zgola niezrozumiałemby było, dlaczegoby Gideon Sponholz sfalszowawszy ową monetę Chrobrego (wedle zdania Autora), tego właśnie najświetniej udułego falsyfikatu nie pozbył ani superintendentowi Maschowi ani księciu meklembursko-strzelickiemu i dlaczegoby ten znakomity falsyfiikat blisko 200 lat leżał w ukryciu i dlaczego wreszcie nie sprzedano go na miejscu, gdzie ujrzał światło dzienne, mianowicie w Strzelicach, lecz go zaniecono aż do Krakowa, kiedy przecież nie można było z zewnętrznych znamion przypuszczać, iż ta moneta do Polski się odnosi.

Te niewytłómaczone wątpliwości trzeba przedewszystkiem stanowczo uchylić, jeśli zarzut fałszerstwa ma mieć choćby cień prawdopodobieństwa za sobą.

Na jeden szczegół muszę jeszcze zwrócić uwagę. Szczęśliwym trafem jeden wyraz „belobok“ znajduje się tak na monecie Chrobrego, jak i na jednym z falsyfikatów przyłwickich. Otóż gdyby moneta Chrobrego była jednego z temi falsyfikatami pochodzenia, to ten wyraz byłby na obu pomnikach niewątpliwie jednakowo napisany; tymczasem jest on na obu pomnikach napisany odmiennie, co jak na owe czasy, kiedy pisanie było wielką i trudną sztuką dowodzi niewątpliwie, że te dwa napisy dwóch odrębnych rzeźbiarzy miały za autorów.

Autor zbyt poważne w świecie uczonym polskim zajmuje stanowisko iżby go wolno było posądzać o lekkomyślne podnoszenie nieuzasadnionych zarzutów, zwłaszcza gdy chodzi o pomnik historyczny tej doniosłości, jakim będzie niewątpliwie nasza moneta, skoro swoją niewinność zdoła ochronić. Musimy więc przyjąć za pewne, że jeśli Autor widział się spowodowanym rzucić cień podejrzenia na ową monetę, tedy musiał mieć bardzo poważne do tego powody.

W imię prawdy dziejowej musimy więc prosić uprzejmie Autora, iżby corychlej wystąpił publicznie z temi zarzutami, które go skłoniły do nazwania ogłoszonej przez nas monety Chrobrego przyłwickim falsyfikatem, abyśmy w obronie tej monety podnieść mogli wszystkie zgola argumenta, a także i te, jakich w niniejszej pracy nie podnosimy, nieznając zgola zarzutów Autora.

HEROLD POLSKI.
CZYLI
PRZEWODNIK HERALDYCZNY POLSKI.

(Ciąg dalszy).

87. **Balika** Izajasz, szlachcie wołoski, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1607 (Vol. leg. II, 448).
88. **Balińscy** (Grzymała odmieniona): ma być w złotem polu czarna Grzymała o trzech basztach, ale w miejsce bramy czerwony lew w prawo biegnący.

Fig. 53.

W klejnocie łeb lwa czerwonego z grzywą, szyją i wywieszonym ozorem, w prawo zwrócony. (Fig. 53).

Labry czarne i żółte (Mülverstedt: Der abgestorbene Adel der Provinz Preussen. Nürnberg 1874, str. 4, tab. II, N. 4).

89. **Balińscy** (Przosna odmieniona): ma być herb Przosna w tem odmieniony, że pole tarczy nie niebieskie, lecz czerwone, lew nie żółty, lecz biały i na zielonej murawie; zaś w klejnocie strusie pióra żółte, niebieskie, czerwone, niebieskie, żółte.

Labry czerwone i białe. (Dachnowski: Herbarz Baworowskich prusko-polski, str. 337).

90. **Bałaban Aleksander**, nobilitowany za konstytucją z roku 1676 (Vol. leg. V, 202).

91. **Banczakiewicz Ignacy**, podporucznik artylerji koronnej, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 191).

92. **Bandynelli Alexander, Franciszek i Mikołaj**, dopuszczeni do indygenatu, *salva deductione nobilitatis*, za konstytucją z r. 1726 (Vol. leg. VI, 232).

Bankau, patrz Bąkowscy.

Baran, Baranów, patrz Junosza.

Baranarogi, Baranierogi, Barzane rzoge, patrz Romany.

93. **Barankiewicz Jan**, porucznik w wojsku polskim, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 198).

94. **Baranowiczowie** (Syrokomla odmieniona): ma być herb Syrokomla w tem odmieniony, iż na łękawicy miasto krzyża, stoi strzała żelazcem do góry, a na rogacinie strzały krzyż ukośny czteroramienny. (Fig. 54).

W klejnocie trzy pióra strusie. (Kojalowiec: Compendium 321, Nomenclator 16).

95. **Baranowscy** Franciszek i Godefryd nobilitowani za konstytucją z roku 1768 (Vol. leg. VII, 374).

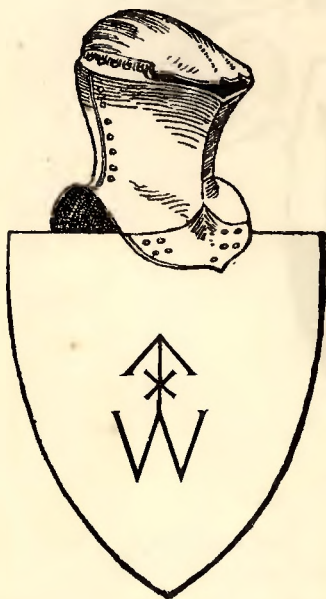

Fig. 54.

96. **Barberyusz Wilhelm**, szlachcie francuski, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1607 (Vol. leg. II, 445): ma być w polu czerwone podkowa barkiem

Fig. 55.

do góry obrócona, na barku krzyż, pod podkową i po bokach krzyża trzy sześciopromienne gwiazdy. (Fig. 55).

W klejnocie połupies w prawo. (Niesiecki II, 64, Kojalowiec: Nomenclator 16).

97. **Barbowski Jerzy**, chorąży wojsk polskich, nobilitowany za konstytucjami z lat 1662 i 1676 (Vol. leg. IV, 410 i V, 201).

98. **Bardeleben Jan Krzysztof**, obersztejtnant wojsk polskich, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 372).

99. **Barkała**, genealogia wspomniana bez bliższego określenia w podrobionym dokumencie Przemysła II ks. wielkopolskiego z r. 1271 (Ulanowski: Materyały N. 1).

100. **Barkman** Grzegorz, sekretarz królewski, nobilitowany za konstytucją z r. 1658 (Vol. leg. IV, 264).

101. **de Barnevall** Mulner Józef, konsyliarz księcia kurlandzkiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VII, 169).

102. **Bars** Franciszek, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 190).

Barsewitz (Mülverstedt), patrz **Berzewicz**.

103. **Barsoti** Grzegorz Jerzy, oberszterlejtнант wójsk królewskich, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 425).

104. **Barstch** Walenty, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 192).

Fig. 56.

105. **Bartlińscy de Walembach**, herbu Nieczuła: ma być w modrem polu szpak czarny w prawo, z podniesionemi do lotu skrzydłami, siedzący na dębowym pieńku o pięciu korzeniach i dwóch gałązkach. W klejnocie ogon pawi. (Fig. 56).

Labry niebieskie i czerwone. (Dachnowski: Herbarz szlachty prusko-polskiej kornicki, toruński i Baworowskich 376).

Herbarz Dachnowskiego Baworowskich

podaje odmianę tego herbu w tem polegającą, iż pieńek dębowy położony jest na ukos.

Hefner w Herbarzu galicyjskim (str. 4, tab. II N. 6) podaje pięć z korzonkami złoty, gałązki zielone, labry modre i złote.

Niesiecki (II, 67) zupełnie fałszywie miasto szpaka sowę sadza na pieńku, a miasto gałązek rysuje dwa sęki.

106. **Bartoszewicz** Bonawentura, nobilitowany za konstytucją z r. 1764 (Vol. leg. VII, 185).

107. **Bartoszewscy** (Bończa odmieniona) w tem, że pole nie błękitne a czerwone, niemniej że głoworożec srebrny na zielonej stoi murawie.

Labry czerwone i srebrne (Hefner l. c. str. 4, tab. II N. 7).

108. **Bartsch a Demuth**: ma być wiewiórka siedząca na tylnych łapach, w lewo zwrócona.

W klejnocie herb powtórzony.

Niesiecki (II, 71) nie podaje opisu barw, mówi wszelako, że to jest herb Bażeńskich, to też i Dachnowskiego: Herbarz kornicki szlachty prusko-polskiej (49) herb ten pod Bażeńskimi kładzie.

109. **Baryczka**: ma być krzyż podwójny, złoty w słup, w środku z obu boków podparty. (Fig. 57).

Niesiecki (II, 71) nie podaje ani opisu barw tarczy ani klejnotu.

110. **Baryczkowie** Stanisław, Wojciech i ks. Jan z Mazowsza, dopuszczeni do indygenatu za konstytucją z r. 1658 (Vol. leg. IV, 265).

111. **Baryczka** Michał, kapitan wojsk polskich, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 78).

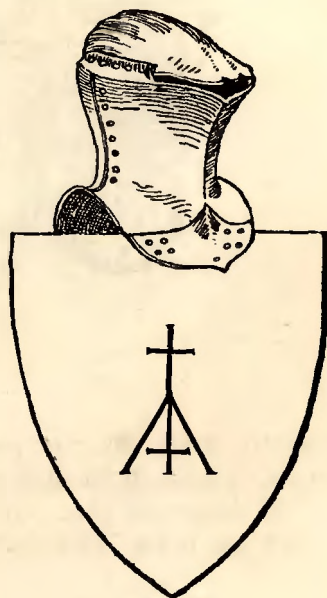

Fig. 57.

112. **Barzy:**

a) ma być w tarczy pas poprzeczny środkiem, na nim trzy róże rzędem, nad pasem trzy gęsi czy kaczki czy łabędzie w lewo, pod pasem taksamo trzy gęsi.

Paprocki (681) podaje tylko rysunek tego herbu, ale opisu barw ani klejnotu nie podaje.

113. *b)* Atoli Herbarz polski Dachnowskiego (str. 644) zgoła inaczej herb ten przedstawia: jest mianowicie szeroki pas po-

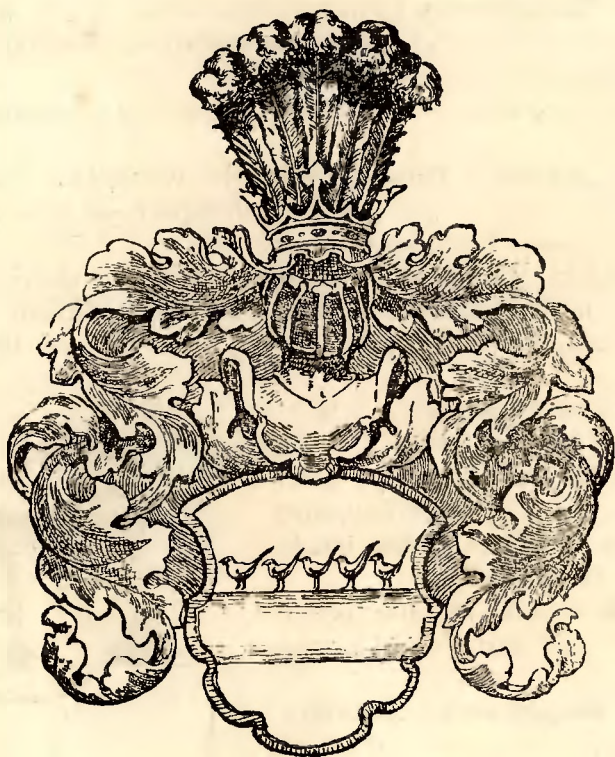

Fig. 58.

przezny środkiem, nad pasem w górnym polu pięć szpaków, jeden za drugim, bokiem w prawo; w dolnym polu szpaków nie ma.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 58).

Opisu barw Dachnowski nie podaje.

114. **Bastian** Henryk nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 192).

115. **Bathory** Andrzej kardynał i Baltazar, synowie króla Stefana, dopuszczeni do indygenatu na sejmie koronacyjnym r. 1588 (Vol. leg. II, 267).

116. **Bathory** Andrzej dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1627 (Vol. leg. III, 265).

117. von **Baudys**: ma być tarcza w poprzek na dwa przedzielona pola: górne białe, dolne niebieskie, w niej trzy trąby myśliwskie młyncem w prawo w ten spo-

Fig. 59.

sób, że dwie niebieskie przypadają w górnym polu białem, trzecia biała w dolnym polu niebieskiem.

W klejnocie trzy pióra strusie: niebieskie, białe i niebieskie. Labry czerwone, niebieskiem podszyte. (Fig. 59).

(Dachmowski: Herbarz Baworowskich str. 505).

118. **Baur Jędrzej**, nobilitowany za konstytucją z r. 1673 (Niesiecki II, 78).

119. **Bawola głowa**: ma być bawola głowa czarna w polu czerwonym.

W klejnocie jedni kładą trzy pióra strusie, inni mitrę książęcą (Fig. 60).

(Kojalowicz: Compendium 31, Nomendator 292, — Niesiecki II, 41).

Fig. 60.

Fig. 61.

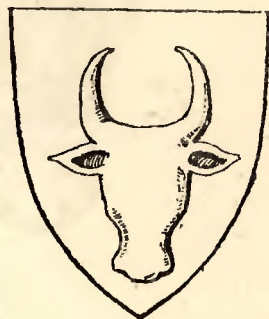

Fig. 62.

Najstarsze pieczęcie z tym herbem są: pieczęć Ondraszowa bojara litewskiego z r. 1434 (Fig. 61), oraz Oty Żebrackiego ziemianina księstwa oświęcimskiego z r. 1454. (Fig. 62).

120. **Bawół:** ma być czarny bawół w żółtem polu.

W klejnocie pioropusz pawi pomiędzy dwiema trąbami myśliwskimi. (Kojalowicz: Compendium 30).

121. **Baworowscy:** ma być w polu niebieskiem złota strzała, bez lewego żelezca, w środku przekrzy-

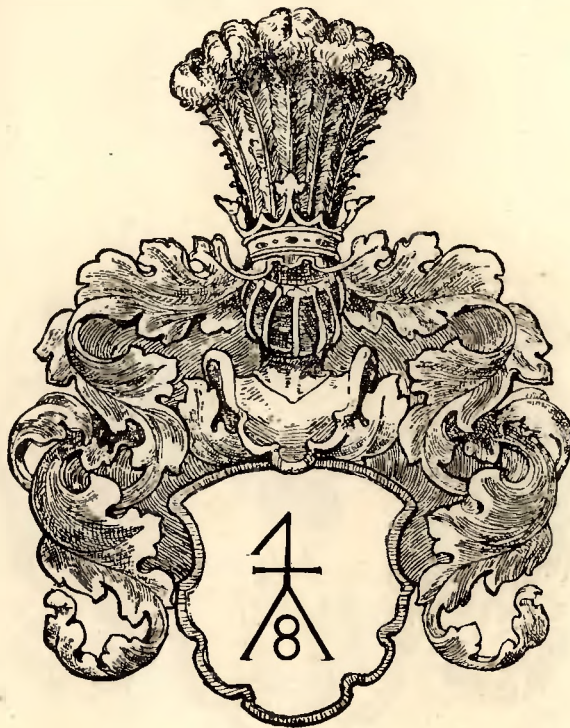

Fig. 63.

żowana, u dołu rozdarta, w rozdarciu ósemka. Jestto odmiana herbu Kościeszka.

W klejnocie pięć piór strusich (Fig. 63).

(Okolski I, 30, — Niesiecki II, 79).

122. **Bazalski** Kazimirz, kapitan pieszy wojska cudzoziemskiego, nobilitowany za konstytucją z roku 1662 (Vol. leg. IV, 412).

123. **Bazan Jan**, rotmistrz pułku przedniej straży, nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

124. **Bazińscy, Bażeńscy lub Bażyńscy, von Baysen**:

a) ma być polumurzyn w sukni wprost, w polu czerwonym, na ręku trzyma wiewiórkę orzech gryzącą.

Fig. 64.

W klejnocie polumurzyn nagi, trzymający proporzec. (Fig. 64). (Niesiecki II, 82).

125. b) **Ale Dachnowskiego**: Herbarz kornicki szlachty prusko-polskiej, do jakiej przedewszystkiem należy ród Bazińskich, który dla tejże szlachty jest bezporównania poważniejszym źródłem, jak Niesiecki, odmiennie herb ten przedstawia: ma być mianowicie murzyn w całej postawie, w prawo zwrócony, z przewiazaną głową i biodrami; na szyji srebrna obróża; biała przewiązka zwiesza się przez prawe ramię ku biodrom. W prawej

ręce trzyma oszczep, żeleźcem o ziemię oparty, u góry na rękojeści oszczepu mały hełm z labrami, nad hełmem w klejnocie

Fig. 65.

wiewiórka siedząca w prawo, otoczona wieńcem. W lewej ręce murzyn trzyma tarczę, w niej również wiewiórka siedząca w prawo, orzech gryząca, otoczona wieńcem.

Na nogach murzyna obówie z krótkimi cholewami. (Fig. 65).

126. c) Tenże Herbarz kornicki Dachnowskiego podaje pod nazwą „Luzitan“ (str. 48) jeszcze inną odmianę herbu Bazińskich: ma być mianowicie wiewiórka czerwona, siedząca na murawie bokiem w prawo, orzech włoski gryząca.

W klejnocie herb powtórzony. (Fig. 66).

127. d) Dachnowskiego Herbarz Baworowskich podaje (str. 237)

Fig. 66.

dalszą odmianę tego herbu, mianowicie, iż w czerwonym polu jest wiewiórka z białem podbrzusem siedząca na zielonej murawie, w prawo zwrócona, orzech gryząca.

Fig. 67.

W klejnocie polumaż w czerwonym kaftanie z odkrytą głową, lewą ręką bok podpira, w prawej trzyma rozwiniętą zieloną chorągiew o jednej strefie, na chorągwi herb powtórzony.

Labry czerwone żółto podbite. (Fig. 67).

128. e) Wreszcie herbarz polski Dachnowskiego (str. 601) podaje ostatnią odmianę tego herbu: ma być mianowicie murzyn w stojącej postawie, w białej koszuli, z przewiazaną głową; lewą ręką bok podpira, w prawej trzyma rozwiniętą chorągiew o dwóch strefach, na której wiewiórka siedząca w prawo.

Fig. 68.

W klejnocie wiewiórka siedząca w prawo, orzech gryząca. (Fig. 68).

129. **Bąkowsky** hr. (Gryf odmieniony): ma być tarcza w krzyż na cztery podzielona pola, z tarczą sercową we środku: w pierwszym polu czerwonym srebrny baran w prawo, na zielonej murawie; w drugim polu czerwonym złote Jelita ze środkowym oszczepem wywróconym; w trzecim polu niebieskiem srebrna Bylina; w czwartym polu czerwonym herb Pawęża z zielonem jabłkiem i złotym krzyżykiem. W tarczy sercowej w czerwonym polu srebrny gryf wspięty w prawo.

Klejnotów cztery: pierwszy czarny polukozie w lewo; drugi poługryf skrzydlaty w lewo oparty na trąbie myśliwskiej; trzeci

pięć piór strusich, 1, 3, 5 czerwone, 2, 4 srebrne; czwarty ramię zbrojne z dobytym mieczem w prawo.

Fig. 69.

Labry przy pierwszym helmie czerwone i złote; przy drugim i trzecim czerwone i srebrne; przy czwartym niebieskie i srebrne. (Fig. 69).

(Hefner l. c. str. 4, tab. II, N. 5).

Dyplom hrabiowski z r. 1782.

130. **Bąkowscy herbu Ryś:** *a)* ma być w czerwonym polu na zielonej murawie biały ryś ukoronowany, bokiem w prawo zwrócony.

Fig. 70.

W klejnocie nad hełmem bez korony czarna ośmiopromienna gwiazda, nad nią trzy czarne lilie — gozdowy rzędem łukowatym. (Fig. 70).

Labry żółte i czerwone.

(Dachnowski: Herbarz kornicki 123, — Herbarz Baworowskich 348, — Herbarz polski 659, — Niesiecki II, 45).

131. *b)* Mülverstedt (l. c. str. 5 tab. II N. 6) podaje w niebieskiem polu rysia barwy naturalnej, w prawo biegnącego.

W klejnocie trzy lilie białe na trzech osobnych szypułkach zielonych z listkami. (Fig. 71).

Labry białe, niebieskiem podszyte.

Fig. 71.

132. c) Dachnowskiego Herbarz kornicki (123) podaje jeszcze jedną odmianę tego herbu: mają być trzy lilie kwitnące na jednej wspólnej łodyce, stojącej na sześciopromiennej gwiazdzie.

W klejnocie herb powtórzony. (Fig. 72).

133. de **Beaulien** Henryk oberszterleytnant wójsk polskich, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 408).

Fig. 72.

134. **Beczka:** ma być beczka
 złota w polu
 czerwonym. Klejnotu brak. (Fig. 73).
 (Niesiecki II, 88, — Herbarz
 król. pol. I, 47, — Okolski III, 357).

Fig. 73.

135. **Bedlewicz** (Korczak odmieniony): mają być w czerwonym polu trzy srebrne wręby, położone ukosem od prawego dołu ku lewej górze. Niesiecki (II, 88, V,

Fig. 74.

224) kładzie u góry wręb najkrótszy, Hefner (l. c. str. 4, tab. II N. 12) u góry wręb najdłuższy.

W klejnocie trzy strusie pióra. (Fig. 74).

Labry czerwone i srebrne.

136. **Befot** herbu własnego (Małachowski).

137. **Behem**: ma być szczyt w słup na dwa podzielony pola, w prawem białem gryf zielony, wspięty, w lewo zwrócony; w lewym czerwonym baran biały, również wspięty, z podniesioną nogą, zwrócony w prawo.

W klejnocie herb w ten sposób powtórzony, iż jest tylko poługryf i połubaran.

Labry zielone, czerwone i białe. (Fig. 75).

Przywilej nobilitacyjny króla Zygmunta Augusta z r. 1570, wydany dla Piotra Behema senatora gdańskiego (Piekosiński: Rycerstwo polskie wieków średnich I, 296, — Dachnowski: Herbarz kornicki 187 i Herbarz toruński).

Fig. 75.

Niesiecki (II, 104) oraz Herbarz król. pol. (I, 58) zowią herb ten Bemem.

Hefner zaś (I. c. str. 5, tab. III N. 2) przedstawia herb ten o tyle odmiennie, iż w zielonem polu srebrnego gryfa daje, w klejnocie stawia dwa hełmy, na pierwszym gryf, na drugim baran, zaś labry daje zielone i srebrne tudzież czerwone i srebrne.

138. **Bejnart** (Awdaniec odmieniony):

a) ma być w polu czerwonym srebrna lękawica, u której krokiew środkowa znacznie wyższa od połukro-

Fig. 76.

Fig. 77.

kwi bocznych. Przez wierzchołek krokwi środkowej biegną dwie strzały w poprzek, górna żełżcem w prawo, dolna żełżcem w lewo.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 76).

(Kojałowicz: Compendium 26, Nomenclator 17, — Niesiecki II, 112).

139. *b)* ale Hefner (l. c. str. 5 tab. III, 11) odmiennie herb ten przedstawia, mianowicie, że strzały nie idą przez krokiew środkową, lecz przez połukrokwie boczne, a mianowicie prawą połukrokiew przeszywa strzała ukosem od prawego dołu ku lewej górze, zaś lewą połukrokiew przeszywa strzała od prawej góry ku lewemu dołowi.

W klejnocie trzy strusie pióra srebrne.

Labry czerwone i srebrne. (Fig. 77).

140. **Bejzym herbu Pogonia czyli Ochota:** ma być w czerwonym polu łucznik zbrojny na srebrnym ko-

Fig. 78.

niu w prawo biegnący; nad nim złoty połuksiężyc rożkami do góry zwrócony, pod nim srebrna podkowa ocelami na dół.

W klejnocie trzy pióra strusie srebrne.
 Labry czerwone i srebrne. (Fig. 78).
 (Hefner l. c. str. 5, tab. III N. 12).

141. **Bek** Jakób i Ludwik nobilitowani za konstytucją
 z r. 1775. (Vol. leg. VII, 169).

142. von der **Beke**: ma być w polu czerwonym pas ukośny biały od prawej góry ku lewemu
 dołowi; na pasie trzy czerwone czterolistne róże rzędem.

Fig. 79.

W klejnocie dwie trąby myśliwskie bliźnie, munsztukami
 do góry obrócone, na każdej po trzy róże w słup.

Labry białe i niebieskie. (Fig. 79).

(Dachnowski: Herbarz prusko-polski Baworowskich str. 544).

143. **Bekier** Abraham, major wojsk polskich, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 88).

144. **Bekierski** Antoni, oboźny polny wojsk koronnych, nobilitowany za konstytucją z r. 1726 (Vol. leg. VI, 231).

Fig. 80.

Herb jego Jastrzębiec podaje Hefner w tem odmieniony, iż podkowa w niebieskiem polu jest srebrna, nie złota. Labry niebieskie i srebrne. (Fig. 80).

(Hefner l. c. str. 4, tab. III N. 1).

145. **Bekiesz**: ma być w polu brunatnem orla noga czarna ze złotymi pazurami; z prawej strony przy kolanie połuksiężyc złoty w słup, barkiem do kolana zwrócony, z lewej gwiazda ośmiopromienna złota.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 81).

Fig. 81.

Indygienat dawniej nadany, wznowiony Władysławowi i Gabryelowi Bekieszom na sejmie warszawskim r. 1593. (Vol. leg. II, 345).

146. **Bekler** Jan, doktor króla IMci, nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 168).
147. **Belcz**: *clenodium* bez opisu, powołane w jednej zapisce sądowej z r. 1415 (Helcel: Starodawne prawa polskiego pomniki II N. 1399). Może proklamacya ta ma związek z beltami.
148. **Belgram** Daniel, nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374, VIII, 168).
- Belina, Belini**, patrz **Bylina**.
- Belina**, patrz **Bielina**.
149. **Belkur**, pułkownik wojsk polskich, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 192).
150. **Bellefroid** Antoni, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 194).
151. **Bellice** Hiacynt, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 191).

152. **Bełszyńscy** (Oksza odmieniona): ma być srebrna siekiera na złotem toporzysku w prawo zwrócona, w polu czerwonym.

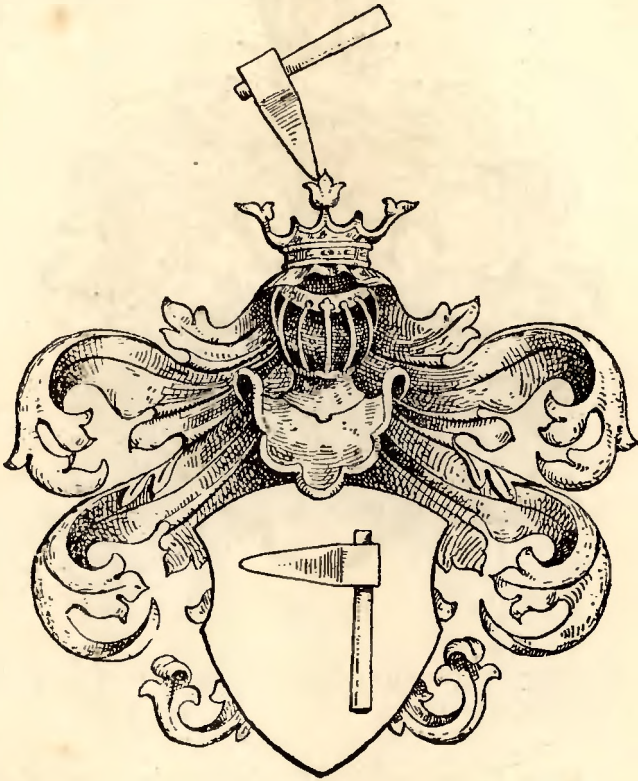

Fig. 82.

W klejnocie takąż siekiera ukosem na koronie wsparta, toporzysko do góry.

Labry czerwone i srebrne. (Fig. 82).

Hefner I c. str. 5 tab. III, N. 3).

153. **Bełty** (*Spicula balistarum*):

a) mają być w polu czerwonym trzy białe bełty w krzyż złożone.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 83).

(Paprocki 730, — Okolski I, 38, — Niesiecki II, 100).

Fig. 83.

Ale Kojalowicz (Compendium 34) podaje jeszcze trzy odmiany tego herbu, mianowicie:

154. *b)* dwa belty a raczej strzały w polu czerwonym w ukośny krzyż złożone. W klejnocie trzy pióra strusie. Tak mają wyglądać belty Jodzieszków ¹⁾.

155. *c)* trzy belty a raczej strzały w ukośny krzyż złożone, w polu czerwonym, wszystkie żeleźcami na dół zwrócone; na średnim belcie krzyż u góry. W klejnocie pawi ogon.

Tak mają wyglądać belty Kolendów.

156. *d)* mają być trzy belty a raczej strzały w ukośny krzyż złożone, w polu czerwonym, wszystkie trzy żeleźcami do góry zwrócone.

¹⁾ Wizerunek herbu tego i następnych znajdziesz pod Jodzieszką, Kolendą i Pylińskim.

W klejnocie trzy pióra strusie.
Tak mają wyglądać belty Pylińskich.

157. e) wszelako mój Orator Polonus podaje inną jeszcze odmianę, mianowicie, iż mają być w polu czerwonym trzy belty

Fig. 84.

białe w krzyż ukośny czyli na kształt gwiazdy ułożone, beltami w lewo zwrócone.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 84).

158. f) Ostatnia wreszcie odmiana herbu Belty widoczną jest w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej krakowskiej, obejmującym kronikę mistrza Wincentego z r. 1437 (Bielowski: Monumenta II, 204). Są mianowicie trzy belty w krzyż gwieździsty ułożone, ale każdy belt w miejsce pierza jest przekrzyżowany. Klejnotu brak. (Fig. 85).

Herb bełty przedstawia się jako uherbiona runa hagi: a więc jako stannica linii młodszej rodu szczepowego Jelitów — Koźlarogów — Nagodzieców.

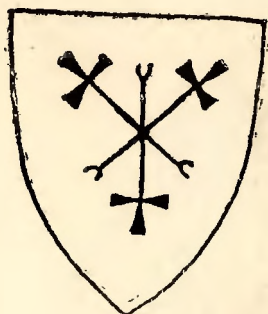

Fig. 85.

Fig. 86.

159. *a)* **Bełz** ziemia i województwo: ma być w czerwonym polu biały gryf skrzydlaty, wspięty, w koronie na głowie, w prawo zwrócony. (Paprocki 909, Ambroży p. 16). (Fig. 86).

160. *b)* **Bełz** miasto: ma być brona forteczna o trzech basztach z otwartą bramą, (Paprocki 910).

Bem, patrz **Behem**.

161. **Benedykt** Jan, kanonik wrocławski, warmiński i wileński, fizyk nadworny króla Zygmunta I, któremu cesarz Karol szlachectwo nadał, król Zygmunt I za przywilejem z r. 1541 do indygenatu polskiego go dopuszcza (Piekosiński: Rycerstwo polskie I, 281).

162. **Benet** lub **Bennet** Jerzy, major i sekretarz królewski, dopuszczony do indygenatu za konstytucjami z lat 1673 i 1676 (Vol. leg. V, 88, 216).

163. **Benoe** indziner i kapitan wojsk polskich, nobilitowany za konstytucją z r. 1685 (Vol. leg. V, 356). Otrzymał herb Taczałę (Niesiecki II, 105).

164. **Bensa**: ma być tarcza w krzyż na cztery rozdzielona pola, z tarczą sercową we środku. W polu

pierwszem, czwartem i w tarczy sercowej złota korona w polu czerwonym; w drugim i trzeciem polu niebieskiem złoty lew wspięty w prawo, trzymający w lewej łapie strzałę ostrzem do góry.

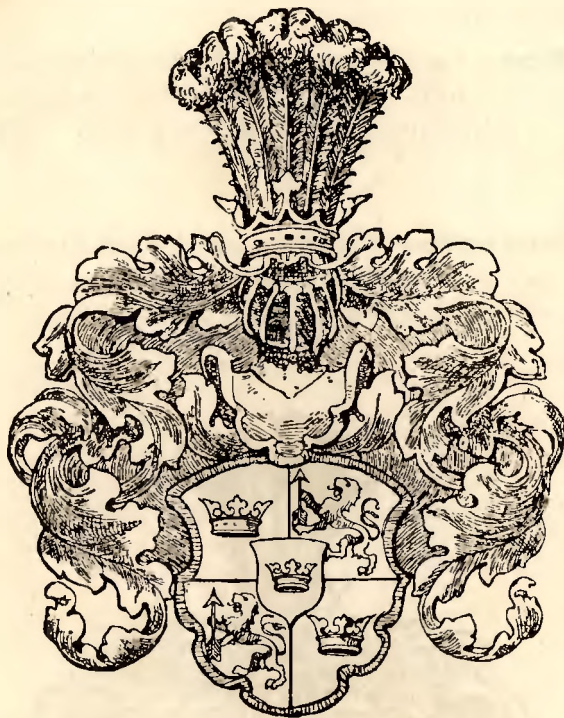

Fig. 87.

W klejnocie pięć piór strusich. Labry czerwone i złote. (Fig. 87).

Hefner l. c. str. 5, tab. III N. 4).

Bensa Franciszek nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

Berberysz, patrz **Barberysz**.

165. **Berenfaur** Jost, oberszter gwardyi królewskiej, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z roku 1673 (Vol. leg. V, 328).

166. **Berens**: ma być niedźwiedź czarny, wspięty na tylnych łapach, w prawo zwrócony, w koronie na głowie, w polu srebrnem.

W klejnocie dwa skrzydła orle czarne bliźnie, między nimi siedm gwiazd złotych konstelacyi Niedźwiedziej.

Labry czarne, srebrem podszyte.

(Herbarz król. pol. I, 59).

167. **Berens** Jan oberszter i indzinier wojska polskiego oraz brat jego oberszterlejtnant hetmana wielkiego koronnego, nobilitowani za konstytucyą z r. 1683 (Vol. leg. V, 328).

168. **Bereśniewicz** (Kościeszka odmieniona) w tem, że krzyż na strzale położony jest ukośnie od prawej góry ku lewemu dołowi.

Fig. 88.

W klejnocie 3 pióra strusie. (Fig. 88).

(Kojalowicz: Compendium 125, — Niesiecki II, 106).

169. **Bergin**, nobilitowany za konstytucją z r. 1764 (Vol. leg. VII, 185).
170. **Bergonzoni** Michał, generalny sztabs-medyk wojska koronnego, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 191).
- Berkhan**, patrz **Birkan**.
171. **Bernacki** Bernard Krzysztof, nobilitowany za konstytucją z r. 1676 (Vol. leg. V, 200).
172. **Bernaszowski** Hrycak, setnik wójsk zaporoskich, nobilitowany za konstytucją z r. 1676 (Vol. leg. V, 202).
173. **Bernatowicz**:

Fig. 89.

a) ma być w polu czerwonym srebrna podkowa, barkiem do góry zwrócona, środkiem srebrna strzała ze złotem pie-

rzem, żeleźcem na dół zwrócona, pierzem na barku podkowy oparta.

W klejuocie trzy strusie pióra srebrne. (Fig. 89).

174. b) herb takiżsam jak poprzedni N. 173, jeno że strzała w pierzu rozdarta.

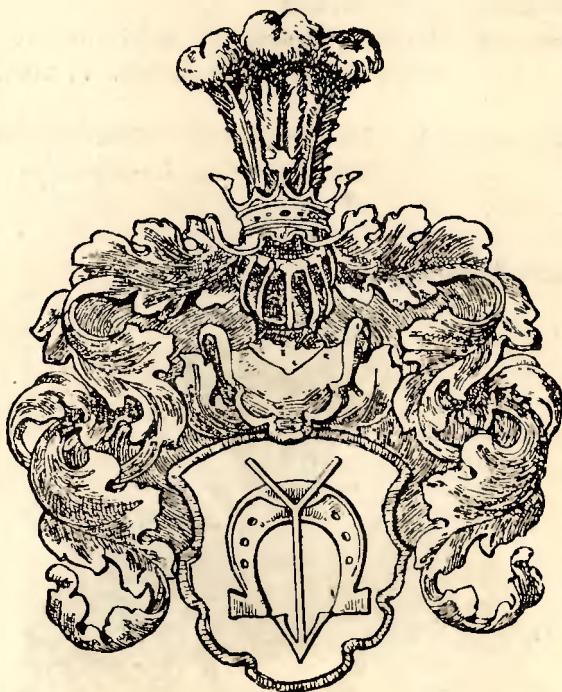

Fig. 90.

Klejnot takiżsam. Labry czerwone i srebrne. (Fig. 90).

(Hefner l. c. str. 5 tab. III, NN. 7 i 9).

Bernatowicze Jakub i Wawrzyniec nobilitowani za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 373).

175. **Bernaux** Klemens, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, str. 194).

176. **Bernański** Miron, gospodar wołoski, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1629 (Vol. leg. III).

177. **Bernic Marcin**, żołnierz z wojska polskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 88).

Fig. 91.

178. **Bernowicz**: mają być w polu niebieskiem trzy róże pięciolistne czerwone, łukowatym rzędem (1, 2) nad nimi trzy złote sześciopromienne gwiazdy tymsamym porządkiem.

W klejnocie herb powtórzony.

Labry niebieskie i żółte. (Fig. 91). (Hefner l. c. str. 5, tab. III, N. 8).

179. **Berszten**:

a) mają być trzy koła wozowe czy też pługowe, żółte w polu czerwonym, jedno wyżej, dwa rzędem niżej (Paprocki 730). Atoli Niesiecki (II, 108) dwa koła wyżej kładzie, trzecie niżej, zaś w klejnocie trzy pawie pióra.

Fig. 92.

180. b) mają być sztakiety forteczne czyli palisady w polu czerwonym, nad niemi dwa żółte kółka pługowe.

W klejnocie dwa skrzydła bliźnie. (Niesiecki II, 109).

181. c) Atoli Herbarz polski Dachnowskiego (str. 474) zna tylko jedną formę tego herbu, i to odmienną zgoła od dwóch poprzednich. Ma być mianowicie w polu czerwonym jedno koło pługowe żółte o sześciu sprychach.

W klejnocie dwa proporce jednostrefowe, ukosem w boki, na których jakoby herb powtórzony, jeno koła bez sprychów, zaś pomiędzy proporcami wyżej bokiem w lewo. (Fig. 92).

182. **Bertrand** Eliasz konsyliarz królewski, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 372).

183. **Bertrand**

Jerzy, syn Krzysztofa, pułkownika wojsk polskich, szlachcic francuski, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1764 (Vol. leg. VII, 166).

184. **Berżewicz:**

ma być tarcza w krzyż na cztery podzielona pola: w pierwszym i czwartym na pagórku koza w biegu, zwrócona w prawo; w drugim i trzecim orzeł jednogłowy, ukoronowany, rozpięty.

Fig. 93.

W klejnocie orzeł powtórzony. (Fig. 93).

(Dachnowski: Herbarz polski, — Niesiecki II, 110, — Mülverstedt l. c. str. 5, tab. II N. 7 pod nazwą Barsewitz).

185. **Betman**: ramię w rękawie, zgięte w łokciu, z ręką zwróconą w prawo, z której wisi różaniec.

Fig. 94.

W klejnocie połamaż w prawo z odkrytą głową, ze złożonymi do modlitwy rękami, w których trzyma różaniec. (Fig. 94).

(Z pomnika Seweryna Betmana umieszczonego zewnątrz kościoła N. P. Maryi w Krakowie, — Niesiecki II, 112 nieco odmiennie herb ten przedstawia).

186. **Betty** Józef, porucznik w regimencie fizylierów koronnych, nobilitowany za konstytucyą z r. 1790 (Vol. leg. IX, 191).

Bialina (Okolski), patrz **Bielina**.

Biała (Paprocki, Okolski, Niesiecki), patrz **Ciołek**, patrz **Trzaska**.

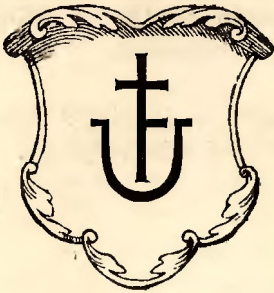

Fig. 95.

Labry białe, czerwonym podszyte.
(Mülverstedt l. c. str. 6 tab. III, N. 9).

187. **Biała** (Balia, Zapiska z roku 1418): ma być podkową ocelami do góry zwróconą, w jej środku półtora krzyża. Opisu barw i klejnotu brak. (Potkański N. 70). (Fig. 95).

Białuga, patrz **Drużyna**.

188. **Białobłocki** (Ogończyk odmieniony) w tem, iż ręce w klejnocie trzymają biały półpierzcień.

189. **Białochowscy** (Jastrzębiec odmieniony) w tem, że podkowa z krzyżem nie złota lecz biała,

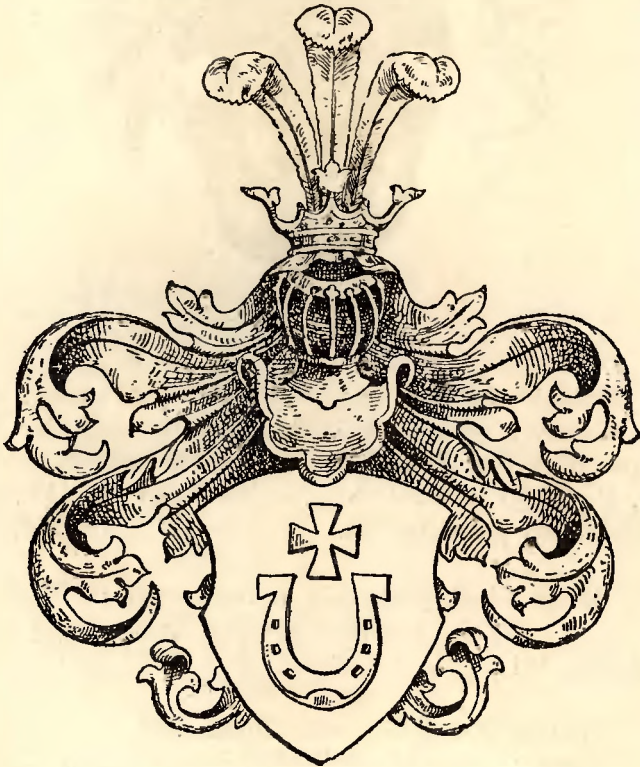

Fig. 96.

zaś w klejnocie tylko trzy
pióra strusie, średnie białe po-
między dwoma niebieskimi.

Labry białe, niebieskiem
podszyte. (Fig. 96).

(Mülverstedt l. c. str. 6
tab. III, N. 8).

190. **Białogłowski**: mają
być
trzy głowy trupie, jedna wy-
żej, dwie rzędem niżej. Barwy
niepodane.

W klejnocie trzy pióra
strusie. (Fig. 97).

(Niesiecki II, 123).

Fig. 97.

191. **Białokuwowicz** (Bogorya odmieniona): ma być w polu
czerwonym srebrna Bogorya, pomiędzy

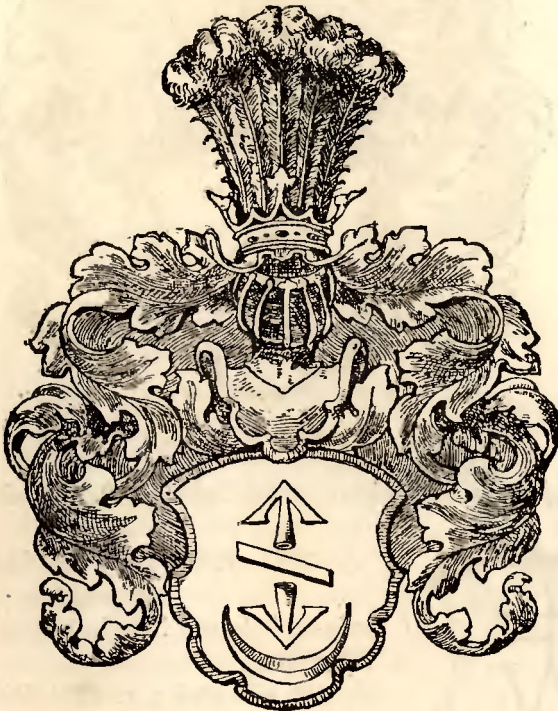

Fig. 98.

żełęczami strzał ramię krzyża ukośne od prawej góry ku lewemu dołowi. Pod dolnem żełęczem strzały złoty połuksiężyc, rożkami do góry zwrócony.

W klejnocie 5 piór strusich.

Labry czerwone i srebrne. (Fig. 98).

(Niesiecki II, 124, — Hefner l. c. str. 5, tab. IV, N. 1).

192. **Białoskórski**: ma być podkowa barkiem do góry obrócona, na barku krzyż, pod podkową orli szpon w prawo zwrócony. Opisu barw brak.

Fig. 99.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 99). (Niesiecki II, 125).

Fig. 100.

193. **Białły** (Syrokomla odmieniona) w tem, że na lękawicy miasto jednego krzyża jest półtorakrzyża. (Fig. 100).

(Z pieczęci z r. 1724 Białłego, szlachcica litewskiego, Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego).

194. **Białynia** [Bialina (Paprocki, Okolski), Belina, Byelina (Zapiski)]: ma być biała podkowa w polu nie-

Fig. 101.

bieskiem, ocelami do góry obrócona, we środku podkowy strzała przekrzyżowana, żełźcem do góry wyrzchtowana.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 101).

(Zapiska z r. 1388, — Paprocki 441, — Okolski I, 43, — Niesiecki II, 129).

Najstarszy rysunek tego herbu przedstawiony jest w Herbarzyku Ambrożego, (str. 124), wszelako pod fałszywą proklamacyą Mandrostky. (Fig. 102).

Mój Orator Polonus zowie ten herb także **Uroczyska** i twierdzi, że niektórzy w klejnocie pięciu piór strusich, inni trzech tylko używają.

Herb ten przedstawia się jako uherbione godło stannicze runiczne, którego pierwotyp w dobie pogańskiej wyglą-

Fig. 102.

dał tak:
a które
drostków,
jako ga-
przedsta-

, a po przyjęciu chrześcijaństwa tak:
było godłem rodu szczepowego Mą-
któregoto rodu zatem ród Białyniów
łąż poboczna linii seniorackiej się
wia.

Jako odmiany herbu Białynia przedstawiają się herby Bernatowiczów, Ejnarowiczów, Jurgielewskich, Mirskich, Niemyskich, Radeckich, Dzierżykraj Wielowiejskiego, tudzież herby Dołęga i Niezgoda.

195. **Bianki** Jacek, pisarz starszy skarbu koronnego, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z roku 1662 (Vol. leg. IV, 408).

196. **Bibersztajn, Momot** [Bibersten (Długosz, Ambroży), Bibersztajn (Paprocki), Biber-sztejn (Okolski), Biberstein (Niesiecki), Biberstin (Zapiski), Mo-

Fig. 103.

mot (zapiska z r. 1432)]: ma być róg czerwony jeleni o pięciu porożach w polu złotem.

W klejnocie róg powtórzony. (Fig. 103).

(Paprocki 647, — Okolski I, 46, — Niesiecki II, 130, — Długosz).

Mülverstedt (l. c. str. 6, tab. III N. 10) podaje labry żółte, czerwonom podszyte.

Najstarszy wizerunek herbu tego mamy na pieczęci Mikołaja Henrykowicza Borusa, sołtysa prędociń-

Fig. 104.

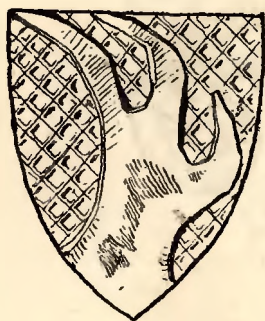

Fig. 105.

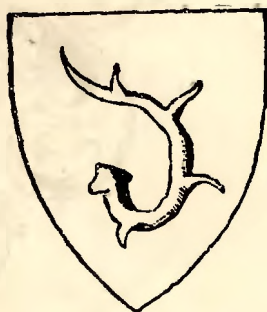

Fig. 106.

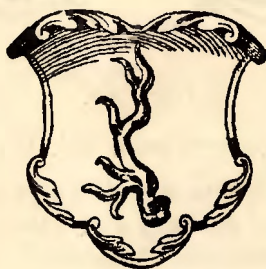

Fig. 107.

skiego z r. 1223 (fig. 104), późniejszy na pieczęci Sąda kasztelana sandomirskiego z r. 1334 (fig. 105), wreszcie Jana z Szebni wikaryusza *in spiritualibus* z r. 1492 (fig. 106) i w Herbarzyku Ambrożego (fig. 107).

197. **Biderman** nobilitowany za przywilejem króla Zygmunta III z r. 1590 (Niesiecki II, 132).

198. **Biegańscy** (Prawdzie odmieniony) w tem, że połulew tak w tarczy jako i w klejnocie nie w lewo, lecz w prawo jest zwrócony.

(Kojałowicz: Nomenclator 20).

199. **Bielak**: mają być w polu czerwonym dwie kolumny srebrne rzędem obok siebie. (Fig. 108).

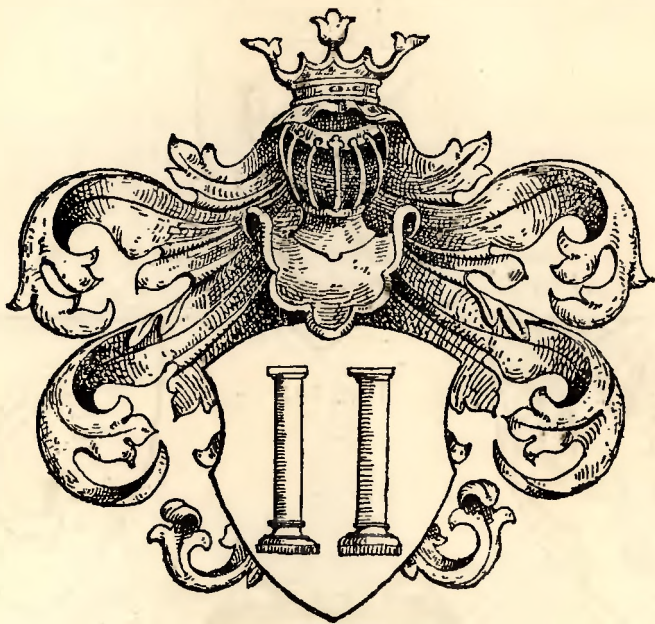

Fig. 108.

Klejnotu brak (Herbarz król. pol. I, 65).

200. **Bieleje**, clenodium bez opisu wspomniane w jednej zapisce sądowej z r. 1436 (Potkański N. 81).

Proklamacya ta jest prawdopodobnie w genetycznym związku z proklamacyą Biała.

201. **Bielewiczowie**: ma być mogiła prostokątna z trzema krzyżami, z których jeden na niej, dwa u jej boków. Opisu barw i klejnotu brak. (Paprocki 867, — Kojałowicz Nomenclator 23).

Będzieto zapewne herb tensam, który już powyż pod Andruszkowiczem (N. 35, fig. 27) podaliśmy.

202. **Bielewski** Gedeon, żołnierz z wojska polskiego, nobilitowany za konstytucyą z r. 1673 (Vol. leg. V, 88).

203. **Bielicki** Stanisław, towarzysz usarski, nobilitowany za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 77, 78).

204. **Bieliccy**: ma być w czerwonym szczycie modry pas ukośny od prawej góry ku lewemu dołowi, na nim trzy ośmiopromienne gwiazdy.

W klejnocie dwa skrzydła orle bliźnie.

Jestto ten sam herb który powyż pod Bajerskimi (N. 82, fig. 49) podaliśmy, jeno z odmiennym klejnotem.

(Dachnowski: Herbarz kornicki prusko-polski str. 177).

205. **Bielikowicz** albo **Bielikoicz** albo **Bielik**: mają być w polu czerwonym trzy haki albo trzy węzy rzędem w słup, środkiem na ukos z sobą spięte.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 109 i 110).

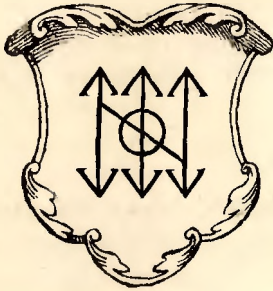

Fig. 109.

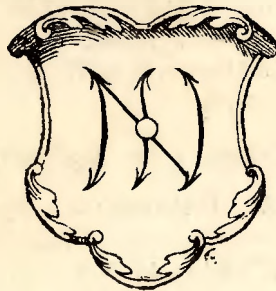

Fig. 110.

(Kojalowicz: Compendium 84, Nomenclator 21, — Niesiecki II, 143).

Jestto widocznie uherbiona stannica runiezna a w szczególności odmiana stannicy rodu szczepowego szlacheckiego polskiego Swierków, która w dobie pogańskiej wyglądała tak:

, a po przyjęciu chrześcijaństwa tak:

206. **Bielina**, albo **Koniowaszyja**, albo **Alabanda** [Belina, Byelina, Coniowaschigya (Zapiski), *Alba luna* (Paprocki, Okolski), Alabanda (Niesiecki), Albalant (Damale-

wiecz)]: ma być w polu czarnem połuksiężyc rożkami do góry zwrócony, na nim koniowa szyja z głową w lewo zwrócona. (Fig. 111).

Fig. 111.

W klejnocie trzy lub pięć piór strusich. (Zapiska z r. 1448, Paprocki 741, — Okolski I, 20, — Niesiecki II, 17, — rysunek bez proklamacyi w herbarzyku Ambrożego str. 128).

Paprocki mieni być połuksiężyc białym a koniową szyję czarną, Herbarz król. pol. (I, 37) kładzie pole szare, koniową szyję czarną.

Bielina, patrz **Białynia**.

207. **Bieliński**: ma być hełm czubaty, żelazny, otwarty, białymi piórami ozdobiony, w polu czerwonym.

W klejnocie hełm powtórzony z piórami białymi i przepaską czerwoną.

Przywilej nobilitacyjny króla Zygmunta Augusta z r. 1557, wydany dla Gabryela czyli Hawryły Bielińskiego, Rusiina (Piekoskiński: Rycerstwo polskie I, 289).

208. **Bieliński** (Junosza odmieniona) w tem, że baran biały w prawo podskakuje, a rogi ma żółte.

W klejnocie takiż połubaran w prawo.

Łabry białe, czerwonym podbite.

(Mülverstedt l. c. str. 7, tab. IV, N. 2).

209. **Bielski** Tadeusz, nobilitowany za konstytucją z roku 1764 (Vol. leg. VII, 185).

210. **Bienia**: proklamacya bez opisu wzmiankowana w jednej zapisce sądowej z r. 1432 (Helcel l. c. II, N. 2454), z tem, iż tego herbu używał Wigand z Gabonia.

Proklamacya ta jest imieniowa i pochodzi od imienia Bień czyli Benedykt. Otóż badając średniowiecznych rycerzy imieniem Bień, którzyby w ziemi sądeckiej w pobliżu Gabonia osiadłości swe mieli, spotykamy tylko jednego Bienia, syna Wojsława a wnuka Wydźgi, który jest dziedzicem wsi Łososiny, leżącej w tej samej podgórskiej okolicy, co i Gaboń.

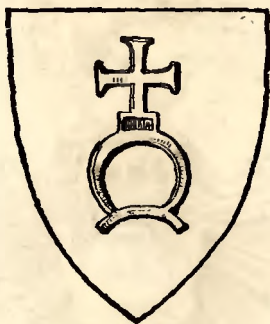

Fig. 112.

Otóż ojciec tego Bienia Wojsław i dziad Wydźga należą do rodu Lubowitów-Ogniów, który używał jako stannicy wyszczerbionego pierścienia z krzyżem na barku; jakóż dochowana pieczęć owego Bienia z r. 1304 wyobraża taki herb, który śmiało może uchodzić za odmianę herbu Lubowła — Ogniwo, a który przeto za identyczny z herbem Bienia uznajemy. (Fig. 112).

211. **Bieńkowski** Jan, nobilitowany za konstytucją z roku 1676 (Vol. leg. V, 200).

Bienicki (Kojałowicz), patrz **Natarecz**.

212. **Bieńkowski** (Łada odnieniona): ma być w polu czerwonym srebrna podkowa barkiem do góry obrócona, ze złotym krzyżem na barku. Po obu bokach dwie srebrne strzały wywrócone, w pierzu rozdarte.

W klejnocie połulew ukoronowany, z podniesionym mieczem w przedniej prawej łapie, w prawo zwrócony. (Fig. 113).

Łabry czerwone i srebrne.

(Hefner l. c. str. 5, tab. IV, N. 4).

213. **Bieńkowski** (Korwin odnieniony) w tem, iż kruk czarny ma być w białym polu na pniu czerwonym, z pierścieniem w dziobie, w prawą stronę zwrócony.

Fig. 113.

W klejnocie ogon pawi, na nim kruk powtórzony.

Labry czarne i srebrne.

(Hefner I. c. str. 5, tab. IV, N. 6).

214. **Bieńkuński** (Bajbuza odmieniona): ma być w polu czerwonym strzała w słup żelźcem na dół wywrócona, przesywa wężowi głowę, który się około strzały okręca i ogonem pierza strzały dotyka.

Klejnotu brak.

(Niesiecki X. Dodatek str. 50).

215. **Biesowie**: ród szczepowy szlachecki polski, którego stannica runiczna w dobie pogańskiej wy-

glądała tak:

, a po przyjęciu chrześcijaństwa tak:

Biesowie, patrz **Kornic**.

216. de **Bije** Mikołaj, rezydent rzeczypospolitej w Belgii, nobilitowany za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 412).

Bilina, **Bilini**, patrz **Bylina**.

Biliny, patrz **Byliny**.

217. **Bilitsch** (Odrawąż odmieniony) w tem, iż w klejnocie jest orle skrzydło czerwone, barkiem w prawo. Labry czerwone i srebrne. (Hefner l. c. str. 5, tab. IV, N. 7).

218. **Bilewicz** Telesfor, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 191).

219. **Billewicze** Maksymilian i Ludwik, nobilitowani za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 194).

220. **Billing** zapewne **Biełunka**. Reychenthała Kronika soboru konstancyjskiego (Augsburg 1483) przy-

Fig. 114.

tacza między innemi jako gości polskich na soborze konstancyjskim Jana i Dytryka Billingów, których raz z Litwy, innym

razem z Polski pochodzących być mieni, i podaje przy nich herb, który wyobraża tarczę w poprzek na dwa nierówne przedzieloną pola, górne mniejsze żółte puste, w dolnem większem czerwonym szpon ptaczy w prawo. (Fig. 114).

Ani ród Billingów, ani herb powyższy nie jest heraldyce polskiej zgoła znany i mamy tu zapewne z przekręceniem nieświadomego języka polskiego Niemca Reychenthala do czynienia.

Prawdopodobnem jest, iż przez owo przekręcone nazwisko Billingów rozumieć należy ród litewski Bielunków, którego jeden członek jest w r. 1430 dworzaninem Witolda.

221. **Binbink** herbu Rawicz, nobilitowany za konstytucją z r. 1662. (Niesiecki II, 160).

Bipennium, patrz **Starza**.

222. **Binbinek** Jozyusz, oberszterlejtant dragonów wojska cudzoziemskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 411).

223. **Birnbaum** Henryk, podporucznik w wojsku polskim, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 198).

Fig. 115.

224. a) **Birkan** albo **Birckhan** albo **Berkhan**, ma być cietrzew czarny w czerwonym polu na zielonym pagórku, w prawo zwrócony.

W klejnocie połuksiężyc różkami do góry zwrócony. (Fig. 115).

(Dachnowski: Herbarz kornicki prusko-polski 193, — Nieścieki II, 107).

Fig. 116.

225. b) **Mülverstedt** (l. c. str. 7 tab. IV, N. 3, podaje czarnego cietrzewia z czerwonym grzebieniem i czerwonym podbródkiem w białym polu, zaś w klejnocie głowę cie-

trzewia z szyją w prawo kładzie. Labry czarne, białem podbite. (Fig. 116).

226. **Biwojna**: ma być czworoboczna mogiła; u spodu jej wisi krzyż. (Fig. 117).
Opisu barw i klejnotu brak.
(Kojałowicz: Nomenclator 24).

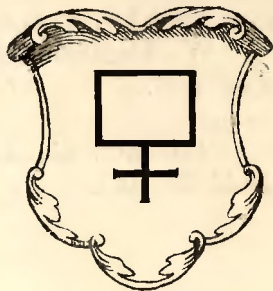

Fig. 117.

227. **Blacha Budwicz**: ma być w białem polu pomiędzy dwiema połuliliami strzała w słup, żelźcem do góry ustawiona, nad nią druga strzała, której tylko

Fig. 118.

pierze widać w tarczy, zaś żelźce po nad helm w klejnocie wybiega. (Fig. 118).

(Niesiecki II, 162).

228. **Blaise** na Sadowiu Dominik, nobilitowany za konstytucją z r. 1676 (Vol. leg. V, 200).
229. **Blanc** Izaak, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 194).
230. **Blanc** Piotr, nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 189).
231. **Blanckenstein**:

a) ma być w białym szczycie modre pole ¹⁾, w niem dwa pasy czerwone poprzeczne, przez nie środkiem złota strzala w slup, żeleźcem do góry wyrzchtowana.

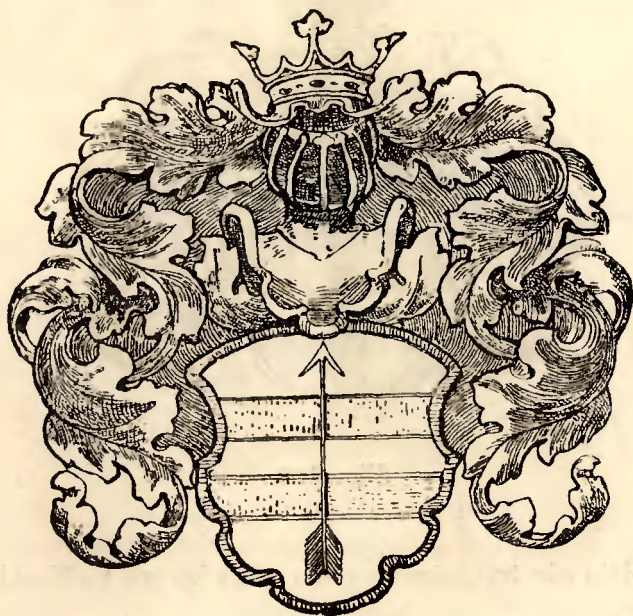

Fig. 119.

W klejnocie trzy pióra strusie, dwa modre, jedno białe. (Fig. 119).

(Dachnowski: Herbarz kornicki prusko-polski 166, — Nie-siecki II, 162).

¹⁾ To modre pole w białym szczycie tak się ma rozumieć, że górna część tarczy jest biała, zaś dolna, w której dwa czerwone pasy, niebieska.

232. b) Dachnowski tak w Herbarzu kornickim (str. 166), jak i w Herbarzu Baworowskich (str. 405) podaje inną odmianę tego herbu; idzie mianowicie przez środek tarczy jeden tylko pas czerwony poprzeczny, górna część tarczy biała, dolna niebieska, środkiem przez tarczę i pas strzała złota w słup, żeleźcem do góry.

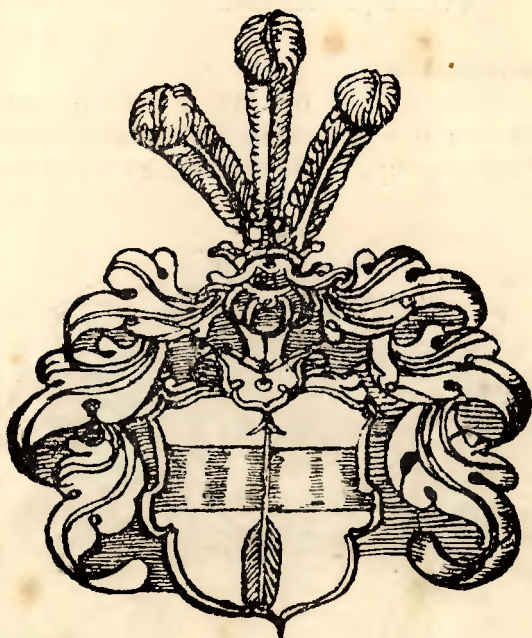

Fig. 120.

W klejnocie trzy strusie pióra, dwa boczne niebieskie, środkowe białe.

Labry żółte, czerwonom podbite. (Fig. 120).

Inni noszą żeleźce strzały na dół obrócone. (Dachnowski: Herbarz Kornicki 166).

Dewiza herbu: *Frangit robur et impetus.*

233. **Blino**: proklamacya bez bliższego opisu herbu, w jednej zapisce sądowej z r. 1392. (Lekszycki II N. 243).

234. **Block** Krzysztof, pułkownik wojsk polskich, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z roku 1768 (Vol. leg. VII, 372).

Fig. 121.

Błogosław hospody, patrz Kornic.

236. **Błożyna** [Blosiny, Bloszina, Blosznia, Bloszyna, Ploziny, Wloziny (Zapiski)]: ma być w czerwonym polu białe koło czyli toczenica, na niem krzyż. (Potkański N. 77).

Trudność co do interpretacji tego herbu w tem polega, czy przedmiotem herbu ma być zwyczajne koło wozowe a zatem ze sprychami, czy też koło w rodzaju pierścienia, a zatem bez sprych. Otóż dodanie do wyrazu „*rota*“ wyjaśnienia „*alias toczenica*“, zdaje się wskazywać, że tu nie o zwykłym kole wozowym mowa, lecz o cyrkule, gdyż toczenica ma ogólniejszy charakter i oznacza wogóle przedmiot okrągły. Jeśli zaś przedmiotem tego herbu nie jest koło wozowe lecz pierścień, w takim razie herb Błożyna nie jest niczem innym, jak tylko odmianą herbu Lubowła — Ogniwo, w tem polegającą, że w herbie Ogniwo pierścień jest u dołu wyszczerbany, w herbie Błożyna zaś wyszczerbienia nie ma. (Fig. 122).

235. **Blumberk**: tarcza lukowatą linią w poprzek na dwa przedzielona pola, w górnym jedna para poluksiężyców bliźnich, grzbietami ze sobą związanych, w dolnym polu dwie także pary.

W klejnocie pomiędzy dwoma skrzydłami orlemi jedna para poluksiężyców bliźnich. (Fig. 121).

Barwy niepodane. (Niesiecki II 165).

Fig. 122.

Nie jest wszelako bynajmniej wykluczoną możność, że przedmiotem herbu Błożyna nie pierścień jest, lecz zwyczajne koło wozowe. Wskazywałyby na to herb Ossorya, który rzeczywiście przedstawia koło wozowe ze sprychami i krzyżem a tylko bez górnego dzwona. W takim razie herb Błożyna byłby fazą przejściową od herbu Lubowła — Ogniwu do herbu Ossorya, a herb Ossorya tylko odmianą herbu Błożyna.

237. **Błuś**: ma być w czerwonym polu srebrna Kościeszka w tem odmieniona, że jest dwakroć przekrzyżowana. (Fig. 123).

Fig. 123.

Kojałowicz (Nomenclator) kładzie w klejnocie trzy pióra strusie, Hefner (l. c. str. 6 tab. IV N. 10) ogon pawi.

238. **Bobryk** Józef, żołnierz z wojska polskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 88).

239. **Boccardo** Jan, nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 169).

240. **de Bocham i de Londu** Krzysztof, oberszter wójsk polskich, dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 77).

241. **Bodek**: ma być tarcza w krzyż na cztery podzielona pola, w pierwszym i czwartym modrem krzyż

Fig. 124.

złoty heraldyczny, w drugim i trzecim również modrem lew czerwony z podniesionym ogonem, bokiem w prawą zwrócony stronę.

W klejnocie pomiędzy dwoma skrzydłami lew bokiem w prawo wspięty i z podniesionym ogonem. (Fig. 124). (Nie-

siecki II, 183. — Mülverstedt l. c. str. 8, tab. IV, N. 12 podaje drugie i trzecie pole żółte).

Bodula, Boduła (Paprocki, Okolski, Niesiecki), patrz **Godula**.

242. **Boelckowie** Józef i Jan Nepomucen nobilitowani za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 169).

243. **Bogdański** Grzegorz Jan, nobilitowany za konstytucją z r. 1676 (Vol. leg. V, 200).

244. **Bogoria** [Boguria (Długosz)]:

a) mają być w polu czerwonym dwa żelężce strzał białe w słup, rogacinami do siebie zwrócone.

W klejnocie paw z rozpostartym ogonem, bokiem w lewo zwrócony, trzyma w dzióbku żelężce strzały. (Fig. 125). (Zapiski, Długosz, Paprocki 243, — Okolski I, 52, — Niesiecki II, 194, — Kojalowicz: Compendium 27).

Fig. 125.

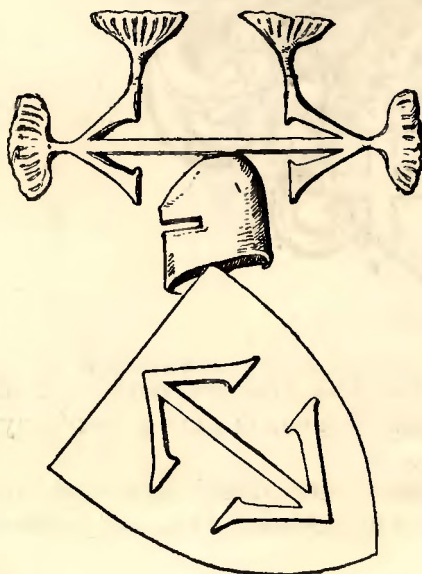

Fig. 126.

245. b) Na pieczęci wszelako Mikołaja z Bogoryi, wojewody krakowskiego z r. 1334, jest herb ten odmiennie przedstawiony, mianowicie są dwa żelężce strzały na jednej wspólnej rogacinie umieszczone, jeden u góry, drugi u dołu. W klejnocie herb powtórzony, wszelako nie w słup ale bokiem w poprzek na hełmie położony, a rogi żelężców ubrane puszcami. (Fig. 126).

Tak przedstawiony herb ten o dwóch żelężcach na jednej wspólnej rogacinie, zowie Kojalowicz (Compendium 144) **Kurzeńcem**.

Taki Kurzeniec przedstawiony jest biały w polu nie-

bieskiem pomiędzy malowidłami ściennymi klasztoru pocysterskiego w Łędzie.

246. c) na zworniku w kościele w Stopnicy przedstawiony jest herb ten jako klejnot na hełmie, położony bokiem, wsparty na laseczce. (Fig. 127).

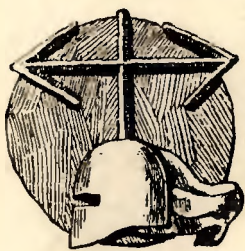

Fig. 127.

Fig. 128.

247. d) w jednej zapisce sądowej z r. 1408 opisany jest herb Bogorya jako przedstawiający dwie strzały i krzyż (Ulanowski: Materyały N. 83). (Fig. 128).

Herb Bogorya przedstawia uberbioną stannicę runiczną rodu szczepowego szlacheckiego polskiego Bogorów, która w dobie

pogańskiej wyglądała tak: , zaś po przyjęciu chrześcijaństwa tak: .

Jako dalsze bezinienne odmiany herbu Bogorya, o których nie wiadomo, jakimby rodzinom służyły, przedstawiają się:

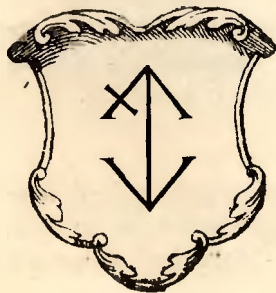

Fig. 129.

248. e) Bogoria — Kurzeniec odmieniona w tem, iż prawe ramię górnego żełęczca strzały jest przekrzyżowane. (Fig. 129).

Odmiana ta figuruje na pieczęci nieznanego szlachcica bractwskiego z końca XVI wieku z literami M. K. (Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie).

249. *f)* Bogorya — Kurzeniec odmieniona w tem, iż na rogacinie strzały we środku położoną jest w poprzek krokiew w kształcie majuskuły V (Fig. 130).

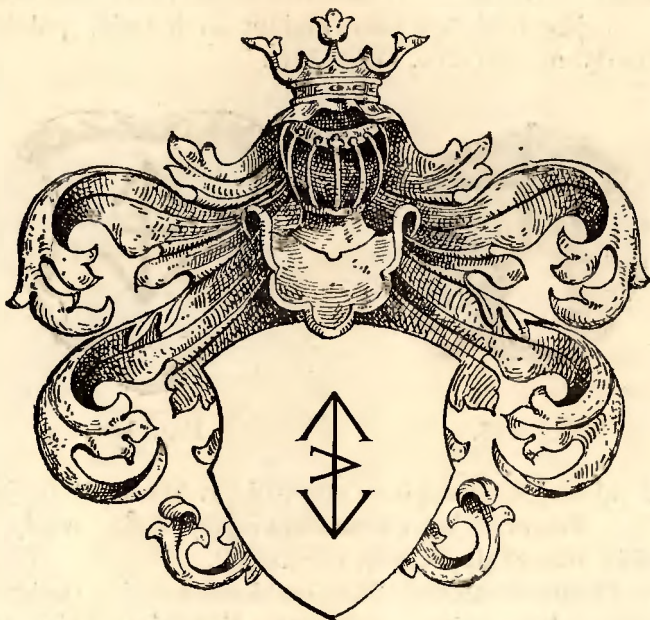

Fig. 130.

Odmiana ta znachodzi się na pieczęci Andrzeja Strumily z r. 1622. (Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego).

250. *g)* Bogorya — Kurzeniec odmieniona w tem, iż na rogacinie strzały położona jest we środku krokiew podwójna w kształcie majuskuły Z (Fig. 131).

Odmiana ta figuruje na pieczęci nieznanego szlachcica ruskiego z r. 1622. (Zbiory hr. Pusłowskiego w Krakowie).

Inne odmiany herbu Bogorya znajdziesz pod herbami rodzin Białokurowiczów, Górskich i Turów, Okmińskich, Ostrożeńskich, Porębných, ks. Rożyńskich, Sterpińskich i innych.

251. *h)* W atlasie instalacyjnym kapituły katedralnej krakowskiej jest herb Bogorya Skotnickich w zupełnie odrębny i niezwykle przedstawiony sposób. Mają być mianowi-

Fig. 131.

Fig. 132.

cie w polu niebieskiem trzy żółte oszczepy u rękojeści rozdarte, w krzyż złożone.

Klejnotu brak. (Fig. 132).

252. **Bogumił** Szymon, zugarchitekt, nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

253. **Bogusławowie** (Przyjaciół odmieniony) w ten sposób, iż pomiędzy dwoma sercami stoją dwie

Fig. 133.

strzały w słup, żelężcami ku górze wyrzutowane.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 133).

(Kojalowicz: Compendium 284).

Bogusz, Bohusz (Kojalowicz, Orator Polonus), patrz **Sie-strzeniec**.

254. **Bohatyrowicz** Iwan nobilitowany za konstytucją z roku 1659 (Vol. leg. IV 303).

255. **Bohuszowie** (Odyniec odmieniony) w ten sposób, iż u górnego żelężca strzały brak lewego

Fig. 134.

ramienia, zaś z dolnego żeleźca strzały pozostało ramię prawe, wreszcie, że w klejnocie są trzy piora strusie. (Fig. 134).

(Kojałowicz: Compendium 228).

256. **Bojcza, Modzele, Piasczna** [Modzele, Piasczna (Zapiński), Boycza (Ambroży, Paprocki, Okolski, Niesiecki)]: ma być w polu niebieskiem krzyż potrójny biały.

W klejnocie trzy piora strusie. (Fig. 135).

(Długosz, Kojałowicz: Compendium 42, Nomenclator 15, — Paprocki 864, — Okolski I, 57, — Niesiecki II, 262).

Atoli Herbarz król. pol. (I, 69) krzyż potrójny biały w polu czerwonym kładzie, zaś Herbarzyk Ambrożego robiąc różnicę pomiędzy Bojczą a Modzelą, mylnie krzyż podwójny proklamacyą Boiicza oznacza.

Fig. 135.

257. de **Boien** Andrzej, dworzanin pokojowy królewski, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1683 (Vol. leg. V, 328).

Fig. 136.

258. Bokij albo Bokiej

(Topór odmieniony) w tem, iż w tarczy na toporze stoi złoty krzyżyk. (Fig. 136).

(Kojałowicz: Compendium 336, Nomenclator 27).

Niesiecki (II, 216) topór ostrzem w prawo obraca a w klejnocie kładzie pięć piór strusich, podczas gdy u Kojałowicza topór ostrzem w lewo jest obrócony a w klejnocie topór (acz bez krzyża) ukosem powtórzony.

Orator Polonus i Okolski (I, 89) zgadza się w rysunku herbu z Niesieckim; zaś Paprocki (866) żadnego klejnotu nie podaje.

259. **Bokusz** Stefan żołnierz, nobilitowany za konstytucją z r. 1658 (Vol. leg. IV, 266).

260. **Bolce** [Bolczew (Zapiska z r. 1422)]: mają być trzy belty w szczycie. W jaki jednak sposób te

belty są ułożone, czy w krzyż, czy w słup rzędem, czy w poprzek jeden nad drugim, jakie barwy oraz jaki klejnot, tego zapiska nie podaje. Przychodzi nam w tej mierze w pomoc sarkofag Bolka III ks. świdnickiego († 1368), znajdujący się w kościele pocysterskim w Krzeszoborzu, na którym widnieje pomiędzy innemi tarcza herbowa, wyobrażająca trzy belty jeden nad drugim, ukośnie od prawego dołu ku lewej górze położone (fig. 137). Uczni szlachezy przypisują herb ten rodzinie Boltzów. Otóż nazwa rodziny Boltzów i proklamacya Bolce są tak identyczne, iż nie może być wątpliwości, że owa tarcza herbowa zamieszczona na sarkofagu Bolka III, w rzeczywistości herb Bolce przedstawia.

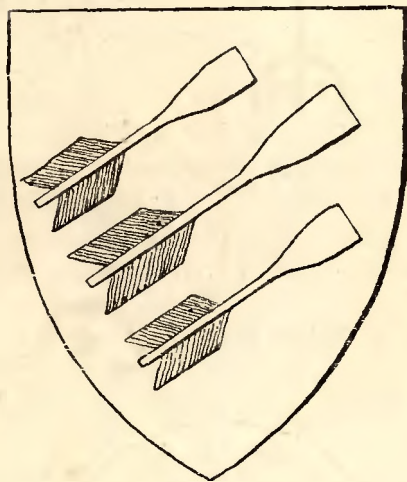

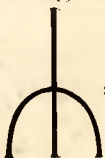

Fig. 137.

261. **Bolesta, Bolesćic, Tępa podkowa, Tępy Jastrzębiec**: ma być podkowa, barkiem do góry obrócona, pod nią krzyż.

O tym herbie jako osobnym żaden z heraldyków naszych nie wspomina, uważając go za jednoznaczny z Jastrzębcem. Pieczęć wszelako Bartłomieja Bolesty, sędziego ziemskiego płockiego z r. 1363 (Kod. dyplom. mazowiecki N. 83) wykazuje ponad wszelką wątpliwość, że proklamacya Bolesta reprezentowała przed rekonsolidacją rodu Bolesćiców z rodem Jastrzębców swój odmienny herb, który wyobrażał podkowę barkiem do góry zwróconą, pod nią krzyż.

Barwy herbu i pola tarczy nie są wiadome; gdy jednak tak Jastrzębiec jak i Bolesław z jednego źródła pochodzą, nie ulega niemal wątpliwości, że i barwy obu tych herbów będą jednaki.

Herb Bolesław jest z herbów polskich średniowiecznych najdostojniejszy, jest to bowiem godło stannicze dynastii Piastów, linii młodszej rodu szczepowego Popielidów. Godło to w dobie po-

gańskiej wyglądało tak: , zaś po przyjęciu chrześcijaństwa tak: , z czego w drodze uherbienia powstał herb Bolesław.

Tylko u dwóch członków dynastii piastowskiej dochowały się odmiany tej stannicy, mianowicie u księcia szląskiego Henryka Brodatego na jego pieczęci i jako monogram na jednym dokumencie z początku XIII wieku (fig. 138), oraz u króla Przemysła jako klejnot hełmu na pieczęci majestatowej z r. 1296

w kształcie takim: .

Fig. 138.

Okolski (III, 260) zowie herb ten Tępą podkową lub Tępym Jastrzębcem, z czego się widocznie pokrewieństwo tego herbu z Jastrzębcem wykazuje, i daje mu w klejnocie skrzydło jastrzębie, barkiem w lewo zwrócone (fig. 139). Za Okolskim poszedł Niesiecki (IX, 73).

Fig. 139.

Nie wszyscy herbownicy atoli jednakowo herbu tego używali. Jakusz z Łukowicy, sędzia surogat sądecki, na pieczęci swej z r. 1370 miasto krzyża miecz pod podkrową, ostrzem na dół zwrócony położył, zaś Pietrasz z Jankowic, sędzia grodzki krakowski, na pieczęci swej z r. 1408 wprowadzie krzyż położył, wszelako zamiast podkrowy położył ucho kotłowe, wreszcie Mikołaj Dawidowski na pieczęci z r. 1592 (Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego) samą tylko podkrowę barkiem do góry obróconą, ale bez krzyża kładzie. Tylko Paweł biskup laodycejski, sufragan krakowski, na pieczęci swej z r. 1466 podkrowę i krzyż zgodnie z opisem naszym położył.

W Herbarzu arsenalskim (90) przedstawiony jest herb Jędrzeja Wasily biskupa wileńskiego († 1399) w ten sposób, iż wy-

obraża w czerwonym polu białą podkowę, barkiem do góry, pod nią krzyż.

Nad tarczą infuła i pastoral.

Bolesta, Bolescic, Boleszyc (Okolski), Boleszczyc (Paprocki), patrz **Jastrzębiec**.

262. **Bollo** Andrzej, minister polski u rzeczypospolitej genueńskiej i Dominik Filip synowiec jego, dopuszczeni do indygienatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 372).

263. **Bombek**: ma być tarcza w słup na dwa przedzielona pola: w pierwszym lew wspięty na tylnych łapach, w prawo zwrócony; w drugim pas poprzeczny ukośny od prawej góry ku lewemu dołowi, na nim pięć róż rzędem.

Klejnotu brak. (Niesiecki II, 222).

Herbarz król. pol. (I, 71) kładzie lwa żółtego w polu czerwonym, zaś pas srebrny w polu niebieskiem.

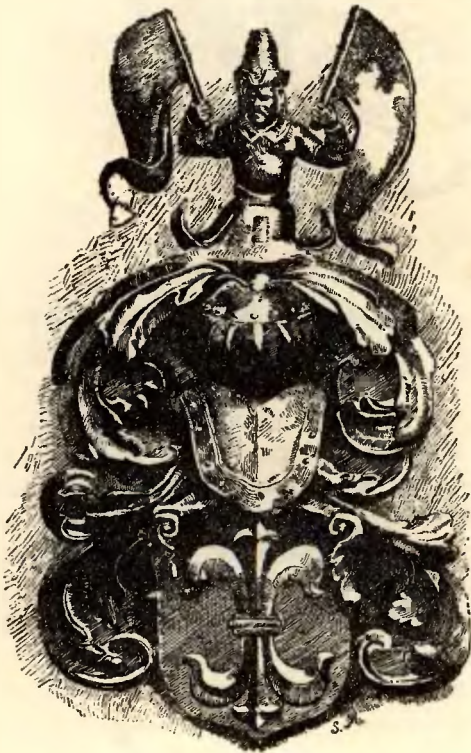

Fig. 140.

264. **Bonarowa, Hibrda**

[Ibrida, Hibrida (Paprocki)]: ma być szczyt w słup na dwa przedzielony pola, czarne i białe; we środku szczytu lilia-gozdowa w słup pół biała, pół czarna; biała połowa lilii w czarnem polu, czarna połowa w białem.

W klejnocie połurycerz w zbroji i szyszaku staroświeckim na głowie, z lilią na szyszaku, trzyma dwa proporce; w prawej białe, w lewej czarne. (Paprocki 745, — Okolski I, 59, — Niesiecki II, 223).

Ale na grobowcu Seweryna Bonara z Balic i Ogrodzieńca kasztelana

sandeckiego z r. 1549, w kościele N. P. Maryi w Krakowie, jest herb ten nieco odmiennie przedstawiony (fig. 140): przedewszystkiem nie znać podziału ani tarczy ani lilii-gozdowy na dwie połowy; w klejnocie też nie połurycerz zbrojny jest przedstawiony, a poługiermek bez zbroji w kołpaku, na którym lilii powtórzonej nie masz.

Gdy grobowiec Bonara jeszcze za jego życia w r. 1538 i pod jego okiem wykonany został, należy przypuszczać, że wizerunek herbu widoczny na tym grobowcu, jest zupełnie autentyczny i wiarogodniejszy od tego, jaki podają heraldycy.

265. **Bończa, Głoworożec, Jednorożec** [Bończa, Bunicze, Bun-cza, Gouorożec, Jednorożec (Zapiski, Długosz), *Vnicornu* (Okolski), Jednorożec (Paprocki), Bończa (Paprocki, Okolski, Niesiecki), *Unicornis* (Ambroży)]:

Fig. 141.

a) ma być głoworożec biały w polu niebieskiem, w lewą tarczy zwrócony stronę.

W klejnocie takież poługłoworożec.

(Długosz, Zapiski, Paprocki 601, — Okolski (I, 62) kładzie pole czerwone, Niesiecki (II, 230) i Okolski głoworożca w prawą zwracającą stronę (fig. 141). Herbarz arsenalski dodaje zieloną murawę.

266. b) Pomiędzy drzeworytami D. E. Friedleina jest przedstawiona odmiana tego herbu, wyobrażająca pół koła wozowego, nad niem połuboncza w prawo.

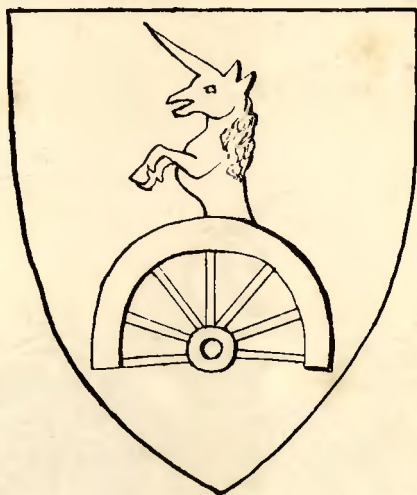

Fig. 142.

Klejnotu brak. (Fig. 142).

Odmiany herbu Bończa zobacz w herbach Miaskowskich, Rutkowskich i Skarzyńskich.

Najstarszy wizerunek tego herbu znajduje się na pieczęci Arnolfa z Mirzyńca doktora dekretów, lektora na wszechnicy krakowskiej a plockiego kanonika, z r. 1466; jest na niej wyobrażony głoworożec wspięty w prawo, siedzący na tylnych łapach. (Fig. 143).

Późniejszy wizerunek z Herbarzyka Ambrożego dołączamy pod fig. 144).

Fig. 143.

Fig. 144.

267. **Bonelli** Jan Jakub inżynier królewski dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1658 (Niesiecki II 233, Vol. leg. IV, 265).

268. **Bonneau** Jan Aleksander, sekretarz księcia prymasa, nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

269. **Bontani**: ma być w polu niebieskim ręka w białym rękawie, zwrócona w lewo, trzymająca strzałę ostrzem do góry; nad ręką krzyż kawalerski czerwony, pod ręką połuksiężyc złoty w słup, różkami w prawo zwrócony.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 145, zob. str. 102).

Nobilitacja z r. 1789. (Herbarz król. pol. I, 87).

270. **Borak**: ma być tarcza niebieskim pasem w ukos od prawej góry ku lewemu dołowi na dwa przedzielona pola: górne białe, dolne żółte. Na pasie 9 złotych gwiazd rzędem. W obu polach postać murzyna w spodnicy niebieskiej, z rozpostartymi rękami.

Klejnotu brak. (Fig. 146, zob. str. 103).

(Atlas instalacyjny kapituły katedralnej krakowskiej, bez bliższego określenia, komu by herb ten służył).

271. **Borakowski** (herbu Pękosław): ma być w polu czerwonym łuk srebrny, na nim trzy złote strzały ukosem od prawego dołu ku lewej górze.

W klejnocie pięć piór strusich srebrnych.

Fig. 145 (do str. 101).

Fig. 146 (do str. 101).

Labry czerwone i srebrne. (Fig. 147).

Hefner l. c. str. 6, tab. V, N. 4) zowie ten herb Pękosławem, którąto proklamacya heraldykom naszym nie jest zgola znana.

Fig. 147.

Bobrowicz w Dodatku do Herbarza Niesieckiego (str. 39) wcale odmiennie herb ten opisuje, mianowicie, iż ma być sajdak z pięciu strzałami i łuk w polu błękitnym; nie podaje wszelako źródła, skąd ten rysunek herbu ma. A gdy i w metryce szlachty galicyjskiej, gdzie rodzina Borakowskich jest zaciągnięta, i na której się materyały Hefnera opierają, rysunku tego herbu nie ma, przeto nie jesteśmy w możności rozstrzygnąć, który z tych autorów: Bobrowicz czy Hefner ma słuszność. Tylko fakt, że Hefner podaje także rysunek herbu, podczas gdy Bobrowicz tylko sam opis, wskazuje, że Hefner miał rysunek herbu przed oczyma, podczas gdy Bobrowicz mógł swą wiadomość może z jakiego bałamutnego opisu czerpać; wobec czego raczej Hefnerowi wiara winna być dana.

272. **Borakowski** Jan, nobilitowany za konstytucją z roku 1775 (Vol. leg. VIII, 169).

273. **Boratini** Filip i Tytus Liwiusz sekretarz i dworzanin królewski, dopuszczeni do indygenatu za konstytucją z r. 1658 (Niesiecki II, 234, Vol. leg. IV, 265).

274. **Borawski** (Cholewa odmieniona) w tem, iż w klejnocie miasto piór strusich stoi siekiera na złotem toporzystku, w prawo zwrócona.

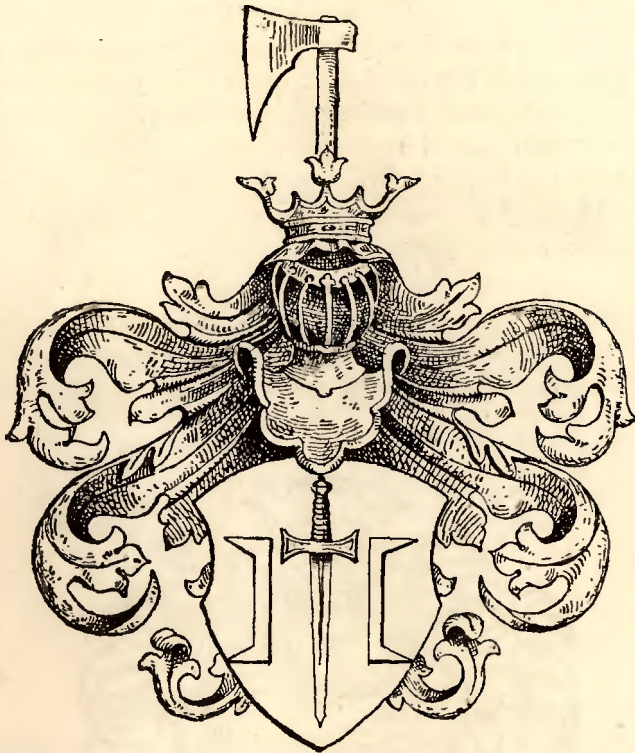

Fig. 148.

Labry czerwone i srebrne. (Fig. 148).
(Hefner l. c. str. 6, tab. V N. 6).

275. **Borchowie** (herbu Trzy kruki): mają być trzy kruki w srebrnem polu, z dwoma Krzyżakami

utrzymującymi tarczę herbową. Filip I książę pomorski miał dodać Stanisławowi Fabianowi Borchowi gryfy z krzyżami i mitrę pomorską w herbie a gryfa przy boku tarczy, zarazem przeniósł trzy kruki z pola srebrnego na pole złote. Później Zygmunt wielki nadając Borchom na Borchowie tytuł hrabstwa polskiego, przy onych herbie zostawił Krzyżaka, trzymającego w jednym ręku dwa miecze, w drugiej ręce sztandar z literami S. R. a dozwolił osobliwym przywilejem mieć za podporę tarczy herbowej orla białego z koroną i berłem, prócz tego tryangul w herbie z napisem *tres in unum*, czyniąc alluzją do trzech herbów złączonych razem, to jest herb Borchowski trzy kruki na złotym polu, herb pomorski z mitrą, gryfami i krzyżami i herb inflancki: gryf i dwa miecze, i przydał jeszcze do tego herbu wykrzyk wojenny, jako hasło tego imienia: *omne trinum perfectum*. Władysław IV potwierdził osobliwym przywilejem zaszczyt hrabstwa polskiego na Borchowie a cesarz Józef II konfirmował nadanie hrabstwa imperyi przez Maksymiliana I dokonane. (Niesiecki II, 238, skąd powyższą notatę dosłownie wypisujemy i odpowiedzialność za nią jemu pozostawiamy).

276. **Borck**: ma być szczyt pasem szachowym dwurzędowym ukośnym od prawej góry ku lewemu dołowi na dwa przedzielony pola, górne pole czerwone, dolne żółte.

Fig. 149.

Klejnotu brak. (Fig. 149).

(Dachnowski: Herbarz kornicki szlachty prusko-polskiej str. 247).

277. **Borck**: ma być w modrem polu kaganiec z ogniem i płomieniem gorejący.

W klejnocie dwa skrzydła, jedno modre, drugie czerwone, pomiędzy niemi kaganiec gorejący.

(Niesiecki II, 240 bez rysunku).

278. **Borejko**: ma być charakter runiczny do swastyki podobny, wyobrażający krzyż, którego każde

Fig. 150.

ramię pod kątem prostym k'sobie załamane, zaś ramię górne i dolne załamane po dwakroć.

Opisu barw i klejnotu brak. (Fig. 150).

Niesiecki II, 242).

Jakkolwiek już na pierwszy rzut oka jest widocznem, iż herb Borejko nie jest na modłę zachodnio-europejską sformowany, a zatem jest na temacie runicznym oparty, to jednak odtworzenie pierwotypu runicznego przedstawia niemałe trudności, gdy herb ten do żadnej zgoła runy skandynawskiej podobnym nie

jest. Widocznie jest to już dalekie przekształcenie runy, spowodowane potrzebą formowania szeregu odmian z pierwotypowej stannicy runicznej. Trzeba zatem śledzić, w jaki sposób formowano te odmiany. Otóż już zaraz jest widoczne, że proste kreski runiczne uległy kilkakrotnemu załamaniu. Wyprostowawszy te połamane kreski, otrzymamy figurę taką: +, a to jest nie co innego, jeno runa g ze starszego futorku, bokiem położona, która w swym prawidłowym kształcie wygląda tak: X.

279. Oprócz tego podaje Kojalowicz (Nomenclator 358) odmianę tego herbu, nieznanego sobie rodu, z patyny kościoła nie-

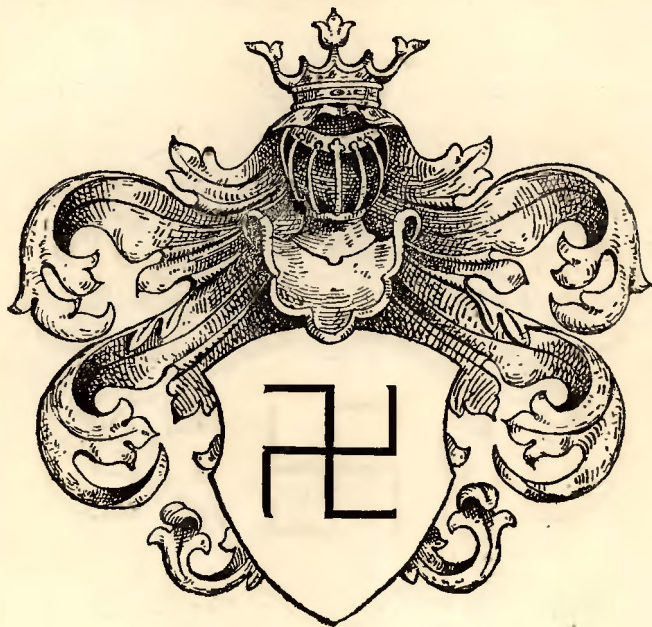

Fig. 151.

dźwiedzkiego, gdzie wszystkie ramiona krzyża raz tylko są załamane. (Fig. 151).

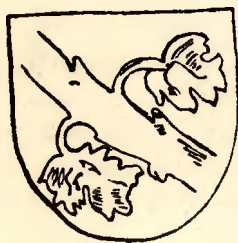

Fig. 152.

280. **Bork**: ma być pieńek winogrodowy, ukosem w tarczy od lewego dołu ku prawej górze ustawiony; po obu jego bokach po jednym liście winogrodowym. (Fig. 152).

281. **Bork, Borek**, patrz **Gryzima**. Wprawdzie pozornie zachodziłaby pomiędzy Borkiem a Gryzimą różnica, gdy bowiem Bork przedstawia trzy wilki, to Gryzima przedstawiać ma trzy liszki. Lecz jest to tylko różnica pozorna, zdaje się bowiem, iż co do owych rzekomych trzech liszek w herbie Gryzima zachodzi myłka i że to w rzeczywistości winny być wilki. Tak bowiem Długosz, jak Ambroży i Paprocki zgodnie herb Gryzimę nazywają także *Lupus*, a przecież *lupus* oznacza wilka a nie liskę. Wobec tego jest herb Bork czyli Borek identyczny z herbem Gryzimą.

282. **Borkowski** Tadeusz z Litwy, nobilitowany za konstytucją z r. 1775. (Vol. leg. VIII, 417).

283. **Borkowski** Jan Józef z Litwy, nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 417).

284. **Borkowski** Józef, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 191).

285. **Borman**: ma być w polu niebieskiem lew żółty ukoronowany, wspięty w lewo, na zielonej murawie, w przednich łapach trzyma strzałę, żeleźcem do góry obróconą.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 152, zob. str. 110).
(Herbarz kr. pol. I, 88).

286. **Borman** Chryst. August, kapitan regimentu pińskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

287. **Born**, major rajtarski wojska cudzoziemskiego, nobilitowany za konstytucją z roku 1662 (Vol. leg. IV, 411).

288. **Borkowski** (Gryf odmieniony) w tem, iż jest w żółtem polu gryf czerwony.

W klejnocie trzy strusie pióra, dwa boczne czerwone, środkowe białe. Łabry żółte, czerwonym podbite. (Fig. 153, zob. str. 111). (Mülverstedt l. c. str. 8, tab. V. N. 6.

Fig. 153 (do str. 109).

Fig. 153.

289. **Borowa:** ma być hak, *clenodium* wspomniane w zapisce z r. 1443 bez żadnego bliższego opisu (ks. Metr. 10 fol. 88). Być może, iż to jest hak ogniowy czyli osęka, widoczna w herbie Bronikowskich, w którymto razie Borowa przedstawiałaby się jako proklamacya tego herbu. Pierwotyp runiczny tego herbu przedstawiałby się jak (Fig. 154).

Zdaje się, że odmianą tego herbu jest herb Bostowickiego.

Fig. 154.

290. **Borski**: ma być w polu czerwonym goła noga człowieka aż po kolano, w prawo zwrócona, strzałą ukośnie powyżej kostki od prawej góry ku lewemu dołowi przestrzelona.

Fig. 155.

W klejnocie skrzydło orle szare, barkiem w prawo. (Fig. 155). (Herbarz Dachnowskiego kornicki str. 185, — polski 625, — Niesiecki II, 252).

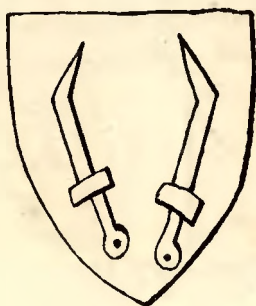

Fig. 156.

291. **Borysowie**: mają być dwa nożyki czyli kordy (*cultelli*) połączone.

Opisu barw i klejnotu brak. (Zapiska z r. 1452, Ulanowski: Inscriptioes N. 973).

Herb ten naszym późniejszym heraldykom zgoła znanym nie jest, więc też i autentycznego rysunku onegoż nie znamy. Pomiedzy malowidłami ścieniami klasztoru pocysterskiego w Lędzie

jest herb wyobrażający dwa nożyki czy kordy, który tu domieszczaamy (fig. 156), który mógłby uchodzić ostatecznie za herb Borysowie.

292. **Borzyma, Drogomir** [Borzyma, Borzimy (Zapiski), Drogomir (Paprocki, Okolski, Niesiecki)]: mają być trzy golenie złote z ostrogami, ułożone młyńcem, w polu czerwonym.

Fig. 157.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 157).

(Paprocki 739, — Okolski I, 171, — Niesiecki III, 400).

Fig. 158.

Na zworniku jednym kościoła poklasztornego w Łędzie jest podobny herb przedstawiony, w tem jednak różny, że golenie są gołe, gdy u Drogomira mają być zbrojne. (Fig. 158).

293. **Boscamp** Karol, zażywany do interesów Rzeczypospolitej u Porty, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 372).

294. **Bosroger le Roy** Adam, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 373).

295. **Bostowicki**: ma być hak wywrócony, u góry przekrzyżowany. (Fig. 159).

Fig. 159.

Opisu barw i klejnotu brak.

(Z pieczęci Michała Bostowickiego, szlachcica litewskiego z r. 1596, — Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego).

296. Jako odmiana powyższego herbu Bostowickiego może uchodzić herb wyobrażony na pieczęci niewiadomego szlachcica

Fig. 160.

z r. 1594. (Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego), a który wyobraża hak wywrócony, wszelako miasto zwyczajnego krzyża położony jest krzyż gwieździsty. (Fig. 160).

297. *aBoufał (Lis odmieniony) w tem, iż strzała raz tylko jest przekrzyżowana.*

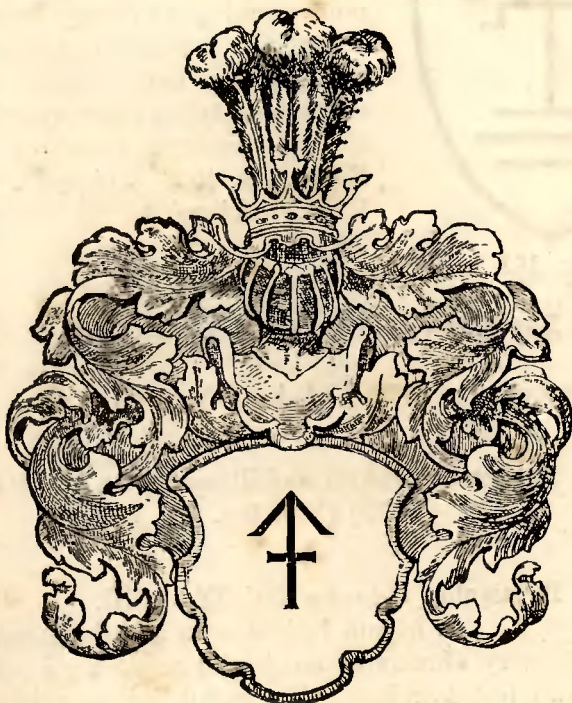

Fig. 161.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 161).

298. *b*) **Ale Kojalowicz** (Nomenclator 29) odmiennie ten herb Lis Boufała przedstawia; ma być mianowicie strzała jak zwykła dwakroć przekrzyżowana, pod nią zaś trzy wręby nierówne, górny najdłuższy, dolny najkrótszy. (Fig. 162).

Fig. 162.

Te trzy wręby to dodatek dostojny, to trzy bierzwiona węgierskie, dodane w celu udostojnienia herbu Lis przez króla Ludwika.

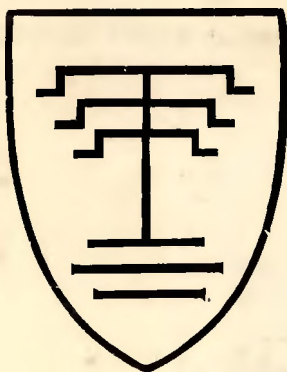

Fig. 163.

299. **Bour**: ma być trzy wręby jeden nad drugim, środkowy najdłuższy, górny i dolny krótsze, nad nimi jakby trzy wywrócone zawiasy, z których górna największa, dolna najmniejsza, nad owymi wrębami na wysokiem stylisku spoczywają. (Fig. 163).

(Z pieczęci Zacharyi Iwanowicza Boura z r. 1588, Zbiory ś. p. Wacława Rulikowskiego).

300. **Bowdynowicz** alias **Krawczeńko** Iwan z wojska zaporońskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1661 (Vol. leg. IV, 360).

301. **Boynowski** Jakub, nobilitowany za konstytucją z roku 1790 (Vol. leg. IX, 192).

302. **Bożawola** [*Voluntas Dei* (Okolski)]:

a) ma być w polu błękitnem podkowa biała barkiem do góry obrócona, na barku podkowy i pod nią krzyż; pod podkową pod krzyżem żółty połuksiężyc, różkami do góry obrócony.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 164, zob. str. 117).

303. b) Ale pomiędzy drzeworytami D. E. Friedleina jest odmiana tego herbu w tem polegająca, że na barku podkowy krzyża brak (Fig. 165, zob. str. 117).

Herb Bożawola przedstawia się jako uherbiona stannica runiczna, której pierwotyp w dobie pogańskiej wyglądał tak:

, zaś po przyjęciu chrześcijaństwa tak:

Fig. 164 (do str. 116).

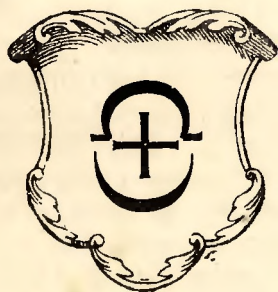

Fig. 165.

304. **Bożezdarz** [*Deus favens*
(Okolski)]:

ma być krzyż heraldyczny biały,
w którego końcach ramion cztery
czarne gozdowy (lilie podwójne).

W klejnocie trzy strusie pióra,
na nich herb powtórzony.

(Niesiecki II, 264, — Papro-
cki 893, — Okolski I, 72).

Okolski wszelako w klejnocie
ogon pawi miasto piór strusich
i herb powtórzony kładzie, zaś her-
barz arsenalski daje pole tarczy
niebieskie. (Fig. 166).

W Dachnowskiego Herbarzu
polskim (str. 595) krzyż nie jest he-

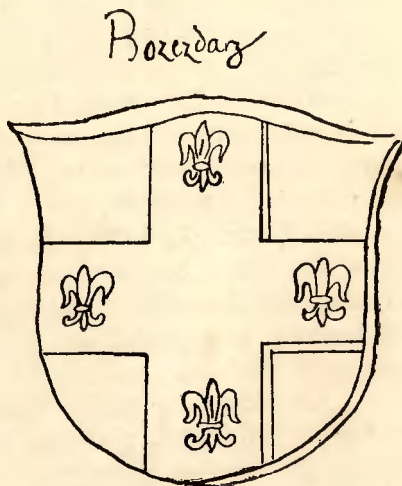

Fig. 166.

rałdycznym, albowiem końce ramion onegoż do brzegów tarczy nie dochodzą.

Długosz wszelako nieco odmiennie herb ten opisuje, mianowicie, iż mają być cztery lilie białe, jedna u góry tarczy, druga u dołu, trzecia po prawym boku, czwarta po lewym, a pomiędzy niemi krzyż biegnący od korzenia górnej lilii do wierzchołka dolnej; w klejnocie zaś mają być cztery lilie, wszelako bez krzyża; labry wreszcie mają być niebieskiego, czerwonego i żółtego koloru.

Dodaje przytem Długosz, iż herb ten nadał król Władysław Jagiellończyk w r. 1442 czy też 1444 w Budzie Jerzemu Schwarcowi, mieszczaninowi krakowskiemu.

Herb ten budzi bardzo poważne wątpliwości. Nobilitacye w Polsce odbywały się albo na zasadzie adoptacyi plebejusza przez istniejący stary ród szlachecki polski do istniejącego już herbu, i to była najstarsza forma nobilitacyi, albo na zasadzie nadania zupełnie nowego herbu, a to była późniejsza forma nobilitacyi. Otóż jest rzeczą ponad wszelką wątpliwość pewną i stwierdzoną, że pierwsi pięciu Jagiellonowie w wypadkach nobilitacyi na zasadzie nowo utworzonego herbu, nie nadawali nowokreowanej szlachcie żadnego innego nowego herbu, jak tylko tak zwanej Pogoni mniejszej czyli polskiej, wyobrażającej zbrojne ramię z dobytym mieczem. Wobec tego i Władysław Jagiellończyk, jeśli Schwarca nobilitował poza adoptacją, to jest nadał mu zupełnie nowy herb, tedy nie mógł mu innego herbu nadać, jak Pogoni mniejszej czyli Polskiej. W żadnym zaś razie nie mógł mu nadać lilij, gdyż liliami mogli tylko rozporządzać monarchowie z domów Andegawęńskiego lub Burbońskiego, Jagiellonowie zaś tylko swoją Pogonią litewską w dostojnej lub uposłędzonej formie rozporządzać mieli prawo. Jakoż, że się nie myli, dowodzi proklamacya Bożezdarz. Wedle bowiem przywilejów króla Zygmunta I z r. 1523 i 1543 (Piekosiński: Rycerstwo polskie I str. 276 i 281) herb Pogonia mniejsza czyli Polska zwał się także Bożezdarzem lub Zdarzbogiem; jeśli przeto Władysław III Jagiellończyk nadał rzeczywiście Schwarcowi herb Bożezdarz, tedy nadał mu nie inny herb, jak tylko Pogonię mniejszą czyli Polską.

Ale skądże w takim razie Schwarc przychodzi do herbu czterech lilij. Otóż zjawisko to w ten jedynie sposób wytłumaczyć sobie można, że gdy w Polsce herb nowo utworzony uważano pospolicie za coś pośredniejszego od herbu starodawnego, nowokreowana szlachta starała się w miejsce nadanego sobie

herbu świeżo utworzonego, uzyskać w drodze adoptacji herb starodawny od jakiegoś starego rodu szlacheckiego. Otóż prawdopodobnie i Schwarc poszedł tą drogą, a będąc w Budzie podczas swej nobilitacji, postarał się od jakiegoś szlacheckiego węgierskiego rodu, który owych czterech lilij jako herbu używał, o nadanie sobie herbu tego drogą adoptacji. W ten sposób przyszedł Schwarc do herbu czterech lilij, a zatrzymując sobie nadaną proklamacyę Bożezdarz, dał powód bałamuctwu, iż herb z niewłaściwą sobie proklamacyą połączony został.

I Herbarzyk Ambrożego oraz Herbarz arsenalski ów herb czterech lilij proklamacyą Bożezdarz opatruje.

Bożezdarz, patrz Pogonia polska.

305. **Bracław:** a) województwo: ma być krzyż biały równoramienny w polu czerwonym. (Fig. 167).

b) miasto: ma być św. Piotr z kluczem.

(Paprocki 921).

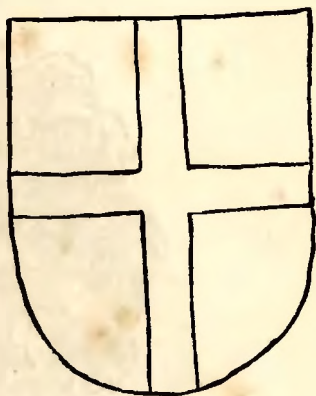

Fig. 167.

306. **Bradacice** [Bratezyc, *Confrater* (Okolski), Bradacice (Niesiecki)]: mają być dwie oksze w polu czerwonym, w ukośny krzyż złożone.

Fig. 168.

W klejnocie trzy strusie pióra. (Fig. 168).

(Orator Polonus, — Okolski I, 70, — Niesiecki II, 165).

307. **Brama:** *a)* ma być w polu czerwonym brama srebrna ze złotym krzyżem na wierzchu. Prawe odrzwia bramy ukośnym drągiem od wewnątrz podparte.

Fig. 169.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 169).

(Orator Polonus, mój rękopis).

308. *b)* Brama tem różna od poprzecznej, że w niej ukośnego drąga brak, natomiast obadwa odrzwia u dołu przekrzyżowane.

W klejnocie pióropusz czapli w formie wachlarza. (Fig. 170).
Opisu kolorów brak.

(Orator Polonus, mój rękopis).

I te herby oba 259 i 260 przedstawiają się jako uherbione stannice runiczne, a mianowicie jako odmiany stannicy linii

młodszej rodu szczepowego szlacheckiego polskiego Kościechów.
Stannica runiczna rodu szczepowego Kościechów wyglądała w do-

bie pogańskiej tak:

zaś po przyjęciu chrześcijaństwa tak:

Fig. 170 (do str. 120).

stannica przeto linii młodszej wyglądała tak:

, a po

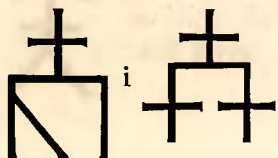
uszczerbieniu tak:

. Kiedy zaszła potrzeba formowania

z tej stannicy odmian dla młodszych braci, wtedy laski dolne

przełamano i zrobiła się stannica taka: , od której herby

i

są już tylko dalszemi odmianami.

309. **Brandys** lub **Brandis**: ma być ręka zbrojna z kordem z korony królewskiej wybierająca.

Fig. 171.

W klejnocie także ramię zbrojne z kordem. (Fig. 171).

Dachnowskiego: Herbarz prusko - polski Baworowskich. (str. 427) kładzie pole tarczy czerwone, koronę żółtą, ramię zbrojne z kordem niebieskie, zaś labry czerwone żółtem podszyte.

310. **Brango**: W kronice soboru konstancyjskiego Reyenthala przywiedziony jest pomiędzy gośćmi polskimi niejaki Brango ex Ceruisia, aus der Ceruye, aus der Türgy, którego herb wyobraża w niebieskim polu anioła skrzydłatego zwróconego w prawo. (Fig. 172).

Oczywiście mamy tu do czynienia ze srodze poprzekręcaniem nazwiskami. Ktoby jednak był ten Brango i coto za kraj ta Cerwia czy Türgia, rozstrzygnąć nie umiemy.

Fig. 172.

Fig. 173.

311. **Brantowie** (*Carcinus ordens*):

a) mają być w białym polu dwie czarne poprzeczne belki, z wyższej wybiegają ku górze trzy czerwone płomienie. (Fig. 173).

(Dachnowski: Herbarz prusko-polski Baworowskich, 375, — Niesiecki II, 285).

Szlachectwo nadane za przywilejem króla Zygmunta I z r. 1512 Oswaldowi, Michałowi i Achacemu Brantom, braciom stryjecznym Jana Sołtysa, profesora św. teologii, archidyakona i kanonika warmińskiego (Piekosiński: Rycerstwo polskie I, 271).

Niesiecki (II, 285) podaje jeszcze dwie następujące odmiany tego herbu, mianowicie:

312. b) ma być w modrem polu czarna pochodnia gorejąca, ukosem ku prawej górze zwrócona. W klejnocie trzy strusie pióra. (Fig. 174).

Fig. 174.

Fig. 175.

313. c) ma być pień o trzech sękach czyli ociętych konarach, z każdego sęku płomień bucha. W klejnocie herb powtórzony. (Fig. 175).

Bratczyc (Okolski), patrz Bradacice.

314. **Bratkowski** (Niezgoda odmieniona) w tem, że strzała nie żelźcem na dół lecz do góry żelźcem wyrychtowana, przez podkowę przechodzi, niemniej że na barku podkowy po bokach strzały dwie gałazki palmowe.

Klejnotu brak. (Fig. 176).

Herb ten przedstawia się jako ulherbiona stannica runiczna rodu szczepowego polskiego Ogonów-Powałów, czyli właściwie Popielidów, która w dobie pogańskiej wyglądała tak:

, a po przyjęciu chrześcijaństwa tak:

, do któ-

rej po uherbieniu w drodze formowania odmiany dodano dwie gałązki palmowe, a krzyż w miecz zamieniono.

(Niesiecki II, 286).

Fig. 176 do str. 124.

315. **Braun** inaczej Sinicki, szlachcic inflancki, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z roku 1673.
(Niesiecki II, 289, Vol. leg. V, 76).

316. **Braurski** Wojciech, nobilitowany za konstytucją z r. 1676 (Vol. leg. V, 200).

317. **Bredpuchowie**, clenodium bez opisu wzmiankowane w jednej zapisce sądowej z r. 1424
(Helcel: Starodawne prawa polskiego pomniki II, N. 1971).

318. von **Brelen**: ma być żółta róża w czerwonym polu.
Klejnotu i rysunku herbu brak.
(Dachnowski: Herbarz kornicki prusko-polski, str. 145).

319. **Bremer** Egidiusz, baron de Britmar, z Flandryi, pułkownik, dopuszczony do indygenatu na zasadzie konstytucyi z r. 1662 (Vol. leg. IV, 407).

320. **Brenn** Efraim, nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 169).

321. **Bretyss** Jan, oberszterlejttnant pieszy wojska cudzoziemskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 411).

322. **Breza**: ma być tarcza w mątwkę na trzy przedzielona pola, z których dwa w górze, trzecie ką-

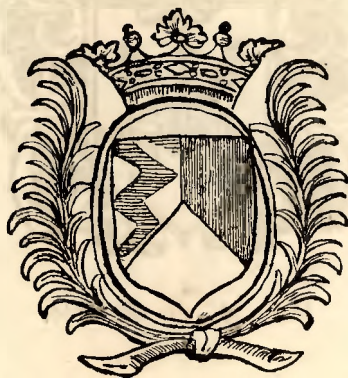

Fig. 177.

tem u dołu. Górne prawe pole błękitne, lewe czerwone, dolne pole białe.

Klejnotu brak. (Fig. 177).

(Niesiecki II, 290).

323. **Brigiddo** hr. mają być w niebieskiem polu na srebrnej wodzie dwa srebrne delfiny bliźnie, tryskające wodą, z ogonami do góry podniesionymi. Pomiedzy nimi gwiazda.

Klejnoty trzy: pierwszy wyobraża delfina w lewo; drugi orla dwugłowego czarnego; trzeci delfina w prawo.

Labry klejnotu pierwszego i trzeciego niebieskie i srebrne, drugiego czarne i żółte.

Jan Wencesław hr. Brigiddo, dopuszczony do indygenatu w r. 1790 (Bobrowicz: Dodatek 51, Vol. leg. IX, 191). (Hefner l. c. str. 6 tab. VI N. 10).

324. z **Brignolów Sale** Józef Marya Ignacy Franciszek Ksawery Julian, szlachcic genueński, dopuszczony do indygenatu za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 372).

325. **Brochwicz:**

a) ma być w białym polu jeleni czerwony w biegu, w lewo zwrócony z koroną na szyji.

W klejnocie pawie pióra. (Fig. 178).

(Niesiecki II, 295, — Paprocki 721, — Okolski I, 74).

Fig. 178.

Fig. 179.

326. b) ma być jeleni czerwony w białym polu, w biegu, w prawo zwrócony, bez korony na szyji.

W klejnocie ogon pawi. (Fig. 179).

(Niesiecki II, 295, — Okolski I, 76).

Herbarz kr. pol. (I, 98) podaje odmianę tego herbu, która ma w klejnocie pięć piór strusich.

327. c) ma być w polu złotem pół jelenia czerwonego, zwróconego w prawo; miasto tylnej części jelenia połuksiężyc w słup, barkiem do jelenia przylegający, za połuksiężcem gwiazda sześciopromienna złota.

Fig. 180.

W klejnocie trzy pawie pióra, na nich połuksiężyc barkiem do góry obrócony, pod połuksiężcem sześciopromienna gwiazda. (Fig. 180).

(Niesiecki II, 296).

328. *d)* ma być w polu czerwonym jeleni barwy naturalnej, siedzący, w prawo zwrócony.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 181).

(Niesiecki II, 297).

Fig. 181.

329. *e)* Atlas instalacyjny kapituły katedralnej krakowskiej rysuje jeszcze jedną odmianę herbu Brochwicz. Ma

Fig. 182.

być mianowicie w białym polu mur ciosowy kamienny, z poza którego połujeleń wspięty w prawo wybiega.

W klejnocie pięć piór strusich. (Fig. 182).

Przyczem zanotowano, że to ma być herb rodziny Pudwel-sów z Prus.

330. a) **Brody, Brodzic** (Długosz, Zapiski, Paprocki, Okolski, Niesiecki): mają być w polu czerwonym trzy krzyże żółte wybiegające z pierścienia środkowego rozbieżnie w ten sposób, że dwa biegną ku górze, trzeci ku dołowi. (Fig. 183).

Fig. 183.

Tak Długosz w Klejnotach. Ale przywilej nobilitacyjny króla Aleksandra z r. 1505, wydany dla Jakuba z Brzeźnicy, bojara litewskiego a podskarbiego Anny, księżny mazowieckiej, opowiada, że mają być w szczycie żółtym a polu niebieskiem trzy krzyże białe (kš. Metr. 21 pol. 218).

Szczyt a pole tarczy są to przedmioty identyczne, nie mogą przeto nosić różnych barw na sobie. Jeśli atoli powyższy przywilej mimo to szczyt od pola tarczy odróżnia, to tego inaczej rozumieć nie można, jak że tu mowa jest o bordurze czyli skraju,

która się tak przedstawia, jak gdyby z poza pola herbu brzeg tarczy naokoło występował.

(Paprocki 347, Okolski I, 79 i Niesiecki II, 301 idą co do barw za Długoszem, zaś w klejnocie trzy pióra strusie. Toż Herbarz król. pol. I, 100, jeno że w klejnocie pięć piór strusich kładzie).

Herb ten jest niewątpliwie uherbioną stannicą runiczną, w szczególności zaś jest odmianą herbu Lubowlitów-Ogniwów,

który wyglądał pierwotnie tak:

, dokonaną przez dodanie

dwóch krzyżów przy formowaniu odmian:

331. b) Kojalowicz wszelako (Compendium 43, Nomenclator

99) kładzie trzy krzyże albo miecze otluczone, sztychami do siebie zwrócone w polu czerwonym, pierścienia jednak w środek nie kładzie.

Na pieczęciach średniowiecznych herb ten przedstawia się jak obok dołączony rysunek. (Fig. 184).

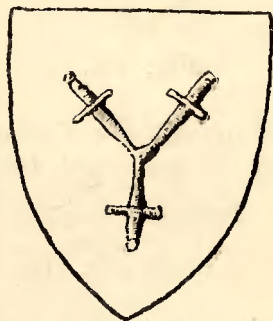

Fig. 184.

Fig. 185.

332. Bróg albo Leszczyc
albo Laski

[*Acervorum seu Cerulorum* (Długosz, Ambroży)]: ma być w polu czerwonym żółty bróg o czterech białych laskach czyli brożynach.

W klejnocie pawi ogon, na nim bróg pochylony. (Fig. 185).

(Paprocki 285, — Okolski I, 82, — Kojalowicz: Compendium 45, Nomenclator 165, — Niesiecki VI, 51).

Najstarszy wizerunek tego herbu zamieszczony jest na pieczęci Wojciecha wojewody brzeskiego z r. 1343, w Muzeum XX.

Fig. 186.

Fig. 187.

Czartoryskich w Krakowie (fig. 186); zaś w herbarzu arsenalskim wygląda herb ten tak, jak dołączony wizerunek (fig. 187).

Bronaki (Kapica), patrz **Przyjaciół**.

333. **Bronic** albo **Bronisz**, [Bronic, Broniciorum (Okolski), Broniccy (Paprocki), Bronic (Niesiecki)]: mają być w polu czerwonym dwa jelca od szabli w ukośny krzyż złożone.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 188, zob. str. 133).

Odmianę herbu Bronic, patrz pod Hawszewiczem.

(Paprocki 865, — Okolski I, 92, — Niesiecki II, 304).

334. **Bronikowski** albo **Fajerhak**: ma być w polu czerwonym osęka ogniowa ukośsem ku prawej górze zwrócona.

W klejnocie 3 pióra strusie.

(Niesiecki II, 309).

W herbarzu szlachty prusko-polskiej zowie się herb ten Opler. (Fig. 189).

Fig. 188 (do str. 132).

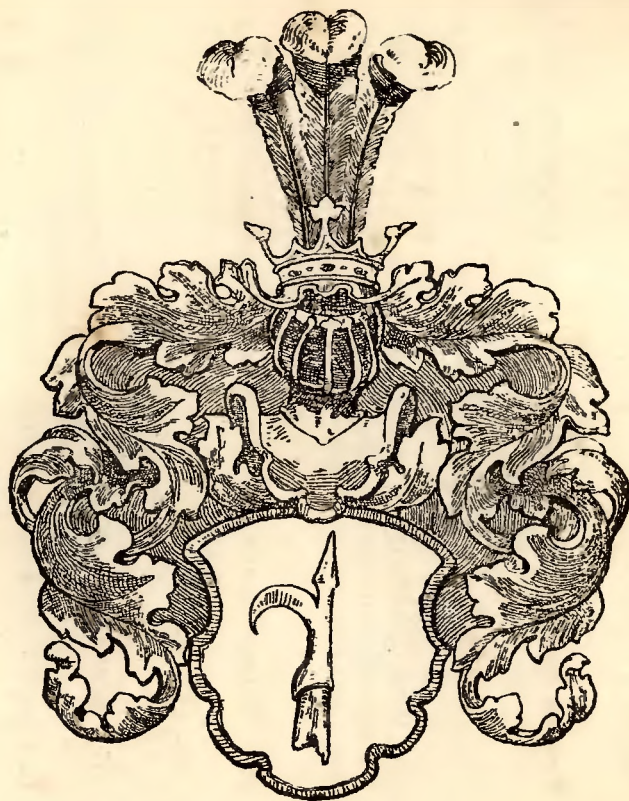

Fig. 189 (do str. 132)

Bronisz (Kojałowicz), patrz **Bronic**.

Brudne misy, Brudniaki (Kapica), patrz **Przyjaciół**.

335. **Brühlowie** Fryderyk i Karol grafowie sasey, dopuszczeni do indygienatu za konstytucją z r. 1764, zaś Henryk i Maurycy, synowie generała Brühla, oraz Maurycy Mertz-Kirchen Brühl, brat ich stryjeczny, za konstytucją z r. 1768 (Niesiecki II, 320, Vol. leg. VII, 370).

336. **Brunet** Ludwik nobilitowany dyplomem Stanisława Augusta z r. 1791 za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 192, Niesiecki II, 322).

337. **Brunetowie** Hieronim i Kozmas dopuszczeni do indygienatu za konstytucją z r. 1673 (Vol. leg. V, 78).

338. **Bryczyński** Antoni nobilitowany za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 194).

339. **Bryłowski** Franciszek Antoni nobilitowany za konstytucją z r. 1775 (Vol. leg. VIII, 169).

340. **Brześć**:

a) brzesko-kujawskie województwo: ma być tarcza w słup na dwa przedzielona pola, oba żółte, w nich, a mianowicie w prawem połulew czarny, w lewem połurzel czarny, grzbietami do siebie przylegające, wspólną nakryte koroną. Atoli Długosz podaje połurła czerwonego (Długosz Insignia, — Herbarzyk Ambrożego I, 10, II, 17, — Herbarz arsenalski 9, — Paprocki 905. (Fig. 190).

Na niektórych pieczęciach książąt dzielnicy kujawskiej z XIII wieku, położony jest miecz w poprzek na połurle i połulwie (fig. 191); zaś na jednym ze zworników salki gotyckiej w kamienicy hetmańskiej z czasów króla Kazimirza Wielkiego wyobrażony jest ten herb w formie klejnotu na hełmie (fig. 192)

Fig. 190.

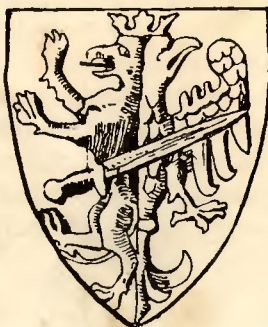

Fig. 191.

Fig. 192.

b) **Brześć** także Inowrocław miasto: ma być brona forteczna o trzech basztach, w bronie orzeł jednogłowy (Paprocki 906).

c) brzesko-litewskie województwo: ma być w polu czerwonym Pogoń litewska. Ubiór na rycerzu i koniu błękitny (Paprocki 920).

d) **Brześć** litewski miasto: ma być luk napięty z nałożoną strzałą (Paprocki 920).

341. **Brzezecki**: ma być szczyt w poprzek na dwa przedzielony pola, w górnem niebieskiem trzy białe lilie; w dolnem czerwonym trzy złote berła w krzyż.

W klejnocie jabłko królewskie z krzyżem.

Labry niebieskie i czerwone.

Opis wyjęty z przywileju nobilitacyjnego króla Zygmunta I, wydanego dla Macieja Brzezeckiego, rajcy i mieszczanina lwowskiego r. 1521 (Piekosiński: Rycerstwo polskie I, 275).

342. **Brzeicki** Jakub, towarzysz chorągwi podczaszego chełmskiego, nobilitowany za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 410).

Brzezina (Zapiski), patrz **Trąby**.

343. z **Brzeziny** Szymon, mistrz sztuk i filozofii, Lwowianin, używał herbu takiego: ma być sowa siedząca na murawie, w prawo zwrócona.

Opisu barw i klejnotu brak. (Paprocki 908).

344. **Brzeźnicki (Wielgołucki)**: ma być w śnieżnem polu baszta forteczna z kończącym dachem na darniowem wzgórzu.

W klejnocie pohnąż w szacie czarnej węgierskiej, w prawej trzyma trzy proporce, w lewej śmigownicę.

Przywilej nobilitacyjny króla Stefana z r. 1581 wydany dla Stanisława Brzeźnickiego Wielgołuckiego, syna Jakuba Orpiszki, mieszczanina stężyckiego (Piekosiński: Rycerstwo polskie I, 307).

345. **Brzozowski** (Jastrzębiec odmienny) w tem, iż na krzyżu w podkowie kruk czarny, w prawo zwrócony stoi, w dzióbku trzyma złoty pierścień, perlą ku dołu nachylony (Niesiecki II, 338).

346. **Brzozowski** Antoni, pisarz dekretowy kancelaryi królewskiej, nobilitowany za konstytucją z r. 1764 (Vol. leg. VII, 166).

347. **Brzozowscy** Aleksander i Józef nobilitowani za konstytucją z r. 1768 (Vol. leg. VII, 374).

348. **Brzuchański**

(Pobóg odmieniony) w tem, iż zamiast krzyża kładą strzałę na barku podkowy, zaś w klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 193).

(Kojałowicz: Compendium 267, Nomenclator 31).

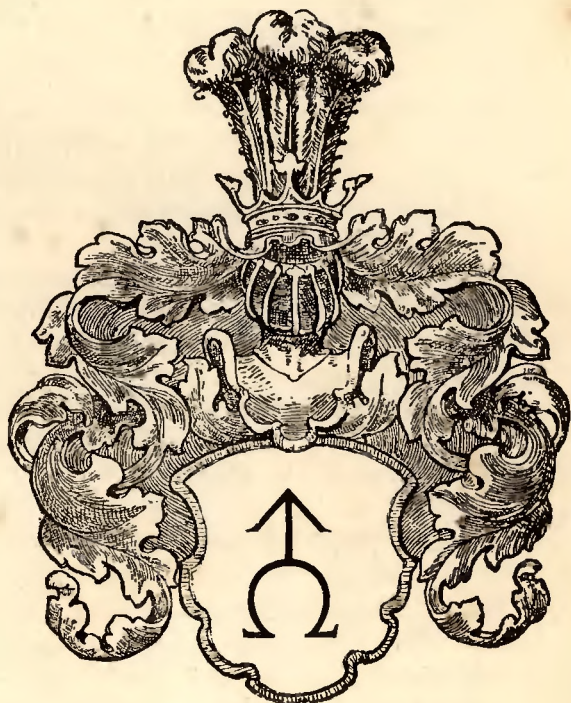

Fig. 193.

349. **Brzuska** (poprawniej **Brzózka**): ma być charakter runiczny, wyobrażający jakby dwa trąguly obok siebie ustawione, podstawami do góry, wierzchołkami ku dołowi zwrócone. We środku, w miejscu zetknięcia się obu trągulów krzyż. (Fig. 194).

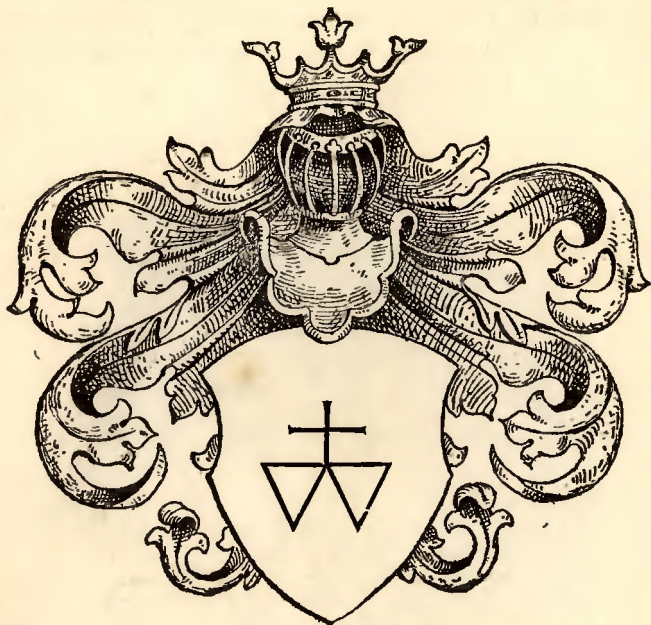

Fig. 194.

Opisu barw i klejnotu brak.

(Okolski III, 356, — Niesiecki II, 341).

Jestto stannica runiczna gałęzi młodszej tego rodu szczepowego szlacheckiego polskiego, którego stannica senioracka w do-

bie pogańskiej wyglądała tak: , a po przyjęciu chrze-

ścianstwa tak: , a który się prawdopodobnie rodem

Brzozów nazywał. Brzózka bowiem oznacza syna Brzozy, zaś

runa skandynawska , która powyższej stannicy za temat służy, nazywa się właśnie bjarkan, co na polski język przełożone, oznacza brzozę.

350. de Bubna i Littitz Antoni hr. dopuszczony do indygienatu za konstytucją z r. 1790 (Vol. leg. IX, 191).

351. Buchot Piotr Stefan, porucznik w wojsku francuskiem, dopuszczony do indygienatu na zasadzie konstytucyi z r. 1775. (Vol. leg. VIII, 166).

352. Buchowiecki (Giejsztor odmieniony): *a)* mają być w polu czerwonym dwie połowy strzały wzdłuż rozdartej, w ukośny krzyż złożone. Pod nimi trzy wręby, ku dolowi coraz mniejsze. (Fig. 195).

Fig. 195.

W klejnocie trzy pióra strusie.
(Kojałowicz: Compendium 338, — Nomenclator 31, — Niesiecki II, 343).

353. *b)* Ale Daclnowski w swym polskim herbarzu (643) przedstawia ten herb odmiennie, mianowicie w ten sposób, iż są dwie siekierki w ukośny krzyż złożone. W klejnocie trzy strusie pióra. (Fig. 196).

Fig. 196.

354. Buczow Wilhelm, nobilitowany za konstytucją z roku 1775 (Vol. leg. VIII, 170).

von Budysz, patrz Trankficowie.

Budwicz, patrz Blacha.

355. Budzanowski Zacharyasz, towarzysz usarski chorągwi królewskiej, nobilitowany za konstytucją z r. 1662 (Vol. leg. IV, 410).

Budzisz (Paprocki, Niesiecki), patrz Paparona.
Budziszyn, patrz Zadora.

356. **Bujakowski**: ma być tarcza dwupolowa w słup, niebieska i srebrna; w jej środku kozioł wspięty na tylnych łapach, w prawo zwrócony.

Fig. 197.

W klejnocie połukozioł w prawo. (Fig. 197).
 Labry niebieskie i srebrne.
 (Hefner l. c. str. 7, tab. VI, N. 2).

Bujny, Bujnowie, patrz **Ślepowron**.

357. **Bujwid (Świat)**: ma być pierścień, w nim krzyż, na barku pierścienia krzyż drugi.
 W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 198, zob. str. 141).
 (Kojalowicz: Compendium 345, — Nomenclator 138).

Fig. 198 (do str. 140).

Fig. 199 (do str. 142).

358. **Bujwid** (Ryby): mają być dwie ryby bokiem, jedna nad drugą, górna w prawo zwrócona, dolna w lewo.

W klejnocie trzy pióra strusie. (Fig. 199, zob. str. 141).
(Kojalowicz: Nomenclator 34).

359. **Bukowczyk**: w modrem polu w dolnej części poluszcownica o białych i czerwonych półkach, nad nią zbrojne ramię z podniesioną do cięcia szablą, w prawo zwrócone.

W klejnocie chorągiew biała o dwóch strefach, ukośnie ustawiona, na niej litera **L** czerwona. (Fig. 200, zob. str. 143).

Herb ten nadany został za przywilejem króla Stanisława Augusta w r. 1794 Józefowi Lemańskiemu, kapitanowi 9 regimentu wojsk koronnych.

(Herb. król. pol. I, str. 108).

360. **Bukraba** (Szeliga odmieniona) w tem, że krzyż złoty w polu czerwonym nie spoczywa na złotym poluksiężycu, lecz wisi nad nim swobodnie w powietrzu.

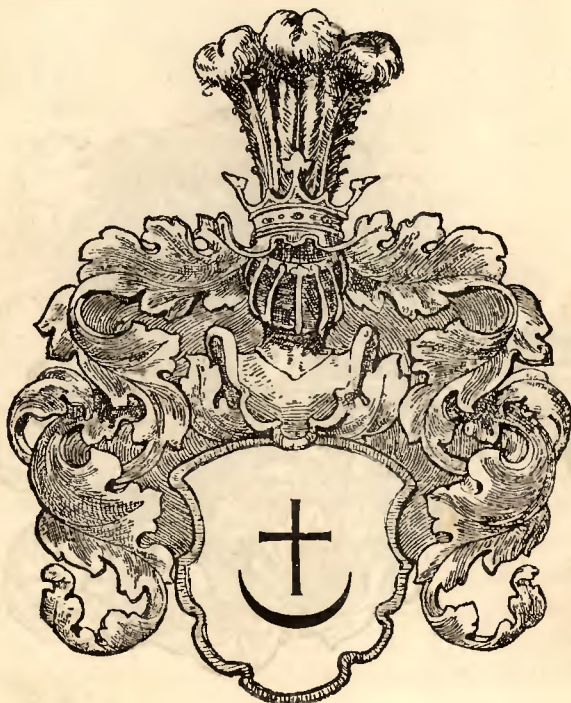
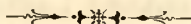

Fig. 201.

Z przeszłości dawno ubiegłej.

3. Pieczęć majestatowa króla Michała Korybuta Wyszniowieckiego.

Nietylko w dziedzinie sfragistyki ale i w dziedzinie drobnej rzeźby wogóle pieczęcie majestatowe swą wspaniałością i okazałością a nadto starannością wykonania pierwszorzędne zajmują miejsce.

Pierwszym monarchą, który u nas wprowadził używanie pieczęci majestatowej, był król Przemysł. Jego pieczęć majestatowa, stosunkowo dość jeszcze skromna, jest dwustronna, odwrocie przedstawia wielką pieczęć państwową. Pieczęć majestatowa przedstawia zawsze, jak to już sama nazwa wskazuje, monarchę na majestacie, to jest na tronie, w koronie na głowie, berłem w prawej, jabłkiem królewskim w lewej ręce.

Po królu Przemyśle używa król Wacław II czeski jako książę krakowski i saandomirski pieczęci majestatowej bardzo okazałej, znacznie większej od pieczęci króla Przemysła, w tem nadto różnej, że odwrocie nie przedstawia herbu państwa, orla piastowskiego, jak u króla Przemysła, ale jeźdźca zbrojnego na koniu. Ta pieczęć majestatowa króla Wacława II należy do wielkich rzadkości sfragistyki polskiej, gdyż jest tylko w jednym znana egzemplarzu.

Po królu Wacławie II, który się chwilowo także królem polskim tytułował, Władysław Łokietek ukoronowawszy się królem polskim, dał sobie wyrznąć pieczęć majestatową okazałą i pieczęć państwową z orłem piastowskim równej wielkości. Pieczęć majestatowa króla Władysława Łokietka znaną jest z kilku

egzemplarzy, nienaganny jednak jej egzemplarz znajduje się tylko w archiwum Panien Klarysek przy kościele św. Andrzeja w Krakowie. Również z panowania króla Kazimierza Wielkiego mamy wspaniałą pieczęć majestatową i państwową. Pieczęć wielka państwowa po raz ostatni za tego panowania się pojawia; nie używa jej żaden z następujących królów, aż ją dopiero król Zygmunt I jako pieczęć wielką koronną, ale już w znacznie skromniejszych rozmiarach wznawia. Majestatowa pieczęć króla Kazimierza Wielkiego należy do najpospolitszych zjawisk, używaną jest ona niezwykle często przy licznych dokumentach tego króla; pieczęć jego państwowa, bardzo wspaniała, pojawia się znacznie rzadziej.

Król Ludwik używał nawet do polskich dokumentów pospolicie swojej pieczęci majestatowej i państwowej ale węgierskiej; jego pieczęć majestatowa polska należy do wielkich rzadkości i znajduje się tylko w jednym dobrze dochowanym egzemplarzu w archiwum kapituły katedralnej krakowskiej. Pieczęć państwowa króla Władysława Jagielly należy do najwspanialszych a zarazem do najpospolitszych, każdy prawie drugi dokument tego króla jest pieczęcią majestatową opatrzony.

Pieczęcie majestatowe króla Władysława III Jagiellończyka należą znowu do wielkich rzadkości. Jeden bardzo uszkodzony egzemplarz zgorzał wraz z całym archiwum miasta Nowego Sącza, drugi egzemplarz bardzo pięknie dochowany, własność prywatną stanowiący, znajdował się niegdyś na wystawie starożytności w Krakowie, i z tego egzemplarza galwanoplastyczne kopie, staraniem mojem wykonane, znajdują się w Gabinetcie archeologicznym uniwersytetu krakowskiego, oraz w zbiorze sfragistycznym moim.

Również i pieczęć majestatowa króla Kazimierza Jagiellończyka należy do wielkich rzadkości. Jeden jej egzemplarz bardzo uszkodzony znajduje się w archiwum kapituły katedralnej krakowskiej, drugi dobrze dochowany, oderwany od dokumentu, w archiwum archikatedry gnieźnieńskiej.

Z czasów panowania królów Jana Olbracht i Aleksandra nie posiadamy pieczęci majestatowych. Być może, iż krótkie panowanie tych dwóch monarchów było przyczyną, że nie zdołano wygotować pieczęci majestatowych za ich życia; a być także i to może, że pieczęć majestatowa wyszła już w tym czasie zupełnie z użycia, skoro z długoletniego ponowania króla Kazimierza Jagiellończyka nie posiadamy jak tylko dwa egzemplarze.

Również królowie Zygmunt I i Zygmunt August nie używają pieczęci majestatowych wcale, co jest tem dziwniejsze, że

właśnie za panowania tych dwóch królów zjawiają się w numizmatyce polskiej piękne okazy dużych monet, talarów i medali.

Dopiero Stefan Batory wznawia znowu pieczęć majestatową polską w dwóch formach: większą i mniejszą. Przedstawia się ona jako pieczęć obozowa, gdyż król siedzi na majestacie pod namiotem. Z czasów panowania króla Zygmunta III posiadamy również dwie pieczęcie majestatowe, większą i mniejszą, z czasów Władysława IV tylko mniejszą, z czasów Jana Kazimierza tylko większą, ale już zwyczajną, nie obozową.

Z czasów panowania Jana III mamy też pieczęć majestatową zwyczajną, z czasów Augusta II i Augusta III nie znamy oryginalnej pieczęci majestatowej żadnej i zdarzyło mi się tylko raz nabyć u antykwarza w Krakowie stary sztych pieczęci majestatowej króla Augusta III, który ofiarowałem ś. p. Teofilowi Żebrowskiemu. Dopiero z czasów panowania króla Stanisława Augusta mamy znanych kilka różnych, bardzo pięknych pieczęci majestatowych.

Iżby z czasów panowania króla Michała Korybuta Wiszniewieckiego istniała pieczęć majestatowa, nie było dotąd żadnemu ze sfragistyków naszych wiadomem, w żadnem też archiwum nawet fragment takowej pieczęci nigdzie się nie pojawił. Dopiero w roku zeszłym przyniósł Wny Bajer, obywatel z Królestwa Polskiego, do archiwum krajowego akt ziemskich i grodzkich w Krakowie przywilej nobilitacyjny króla Michała, dla swej rodziny wystawiony, a przywilej ten opatrzony był nieznaną zresztą zupełnie pieczęcią majestatową tegoż króla, acz mocno zniszczoną, przecież bardzo piękną i wspaniałą. Rysunek tej pieczęci w formie znacznie powiększonym, dokonany przez p. Stefana Matejkę, tutejszego artystę malarza, dołączamy przy niniejszem jako pierwszorzędną rzadkość.

Pieczęć przedstawia bogato udekorowany tron królewski w stylu barokowym. Na tronie siedzi król na majestacie w płaszczu królewskim z koroną na głowie i bujną peruką. W prawej ręce trzyma berło, w lewej jabłko królewskie. U wierzchołka tronu umieszczona ozdobna tarcza herbowa z orłem polskim, nakryta koroną królewską, po bokach tronu dwie takie tarcze herbowe ozdobne, również nakryte królewskimi koronami. W tarczy po prawej ręce umieszczony herb Wiszniewieckich Korybut, w tarczy po lewej ręce Pogoń litewska. Środek pieczęci otaczają dwa otoki, jeden wewnętrzny, drugi zewnętrzny. W otoku wewnętrznym umieszczonych jest jedenaście małych tarcz herbowych z herbami ziem, które od prawej ku lewej w następującym idą porządku:

1) Pogoń litewska, 2) Żubrza głowa z księżycem, słońcem i gwiazdą, herb ziemi wołoskiej, 3) połulew-połuorzeł, herb ziemi kujawskiej, 4) orzeł ze zbrojnym ramieniem i mieczem dobytym, herb ziemi pruskiej, 5) jelen, herb ziemi lubelskiej, 6) głowa ukoronowana na głowie i szyji, herb ziemi dobrzyńskiej, 7) słońce, herb Podola, 8) krzyż podwójny, herb domowy dynastii jagiełłońskiej, 9) bierzwniona i gwiazdy, herb siemi sandomirskiej, 10) gryf, herb ziemi pomorskiej, wreszcie 11) lew, herb ziemi ruskiej.

W otoku zewnętrznym jest umieszczony następujący napis:

·MICHAEL·D GREX·POLONIAE·MAG·DVX·LITHU-
ANIAE·RUS·PRUS·MASO·SAMO·KIJO·VOL·SMOL·SE-
UEOL¹⁾·PODO·PODL·CZERNIECHOUIAEQ·

(znaczy: Michael Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Smolensciae, Seueriae, Liunoniae, Podoliae, Podlachiae, Czerniechouiacque).

Wreszcie na wieńcu otaczającym otok zewnętrzny jest u samego dołu poniżej tarczy z herbem ziemi dobrzyńskiej wyryta mała tarcza z herbem Wieniawa, który się może odnosić tylko chyba do Jana Leszczyńskiego ówczesnego kanclerza wielkiego koronnego.

Wynikałoby stąd, że nie tylko pieczęć wielka koronna ale i pieczęć majestatowa zostawała pod strażą kanclerza wielkiego koronnego. Dziwnem się tylko wydaje umieszczanie herbu kanclerza na pieczęci, gdy przecież wiadomo, że kanclerze się zmieniali; cóżby więc się stało z pieczęcią, gdyby Leszczyński jeszcze za życia hróła Michała ustąpił z kanclerstwa, a jego miejsce zajął kanclerz, który innego herbu, a nie Wieniawy używał, czy w takim razie musiano by nowy stempel dla tej pieczęci rzeźbić?

4. Grobowiec Franciszka Arrighi z r 1312.

Jednym z najstarszych naszych grobowców autentycznych, jakie się do dni naszych dochowały, jest niewątpliwie grobowiec Franciszka Arrighi, umieszczony w kaplicy niegdy brackiej przy kościele XX. Dominikanów w Krakowie, a noszący datę r. 1312.

---

¹⁾ Tu rzeźbiarz stępla popełnił widocznie mylkę, powinno być zapewne SEUE·LIVO·

Jestto płyta kamienna, która niegdyś widocznie była umieszczona w posadzce kościoła i wskutek tego wizerunek herbu, umieszczony na środku tej płyty, prawie do niepoznania wyde-

ptany został. Później przeniesiono tę płytę do kaplicy brackiej i użyto jako progu pod mensę ołtarzową. O ile z pozostałych śladów sądzić można, wykuty był w tarczy herbowej, otoczonej kołistym pierścieniem, lew wspięty, w prawo zwrócony jako herb,

a może tygrys, lub inne podobne dzikie zwierze, nie w formie rzeźby, lecz rysunkiem linearnym.

Napis w otoku majuskulą średniowieczną gotycką zamieszczony, nieco na rogach płyty uszkodzony, opiewa:

HIC·IACET·NOBILIS·UIR·FRANCISCUS·ARRIGHI·DO-
CTOR.... Q·OBIIT·A·D·M·CCC·XII·XI·MARCHII·C19·AI
REQESCAT·I·PACE·

Płyta ta grobowcowa jest dlatego pomnikiem niezwykle dla nas wagi, iż dowodzi, że jeszcze w r. 1312 używane były u nas na tego rodzaju pomnikach litery gotyckie majuskułowe, a gdy u schyłku wieku XIV, przez cały wiek XV i na początku wieku

XVI używane są wyłącznie litery gotyckie minuskułowe, tedy dowód, że litery minuskułowe są zjawiskiem późniejszym, a w każdym razie nie wcześniejszym, nad drugą połowę XV wieku.

Zważywszy zaś, iż płyta grobowcowa księcia Leszka Czarnego w kościele XX. Dominikanów, mająca pochodzić z końca XIII wieku, nosi na sobie w napisie litery gotyckie minuskułowe, tedy oczywista, że owa płyta nie jest autentyczną, a raczej nie jest współczesną, to jest nie pochodzi bynajmniej z końca XIII wieku, lecz co najwcześniej dopiero z wieku XVI lub samego końca wieku XV. Prawdopodobnie bowiem dopiero za panowania królowej Jadwigi minuskuła gotycka zastąpiła dawniej używaną majuskułę; na pieczęciach bowiem średniowiecznych poraz pierwszy dopiero na pieczęciach niektórych królowej Jadwigi zjawia się minuskuła gotycka, w miejsce majuskuły, poprzód wyłącznie panującej.

Ze użycie majuskuły gotyckiej na płycie grobowcowej Franciszka Arrighi nie było zjawiskiem odosobnionem, lecz objawem powszechnego zwyczaju, dowodzi płyta grobowcowa Pakosława kasztelana krakowskiego z r. 1319, znajdująca się w kościele pociysterskim w Jędrzejowie, której wizerunek tu domieszczamy. Wyobraża ona rycerza w zbroji z bujnym włosiem, odkrytą głową, z ręką prawą złożoną na piersiach, a lewą trzymającą tarczę z herbem Lis. W otoku napis:

★ HIC · IACET · DOMINVS : PACOSLAUS : CASTELANVS :
CRACOUIENSIS : ERES · D' MISTREOW : Q' · ANO · DNI · M ·
CCC · X · IX · IN DIE · STI · LAMBERTI .

Litery użyte w tym napisie są takie same majuskuły gotyckie, jak w płycie grobowcowej Franciszka Arrighi.

